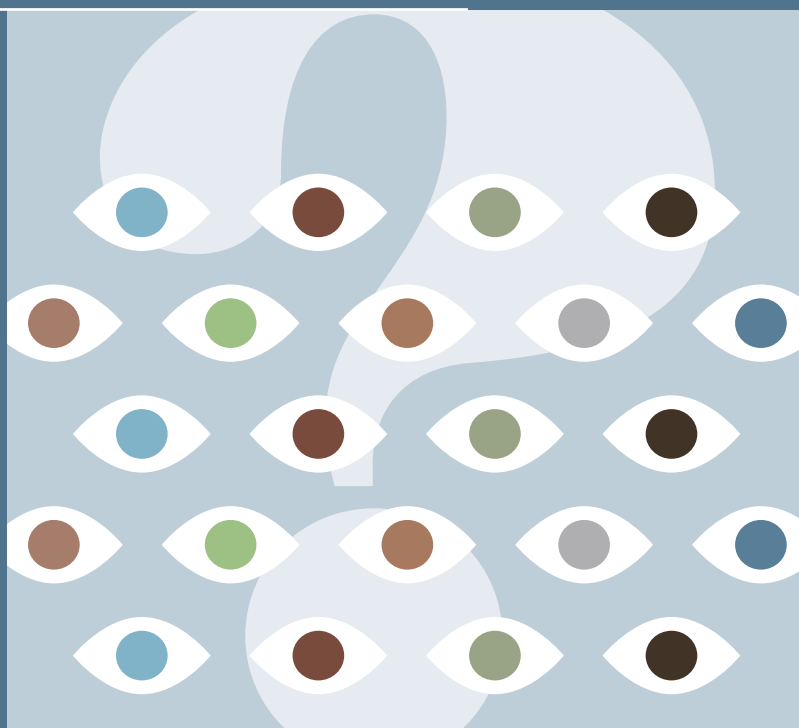

Generalitat de Catalunya
Departament
de Salut

 termcat
centre de terminologia

DICCIONARI DE BIOÈTICA

DICCIONARI DE BIOÈTICA

Biblioteca de Catalunya. Dades CIP:

Diccionari de bioètica – Primera edició

Bibliografia. Índexs. – Text en català, equivalències en castellà i anglès

ISBN 9788439399575

I. Catalunya. Departament de Salut II. TERMCAT, Centre de Terminologia

1. Bioètica – Diccionaris – Català 2. Català – Diccionaris poliglots

17:61(038)=134.1

(038)=134.1=00

Alguns drets reservats:

Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència de Reconeixement-Sense obres derivades 4.0 Internacional. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi l'autor.

La llicència completa es pot consultar a: <http://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/deed.ca>

- © Autoria: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut
TERMCAT, Centre de Terminologia
- © Il·lustració de la coberta: TERMCAT, Centre de Terminologia
- © Edició: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut

Amb la col·laboració de: Comitè de Bioètica de Catalunya

Desembre de 2019

ISBN: 978-84-393-9957-5

DL B-27037-2019

Maquetació: Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions

ELABORACIÓ

Departament de Salut

TERMCAT

RECERCA TERMINOLÒGICA

TERMCAT

Direcció

Jordi Bover i Salvadó

Elaboració

Marta Sabater Berenguer (coordinació)

Sílvia Escrig Blanch

Anna Nin Aranda

Cèlia Vendrell Xixons

Normalització

Dolors Montes Pérez

ASSESSORAMENT CIENTÍFIC

Josep M. Busquets i Font (coordinació)

Ester Busquets Alibés

Margarita Boladeras i Cucurella

Marc Antoni Broggi i Trias

Màrius Morlans i Molina

Clara Llubí Maristany

Miquel Reguant Fosas

Andreu Segura Benedicto

Revisió científica d'àrees temàtiques

Montserrat Boada Palà

Mercè Durfort Coll

Teresa Pàmols Ros

Gaietà Permanyer Miralda

Joan M. Pons Ràfols

Josep Ramos Montes

Josep Santaló Pedró

Ricard Tresserra Gaju

Marta Tafalla González

AGRAÏMENTS

A tots els membres del Comitè de Bioètica de Catalunya, per la revisió final de l'obra; especialment, a més dels experts destacats més amunt, a Rogeli Armengol, Francesc Borrell, Montserrat Busquets, Victòria Camps, Esther Giménez-Salinas, Ramon Maria Nogués, Montserrat Puig, Bernabé Robles, Pere Puigdomènech, Àngel Puyol i Joan Viñas per les seves aportacions.

A la Junta Directiva de la Societat Catalana de Bioètica, per la lectura del contingut del diccionari en la fase final d'elaboració.

A Montserrat Sagalés, Jordi Pere i Rosa Anna Corbinos, per les tasques d'impuls del diccionari i de coordinació de l'edició entre el Departament de Salut i el TERMCAT.

A Salvador Cassany, per l'assessorament amb relació als comitès d'ètica de la recerca.

Als diferents experts que han participat en el procés de normalització d'alguns dels termes inclosos en el diccionari; concretament, a Aïda Pujol, Carme Valls, Francesc Fàbregues, Lluís Bassas, Miguel Àngel Checa, Míriam Jiménez, Mark Grossman, i Noelia Igareda per l'assessorament en alguns termes de reproducció; a Jaume Bertranpetit, David Bueno, Amadeu Creus, Orland Diez, Carmen Espinós, Lúdia Feliubadaló, Gemma Marfany i Lluís Pascual per la contribució en alguns termes de genètica; a Josep Eladi Baños, Xavier Bonfill, Fèlix Bosch, Montserrat Bosch, Joan-Ramon Laporte, Maria Perelló i Antonio Sitges-Serra per la participació en la normalització del terme *promoció de malalties (disease mongering)*; a Xavier Basora, Xavier Carceller, Carles Castell, Eulàlia Comas, Josep Enric Llebot, Jofre Rodrigo i Josep Vila per les aportacions en l'àmbit de la gestió ambiental, i a Carla Cornella per l'assessorament en l'àmbit dels drets dels animals.

A la resta del personal del TERMCAT que ha intervingut en algun moment d'aquest projecte, especialment a Xavier Fargas, Clara Giral, Marta Grané, Pilar Hernández, Joan Rebagliato i Mariona Torra.

Sumari

Pròleg	7
Prefaci	9
Introducció	11
Arbre de camp	21
Abreviacions	23
Diccionari	25
Índex temàtic català	173
Índex castellà	185
Índex anglès	197
Bibliografia	211

Pròleg

En els darrers anys l'interès per debatre i regular qüestions ètiques d'abast públic s'ha incrementat de manera exponencial, sobretot a causa dels grans avenços científics i tecnològics, que han posat damunt la taula dilemes que fins fa poc semblaven restringits a la ciència-ficció. No en va un dels objectius que s'ha marcat el Govern de Catalunya en aquesta legislatura és desplegar un model de governança ètica, que ha implicat la constitució d'una Xarxa de Comitès d'Ètica de l'Administració de la Generalitat i de les entitats del seu sector públic.

L'any 1991 es va crear el Comitè de Bioètica de Catalunya, amb la finalitat d'elaborar un codi bioètic i també fer un seguiment del seu compliment. En aquest temps la bioètica s'ha anat configurant com una disciplina pròpia, transversal, que manlleva i adequa terminologia de diversos àmbits afins, com són la medicina, la biologia, la genètica, la filosofia o el dret. En aquest moment d'assentament de la bioètica com a matèria diferenciada s'ha fet necessari aplegar-ne els termes troncs i definir-los a la llum d'aquesta nova perspectiva. Aquesta és la funció d'aquest diccionari, en què han treballat plegats experts del Comitè de Bioètica de Catalunya amb terminòlegs del Centre de Terminologia TERMCAT, adscrit al Departament de Cultura, per recollir-hi denominacions i definicions de consens, defugint biaixos ideològics.

El Diccionari de bioètica se suma a l'extensa producció terminològica en l'àmbit de les ciències de la salut que la col·laboració entre el Departament de Salut i el TERMCAT ha fet possible en els més de trenta anys d'existència del Centre de Terminologia, amb més de cent mil termes especialitzats disponibles.

Estem convençudes, doncs, que aquest diccionari posa els fonaments terminològics necessaris perquè la bioètica pugui continuar desenvolupant-se de manera sòlida al nostre país. Desitgem que els lectors hi trobin resposta als dubtes, tant denominatius com conceptuals, que la terminologia bioètica els pugui suscitar i que contribueixin a actualitzar-lo, en la versió en línia del diccionari, amb els termes que de segur aniran sorgint de la mà dels nous reptes ètics que els constants avenços en biomedicina ens seguiran plantejant en un futur.

Prefaci

El Comitè de Bioètica de Catalunya és l'organisme consultiu de la Generalitat de Catalunya que té com a objectiu formular recomanacions que ajudin a reflexionar sobre aquells problemes que es presenten en l'àmbit de la vida i de la salut. Al llarg dels seus 25 anys de vida activa ha anat aconseguint un prestigi amb els debats i textos que ha generat. En complir aquest aniversari el Comitè es va preguntar si la utilització que feia de molts termes, en la seva definició, en les seves accepcions o en la seva forma, era prou correcta en català. Recordem que la bioètica és una matèria jove i que alguns dels conceptes que fa servir són nous i amb una expressió que sovint delata que han estat emmanllevats d'altres llengües o d'altres àmbits. La mateixa paraula que la designa, bioètica, ja n'és una mostra evident. Així és que el Comitè va creure que havia arribat l'hora de plantejar-se amb seriositat aquest assumpte —no menys important que altres— de la correcció idiomàtica i de la precisió semàntica. És més: va pensar que deixar transcórrer massa temps sense passar una mirada escrutadora sobre aquest camp d'estudi podia deixar-hi créixer males herbes difícils d'esporgar més tard, podia ser la causa de no veure errors que després seria més difícil de corregir. I amb aquest ànim es van iniciar contactes amb el TERM CAT, un altre organisme prestigiós de la Generalitat, que de seguida fructificaren amb la decisió de treballar conjuntament en una revisió sistemàtica dels termes que s'empraven en el nostre àmbit, des dels més controvertits i que tot sovint eren objecte de dubtes, fins a aquells altres que compartíem, potser ingènuament, amb una aparent seguretat.

Endinsar-se en el món de les paraules resulta fascinant. Cadascuna ens convida a estudiar-ne l'origen, a comprendre'n l'evolució, a explicar-nos-en la forma que ha adoptat. I sobretot, el concepte que cada paraula voldria atrapar, quan un se'l mira de prop, pren vida i genera la necessitat d'esmol·lar-ne les arestes i de repensar-ne els límits. Tal com passa amb l'anàlisi bioètica, també un diccionari ens fa ser conscients d'allò de què no n'èrem tant quan no hi paràvem esment, almenys pel que fa a la seva complexitat o a la seva dificultat. De fet, un diccionari sempre ens mostra una contradicció interessant: que, per un costat, els termes no poden contenir més que significats provisionals i revisables obligatòriament en passar un temps; però, a la vegada, que cadascun proposa una definició consensuada i precisa perquè sigui realment útil.

Posarem uns exemples d'aquest treball d'ajustament. Un seria, quant a la demanda de neologismes, el del terme *maleficent* per a referir-nos a la qualitat d'un agent (persona,

actuació, medicament) que comporta un dany excessiu. El crèiem necessari per no haver de recórrer als durs adjectius acceptats fins llavors, *malèfic* o *malèvol*, que tenen una connotació de voluntarietat que no és pertinent en la pràctica clínica. Un segon exemple, aquest de nova concepció, seria la necessitat que se sent en algunes decisions bioètiques d'estendre el concepte de *fútil* més enllà de quan se l'entén com a sinònim de *frívol* o poc important, i poder també qualificar amb aquest adjectiu l'actuació que, tot i ser eficaç biològicament, resulta inútil per arribar a l'objectiu que es persegueix en un cas concret.

El Consell Supervisor del TERMCAT acceptà aquestes i moltes altres propostes similars, sempre després d'una anàlisi acurada i d'una deliberació profunda i oberta. Al mateix temps, es va vigilar la pertinència dels termes que s'anaven presentant un a un per evitar formes incorrectes: així, com a mostra, l'estudi morfològic en català va fer que s'optés per la forma principisme en lloc de *principalisme* o de *principalisme*, potser més utilitzades, per a referir-nos al corrent de pensament que basa la resolució de problemes en la ponderació d'uns principis prèviament consensuats. Aquests són només uns exemples puntuals que il·lustren la riquesa del debat en la trobada entre aquests dos mons: el de la bioètica i el de la llengua, i el gust que s'ha compartit a trobar les raons dels matisos. S'ha de dir que la implicació entusiasta de la lingüista Marta Sabater Berenguer va ajudar a cohesionar pas a pas tot el llarg procés de deliberació.

El diccionari que ara el lector té a les mans és fruit, doncs, d'un treball minuciós. Com tot diccionari, no pot ser un producte acabat. Vol estar viu, estar sobre les taules i no només en una lleixa. Vol ajudar a discutir, i ser discutit. I anar-se completant. Per tant, caldrà fer-ne revisions periòdiques i espera ja des d'ara suggeriments de millora. No pretén ser cap compendi de veritats, sinó tan sols un company aclaridor en els dubtes, i evocar aquelles dues vessants, cognitiva i simbòlica, que sempre comporta el llenguatge, per molt tècnic i segur que el volguéssim. Si van ser les preguntes les que suscitaron el seu naixement, ara és ell qui pretén generar-ne entre els seus consultants. I seran aquests, en obrir-ne les pàgines i espigolar els termes que en aquell moment els interessin, els que podran valorar l'esforç i el rigor que hi han abocat el TERMCAT i el Comitè de Bioètica.

MARC ANTONI BROGGI I TRIAS

President del Comitè de Bioètica de Catalunya

Introducció

El *Diccionari de bioètica*, fruit de la iniciativa del Comitè de Bioètica de Catalunya, s'ha elaborat conjuntament entre el Centre de Terminologia TERMCAT, organisme adscrit al Departament de Cultura, i el Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya.

La bioètica, com a estudi plural i interdisciplinari de les implicacions ètiques que comporta el progrés en les ciències de la vida i de la salut, es construeix a partir d'una base terminològica molt diversa. D'una banda, pel fet que es fan servir termes procedents de disciplines diferents, com la filosofia, el dret, la biologia, la medicina, l'economia o la recerca; d'altra banda, perquè s'utilitzen termes amb una llarga història i evolució, que no sempre s'han interpretat de la mateixa manera, i, per últim, per l'ús dels termes des de perspectives morals o escoles de pensament diverses.

En aquest context, doncs, s'ha vist la necessitat d'elaborar un diccionari terminològic de bioètica amb les definicions dels termes més àmpliament acceptades i, complementàriament, amb informació sobre l'evolució dels conceptes, possibles divergències conceptuals o diferents matisos de significat.

L'obra ha estat concebuda com una eina de consulta per a resoldre els dubtes terminològics en l'àmbit de la bioètica dels professionals de les ciències de la salut i també dels estudiants d'aquestes disciplines. A més, també pot ser d'interès per a tots els lectors que, com a usuaris de l'atenció sanitària, sentin curiositat o vulgui endinsar-ne en aquest àmbit del coneixement.

1. Estructura del diccionari

1.1. Macroestructura

El diccionari s'estructura en nou apartats:

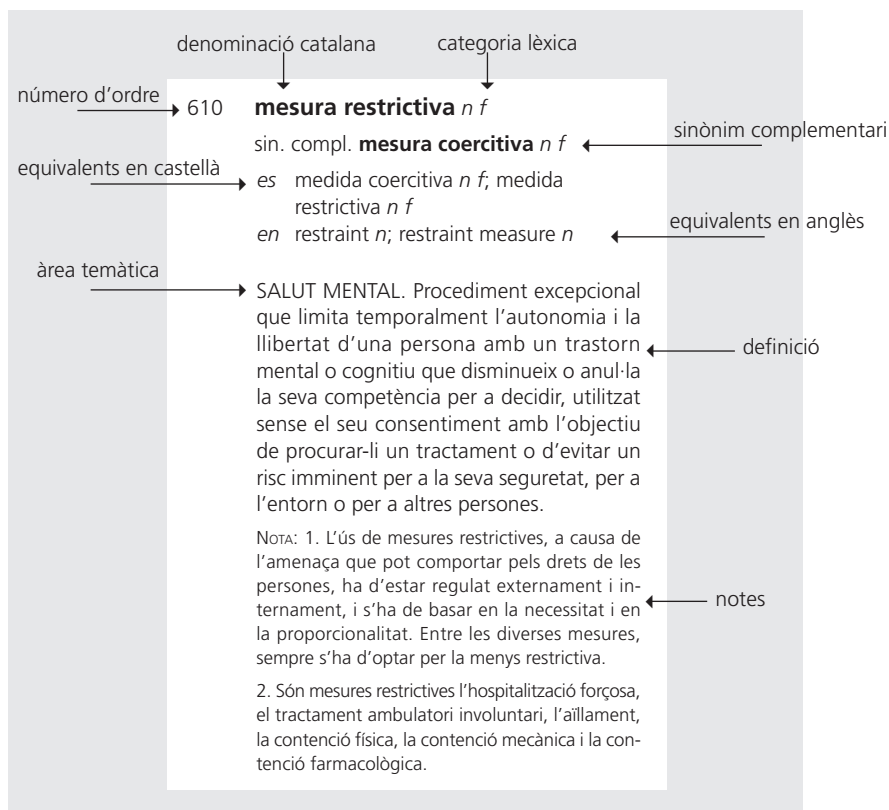
- Pròleg.

- Prefaci.
- Aquesta mateixa introducció, que exposa l'estructura i el contingut del diccionari, els criteris metodològics seguits, la tasca de normalització duta a terme i el propòsit del diccionari.
- L'arbre de camp, que organitza conceptualment l'obra i en delimita l'abast, alhora que classifica els termes i facilita el tractament sistemàtic del conjunt de la informació.
- La taula d'abreviacions, que presenta tots els codis utilitzats en el cos del diccionari (categories lèxiques, tipus de sinonímia i llengua dels equivalents), amb la descodificació corresponent.
- El cos del diccionari, que recull el conjunt de termes, numerats i ordenats alfabèticament a partir de les denominacions catalanes.
- Un índex temàtic per a la consulta de les denominacions classificades segons cada una de les branques de l'arbre de camp.
- Dos índexs alfabètics, un per a cada llengua d'equivalència –castellà i anglès–, els quals faciliten l'accés a l'article terminològic des de les denominacions castellanes i angleses, mitjançant el número d'ordre que acompanya cada denominació.
- La bibliografia, que ofereix les referències dels principals textos legals, obres especialitzades i terminològiques, i obres lexicogràfiques i enciclopèdiques, així com dels llocs webs d'organismes que s'han consultat per a l'elaboració d'aquest diccionari.

1.2. Microestructura

Cadascun dels articles terminològics presenta la informació estructurada de la manera següent: un número d'ordre; una denominació catalana amb la categoria lèxica corresponent; una o més denominacions catalanes sinònimes que remeten a l'anterior, també amb la categoria lèxica i amb la indicació del tipus de remissió (sinònim, sinònim complementari o sigla); un o més equivalents castellans amb la categoria lèxica; un o més equivalents anglesos amb la categoria lèxica; una, dues o, excepcionalment, tres àrees temàtiques; una definició, i, en més de la meitat de les entrades, una o més notes complementàries.

Per exemple, l'article *mesura restrictiva* té l'estructura següent:

2. Contingut del diccionari

El *Diccionari de bioètica* conté un total de 922 denominacions catalanes, que designen 699 conceptes classificats temàticament d'acord amb l'arbre de camp, el qual esquematitza l'estructura de l'àmbit del coneixement tractat i serveix per a definir l'abast temàtic de l'obra, controlar la pertinència dels termes i assegurar que s'hi recullen els conceptes fonamentals de cada branca.

L'arbre de camp s'articula al voltant d'onze àrees generals:

- Conceptes generals, amb les subàrees següents: Principis i valors; Doctrines i corrents de pensament; Metodologia, i Textos bàsics i declaracions;
- Drets i deures;

- Atenció sanitària, amb la subàrea Relació assistencial;
- Reproducció humana, amb la subàrea Reproducció assistida;
- Final de la vida;
- Cèl·lules, teixits i òrgans, amb les subàrees següents: Trasplantaments i transfusions; Clonatge, i Cèl·lules mare;
- Genètica;
- Recerca;
- Salut mental;
- Salut pública, amb la subàrea Vacunacions;
- Ecoètica, amb la subàrea Ètica aplicada als animals.

De manera general, s'han tingut en consideració criteris de pertinència estrictes per a controlar l'entrada de termes i evitar que s'excedissin els objectius d'abast del diccionari. Així, en les àrees dedicades a les diferents disciplines de les ciències biològiques i de la salut, com la reproducció, la genètica o la salut mental, s'han recollit aquells termes de cada àmbit que tenen un paper important en el debat bioètic, i, pel que fa als termes generals d'aquestes disciplines, només s'han inclòs els que s'han considerat nuclears (per exemple, *fetus* o *gàmeta* en reproducció, *gen* o *ADN* en genètica, i *trastorn mental* o *discapacitat* en salut mental).

Igualment, en la selecció de sèries lèxiques en general s'ha optat per la simplificació, i s'han donat d'alta bàsicament els substantius (*anonimització*, *aleatorització*, *crioconservació*, *deliberació*, *empoderament*, *falsificació*, *sedació*, etc.) i, en canvi, s'ha prescindit de la majoria de verbs relacionats amb substantius que tenen un article terminològic propi, perquè no aporten una informació semàntica específica.

3. Criteris metodològics¹

3.1. Ordenació²

Tant al cos del diccionari com als índexs, les denominacions es presenten segons l'ordre seqüencial dels components (*principi de beneficència* i no *beneficència*, *principi de*), i

---

¹ Per aprofundir la informació sobre l'apartat 3, considerat globalment, es pot consultar TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *El diccionari terminològic*. Vic: Eumo Editorial; Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, 2010. (En Primer Terme; 9. Criteris i Mètodes) ISBN 978-84-9766-394-6; 978-84-393-8676-6

² Per aprofundir la informació sobre els criteris d'ordenació es pot consultar TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *L'ordenació de termes*. Vic: Eumo Editorial; Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, 2008. (En Primer Terme; 4. Criteris i Mètodes) ISBN 978-84-9766-263-5; 978-84-393-7746-7

segueixen l'ordenació alfabètica discontinua, que evita interrupcions en els termes d'una sèrie i segons la qual els espais en blanc precedeixen els signes no alfabètics (principalment apòstrofs i guionets), i els signes no alfabètics precedeixen els signes alfabètics. Per exemple:

principi d'autonomia	principi de les tres R
principi d'utilitat	principi de no-maleficència
principi de beneficència	principi de precaució
principi de justícia	principi de respecte a les persones
principi de l'interès superior del menor	principi del doble efecte
principi de les 3R	principi utilitarista
principi de les tres erres	principisme

3.2. Denominacions catalanes

Els substantius es consignen en singular, llevat que es tracti d'un plural lexicalitzat (per exemple, *drets reproductius*). Per als substantius que tenen doble gènere, es presenten la forma masculina i la forma femenina completes (*receptor* | *receptora* n m, f), llevat que coincideixin (*donant* n m, f); també s'indica quan hi ha dues formes possibles per al gènere femení (*metge responsable* | *metge responsable*, *metgessa responsable* n m, f).

Els adjectius s'entren en la forma masculina singular, amb la indicació de la terminació femenina (*ètic -a*), excepte en els adjectius invariables pel que fa al gènere (*beneficent*).

Totes les denominacions catalanes van seguides de la categoria lèxica que els correspon.

Els homògrafs, és a dir, les formes que s'escriuen igual però tenen significats diferents, es recullen en articles terminològics diferents. Vegeu, per exemple, *aïllament*, *conservació* o *criteri del major benefici*.

Per als termes sintagmàtics s'ha introduït la denominació completa i, només en alguns casos en què la forma reduïda és d'ús habitual, s'ha consignat com a sinònim. És el cas de *mal menor* (reducció de *argument del mal menor*) i *major benefici* (reducció de *criteri del major benefici*).

Per a facilitar la lectura dels manlleus no adaptats, s'indica entre claudàtors l'origen de la denominació o del mot en el cas que la grafia pugui comportar dubtes de pronúncia. És el cas de *prima facie* [la].

3.3. Remissions

Hi ha casos en què un concepte és designat per diverses denominacions catalanes. Es tracta de denominacions sinònimes (per exemple, *dret a la informació* té el sinònim *dret a saber*) amb entrada pròpia al diccionari, si bé sense cap més tipus d'indicació que una remissió a la denominació que conté tota la informació. Així, en l'exemple anterior, la

informació és a *dret a la informació*, i a *dret a saber* només s'indica al lector que ha de consultar l'altra entrada del diccionari.

Les denominacions recollides en segon lloc en un article terminològic poden ser sinònimes absolutes de la primera (és a dir, són denominacions que estan considerades igualment vàlides, i si apareixen en segon lloc és només perquè alfabèticament són posteriors) o bé poden ser-ne sinònimes complementàries. Una denominació catalana es considera sinònim complementari perquè té un ús més restringit, perquè és una variant o un escurçament o perquè pertany a un registre més col·loquial. Si són sinònimes absolutes, estan precedides de l'abreviatura *sin.*, i si són sinònimes complementàries, de l'abreviatura *sin. compl.* Per exemple:

animal de laboratori *n m*
sin. **animal d'experimentació** *n m*

anticonceptiu postcoital *n m*
sin. compl. **píndola de l'endemà** *n f*; **píndola postcoital** *n f*

Les entrades corresponents a les denominacions que apareixen en segon lloc remeten a l'article que conté la informació amb l'indicatiu *sin.* si són sinònims absoluts, o *veg.* si són sinònims complementaris.

animal d'experimentació *n m*
sin. **animal de laboratori** *n m*

píndola de l'endemà *n f*
veg. **anticonceptiu postcoital** *n m*

píndola postcoital *n f*
veg. **anticonceptiu postcoital** *n m*

D'altra banda, un cop establerta quina és la denominació principal (o en els casos que són sinònims absoluts, la denominació que conté la informació perquè és la primera alfabèticament), aquesta s'ha utilitzat com a preferent en el conjunt del diccionari, especialment en les definicions que hi fan referència.

Un cas especial de sinonímia es dona entre una denominació i una sigla. En aquest cas, la forma desenvolupada es considera sinònim preferent i és el seu article terminològic, per tant, el que duu tota la informació, a més de la indicació de la sigla. Per exemple:

comitè d'ètica assistencial *n m*
sigla **CEA** *n m*

L'entrada corresponent a la sigla remet a l'article que conté la informació amb l'indicatiu *veg.*:

CEA *n m*
veg. **comitè d'ètica assistencial** *n m*

3.4. Equivalents

El *Diccionari de bioètica* inclou per a cada terme equivalents en castellà i anglès. Es tracta d'equivalents d'ús, recollits d'acord amb la documentació consultada i els coneixements dels especialistes de l'àmbit.

En la representació d'aquests equivalents es recullen les formes masculina i femenina en singular en el cas dels substantius de doble gènere (*donante vivo* | *donante viva*), llevat que aquestes coincideixin (*representante*), i la forma masculina singular amb la indicació de la terminació femenina en el cas dels adjectius de dues terminacions (*bioètico -ca*), excepte en els adjectius invariables pel que fa al gènere (*maleficente*).

Tots els equivalents van seguits de la categoria lèxica que els correspon. En el cas que en una llengua hi hagi més d'un equivalent, aquests es presenten en ordre alfabètic discontinu i separats per punt i coma. Les sigles queden ordenades al final dels altres equivalents, per a cada llengua d'equivalència. Per exemple:

fecundació in vitro *n f*

sin. compl. **fecundació externa** *n f*; **fecundació extrauterina** *n f*
sigla **FIV** *n f*

es fecundación in vitro *n f*; FIV *n f*

en in vitro fertilisation *n*; in vitro fertilization *n*; IVF *n*

ordre de no reanimació *n f*

sin. **ordre de no ressuscitació** *n f*
sigla **ONR** *n f*

es orden de no reanimación *n f*; orden de no reanimar *n f*; orden de no resuscitación *n f*; orden de no resucitar *n f*; ONR *n f*

en DNR order *n*; do-not-resuscitate *n*; do-not-resuscitate order *n*; no-code order *n*; DNR *n*

Sovint no hi ha relació d'un a un entre denominacions catalanes i equivalents, bé perquè hi ha més d'una denominació catalana, bé perquè hi ha més d'un equivalent en una llengua.

3.5. Definició³

Quan el lector consulti aquest diccionari ha de tenir present que es tracta d'una obra terminològica i que, per tant, les definicions no són ni lexicogràfiques (pròpies d'un diccionari de llengua general, que recullen només els trets essencials del significat d'una paraula o sintagma en una determinada cultura) ni enciclopèdiques (que recullen de manera succinta tot el coneixement que es té d'aquella denominació).

---

³ Per aprofundir la informació sobre la tècnica de definició en terminologia es pot consultar TERM-CAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *La definició terminològica*. Vic: Eumo Editorial; Barcelona: TERM-CAT, Centre de Terminologia, 2009. (En Primer Terme; 7. Criteris i Mètodes) ISBN 978-84-9766-327-4; 978-84-393-8144-0

Una definició terminològica pretén caracteritzar un concepte de manera suficient i necessària, d'acord amb la concepció que en tenen els especialistes corresponents, a partir de les relacions d'oposició i proximitat establertes amb els altres conceptes pertanyents al mateix àmbit. En la mesura que ha estat possible, s'ha procurat definir els conceptes de les diferents branques a partir de criteris homogenis de grau d'especialització i aprofundiment.

3.6. Notes

Més de la meitat dels articles del diccionari inclouen una o més notes, les quals poden ser de tipus conceptual, exemplificador, relacional o lingüístic.

Les notes conceptuais amplien la informació de la definició, aportant matisos o aprofundint en trets que no tenen un valor distintiu en la caracterització del terme, però que serveixen per a completar-la. Per exemple:

anàlisi de cost-utilitat *n f*

NOTA: L'anàlisi de cost-utilitat sovint es fa servir per a fixar un llindar d'exclusió de la cartera de serveis sanitaris finançats públicament.

Les notes exemplificadores permeten donar una llista d'un o més elements o contextos en què s'aplica la denominació. Per exemple:

suport vital *n m*

NOTA: Per exemple, són mesures de suport vital la intubació traqueal, la respiració artificial o la depuració extrarenal.

Les notes relacionals serveixen de referència per a termes pròxims des del punt de vista nomenclatorial. Per exemple:

cèl·lula mare *n f*

NOTA: Les cèl·lules mare es classifiquen, segons la varietat de cèl·lula que poden originar, en cèl·lules totipotents, cèl·lules pluripotents, cèl·lules oligopotents i cèl·lules unipotents, i, segons el tipus de cèl·lules a partir de les quals s'obtenen, en cèl·lules mare embrionàries, cèl·lules mare fetals i cèl·lules mare adultes.

Les notes lingüístiques contenen informació sobre les denominacions, sobre les relacions entre denominacions i noció, sobre registres d'ús, etc. Per exemple:

avortament ètic *n m*

NOTA: La denominació *avortament ètic*, que té ús en alguns textos legals, es pot considerar qüestionable, ja que des d'un punt de vista moral també podrien tenir caràcter ètic altres tipus d'avortaments.

3.7. Normalització

En la tasca de normalització de neologismes és essencial el paper del Consell Supervisor del TERMCAT, un òrgan permanent format per representants de l'Institut d'Estudis Catalans, representants del TERMCAT i especialistes de l'àmbit tècnic i científic, que es pronuncia sobre termes de tots els àmbits que, per una raó o altra, presenten alguna particularitat lingüística. Òbviament, abans de qualsevol decisió hi ha un estudi aprofundit dels termes i es fan també consultes a especialistes considerats representatius de la seva àrea.

Durant l'elaboració del diccionari s'han detectat una vintena de casos en què la denominació utilitzada en català era formalment o semànticament inadequada, o en què el concepte es coneixia amb diverses denominacions. Per aquest motiu, es va traslladar la decisió sobre aquests casos al Consell Supervisor, que va establir la denominació o les denominacions catalanes més adequades per a cada concepte tenint en compte criteris lingüístics, criteris terminològics i criteris d'ús, com l'opinió del assessor científic del diccionari i altres experts consultats ad hoc. Són exemples de casos terminològics estudiats en aquest procés de normalització els termes *beneficent*, *gestació per substitució*, *maleficent*, *panel de gens*, *principisme*, *promoció de malalties* o *prova genètica directa al consumidor*.

4. Metodologia de treball⁴

En l'elaboració d'aquesta obra s'ha seguit la metodologia habitual d'elaboració de diccionaris terminològics, consistent en les fases següents: definició del projecte; definició de l'estructura conceptual del diccionari, és a dir, elaboració de l'arbre de camp; selecció de la nomenclatura del diccionari a partir de la bibliografia de referència i de les propostes del comitè assessor; compleció dels articles terminològics amb equivalents, definicions, notes, etc.; revisió temàtica, duta a terme per un expert, de cada grup de termes classificats dins d'una mateixa àrea temàtica; normalització terminològica i revisió final de l'obra.

La particularitat d'aquest projecte pel que fa a la metodologia de treball és que s'han incorporat dues fases addicionals, prèvies a la revisió final, de validació dels termes i dels articles terminològics. D'una banda, s'ha afegit en el procés una segona revisió temàtica, coordinada pel TERMCAT i duta a terme pels vuit experts designats pel Comitè de Bioètica de Catalunya que han format l'equip d'assessorament científic, amb l'objectiu principal d'assolir el màxim consens possible en les definicions i en la informació de les notes. D'altra banda, el Comitè de Bioètica de Catalunya ha dedicat dues reunions plenàries a l'aprovació final del contingut del diccionari, com a obra de consens i amb caràcter institucional.

---

⁴ Per aprofundir la informació sobre la metodologia de treball en l'elaboració de diccionaris terminològics es pot consultar TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *El diccionari terminològic*. Vic: Eumo Editorial; Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, 2010. (En Primer Terme; 9. Criteris i Mètodes) ISBN 978-84-9766-394-6; 978-84-393-8676-6

5. Propòsit

Confiem que el *Diccionari de bioètica* constitueixi un recurs pràctic en l'àmbit de la bioètica per a estudiants i professionals de les ciències de la vida i de la salut, i que sigui una eina útil per a tots els usuaris que la consultin. A tots els convidem a utilitzar aquesta terminologia, a difondre-la i a fer-nos arribar els seus suggeriments de millora o actualització a través de la bústia de suggeriments del TERMCAT o directament a través de l'adreça electrònica informacio@termcat.cat.

TERMCAT

Arbre de camp

Conceptes generals

- Principis i valors
- Doctrines i corrents de pensament
- Metodologia
- Textos bàsics i declaracions

Drets i deures

Atenció sanitària

- Relació assistencial

Reproducció humana

- Reproducció assistida

Final de la vida

Cèl·lules, teixits i òrgans

- Trasplantaments i transfusions
- Clonatge
- Cèl·lules mare

Genètica

Recerca

Salut mental

Salut pública

- Vacunacions

Ecoètica

- Ètica aplicada als animals

Abreviacions

Categories lèxiques

n	nom
n pl	nom plural
n m	nom masculí
n m pl	nom masculí plural
n f	nom femení
n f pl	nom femení plural
n m, f	nom masculí i femení
n m/f	nom masculí o femení
adj	adjectiu
v tr	verb transitiu

Remissions

sin.	sinònim absolut
sin. compl.	sinònim complementari
veg.	vegeu

Indicadors de llengua

es	castellà
en	anglès
la	llatí

1 **abandonament de l'estudi**

n m

es abandono del estudio *n m*
en patient dropout *n*

RECERCA. Fet que un participant deixi de formar part de manera voluntària d'un estudi clínic abans que finalitzi.

NOTA: 1. L'abandonament de l'estudi es pot produir perquè el participant se sent incapaç de continuar-lo, per cansament a l'hora de complir les condicions de l'estudi clínic, per canvi de domicili, per retirada del consentiment o per qualsevol altre motiu.

2. En cap cas, com és explícit en el full de consentiment informat, l'abandonament de l'estudi pot perjudicar l'atenció sanitària del participant.

2 **abandonament del pacient**

n m

es abandono del paciente *n m*
en patient abandonment *n*

ATENCIÓ SANITÀRIA. Fet que un professional de la salut no proporioni o no continuï l'atenció adequada que necessita un pacient.

NOTA: 1. L'abandonament del pacient es pot produir perquè el professional de la salut prefereix defensar la seva seguretat o la seva tranquil·litat, sobretot en circumstàncies de relació personal difícil, com és davant de trastorns de la personalitat; per no acceptar el rebuig al tractament;

per sentiments d'incapacitat o de cansament, o fins i tot per criteris d'eficiència. L'abandonament del pacient pot ser clar o bé més subtil, com poden ser certs casos de delegació o quan s'evita el tracte personalitzat en una institució.

2. En cap cas el pacient hauria de sentir-se abandonat, i el professional de la salut que té problemes per a atendre'l adequadament hauria d'assegurar-se que se'n fa càrrec un altre professional.

3 **aberració cromosòmica** *n f*

veg. **anomalia cromosòmica** *n f*

4 **ACA** *n m*

veg. **assaig aleatoritzat** *n m*

5 **àcid desoxiribonucleic** *n m*

sigla **ADN** *n m*; **DNA** *n m*

es ácido desoxirribonucleico *n m*;
ADN *n m*; DNA *n m*
en deoxyribonucleic acid *n*;
desoxyribonucleic acid *n*;
DNA *n*

GENÈTICA. Àcid nucleic constituït per nucleòtids de desoxiribosa, àcid fosfòric i les bases nitrogenades adenina, citosina, guanina i timina, que es troba fonamentalment en el nucli, en els mitocondris i en els cloroplasts, i que constitueix la base molecular de l'herència biològica.

Nota: La sigla *DNA* correspon a l'equivalent anglès *deoxyribonucleic acid*.

6 àcid desoxiribonucleic recombinant *n m*

sin. **ADN recombinant** *n m*; **DNA recombinant** *n m*

sigla **ADNr** *n m*; **rDNA** *n m*

es ácido desoxirribonucleico recombinante *n m*; ADN recombinado *n m*; ADN recombinante *n m*; DNA recombinado *n m*; DNA recombinante *n m*; ADNr *n m*; rDNA *n m*

en recombinant DNA *n*; rDNA *n*

GENÈTICA. Molècula de DNA artificial creat a partir de la combinació de seqüències d'àcids nucleics de fonts diferents.

Nota: La sigla *DNA* de les denominacions *DNA recombinant* i *rDNA* correspon a l'anglès *deoxyribonucleic acid*.

7 àcid ribonucleic *n m*

sigla **ARN** *n m*; **RNA** *n m*

es ácido ribonucleico *n m*; ARN *n m*; RNA *n m*

en ribonucleic acid *n*; RNA *n*

GENÈTICA. Àcid nucleic constituït per nucleòtids de ribosa, àcid fosfòric i les bases nitrogenades adenina, citosina, guanina i uracil, que es troba fonamentalment en el nucli, en els ribosomes, en els mitoribosomes i en els plastoribosomes.

Nota: La sigla *RNA* correspon a l'equivalent anglès *ribonucleic acid*.

8 acompanyament *n m*

es acompañamiento *n m*
en accompanying *n*

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Acció de fer costat a una persona que ho necessita.

NOTA: L'acompanyament s'ha de fonamentar en l'empatia i la compassió.

9 aconsellament *n m*

es aconsejamiento *n m*; consejo asistido *n m*

en counseling *n*; counselling *n*

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Pràctica professional destinada a ajudar, orientar, assessorar i informar una persona o un grup de persones.

NOTA: En un sentit més genèric, la denominació anglesa *counseling* (o *counselling*) pot equivaler a *ajuda*, *assessorament*, *assistència*, *orientació*, etc., segons el context.

10 activació de l'oòcit *n f*

es activación del oocito *n f*
en oocyte activation *n*

CLONATGE. Procés induït a la cèl·lula resultant de la transferència nuclear de cèl·lula somàtica perquè iniciï el desenvolupament embrionari.

11 actuació sanitària *n f*

sin. compl. **intervenció sanitària** *n f*

es actuación sanitaria *n f*;
intervención sanitaria *n f*
en medical action *n*; medical intervention *n*

ATENCIÓ SANITÀRIA. Acte efectuat per un professional de la salut dins del procés d'atenció d'una persona.

NOTA: Una actuació sanitària pot ser una acció preventiva, un consell, una cura, una prova diagnòstica o un tractament.

12 adequació de l'esforç terapèutic *n f*

veg. **adequació de les actuacions sanitàries** *n f*

13 **adequació de les actuacions sanitàries** *n f*

sin. compl. **adequació de l'esforç terapèutic** *n f*; **limitació de l'esforç terapèutic** *n f*

sigla **LET** *n f*

es limitación del esfuerzo terapéutico *n f*; limitación del soporte vital *n f*; LET *n f*; LSV *n f*

en life support limitation *n*; limitation of life support *n*; LSL *n*; LLS *n*

FINAL DE LA VIDA. Decisió clínica que comporta l'aplicació de les actuacions sanitàries que afavoreixen el màxim benestar al pacient i l'absència de les que no li aporten prou beneficis, tenint en compte la seva situació concreta.

NOTA: 1. Al final de la vida, quan ja no es preveu una recuperació de la malaltia amb una qualitat de vida acceptable, l'adequació de les actuacions sanitàries facilita l'evolució cap a la mort sense provocar-la ni prolongar inútilment l'agonia amb tractaments fútils.

2. Són formes d'adequació de les actuacions sanitàries el no inici de tractament i la retirada del tractament.

3. La denominació *limitació de l'esforç terapèutic*, que és la que té més tradició, s'està substituint progressivament per les denominacions *adequació de les actuacions sanitàries* o *adequació de l'esforç terapèutic*, que es consideren semànticament més adequades.

14 **ADN** *n m*

veg. **àcid desoxiribonucleic** *n m*

15 **ADN recombinant** *n m*

sin. **àcid desoxiribonucleic recombinant** *n m*

16 **ADNr** *n m*

veg. **àcid desoxiribonucleic recombinant** *n m*

17 **adopció d'embrions** *n f*

veg. **receptió d'embrions** *n f*

18 **agència reguladora de medicaments** *n f*

es agencia reguladora de medicamentos *n f*

en drug regulatory agency *n*; pharmaceutical regulatory agency *n*

RECERCA. Organisme que s'encarrega de l'avaluació i l'autorització dels medicaments d'ús humà, del seguiment continuat de la seguretat, l'efectivitat i la qualitat dels medicaments comercialitzats, i de l'autorització dels assaigs clínics que serveixen per a avaluar-ne la seguretat i l'eficàcia.

NOTA: Les agències reguladores de medicaments poden tenir caràcter estatal, com l'Agència Espanyola de Medicaments i Productes Sanitaris, o caràcter supraestatal, com l'Agència Europea de Medicaments.

19 **agent moral** *n m*

es agente moral *n m*

en moral agent *n*

CONCEPTES GENERALS. Persona que té la capacitat de respondre de les seves accions, basant-se en valors i principis propis.

NOTA: Tothom és agent moral a través de les seves accions, excepte les persones que no poden actuar de manera lliure, racional i conscient, com ara els infants, les persones incapacitades o les persones sense competència en un moment determinat.

20 **agonia** *n f*

es *agonía n f*
en *agony n*

FINAL DE LA VIDA. Període d'hores o de pocs dies que precedeix la mort, en què la vida s'extingeix gradualment, caracteritzat per l'aparició de signes de fallida de tots els sistemes orgànics.

21 **aïllament** *n m*

es *aislamiento n m*
en *isolation n*

SALUT PÚBLICA. Conjunt de mesures que s'apliquen a una persona amb una malaltia contagiosa durant el període de transmissibilitat de la malaltia per a evitar el contagi d'altres persones.

NOTA: L'aïllament pot ser total, quan comporta el confinament del pacient, o bé limitat, quan es restringeix a les vies de transmissió (aïllament respiratori, aïllament entèric, etc.).

22 **aïllament** *n m*

es *aislamiento n m*
en *isolation n*

SALUT MENTAL. Acció de separar una persona amb un trastorn mental del seu entorn immediat i recloure-la sota control com a mesura de protecció d'ella mateixa, de l'entorn o d'altres persones.

23 **aleatorització** *n f*

es *aleatorización n f*; assignación al azar *n f*; assignación aleatoria *n f*
en *randomisation n*;
randomization n

RECERCA. Procediment que consisteix a assignar a l'atzar els subjectes de recerca d'un assaig clínic a diferents tractaments, intervencions o condicions experimentals.

NOTA: 1. L'aleatorització assegura l'assignació no esbiaixada dels participants als diferents tractaments, intervencions o condicions experimentals.

2. L'aleatorització només està justificada èticament en el context d'un assaig clínic ben dissenyat.

24 **alimentació artificial** *n f*

veg. **nutrició artificial** *n f*

25 **al-loempelt** *n m*

sin. **homoempelt** *n m*

sin. compl. **empelt al-logènic** *n m*

es *aloinjerto n m*; *homoinjerto n m*; *injerto alogénico n m*
en *allogenic graft n*; *allograft n*;
homograft n; *homologous graft n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Empelt procedent d'un donant de la mateixa espècie que el receptor.

26 **altruisme** *n m*

es *altruismo n m*
en *altruism n*

PRINCIPIS I VALORS. Disposició a procurar el bé aliè de manera desinteressada.

27 **analgesia** *n f*

es *analgesia n f*
en *analgesia n*

CONCEPTES GENERALS. Supressió de la sensibilitat per al dolor.

28 **anàlisi de cost-benefici** *n f*

es *análisis de coste-beneficio n m*
en *cost-benefit analysis n*

SALUT PÚBLICA. Anàlisi econòmica que permet comparar actuacions sanitàries i programes diferents a partir de la mesura dels costos i els resultats respectius en unitats monetàries.

NOTA: L'anàlisi de cost-benefici pot proporcionar informació complementària, en termes de rendibilitat econòmica, a la de l'anàlisi de cost-efectivitat i a la de l'anàlisi de cost-utilitat, si bé la seva utilització en l'àmbit sanitari és limitada atesa la dificultat de mesurar monetàriament efectes molt diferents.

29 anàlisi de cost-efectivitat *n f*

es anàlisis de coste-efectividad *n m*
en cost-effectiveness analysis *n*

SALUT PÚBLICA. Anàlisi econòmica que permet comparar el cost d'una actuació sanitària amb els efectes d'aquesta actuació mesurats en resultats directes sobre la salut, com ara la millora, la curació o la supervivència.

Nota: 1. L'anàlisi de cost-efectivitat, que és l'anàlisi econòmica més utilitzada en l'àmbit sanitari, facilita la tria de l'alternativa més eficient.

2. La denominació *anàlisi de cost-efectivitat* correspon a la manera habitual de designar aquest concepte, si bé seria més adequada la denominació *anàlisi de cost-eficàcia*, ja que els efectes sobre la salut s'acostumen a mesurar en condicions estandarditzades (eficàcia) i no en condicions reals (efectivitat).

30 anàlisi de cost-utilitat *n f*

es anàlisis de coste-utilidad *n m*
en cost-utility analysis *n*

SALUT PÚBLICA. Anàlisi econòmica que permet comparar actuacions sanitàries i programes diferents a partir de la mesura dels resultats respectius en unitats d'utilitat o preferència, normalment en anys de vida guanyats ajustats per qualitat de vida.

Nota: L'anàlisi de cost-utilitat sovint es fa servir per a fixar un llindar d'exclusió de la cartera de serveis sanitaris finançats públicament.

31 animal de laboratori *n m*

sin. animal d'experimentació *n m*

es animal de experimentación *n m*; animal de laboratorio *n m*
en experimental animal *n*;
laboratory animal *n*;
test animal *n*

RECERCA. Animal utilitzat amb finalitat d'experimentació.

NOTA: 1. Els animals de laboratori han de presentar una sèrie de garanties, tant d'origen com de condicions de salut. El seu ús està regulat per llei i els estudis que n'utilitzen han de ser sotmesos a un comitè d'ètica d'experimentació amb animals.

2. No es consideren animals de laboratori les formes fetals o embrionàries.

32 animal d'experimentació *n m*

sin. animal de laboratori *n m*

33 anomalia cromosòmica *n f*

sin. compl. aberració cromosòmica *n f*

es aberración cromosómica *n f*;
anomalía cromosómica *n f*
en chromosomal aberration *n*

GENÈTICA. Desviació de la normalitat en el nombre de cromosomes o en l'estructura cromosòmica.

34 anonimització *n f*

es anonimización *n f*
en anonymisation *n*;
anonymization *n*

RECERCA. Acció d'eliminar de la documentació clínica d'un pacient o d'una mostra biològica la informació identificadora del pacient o de la persona de qui s'ha obtingut la mostra, generalment per a utilitzar-la amb finalitats de recerca biomèdica, amb l'objectiu d'impedir-ne la identificació.

- 35 **anticoncepció** *n f*
 sin. compl. **contracepció** *n f*
 es anticoncepció *n f*;
 contracepció *n f*
 en contraception
- REPRODUCCIÓ HUMANA. Utilització de mesures temporals i reversibles que eviten la fecundació o el desenvolupament d'un embaràs.
- 36 **anticonceptiu** *n m*
 sin. compl. **contraceptiu** *n m*
 es anticonceptivo *n m*;
 contraceptivo *n m*
 en contraceptive *n*
- REPRODUCCIÓ HUMANA. Mètode consistent en un dispositiu o fàrmac emprat per a evitar la fecundació o el desenvolupament d'un embaràs.
- 37 **anticonceptiu postcoital** *n m*
 sin. compl. **píndola de l'endemà** *n f*; **píndola postcoital** *n f*
 es anticonceptivo postcoital *n m*;
 píndola del día siguiente *n f*;
 píndola postcoital *n f*
 en emergency contraceptive *n*;
 postcoital contraceptive *n*
- REPRODUCCIÓ HUMANA. Anticonceptiu consistent en un comprimit de substàncies hormonals que impedeix la implantació d'un embrió a la paret de la matriu.
- 38 **antropocentrisme** *n m*
 es antropocentrismo *n m*
 en anthropocentrism *n*
- ÈTICA APLICADA ALS ANIMALS. Concepció segons la qual la finalitat última de l'univers és l'ésser humà i els seus interessos, els quals estan per damunt de qualsevol altre ésser i, en general, de la natura i tot el que existeix.
- 39 **apoderament** *n m*
 veg. **empoderament** *n m*
- 40 **argument del mal menor** *n m*
 sin. compl. **mal menor** *n m*
 es argumento del mal menor *n m*;
 mal menor *n m*
 en lesser evil argument *n*
- PRINCIPIS I VALORS. Criteri segons el qual davant de qualsevol pràctica mèdica que comporti problemes ètics s'ha d'escollir aquella solució que eviti que el mal augmenti o que en redueixi l'increment.
- 41 **argument del pendent rellescós** *n m*
 sin. compl. **pendent rellescós** *n m*
 es argumento de la pendiente deslizante *n m*;
 argumento de la pendiente resbaladiza *n m*;
 pendiente deslizante *n f*;
 pendiente resbaladiza *n f*
 en slippery-slope argument *n*;
 wedge argument *n*
- CONCEPTES GENERALS. Argumentació moral sobre la inconveniència de permetre algunes pràctiques mèdiques o línies de recerca il·legals en un moment donat, consistent a considerar que s'expandirien en ser autoritzades o bé que es realitzarien sense les precaucions necessàries.
- NOTA: L'argument del pendent rellescós és utilitzat, per exemple, en contra de la despenalització de l'avortament provocat, de l'eutanàsia, del suïcidi assistit o de la recerca amb embrions.
- 42 **ARN** *n m*
 veg. **àcid ribonucleic** *n m*

43 **assaig aleatoritzat** *n m*sin. **assaig clínic aleatoritzat** *n m*sigla **ACA** *n m*es ensayo aleatorizado *n m*;
ensayo clínico aleatorizado *n m*; ECA *n m*en randomised clinical trial *n*;
randomized clinical trial *n*;
RCT *n*

RECERCA. Assaig clínic en què l'assignació dels participants als grups d'estudi es fa de manera aleatòria.

44 **assaig amb cegament** *n m*es ensayo ciego *n m*en blind trial *n*

RECERCA. Assaig clínic en què s'oculta als participants, a l'investigador o a l'avaluador la intervenció assignada a cadascun dels participants.

45 **assaig clínic** *n m*es ensayo clínico *n m*en clinical trial *n*

RECERCA. Estudi experimental comparatiu que es duu a terme amb la finalitat d'avaluar l'eficàcia i la seguretat d'una intervenció i en què l'investigador controla directament les condicions en què es desenvolupa la recerca, especialment l'assignació dels participants a cada intervenció.

NOTA: 1. Un assaig clínic comporta un repte metodològic i ètic important, especialment pel que fa a l'elaboració d'hipòtesis, el disseny, l'execució, l'anàlisi, la comunicació i el consentiment dels participants.

2. En els assaigs clínics, especialment els que avaluen una intervenció farmacològica, es distingeixen quatre fases: l'estudi de fase I, amb un grup reduït de subjectes, té com a objectiu verificar que el fàrmac és tolerat de manera satisfactòria i estudiar el seu perfil farmacològic de difusió i metabolisme; l'estudi de fase II, que pot ser aleatoritzat o no, examina la seguretat i l'eficàcia del fàrmac en un

grup reduït de pacients i en comparació amb règims existents; l'estudi de fase III correspon a un assaig clínic més extens, per a una valoració completa de la seguretat i l'eficàcia, amb assignació aleatòria d'un gran nombre de pacients a la intervenció experimental o al control; finalment, l'estudi de fase IV, que es duu a terme un cop l'autoritat reguladora ha aprovat la comercialització del fàrmac, és de caràcter observacional i té com a objectiu principal estimar les reaccions adverses poc freqüents, així com altres efectes potencials de l'ús a llarg termini del medicament.

46 **assaig clínic aleatoritzat** *n m*sin. **assaig aleatoritzat** *n m*47 **assaig sense cegament** *n m*es ensayo abierto *n m*en open label trial *n*; open trial *n*;
unmasked trial *n*

RECERCA. Assaig clínic en què els participants, l'investigador i l'avaluador coneixen les intervencions assignades a cada participant.

48 **assessorament genètic** *n m*sin. **consell genètic** *n m*es asesamiento genético *n m*;
consejo genético *n m*en genetic counseling *n*; genetic counselling *n*

GENÈTICA. Assessorament adreçat a una persona amb una malaltia d'origen genètic, o portadora de mutacions causants d'una malaltia genètica, i també a la seva família, consistent a informar sobre les conseqüències de la malaltia, sobre la manera de prevenir-la o reduir-ne els efectes, i sobre la probabilitat de desenvolupar-la o transmetre-la a la descendència, acompanyat del suport emocional i psicològic necessari.

49 **assistència** *n f*

es asistencia *n f*

SALUT MENTAL. Figura jurídica que té per objecte ajudar en la presa de decisions de les persones amb una disminució no incapacitant de les facultats físiques o psíquiques que els impossibilita tenir cura dels seus interessos.

NOTA: 1. L'assistència, regulada per llei, té per objectiu donar resposta als riscos o dificultats personals per a prendre decisions. L'assistència es materialitza amb el nomenament d'un assistent, el qual no substitueix la persona assistida, sinó que intervé de manera conjunta amb ella. L'autoritat judicial ha de respectar la voluntat de la persona que ha de ser assistida en relació amb el nomenament o l'exclusió d'alguna persona per a exercir la funció d'assistent.

2. L'assistència sempre és preferible a les figures que comporten la modificació de la capacitat (com la tutela i la curatela), perquè és més respectuosa amb la voluntat i l'autonomia de les persones.

50 **assistència sanitària** *n f*

veg. **atenció sanitària** *n f*

51 **assistent** *n m, f*

es asistente | asistente, asistenta
n m, f

SALUT MENTAL. Persona que ajuda en la presa de decisions d'una persona subjecte d'assistència, la qual té una disminució no incapacitant de les facultats físiques o psíquiques que li impossibilita tenir cura dels seus interessos.

52 **atenció** *n f*

sin. **cura** *n f*

es atención *n f*; cuidado *n m*;
cura *n f*

en care *n*; cure *n*

ATENCIÓ SANITÀRIA. Conjunt d'accions que un professional duu a terme per vetllar pel benestar d'una persona.

53 **atenció al dol** *n f*

es atención al duelo *n f*

FINAL DE LA VIDA. Atenció que té per objectiu atenuar el patiment per la pèrdua d'una persona estimada.

NOTA: L'atenció al dol forma part indistriable de la bona pràctica de tots els professionals de la salut.

54 **atenció al final de la vida** *n f*

es atención al final de la vida *n f*
en end of life care *n*; EoLC *n*

FINAL DE LA VIDA. Atenció d'un pacient amb una malaltia terminal consistent en el seu acompanyament i en l'adequació de les actuacions sanitàries, amb l'objectiu d'evitar-li el dolor i altres símptomes i procurar-li una mort en les millors condicions possibles.

NOTA: L'atenció al final de la vida és un deure de tots els professionals de la salut, i inclou, si escau, l'atenció a la família del pacient durant el procés i després de la seva mort.

55 **atenció centrada en la persona** *n f*

es atención centrada en el paciente *n f*; atención centrada en la persona *n f*
en patient-centered care *n*;
patient-centred care *n*;
person-centered care *n*;
person-centred care *n*

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Model d'atenció en què la persona atesa és part activa de la planificació, el desenvolupament i l'avaluació del procés d'atenció, amb l'objectiu que aconsegueixi els màxims nivells possibles de salut, qualitat de vida i benestar, i se li respectin la dignitat, els drets, les necessitats i les preferències.

56 **atenció sanitària** *n f*

sin. compl. **assistència sanitària**
n f

es asistencia sanitaria *n f*;
atención sanitaria *n f*
en health care *n*

ATENCIÓ SANITÀRIA. Prestació de serveis sanitaris per a mantenir o restablir la salut.

57 **autoempelt** *n m*

sin. compl. **empelt autòleg** *n m*

es autoinjerto *n m*; injerto
autólogo *n m*
en autograft *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Empelt de teixit procedent d'una part del cos d'una persona que s'implanta en una altra part del cos de la mateixa persona.

58 **autonomia** *n f*

es autonomía *n f*
en autonomy *n*

PRINCIPIS I VALORS. Capacitat d'una persona de prendre decisions sobre els aspectes que afecten la seva vida i d'actuar segons els seus valors i les seves creences personals.

NOTA: Es respecta l'autonomia de la persona atesa amb l'acceptació de les seves decisions, mentre que es coarta aquesta autonomia si s'actua contra la seva voluntat.

59 **autotutela** *n f*

sin. compl. **delació voluntària** *n f*

es autotutela *n f*; delación
voluntaria *n f*
en auto-guardianship *n*;
autoguardianship *n*

SALUT MENTAL. Acció de designar voluntàriament un tutor per a si mateix, o de manifestar l'exclusió d'alguna persona per a aquest càr-

rec, que pot fer qualsevol persona competent, en previsió de ser declarada incapacitada.

NOTA: 1. L'autotutela, regulada per llei, pot formar part d'un pla de decisions anticipades que garanteixi el respecte a la voluntat i l'autonomia de la persona atesa, en previsió d'una futura modificació de la capacitat legal a causa de l'evolució de la malaltia.

2. En les disposicions de l'autotutela es poden nomenar tutors substituïts en cas que la persona designada, arribat el moment, no pugui o no vulgui exercir el càrrec. La designació de tutor a Catalunya no funciona de manera automàtica, sinó que s'ha de declarar posteriorment a la incapacitació.

60 **avaluació de la competència**

n f

es valoración de la competencia
n f

en assessment of decision-making capacity *n*; capacity assessment *n*; competence assessment *n*

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Valoració de la capacitat d'una persona per a prendre una decisió concreta que afecta la seva salut en un moment determinat.

NOTA: 1. L'avaluació de la competència la realitza el metge responsable, amb l'ajuda, si escau, d'un metge especialista (psiquiatre o neuròleg) i d'altres professionals de la salut que participen en el procés d'atenció del pacient, i es duu a terme sempre que hi ha dubtes sobre la capacitat de decidir del pacient; per exemple, quan és menor d'edat o quan se sospita que pot tenir un trastorn cognitiu o de la conducta. En general, hi ha quatre aspectes que poden determinar si una persona és competent per a prendre una decisió autònomament: la capacitat per a expressar una elecció; la capacitat per a entendre la informació rellevant de la situació en què es troba abans de prendre cap decisió; la capacitat per a avaluar el

sentit de la informació pel que fa a la seva situació, especialment la malaltia i les conseqüències que cada opció pot tenir en la seva salut i en la qualitat de vida, i la capacitat per a raonar i desenvolupar un procés lògic en el qual, partint de la informació rebuda, consideri la situació des de la seva realitat i fonamenti la seva decisió, ponderant riscos i beneficis.

2. Alguns dels instruments d'avaluació de la competència més coneguts són l'escala mòbil de Drane, l'escala MacCAT-T, o l'Aid to Capacity Evaluation (ACE) de la Universitat de Toronto.

61 **avortament ètic** *n m*

es aborto ético *n m*
en ethical abortion *n*

REPRODUCCIÓ HUMANA. Avortament provocat que es duu a terme quan l'embaràs és fruit d'una violació.

NOTA: La denominació *avortament ètic*, que té ús en alguns textos legals, es pot considerar qüestionable, ja que des d'un punt de vista moral també podrien tenir caràcter ètic altres tipus d'avortaments.

62 **avortament eugenèsic** *n m*

sin. **avortament eugènic** *n m*
es aborto eugenésico *n m*
en eugenic abortion *n*

REPRODUCCIÓ HUMANA. Avortament provocat que es duu a terme quan se sospita o es té la certesa que el fetus té una malaltia o una malformació.

63 **avortament eugènic** *n m*

sin. **avortament eugenèsic** *n m*

64 **avortament provocat** *n m*

sin. compl. **interrupció voluntària de l'embaràs** *n f*

es aborto provocado *n m*;
interrupción voluntaria del embarazo *n f*
en artificial abortion *n*; requested legal abortion *n*

REPRODUCCIÓ HUMANA. Interrupció per mitjans farmacològics o quirúrgics del desenvolupament complet d'un embaràs, posterior a la implantació de l'embrió a l'úter de la dona.

NOTA: 1. L'avortament provocat està regulat per llei a l'Estat espanyol.

2. L'avortament provocat es classifica, segons la seva motivació, en avortament ètic, avortament eugenèsic i avortament terapèutic.

65 **avortament terapèutic** *n m*

es aborto terapéutico *n m*
en therapeutic abortion *n*

REPRODUCCIÓ HUMANA. Avortament provocat que es duu a terme quan l'embaràs suposa un greu perill per a la vida o per a la salut física o psíquica de la dona embarassada.

B

66 **balanç de riscos i beneficis**

n m

es balance de riesgos y beneficios

n m

en risk-benefit balance *n*

RECERCA. Ponderació dels perills d'un estudi clínic per a les persones i dels possibles guanys que se'n puguin derivar.

67 **banc** *n m*

veg. **biobanc** *n m*

68 **banc d'embrions** *n m*

es banco de embriones *n m*;

banco de preembriones *n m*

en embryo bank *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Biobanc on s'emmagatzemen i es conserven embrions sobrants amb finalitats reproductives o de recerca autoritzada legalment.

69 **banc d'esperma** *n m*

veg. **banc de semen** *n m*

70 **banc d'òocits** *n m*

sin. compl. **banc d'òvuls** *n m*

es banco de ovocitos *n m*; banco de óvulos *n m*

en egg bank *n*; oocyte bank *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Biobanc on s'emmagatzemen i es conserven òocits amb finalitats reproductives.

71 **banc d'òvuls** *n m*

veg. **banc d'òocits** *n m*

72 **banc de dades** *n m*

es banco de datos *n m*

en data bank *n*

CONCEPTES GENERALS. Conjunt de dades sobre la salut d'una població o un grup de persones, consultable per un gran nombre d'usuaris, que pot estar format per un conjunt no estructurat de fitxers o per una base de dades estructurada.

NOTA: Els bancs de dades s'han de gestionar i explotar garantint la confidencialitat de les dades.

73 **banc de gàmetes** *n m*

es banco de gametos *n m*
en gamete bank *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Biobanc on s'emmagatzemen i es conserven gàmetes amb finalitats reproductives.

NOTA: Són tipus de bancs de gàmetes els bancs de semen i els bancs d'oòcits.

74 **banc de sang** *n m*

es banco de sangre *n m*
en blood bank *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Biobanc on s'emmagatzema i es conserva la sang i els components sanguinis aportats per donants amb la finalitat de cobrir necessitats mèdiques individuals.

75 **banc de sang de cordó umbilical** *n m*

sigla **BSCU** *n m*

es banco de sangre de cordón umbilical *n m*; BSCU *n m*
en umbilical cord blood bank *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Banc de sang on s'emmagatzema i es conserva la sang de cordó umbilical.

76 **banc de semen** *n m*

sin. compl. **banc d'esperma** *n m*

es banco de esperma *n m*;
 banco de semen *n m*
en sperm bank *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Biobanc on s'emmagatzema i es conserva semen amb finalitats reproductives.

77 **banc de teixits** *n m*

es banco de tejidos *n m*
en tissue bank *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Biobanc on s'emmagatzemen i es conserven teixits aportats per do-

nants amb la finalitat de cobrir necessitats mèdiques individuals.

NOTA: En els bancs de teixits s'hi emmagatzemen diversos tipus de teixit provinents del cos humà, com ara teixit cerebral, teixit cutani, teixit musculoesquelètic, teixit nerviós, teixit ocular, teixit ossi, teixit vascular o teixit valvular. Els teixits que es conserven poden provenir de donants vius o de donants cadàver.

78 **banc per a ús autòleg** *n m*

es banco para uso autólogo *n m*
en bank for autologous use *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Biobanc en què els teixits, les cèl·lules o els fluids corporals que s'hi conserven són utilitzats per a ús privat.

NOTA: 1. L'ús privat dels teixits, cèl·lules o fluids corporals que es conserven en els bancs per a ús autòleg recau tant en la persona de qui procedeixen com en persones compatibles que han rebut el consentiment del donant.

2. Els bancs per a ús autòleg entren en contradicció amb els principis d'altruisme i de solidaritat, així com amb el principi de beneficència i el principi d'autonomia. La legislació espanyola estableix que totes les unitats d'un banc de sang de cordó umbilical, també les emmagatzemades en els bancs per a ús autòleg, poden ser utilitzades per a tractar qualsevol pacient que sigui compatible amb alguna de les unitats emmagatzemades.

79 **beneficent** *adj*

es beneficente *adj*
en beneficent *adj*

CONCEPTES GENERALS. Dit d'una actuació sanitària, d'un professional de la salut o d'un medicament que aporta benestar a una persona atesa.

NOTA: El concepte de beneficent es distingeix del de maleficent.

80 **benefici** *n m*

es beneficio *n m*
en benefit *n*

CONCEPTES GENERALS. Efecte positiu d'una actuació sanitària.

81 **benestar animal** *n m*

es bienestar animal *n m*
en animal welfare *n*

ÈTICA APLICADA ALS ANIMALS. Situació en què els animals són utilitzats en l'activitat humana en condicions adequades i sense tracte cruel.

NOTA: El concepte de benestar animal pressuposa l'acceptació de l'ús dels animals en l'activitat humana, a diferència del moviment d'alliberament animal, que lluita per posar fi a l'explotació animal.

82 **biaix** *n m*

es sesgo *n m*
en bias *n*

RECERCA. Distorsió dels resultats d'un estudi per un error sistemàtic atribuïble a característiques del seu disseny o execució.

NOTA: 1. El biaix és una de les raons més freqüents i importants que limiten la validesa d'un estudi.

2. Els diferents tipus de biaix es poden agrupar en les categories següents: biaix de selecció, biaix d'observació i biaix de confusió. En l'àmbit social, el biaix de publicació representa una altra font de distorsió del coneixement mèdic.

83 **biaix d'observació** *n m*

es sesgo de observación *n m*
en observation bias *n*

RECERCA. Biaix degut a l'obtenció d'informació no comparable en els diferents grups d'un estudi.

84 **biaix de confusió** *n m*

es sesgo de confusión *n m*
en confounding bias *n*

RECERCA. Biaix degut a la descoberta d'una associació que és causa d'una combinació d'efectes entre l'exposició, la malaltia i un tercer factor, associat amb l'exposició, que influeix independentment en el risc de malaltia.

85 **biaix de publicació** *n m*

es sesgo de publicación *n m*;
sesgo en la publicación *n m*
en bias in publication *n*;
publication bias *n*

RECERCA. Resultat de la tendència d'autors, revisors i editors de presentar, promoure i publicar preferentment treballs amb resultats positius, per davant dels treballs que no tenen resultats estadísticament significatius.

86 **biaix de selecció** *n m*

es sesgo de selección *n m*
en selection bias *n*

RECERCA; SALUT PÚBLICA. Biaix degut a l'ús de criteris no comparables per a la inclusió de participants en els diferents grups d'un estudi o en un programa de cribratge.

87 **biobanc** *n m*

sin. compl. **banc** *n m*
es banco *n m*; biobanco *n m*
en bank *n*; biobank *n*;
biorepository *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA; TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS; RECERCA. Centre públic o privat on s'emmagatzemen i es conserven teixits, cèl·lules o fluids corporals amb la finalitat de cobrir necessitats mèdiques individuals, generalment per a ús d'un receptor, amb finalitats

teràpèutiques o amb finalitats de recerca biomèdica.

NOTA: 1. Els biobancs han de disposar dels mitjans tècnics necessaris per a obtenir, conservar i cedir les mostres biològiques en les millors condicions, i s'han de gestionar garantint la confidencialitat de les dades personals que hi estan associades.

2. Per exemple, són biobancs els bancs d'embrions, els bancs de gàmetes, els bancs de sang i els bancs de teixits.

88 **biodiversitat** *n f*

sin. **diversitat biològica** *n f*

es biodiversidad *n f*; diversidad biológica *n f*

en biodiversity *n*; biological diversity *n*

ECOÈTICA. Varietat de vida en totes les seves formes, nivells i combinacions, inclosa la diversitat d'ecosistemes, la diversitat d'espècies i la diversitat genètica.

89 **bioètic -a** *adj*

es bioético -ca *adj*
en bioethical *adj*

CONCEPTES GENERALS. Relatiu a la bioètica.

90 **bioètica** *n f*

es bioética *n f*
en bioethics *n*

CONCEPTES GENERALS. Estudi plural i interdisciplinari de les implicacions ètiques que comporta el progrés de les ciències de la vida i de la salut, i de la repercussió que té aquest progrés en la societat i en el seu sistema de valors.

NOTA: La denominació *bioètica* de vegades s'utilitza amb un sentit més ampli, corresponent al concepte de bioètica global.

91 **bioètica global** *n f*

es bioética global *n f*
en global bioethics *n*

DOCTRINES I CORRENTS DE PENSAMENT. Enfocament de la bioètica que té en compte la salut de la població humana mundial, el medi ambient i la sostenibilitat.

92 **biopolítica** *n f*

es biopolítica *n f*
en biopolitics *n*

DOCTRINES I CORRENTS DE PENSAMENT. Utilització política de la biologia.

93 **biovigilància** *n f*

es biovigilancia *n f*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Procediment consistent a detectar, notificar i registrar els incidents i les reaccions adverses que puguin ocórrer en la utilització terapèutica d'òrgans, teixits i altres productes d'origen humà, amb l'objectiu d'aplicar mesures correctores i minimitzar-ne els riscos.

94 **blastocist** *n m*

es blastocisto *n m*
en blastocyst *n*

REPRODUCCIÓ HUMANA; CÈL·LULES MARE. Estadi del desenvolupament embrionari caracteritzat per la pluricel·lularitat de l'embrió, en el qual encara no s'han produït ni la diferenciació dels teixits ni els esbossos.

NOTA: 1. El blastocist es forma en els primers dies posteriors a la fecundació.

2. La divisió cel·lular en l'estadi de blastocist permet obtenir, en unes condicions experimentals de cultiu determinades, cèl·lules mare embrionàries.

95 **bon samarità | bona samaritana** *n m, f*

es buen samaritano | buena samaritana *n m, f*
 en good Samaritan *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS.
 Donant altruista viu que no té cap vincle afectiu ni familiar amb el receptor.

NOTA: El bon samarità sovint és necessari per començar una cadena de trasplantaments.

96 **bona pràctica** *n f*

sin. **bona praxi** *n f*
 sin. compl. **lex artis** *n f*

es buena práctica *n f*; buena praxis *n f*; lex artis *n f*
 en good practice *n*

ATENCIÓ SANITÀRIA. Pràctica de la medicina segons el coneixement científic i pràctic àmpliament consensuat en situacions similars, i amb respecte per la voluntat del pacient.

NOTA: 1. La bona pràctica inclou, per exemple, que el professional de la salut accepti el rebuig al tractament per part d'un pacient.

2. *Lex artis*, que és una locució d'origen llatí, significa literalment 'lleï de l'art'. Actualment les denominacions més habituals són *bona pràctica* i *bona praxi*, si bé *lex artis* encara té ús en l'àmbit jurídic (normalment dins l'expressió "lex artis ad hoc").

97 **bona praxi** *n f*

sin. **bona pràctica** *n f*

98 **bretxa de rellevància** *n f*

es brecha 10/90 *n f*
 en relevance gap *n*

RECERCA. Diferència entre el tipus o el volum de recerca que una col·lectivitat o la societat en general

necessita i el tipus o el volum de recerca que realment es duu a terme.

NOTA: Actualment es parla de la bretxa de rellevància 10/90, en referència al fet que menys del 10% dels recursos mundials invertits en recerca es dediquen als problemes de salut dels països en desenvolupament, on tenen lloc el 90% de les morts prevenibles del món.

99 **BSCU** *n m*

veg. **banc de sang de cordó umbilical** *n m*

100 **cadena de trasplantaments***n f*

sin. **trasplantament dominó**
n m; **trasplantament en cadena**
n m

es cadena de trasplantes *n*
f; trasplante dominó *n m*;
trasplante en cadena *n m*
en domino transplantation *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS.
Conjunt de trasplantaments seqüencials en què un receptor sense donant compatible rep un òrgan o un teixit d'un donant altruista alhora que un familiar del receptor dona un òrgan o un teixit a un altre receptor compatible.

NOTA: 1. Les cadenes de trasplantaments permeten augmentar el nombre de receptors, ja que fan possible que hi hagi més donants compatibles.

2. El plural de *trasplantament dominó* és *trasplantaments dominó*.

101 **calendari de vacunacions***n m*

sin. **calendari vacunal** *n m*

es calendario de vacunación *n m*;
calendario de vacunaciones *n m*;
calendario vacunal *n m*
en immunisation schedule *n*;
immunization schedule *n*;
vaccination schedule *n*

VACUNACIONES. Seqüència cronològica d'administració de les vacunes recomanades oficialment en un país o regió amb l'objectiu d'obtenir una immunització adequada de la població davant de les malalties contra les quals actuen aquestes vacunes.

102 **calendari vacunal** *n m*

sin. **calendari de vacunacions**
n m

103 **campanya de vacunació** *n f*

sin. **campanya vacunal** *n f*

es campaña de vacunación *n f*;
campaña vacunal *n f*
en immunisation campaign *n*;
immunization campaign *n*;
vaccination campaign *n*

VACUNACIONES. Campanya de salut pública consistent a vacunar de manera massiva un grup de població contra una malaltia determinada en un període de temps concret.

104 **campanya vacunal** *n f*

sin. **campanya de vacunació** *n f*

105 **capacitat de fet** *n f*

veg. **competència** *n f*

106 **capacitat legal** *n f*

es capacidad legal *n f*
 en capacity *n*; legal capacity *n*

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Capacitat d'una persona d'exercir els drets atorgats per l'ordenament jurídic.

NOTA: 1. Una persona pot perdre la capacitat legal en cas que hi hagi una sentència judicial d'incapacitació.

2. Convé distingir la capacitat legal de la competència (o capacitat de fet) d'una persona en un moment donat.

107 **carta de drets i deures de la ciutadania en relació amb la salut i l'atenció sanitària** *n f*

TEXTOS BÀSICS I DECLARACIONS; DRETS I DEURES. Declaració que configura el marc de relació entre la ciutadania i el sistema sanitari, amb l'objectiu de fomentar una atenció sanitària respectuosa i responsable.

NOTA: L'última actualització de la carta de drets i deures de la ciutadania en relació amb la salut i l'atenció sanitària, que recull prop de cent drets i deures, va ser aprovada l'any 2015 pel Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya.

108 **cartera de serveis sanitaris** *n f*

es cartera de servicios sanitarios
n f
 en health services portfolio *n*

SALUT PÚBLICA. Conjunt de prestacions que constitueixen l'oferta sanitària a la població coberta.

NOTA: 1. La cartera de serveis sanitaris pretén contribuir a respectar el principi d'igualtat establert legalment.

2. La cartera de serveis sanitaris inclou tècniques, tecnologies, procediments, intervencions, productes i serveis, formalment establerts en un catàleg de prestacions.

109 **cas** *n m*

es caso *n m*
 en case *n*

CONCEPTES GENERALS. Cadascuna de les manifestacions individuals d'una malaltia, un trastorn, una condició o un problema de salut.

110 **casuística** *n f*

es casuística *n f*
 en casuistry *n*

METODOLOGIA. Mètode d'anàlisi utilitzat en ètica que es basa en l'estudi de casos representatius.

111 **CEA** *n m*

veg. **comitè d'ètica assistencial**
n m

112 **CEEA** *n m*

veg. **comitè d'ètica d'experimentació animal**
n m

113 **cegament** *n m*

es cegamiento *n m*
 en blinding *n*

RECERCA. Tècnica d'emascament aplicada a un estudi clínic, especialment a un assaig clínic, que consisteix a ocultar als participants, a l'investigador o a l'avaluador la intervenció que és assignada a cadascun dels participants.

NOTA: El cegament només està justificat èticament en el context d'un estudi clínic ben dissenyat.

114 **cèl·lula** *n f*

es célula *n f*
 en cell *n*

CÈL·LULES, TEIXITS I ÒRGANS. Estructura microscòpica complexa que constitueix la unitat estructural i funcional dels éssers vius.

- 115 **cèl·lula filla** *n f*
es cèlula hija *n f*
en daughter cell *n*
 CÈL·LULES MARE. Cèl·lula formada de la divisió d'una cèl·lula mare.
 NOTA: El plural de *cèl·lula filla* és *cèl·lules filla*.
- 116 **cèl·lula germinal** *n f*
veg. **gàmeta** *n m*
- 117 **cèl·lula indiferenciada** *n f*
es cèlula indiferenciada *n f*
en undifferentiated cell *n*
 CÈL·LULES, TEIXITS I ÒRGANS. Cèl·lula immadura que habitualment és capaç de dividir-se.
- 118 **cèl·lula mare** *n f*
es cèlula madre *n f*
en stem cell *n*
 CÈL·LULES MARE. Cèl·lula indiferenciada que en un cultiu cel·lular o durant el cicle vital d'un organisme és capaç de dividir-se indefinidament i produir nous llinatges cel·lulars diferenciats.
 NOTA: 1. Les cèl·lules mare es classifiquen, segons la varietat de cèl·lula que poden originar, en cèl·lules totipotents, cèl·lules pluripotents, cèl·lules oligopotents i cèl·lules unipotents, i, segons el tipus de cèl·lules a partir de les quals s'obtenen, en cèl·lules mare embrionàries, cèl·lules mare fetals i cèl·lules mare adultes.
 2. Les cèl·lules mare es poden utilitzar en processos de medicina regenerativa.
 3. El plural de *cèl·lula mare* és *cèl·lules mare*.
- 119 **cèl·lula mare adulta** *n f*
sin. **cèl·lula mare somàtica** *n f*
sin. compl. **cèl·lula mare de teixit** *n f*
es cèlula madre adulta *n f*; cèlula madre somàtica *n f*
en adult stem cell *n*; multipotent stem cell *n*; postnatal stem cell *n*; somatic stem cell *n*; tissue stem cell *n*; tissue-specific stem cell *n*
 CÈL·LULES MARE. Cèl·lula mare obtinguda d'un teixit específic madur.
 NOTA: El plural de *cèl·lula mare adulta* és *cèl·lules mare adultes*.
- 120 **cèl·lula mare de teixit** *n f*
veg. **cèl·lula mare adulta** *n f*
- 121 **cèl·lula mare embrionària** *n f*
sigla **CME** *n f*
es cèlula madre embrionària *n f*; CME *n f*
en embryonic stem cell *n*; ES cell *n*
 CÈL·LULES MARE. Cèl·lula mare obtinguda d'un embrió en els primers dies de desenvolupament.
 NOTA: 1. L'ús de cèl·lules mare embrionàries genera controvèrsia ètica, pel fet que la seva obtenció comporta habitualment la destrucció d'embrions.
 2. El plural de *cèl·lula mare embrionària* és *cèl·lules mare embrionàries*.
- 122 **cèl·lula mare fetal** *n f*
sigla **CMF** *n f*
es cèlula madre fetal *n f*; CMF *n f*
en fetal stem cell *n*; foetal stem cell *n*; FSC *n*
 CÈL·LULES MARE. Cèl·lula mare obtinguda de teixit fetal.
 NOTA: El plural de *cèl·lula mare fetal* és *cèl·lules mare fetals*.

- 123 **cèl·lula mare somàtica** *n f*
sin. **cèl·lula mare adulta** *n f*
- 124 **cèl·lula oligopotent** *n f*
es *célula oligopotencial n f;*
célula oligopotente n f
en *oligopotent cell n;*
oligopotential cell n
CÈL·LULES, TEIXITS I ÒRGANS. Cèl·lula que és capaç d'originar un nombre reduït de les varietats de cèl·lula d'un organisme.
- 125 **cèl·lula pluripotent** *n f*
es *célula pluripotencial n f;*
célula pluripotente n f
en *pluripotent cell n;*
pluripotential cell n
CÈL·LULES, TEIXITS I ÒRGANS. Cèl·lula que és capaç d'originar pràcticament qualsevol varietat de cèl·lula d'un organisme.
- 126 **cèl·lula somàtica** *n f*
es *célula somàtica n f*
en *somatic cell n*
CÈL·LULES, TEIXITS I ÒRGANS. Cèl·lula d'un organisme pluricel·lular que no està implicada en la producció de gàmetes.
- 127 **cèl·lula totipotent** *n f*
es *célula totipotencial n f;*
célula totipotente n f
en *totipotent cell n;*
totipotential cell n
CÈL·LULES, TEIXITS I ÒRGANS. Cèl·lula que és capaç d'originar qualsevol varietat de cèl·lula d'un organisme.
- 128 **cèl·lula unipotent** *n f*
es *célula unipotencial n f;*
célula unipotente n f
en *unipotent cell n;*
unipotential cell n
CÈL·LULES, TEIXITS I ÒRGANS. Cèl·lula que és capaç d'originar una única varietat de les cèl·lules d'un organisme.
- 129 **centre de salut mental** *n m*
es *centro de salud mental n m*
en *mental health center n;*
mental health centre n
SALUT MENTAL. Servei sanitari que ofereix tractament ambulatori especialitzat en l'atenció comunitària a persones amb trastorns mentals.
NOTA: Els centres de salut mental s'adrecen tant a adults com a menors d'edat.
- 130 **CER** *n m*
veg. **comitè d'ètica de la recerca** *n m*
- 131 **CERM** *n m*
veg. **comitè d'ètica de la recerca amb medicaments** *n m*
- 132 **citogenètica** *n f*
es *citogenética n f*
en *cytogenetics n*
GENÈTICA. Branca de la genètica que estudia el comportament dels cromosomes i les seves relacions amb la transmissió i la recombinació dels gens.
- 133 **citogenètica molecular** *n f*
es *citogenética molecular n f*
en *molecular cytogenetics n*
GENÈTICA. Citogenètica que es basa en l'ús de tècniques de biologia molecular per a detectar alteracions cromosòmiques submicroscòpiques.

134 **clon** *n m*

es clon *n m*
en clone *n*

CLONATGE. Conjunt de cèl·lules o d'organismes genèticament idèntics.

135 **clonal** *adj*

sin. **clònic -a** *adj*
es clónico -ca *adj*
en clonic *adj*

CLONATGE. Relatiu o pertanyent a un clon.

136 **clonar** *v tr*

es clonar *v tr*
en clone, to *v tr*

CLONATGE. Integrar un segment de DNA en un altre de replicació autònoma, pertanyent a un altre organisme.

137 **clonar** *v tr*

es clonar *v tr*
en clone, to *v tr*

CLONATGE. Obtenir a partir d'un conjunt de cèl·lules o d'organismes còpies genèticament idèntiques.

138 **clonatge** *n m*

es clonación *n f*
en cloning *n*

CLONATGE. Procés d'integració d'un segment de DNA en un altre DNA de replicació autònoma, pertanyent a un altre organisme.

139 **clonatge** *n m*

es clonación *n f*
en cloning *n*

CLONATGE. Procés d'obtenció d'un conjunt de cèl·lules o d'organismes genèticament idèntics.

140 **clonatge reproductiu** *n m*

es clonación reproductiva *n f*
en reproductive cloning *n*

CLONATGE. Clonatge consistent en l'obtenció d'un individu genèticament idèntic a un individu original.

NOTA: El clonatge reproductiu no està permès en la legislació espanyola.

141 **clonatge terapèutic** *n m*

es clonación terapéutica *n f*
en therapeutic cloning *n*

CLONATGE. Clonatge experimental consistent en la generació d'un embrió somàtic, generalment a partir de la transferència nuclear de cèl·lula somàtica de la pell o d'una altra part del cos d'un pacient a un oòcit enucleat d'una donant, amb l'objectiu d'obtenir cèl·lules mare embrionàries, les quals, un cop transformades en cèl·lules amb una funció específica, podran ser trasplantades al pacient per a la regeneració de teixits sense risc de rebuig.

NOTA: El clonatge terapèutic està permès en la legislació espanyola.

142 **clònic -a** *adj*

sin. **clonal** *adj*

143 **CME** *n f*

veg. **cèl·lula mare embrionària** *n f*

144 **CMF** *n f*

veg. **cèl·lula mare fetal** *n f*

145 **coacció** *n f*

es coacción *n f*
en coercion *n*

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Acció de constrènyer una persona a prendre una decisió determinada.

NOTA: 1. La coacció que es duu a terme sobre un pacient atempta contra la seva llibertat d'elecció i invalida el seu consentiment. El metge responsable ha de vetllar perquè les decisions del pacient siguin decisions compartides però lliures de coacció.

2. Convé distingir la coacció de la manipulació i de la persuasió.

146 **cobertura de vacunació** *n f*

sin. **cobertura vacunal** *n f*

es cobertura de vacunació *n f*;
cobertura vacunal *n f*

en immunisation coverage *n*;
immunization coverage *n*;
vaccination coverage *n*;
vaccine coverage *n*

VACUNACIONS. Proporció de persones vacunades contra una malaltia en un moment o període concret entre el total de persones per a les quals està indicada la vacunació contra aquesta malaltia.

NOTA: Una cobertura de vacunació determinada pot donar lloc a la immunitat de grup.

147 **cobertura vacunal** *n f*

sin. **cobertura de vacunació** *n f*

148 **codi d'ètica** *n m*

es código de ética *n m*
en code of ethics *n*;
ethical code *n*

METODOLOGIA. Conjunt sistematitzat de normes mínimes de caràcter ètic que regeixen la pràctica d'una professió o d'un grup humà.

149 **codi de bones pràctiques científiques** *n m*

es código de buenas prácticas científicas *n m*
en code of good practice in research *n*; code of good research practice *n*

RECERCA. Conjunt de valors, recomanacions i compromisos que adopten les institucions de recerca com a mitjà adequat per a l'autocontrol de les activitats que porten a terme, amb l'objectiu que aquestes activitats responguin a la més alta qualitat i respectin la integritat de les persones que hi participen.

NOTA: Els codis de bones pràctiques científiques solen fer referència als elements següents: la formació dels investigadors, inclosa la formació en ètica de la recerca; el registre i l'emmagatzematge dels plans i processos realitzats; la custòdia de dades o material biològic o químic resultant de les recerques, i les pràctiques de publicació i revisió.

150 **Codi de Nuremberg** *n m*

es Código de Nuremberg *n m*
en Nuremberg Code *n*

TEXTOS BÀSICS I DECLARACIONS; RECERCA. Document en què es van establir per primera vegada els principis bàsics de l'experimentació amb humans.

NOTA: 1. Segons el Codi de Nuremberg, per exemple, en l'experimentació amb humans és imprescindible el consentiment informat dels participants, als quals s'ha d'evitar qualsevol dany físic o psíquic innecessari.

2. El Codi de Nuremberg, de l'any 1947, va ser fruit de les deliberacions del procés de Nuremberg, en què després de la Segona Guerra Mundial es van jutjar els experiments de metges nazis amb persones presoneres. L'esperit del Codi de Nuremberg es va materialitzar anys més tard en la Declaració de Hèlsinki.

151 **codi deontològic** *n m*

es código deontológico *n m*
en deontological code *n*

METODOLOGIA. Conjunt sistematitzat de normes que un grup professional estableix i es compromet a respectar en l'exercici de la seva professió, el

qual reflecteix la concepció ètica que comparteixen els seus membres.

NOTA: D'una manera més general, el codi deontològic també pot ser el conjunt de deures que regeixen les accions d'un col·lectiu.

152 **coma** *n m*

es coma *n m*
en coma *n*

FINAL DE LA VIDA. Quadre clínic caracteritzat per la pèrdua de la consciència, de la motilitat voluntària i de la sensibilitat, amb conservació de la respiració, la circulació i la diuresi.

NOTA: El coma habitualment és transitori, però també pot evolucionar cap a l'estat de vigília sense resposta.

153 **comissió deontològica** *n f*

es comisión deontológica *n f*

METODOLOGIA. Òrgan col·legial de caràcter deliberant i consultiu que intervé en les qüestions ètiques d'una professió o institució.

154 **comitè d'ètica** *n m*

es comitè de ética *n m*;
comitè ético *n m*
en ethics committee *n*

METODOLOGIA. Comitè que s'encarrega de l'avaluació i de la resolució dels problemes ètics derivats de l'actuació professional en un determinat àmbit d'especialitat.

155 **comitè d'ètica assistencial**

n m
sigla CEA *n m*

es comitè de ética asistencial *n m*; CEA *n m*
en clinical ethics committee *n*;
CEC *n*

METODOLOGIA. Comitè d'ètica que està al servei dels ciutadans i els professionals d'una institució per

a aconsellar-los i orientar-los en els problemes ètics que pot plantejar la pràctica assistencial.

NOTA: Complementàriament, els comitès d'ètica assistencial també s'ocupen de la formació dels professionals en qüestions ètiques i de l'elaboració de documents sobre aspectes mèdics amb implicacions ètiques importants. L'única funció vinculant regulada per llei dels comitès d'ètica assistencial és la realització dels informes que garanteixen que s'ha procedit de manera correcta en l'atorgament del consentiment en el trasplantament de donant viu.

156 **comitè d'ètica d'experimentació animal**
n m

sigla CEEA *n m*

es comitè de ética de investigación con animales *n m*; comitè de ética de investigación y bienestar animal *n m*; comitè ético de experimentación animal *n m*; CEEA *n m*; CElyBA *n m*
en animal care committee *n*;
ACC *n*

METODOLOGIA; RECERCA; ECOÈTICA. Comitè d'ètica que avalua la idoneïtat dels procediments d'experimentació amb animals a fi de vetllar per la cura i el benestar dels animals de laboratori.

NOTA: Els comitès d'ètica d'experimentació animal valoren elements com el grau d'afectació dels animals i el benefici de la recerca, ajustant-se en tot moment a la legislació vigent i seguint el principi de les tres erres.

157 **comitè d'ètica de la investigació amb medicaments** *n m*

veg. comitè d'ètica de la recerca amb medicaments *n m*

158 **comitè d'ètica de la recerca***n m*sigla **CER** *n m*

es comitè de ètica de la investigació *n m*; *CEI n m*
en ethical review committee *n*; ethics committee *n*; human research ethics committee *n*; institutional review board *n*; research ethics board *n*; research ethics committee *n*; *ERC n*; *HREC n*; *IRB n*; *REB n*; *REC n*

METODOLOGIA; RECERCA. Òrgan independent i de composició pluridisciplinària l'objectiu principal del qual és vetllar per la protecció dels drets, la seguretat i el benestar dels subjectes que participen en un projecte de recerca biomèdica, i oferir garantia pública en aquest sentit mitjançant un dictamen sobre la documentació corresponent del projecte de recerca.

NOTA: 1. Els comitès d'ètica de la recerca i els comitès d'ètica de la recerca amb medicaments abans quedaven recollits sota la denominació genèrica de *comitès d'ètica d'investigació clínica (CEIC)*.

2. Els equivalents anglesos *ethics committee*, *ethical review committee (ERC)*, *human research ethics committee (HREC)*, *institutional review board (IRB)*, *research ethics board (REB)* i *research ethics committee (REC)* fan referència a un concepte més ampli, que inclou tant els comitès d'ètica de la recerca com els comitès d'ètica de la recerca amb medicaments.

159 **comitè d'ètica de la recerca amb medicaments** *n m*

sin. compl. **comitè d'ètica de la investigació amb medicaments** *n m*

sigla **CERM** *n m*

es comitè de ètica de la investigació con medicament *n m*; *CEIM n m*
en ethical review committee *n*; ethics committee *n*; human research ethics committee *n*; institutional review board *n*; research ethics board *n*; research ethics committee *n*; *ERC n*; *HREC n*; *IRB n*; *REB n*; *REC n*

METODOLOGIA; RECERCA. Comitè d'ètica de la recerca acreditat per a emetre dictàmens en estudis clínics amb medicaments i en projectes de recerca clínica amb productes sanitaris.

NOTA: 1. Els comitès d'ètica de la recerca amb medicaments i els comitès d'ètica de la recerca abans quedaven recollits sota la denominació genèrica de *comitès d'ètica d'investigació clínica (CEIC)*.

2. Els equivalents anglesos *ethics committee*, *ethical review committee (ERC)*, *human research ethics committee (HREC)*, *institutional review board (IRB)*, *research ethics board (REB)* i *research ethics committee (REC)* fan referència a un concepte més ampli, que inclou tant els comitès d'ètica de la recerca amb medicaments com els comitès d'ètica de la recerca.

160 **comitè de bioètica** *n m*

es comitè de bioètica *n m*
en bioethics committee *n*

METODOLOGIA. Comitè plural i pluridisciplinari que s'encarrega de l'avaluació i la resolució dels problemes ètics en l'àmbit de les ciències de la vida i de la salut.

NOTA: Les recomanacions dels comitès de bioètica no són vinculants.

161 **companyia** *n f*

es *compañía n f*
en *company n*

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Presència d'una persona vora una altra perquè no estigui sola.

NOTA: Cal respectar la voluntat de la persona malalta sobre la companyia que vol tenir.

162 **compassió** *n f*

es *compasión n f*
en *compassion n*

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Sentiment que porta a implicar-se en la situació d'una altra persona.

NOTA: La compassió, juntament amb l'empatia, predisposen a l'atenció sanitària.

163 **compatibilitat sanguínia** *n f*

sin. **hemocompatibilitat** *n f*

es *compatibilidad sanguínea n f*;
hemocompatibilidad n f
en *blood compatibility n*;
hemocompatibility n

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Compatibilitat entre el donant i el receptor de sang o de derivats sanguinis.

NOTA: La compatibilitat sanguínia es determina amb una prova de compatibilitat.

164 **competència** *n f*

sin. compl. **capacitat de fet** *n f*

es *capacidad n f*; *competencia n f*
en *capacity n*; *competence n*;
decision-making capacity n;
decisional capacity n;
mental competence n

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Capacitat de prendre una decisió concreta en un moment determinat.

NOTA: Convé distingir la competència (o capacitat de fet) de la capacitat legal.

165 **competència cultural** *n f*

es *competencia cultural n f*
en *cultural competence n*

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Capacitat efectiva de relacionar-se amb persones de cultures diferents, a partir del reconeixement dels valors, les creences, els estils de vida i els costums propis d'altres cultures i del seu respecte.

166 **competència professional** *n f*

es *competencia profesional n f*
en *professional competence n*

ATENCIÓ SANITÀRIA. Capacitat d'exercir una professió d'una manera efectiva i amb autonomia d'acord amb els estàndards de qualitat que exigeix la bona pràctica.

NOTA: La competència professional no es limita al conjunt de coneixements i habilitats adquirits per a l'exercici d'una professió d'una manera general, sinó que s'exigeix amb relació a cada situació concreta.

167 **competent** *adj*

es *capacitado -da adj*;
competente adj
en *competent adj*

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Dit de la persona que té capacitat de prendre una decisió concreta en un moment determinat.

168 **comprensió** *n f*

es *comprensión n f*
en *comprehension n*

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Capacitat d'entendre i d'interpretar la informació facilitada de manera oral o escrita per una altra persona, i de copsar-ne el sentit.

NOTA: La comprensió entre pacients i professionals de la salut és indispensable en la relació assistencial.

169 **comunicació assistencial** *n f*
 sin. **comunicació terapèutica** *n f*
 es comunicació terapèutica *n f*
 en therapeutic communication *n*
 RELACIÓ ASSISTENCIAL. Comunicació entre un professional de la salut i un pacient o la seva família, en què el centre d'atenció és la narrativa i l'experiència del pacient, i el rol del professional de la salut es basa en l'escolta activa, amb l'objectiu d'afavorir el benestar del pacient.

170 **comunicació científica** *n f*
 es comunicació científica *n f*
 en scientific communication *n*
 RECERCA. Acció de posar un resultat de recerca en coneixement d'un àmbit més ampli que el de la seva producció.
 NOTA: Convé distingir la comunicació científica de la transferència del coneixement, que comporta un grau de capacitat per a l'ús del coneixement per part del grup o sector social al qual es transfereix aquest coneixement.

171 **comunicació terapèutica** *n f*
 sin. **comunicació assistencial** *n f*

172 **comunicador intercultural | comunicadora intercultural** *n m, f*
 es comunicador intercultural | comunicadora intercultural *n m, f*
 en intercultural communicator *n*
 RELACIÓ ASSISTENCIAL. Professional amb coneixements i aptituds culturals que media entre les institucions sanitàries i els usuaris provinents d'altres cultures, amb l'objectiu de facilitar l'accés normalitzat i igualitari d'aquestes persones als serveis sanitaris.

NOTA: El comunicador intercultural assisteix els professionals de la salut i els usuaris provinents d'altres cultures en la seva relació assistencial. Per exemple, proporciona coneixements culturals als professionals de les institucions sanitàries i informa els usuaris provinents d'altres cultures sobre el funcionament del sistema sanitari del país.

173 **comunitarisme** *n m*
 es comunitarismo *n m*
 en communitarianism *n*

DOCTRINES I CORRENTS DE PENSAMENT; SALUT PÚBLICA. Corrent de pensament segons el qual els membres d'una comunitat han de compartir el mateix sistema de valors.

NOTA: 1. En els nous corrents de l'ètica de la salut pública, el comunitarisme s'entén com l'orientació ètica entre el contractualisme i l'utilitarisme, que accentua les responsabilitats de les persones amb les comunitats a les quals pertanyen i rebaixa l'èmfasi dels drets individuals.

2. El comunitarisme és contrari a l'individualisme i fa prevaler els referents morals, religiosos o culturals d'una comunitat per damunt de la reflexió crítica individual.

174 **confiança** *n f*
 es confianza *n f*
 en confidence *n*; trust *n*

RELACIÓ ASSISTENCIAL; RECERCA. Capacitat de creure en una persona o en una institució, fonamentada en la seva integritat intel·lectual o ètica.

NOTA: 1. La confiança es pot posar en els professionals de la salut, les institucions sanitàries o els investigadors d'un estudi clínic.

2. En l'àmbit de l'atenció sanitària, la confiança és el fonament d'una bona relació assistencial.

175 **confidencialitat** *n f*

es confidencialidad *n f*
en confidentiality *n*

DRETS I DEURES. Obligació ètica i jurídica de no revelar dades de caràcter personal d'una altra persona.

NOTA: La confidencialitat és un dels deures lligats al dret a la intimitat.

176 **conflicte d'interessos** *n m*

es conflicto de intereses *n m*
en conflict of interest *n*;
conflict of interests *n*

ATENCIÓ SANITÀRIA; RECERCA. Conflicte que es produeix quan un professional es veu confrontat a interessos o deures diferents.

NOTA: 1. En alguns casos els conflictes d'interessos poden comportar actuacions sanitàries que van en detriment de la integritat.

2. En l'àmbit de la recerca, els conflictes d'interessos, els quals poden amenaçar la validesa o la interpretació dels resultats d'un estudi i plantejar dilemes ètics per a l'investigador, són subtilment presents en moltes circumstàncies, i de vegades són difícilment identificables.

177 **consciència de malaltia** *n f*

es conciencia de enfermedad *n f*
en awareness of disease *n*;
insight *n*

SALUT MENTAL. Capacitat d'una persona d'assumir el problema de salut que té i de comprendre les necessitats procedents d'aquest problema de salut.

NOTA: 1. La manca de consciència de malaltia és especialment rellevant en salut mental, si bé també es dona en altres àmbits.

2. L'equivalent anglès *insight* s'utilitza especialment en referència a la consciència de trastorn mental.

178 **consciència moral** *n f*

es conciencia moral *n f*
en moral conscience *n*

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Capacitat de jutjar la conducta pròpia i la dels altres d'acord amb les conviccions personals, fruit de l'educació i de l'experiència, les quals poden ser modulades per la raó.

179 **consell genètic** *n m*

sin. **assessorament genètic** *n m*

180 **consens** *n m*

es consenso *n m*
en consensus *n*

METODOLOGIA. Acord comú, fruit de la convergència d'opinions i la conformitat d'interessos, al qual s'arriba a través del diàleg i la deliberació.

181 **consentiment** *n m*

es consentimiento *n m*
en consent *n*

ATENCIÓ SANITÀRIA. Aprovació conscient i lliure d'un acte que ha de dur a terme una altra persona.

182 **consentiment informat** *n m*

es consentimiento informado *n m*
en informed consent *n*

ATENCIÓ SANITÀRIA; RECERCA. Consentiment que dona una persona competent, o el seu representant, si escau, a rebre una actuació sanitària, a participar en un estudi clínic o a cedir mostres biològiques per a recerca biomèdica, un cop ha estat informada de les característiques que té i de les conseqüències previsible que se'n poden derivar.

NOTA: 1. El consentiment informat sempre és específic i explícit. A més, per a determinades actuacions sanitàries i en la majoria de tipus de recerca, s'ha de donar per escrit.

2. La noció de consentiment informat representa una base ètica i legal fonamental per a legitimar qualsevol activitat clínica, sanitària o de recerca amb éssers humans, pel fet que garanteix el respecte a les persones i el dret a decidir.

183 **conseqüencialisme** *n m*

es *consecuencialismo n m*
en *consequentialism n*

DOCTRINES I CORRENTS DE PENSAMENT. Corrent de pensament segons el qual el valor moral d'una acció no ve determinat pel seu valor intrínsec, sinó pel càlcul de les seves conseqüències.

NOTA: El conseqüencialisme s'oposa al deontologisme.

184 **conservació** *n f*

es *conservación n f*
en *preservation n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Acció d'emmagatzemar i preservar les mostres d'un biobanc.

NOTA: Són tipus de conservació la perfusió i la crioconservació.

185 **conservació** *n f*

es *conservación n f*
en *conservation n*

ECOÈTICA. Conjunt de polítiques, estratègies, plans o mesures específiques de gestió ambiental orientats a mantenir o restablir l'estat favorable del patrimoni natural i la biodiversitat.

NOTA: La conservació pot comportar actuacions diverses, que van des de la preservació fins a l'ús sostenible del patrimoni natural.

186 **conspiració de silenci** *n f*

sin. **pacte de silenci** *n m*
es *pacto de silencio n m*
en *conspiracy of silence n*

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Acord, explícit o implícit, establert entre els professionals de la salut i els familiars d'un pacient consistent a privar-lo de la informació sobre el seu estat de salut, amb l'objectiu suposadament d'evitar-li el patiment.

Nota: 1. La conspiració de silenci és una pràctica pròpia del paternalisme, contrària al pensament ètic i a l'ordenament jurídic, ja que vulnera el principi d'autonomia, segons el qual el pacient ha de ser la primera persona en rebre la informació, si la vol, i és ell qui ha de decidir amb qui la vol compartir.

2. Convé distingir la conspiració de silenci del privilegi terapèutic, que respon a una decisió del professional de la salut per motius mèdics.

187 **contagi** *n m*

es *contagio n m*
en *contagion n*

SALUT PÚBLICA. Mecanisme de propagació d'un agent infeccios des d'una font o reservori a una persona o animal.

NOTA: El contagi pot ser per contacte, directe o indirecte, amb l'agent infeccios, o per transmissió aèria.

188 **contenció emocional** *n f*

sin. **contenció psicològica** *n f*
es *contención emocional n f*;
contención psicológica n f

SALUT MENTAL. Creació de les condicions i l'espai que facilitin l'elaboració i el desenvolupament de les capacitats mentals, amb l'objectiu que els impulsos, els instints o les passions siguin contrastats amb la realitat i es puguin posar en acció d'una manera no destructiva, positiva i saludable.

NOTA: La contenció emocional no és una mesura restrictiva, a diferència de la contenció física, la contenció mecànica i la contenció farmacològica.

189 **contenció farmacològica** *n f*

sin. **restricció farmacològica** *n f*

sin. compl. **contenció química** *n f*; **restricció química** *n f*

es contenció farmacològica *n f*; contenció química *n f*; restricció farmacològica *n f*; restricció química *n f*

en chemical restraint *n*; medicinal restraint *n*

SALUT MENTAL. Mesura restrictiva consistent en el control del comportament o la limitació de la mobilitat d'una persona mitjançant l'administració de substàncies psicoactives, amb l'objectiu d'evitar situacions que suposin un risc per a ella mateixa o per als altres.

Nota: 1. La contenció farmacològica, com la contenció física i la contenció mecànica, és una mesura que compromet els drets de la persona, i per això actualment hi ha la consciència que cal una reducció dràstica d'aquesta pràctica. No s'ha de dur a terme si no s'han exhaurit altres alternatives, com ara la contenció verbal o el suport psicològic.

2. Quan s'aplica, la contenció farmacològica ha d'estar fonamentada en l'evitació d'un dany molt probable, greu i imminent, i s'ha de limitar al temps mínim necessari.

190 **contenció física** *n f*

sin. **restricció física** *n f*

sin. compl. **immobilització física** *n f*; **subjecció física** *n f*

es contenció física *n f*; immobilització física *n f*; restricció física *n f*; sujecció física *n f*

en physical restraint *n*

SALUT MENTAL. Mesura restrictiva consistent en la limitació parcial o total de la mobilitat d'una persona mitjançant l'aplicació de força per part d'una altra, cos a cos, i sense l'aplicació de dispositius mecànics,

amb l'objectiu d'impedir que faci moviments que puguin suposar un risc per a ella mateixa o per als altres.

Nota: 1. La contenció física, com la contenció farmacològica i la contenció mecànica, és una mesura que compromet els drets de la persona, i per això actualment hi ha la consciència que cal una reducció dràstica d'aquesta pràctica. No s'ha de dur a terme si no s'han exhaurit altres alternatives, com ara la contenció verbal.

2. Quan s'aplica, la contenció física ha d'estar fonamentada en l'evitació d'un dany molt probable, greu i imminent, i s'ha de limitar al temps mínim necessari.

191 **contenció mecànica** *n f*

sin. **restricció mecànica** *n f*

sin. compl. **immobilització mecànica** *n f*; **subjecció mecànica** *n f*

es contenció mecànica *n f*; immobilització mecànica *n f*; restricció mecànica *n f*; sujecció mecànica *n f*

en mechanical restraint *n*

SALUT MENTAL. Mesura restrictiva consistent en la limitació parcial o total de la mobilitat d'una persona mitjançant un dispositiu tècnic o tèxtil o un element del mobiliari, en contacte o molt proper a la persona, amb l'objectiu d'impedir que faci moviments que puguin suposar un risc per a ella mateixa o per als altres.

Nota: 1. La contenció mecànica, com la contenció farmacològica i la contenció física, és una mesura que compromet els drets de la persona, i per això actualment hi ha la consciència que cal una reducció dràstica d'aquesta pràctica. No s'ha de dur a terme si no s'han exhaurit altres alternatives, com ara la contenció verbal.

2. Quan s'aplica, la contenció mecànica ha d'estar fonamentada en l'evitació d'un dany molt probable, greu i imminent, i s'ha de limitar al temps mínim necessari.

- 192 **contenció psicològica** *n f*
sin. **contenció emocional** *n f*
- 193 **contenció química** *n f*
veg. **contenció farmacològica** *n f*
- 194 **contenció verbal** *n f*
es *abordaje verbal* *n m*;
contención verbal *n f*
en *verbal restraint* *n*
SALUT MENTAL. Tècnica basada en l'ús de la verbalització de les emocions per a reduir la tensió o atenuar determinades conductes d'una persona amb la conducta alterada.
NOTA: La contenció verbal es recomana com a primera pauta d'actuació davant d'una situació de crisi amb un pacient, amb l'objectiu d'evitar l'ús de mesures restrictives.
- 195 **context** *n m*
es *contexto* *n m*
en *context* *n*
RECERCA. Conjunt de factors de situació i d'ordre sociocultural i interpersonal d'acord amb els quals s'interpreten apropiadament els resultats d'un estudi.
- 196 **contraccepció** *n f*
veg. **anticoncepció** *n f*
- 197 **contraceptiu** *n m*
veg. **anticonceptiu** *n m*
- 198 **contractualisme** *n m*
es *contractualismo* *n m*
en *contractualism* *n*
DOCTRINES I CORRENTS DE PENSAMENT. Corrent de pensament segons el qual l'origen de la convivència social s'explica a partir d'un acord sociopolític implícit de l'organització social, el qual implica una sèrie de drets i deures.
- 199 **contraindicació** *n f*
es *contraindicación* *n f*
en *contraindication* *n*
ATENCIÓ SANITÀRIA. Circumstància que impedeix la realització d'una actuació sanitària a una persona, pel perjudici que tindria en la seva salut.
- 200 **control de població** *n m*
sin. **control demogràfic** *n m*;
control poblacional *n m*
es *control de población* *n m*;
control demográfico *n m*;
control poblacional *n m*
en *demographic control* *n*;
population control *n*
ECOÈTICA. Acció d'intervenir en la trajectòria natural d'una població, generalment per assegurar que no se sobrepassa el creixement volgut, ja sigui mitjançant el control de la reproducció, especialment en el cas de l'espècie humana, o mitjançant la caça o la introducció dels predadors naturals, en el cas d'altres espècies.
NOTA: El control de població permet garantir una mida òptima de la població humana.
- 201 **control demogràfic** *n m*
sin. **control de població** *n m*
- 202 **control poblacional** *n m*
sin. **control de població** *n m*
- 203 **Conveni d'Oviedo** *n m*
veg. **Conveni sobre drets humans i biomedicina** *n m*

204 **Conveni sobre drets humans i biomedicina** *n m*

sin. compl. **Conveni d'Oviedo** *n m*

es Convenio de Oviedo *n m*;
Convenio relativo a los derechos humanos y la biomedicina *n m*

en Convention on Human Rights and Biomedicine *n*; Oviedo Convention *n*

TEXTOS BÁSICS I DECLARACIONES. Document que recull recomanacions per a la protecció dels drets humans i la dignitat de l'ésser humà davant de les aplicacions de la biologia i la medicina.

NOTA: 1. El Conveni sobre drets humans i biomedicina, signat a Oviedo l'any 1997 per representants d'una vintena de països del Consell d'Europa, tracta sobre el consentiment, el dret a la informació, el genoma humà, l'experimentació, el trasplantament d'òrgans i l'aprofitament del cos humà, amb el compromís de desenvolupar legislacions específiques en els països signants.

2. La denominació completa del document és *Conveni per a la protecció dels drets humans i la dignitat de l'ésser humà*.

205 **coordinació de trasplantament** *n f*

es coordinación de trasplante *n f*
en transplantation coordination *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Procés hospitalari consistent en la promoció de donacions, la generació de donants i la gestió de les donacions d'òrgans i teixits per a trasplantament.

NOTA: La funció de la coordinació de trasplantament acaba amb la donació, ja que l'extracció i el trasplantament corresponen a l'equip de trasplantament, que té independència funcional i organitzativa.

206 **copagament** *n m*

es copago *n m*
en co-payment *n*; copayment *n*

SALUT PÚBLICA. Taxa associada a una determinada prestació sanitària que comporta una subvenció parcial del seu cost.

NOTA: 1. El copagament es pot aplicar amb diversos propòsits, com ara reduir la despesa pública o afavorir la implicació responsable dels usuaris en la utilització de serveis públics.

2. El copagament és més justificable quan modula la utilització de serveis no imprescindibles.

207 **cost d'oportunitat** *n m*

es coste de oportunidad *n m*
en opportunity cost *n*

CONCEPTES GENERALS. Cost derivat del fet d'haver renunciat a una possibilitat que, un cop feta la tria, es reconsidera que hauria estat la millor.

208 **creixement sostenible** *n m*

veg. **desenvolupament sostenible** *n m*

209 **cribratge** *n m*

es cribado *n m*; tamizado *n m*
en screening *n*

SALUT PÚBLICA. Indagació sistemàtica aplicada a una població per a identificar les persones que podrien estar afectades per un problema de salut o una malaltia, generalment abans que es manifesti.

NOTA: El propòsit del cribratge és reconèixer les persones que es poden beneficiar d'un tractament precoç que millori el pronòstic de la seva malaltia o del seu problema de salut.

210 **cribratge genètic** *n m*

es cribado genético *n m*
en genetic screening *n*

GENÈTICA. Cribratge consistent en la realització de proves genètiques per a la detecció de mutacions o anomalies cromosòmiques en un grup de població asimptomàtica, amb l'objectiu de prevenir o tractar els problemes de salut que puguin derivar-se d'aquestes mutacions o anomalies cromosòmiques, o de tenir informació per a la presa de decisions reproductives.

NOTA: 1. Un programa de cribratge genètic amb propòsits de salut ha de complir els requisits següents: rellevància per a la salut de la població a qui s'adreça; validesa científica i efectivitat; disponibilitat de mesures preventives o terapèutiques en relació amb les malalties incloses en el programa; accés equitatiu; informació prèvia als participants, i participació voluntària.

2. Són exemples de cribratge genètic el cribratge prenatal de defectes congènits, que té com a objectiu la promoció de les decisions reproductives de la dona embarassada o d'ella i la seva parella (i no, en canvi, la disminució del naixement de nadons amb defectes congènits), i també el cribratge neonatal per a malalties endocrines i metabòliques, que té com a objectiu la detecció de nadons presimptomàtics amb aquest tipus de malalties que puguin beneficiar-se d'un tractament precoç.

211 **cribratge massiu** *n m*

veg. **cribratge poblacional** *n m*

212 **cribratge oportunista** *n m*

es cribado oportunista *n m*
en opportunistic screening *n*

SALUT PÚBLICA. Cribratge practicat als usuaris dels serveis sanitaris aprofitant la seva demanda d'atenció per un altre motiu.

NOTA: Els cribratges oportunistes acostumen a ser menys equitatius que els cribratges poblacionals perquè la probabilitat d'accés dels candidats normalment és menor.

213 **cribratge poblacional** *n m*

sin. compl. **cribratge massiu** *n m*
es cribado masivo *n m*
en mass screening *n*

SALUT PÚBLICA. Cribratge adreçat a grups seleccionats amb criteris epidemiològics, com ara l'edat o el sexe.

NOTA: Els cribratges poblacionals són menys susceptibles al biaix de selecció que els cribratges oportunistes i, per tant, potencialment més equitatius.

214 **crioconservació** *n f*

es crioconservación *n f*
en cryopreservation *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Mètode pel qual es conserven les mostres d'un biobanc en condicions de baixes temperatures.

215 **crioconservació d'embrions** *n f*

es crioconservación de embriones *n f*
en embryo cryopreservation *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Crioconservació dels embrions sobrants d'un procés de reproducció assistida en un banc d'embrions, amb finalitats reproductives o de recerca autoritzada legalment.

216 **CRISPR** *n m*

veg. **CRISPR-Cas9** *n m*

217 **CRISPR-Cas9** *n m*

sigla **CRISPR** *n m*

es CRISPR-Cas9 *n m*; CRISPR *n m*
en CRISPR-Cas9 *n*; CRISPR *n*

GENÈTICA. Eina d'edició del genoma que utilitza una endonucleasa derivada de l'enzim bacterià Cas9 amb l'objectiu d'introduir trencaments de doble cadena en el DNA en punts concrets del genoma, fent servir un RNA com a guia complementari.

Nota: La sigla *CRISPR* correspon a l'anglès *clustered regularly interspaced short palindromic repeat* ('repeticions palindròmiques curtes agrupades i regularment interespaïades'), que fa referència a les seqüències repetides del DNA d'alguns bacteris, les quals van servir d'inspiració per a la creació de l'eina d'edició del genoma CRISPR-Cas9.

218 **criteri de proporcionalitat**

n m

es criteri de proporcionalidad *n m*

en criterion of proportionality *n*

PRINCIPIS I VALORS. Criteri segons el qual els riscos d'una actuació sanitària no haurien de superar els possibles beneficis d'aquesta actuació.

219 **criteri del major benefici** *n m*

sin. compl. **criteri del millor interès** *n m*; **major benefici** *n m*; **millor interès** *n m*

es criterio del mayor beneficio *n m*; criterio del mayor interés *n m*; mejor interés *n m*; mejor interés del paciente *n m*

en greater-benefit criterion *n*

PRINCIPIS I VALORS; RELACIÓ ASSISTENCIAL. Criteri professional segons el qual s'escull l'opció més convenient per al pacient, que regeix les decisions per substitució quan el pacient prèviament no ha expressat la seva voluntat ni ha designat un representant, i tampoc no hi ha present cap representant prou vàlid.

Nota: El criteri del major benefici ha de ser respectuós amb la qualitat de vida que presumiblement convindria al pacient, a

partir dels seus valors coneguts i tenint en compte que la qualitat de vida sempre inclou la manca de patiment.

220 **criteri del major benefici** *n m*

sin. **major benefici** *n m*

en greater-benefit criterion *n*

PRINCIPIS I VALORS; SALUT PÚBLICA. Criteri segons el qual una acció o una decisió determinada és moralment correcta si les seves conseqüències comporten el màxim benestar al màxim nombre de persones.

Nota: El criteri del major benefici és, com el principi d'utilitat, un criteri fonamental de l'utilitarisme.

221 **criteri del millor interès** *n m*

veg. **criteri del major benefici** *n m*

222 **cromosoma** *n m*

es cromosoma *n m*

en chromosome *n*

GENÈTICA. Unitat discreta del genoma, portadora del material genètic en forma d'una successió lineal de gens.

223 **cura** *n f*

sin. **atenció** *n f*

224 **cura pal·liativa** *n f*

sin. **cures pal·liatives** *n f pl*

es cuidado paliativo *n m*; cuidados paliativos *n m pl*

en palliative care *n*

FINAL DE LA VIDA. Cura aplicada a una persona que pateix una malaltia que li provoca molèsties amb la finalitat d'atenuar-ne els símptomes que comprometen la seva qualitat de vida.

Nota: Les cures pal·liatives es destinen principalment a pacients amb malalties incurables i avançades, i als seus familiars, fent especial atenció a la qualitat de vida i al confort.

225 **curador | curadora** *n m, f*

es curador | curadora *n m, f*
 en curator *n*

SALUT MENTAL. Persona que complementa la capacitat de les persones subjectes a curatela en la realització de determinats actes.

NOTA: El curador, a diferència del tutor, no representa la persona subjecte a curatela, sinó que es limita a completar-ne la capacitat.

226 **curadoria** *n f*

veg. **curatela** *n f*

227 **curatela** *n f*

sin. compl. **curadoria** *n f*

es curaduría *n f*; curatela *n f*
 en curatorship *n*

SALUT MENTAL. Figura jurídica que té per objecte assistir o complementar la capacitat d'una persona declarada parcialment incapaç arran d'una sentència de modificació de la capacitat.

NOTA: La curatela s'exerceix mitjançant el càrrec de curador. El curador assisteix una persona, però no la representa.

228 **cures pal·liatives** *n f pl*

sin. **cura pal·liativa** *n f*

229 **curs d'acció intermedi** *n m*

es curso intermedio *n m*
 en intermediate course of action *n*

METODOLOGIA. Conjunt de solucions que s'ofereixen en una deliberació com a alternatives a dos posicionaments extrems, les quals tenen en compte els valors dels dos posicionaments.

230 **custòdia d'embrions** *n f*

es custodia de embriones *n f*
 en embryo custody *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Acció de conservar i gestionar embrions en un banc d'embrions.

231 **dades genètiques humanes***n f pl**es* datos genéticos humanos *n m**pl**en* human genetic data *n*

GENÈTICA. Conjunt de dades sobre les característiques hereditàries de les persones, obtingudes mitjançant anàlisis d'àcids nucleics o altres anàlisis científiques.

232 **dades massives** *n f pl**es* macrodatos *n m pl**en* big data *n*

SALUT PÚBLICA. Conjunt de grans volums de dades procedents de la informació de salut de les persones, que pot facilitar la recerca, la innovació i l'avaluació en l'àmbit sanitari.

NOTA: 1. Les dades massives són una oportunitat per a millorar la qualitat i la sostenibilitat del sistema públic de salut a partir de la contribució anònima i solidària dels ciutadans, que en són sostenidors i beneficiaris.

2. Amb l'objectiu de garantir que no es farà un ús indegut de les dades massives, cal anonimitzar les dades i respectar-ne la confidencialitat, la custòdia i la seguretat. En determinades situacions, pot caldre el consentiment explícit per a l'ús de dades massives.

233 **dany** *n m**es* daño *n m**en* damage *n*

CONCEPTES GENERALS. Perjudici físic o moral.

234 **decisió** *n f**es* decisión *n f**en* decision *n*

METODOLOGIA. Determinació entre més d'una opció que pren una persona o una entitat competent.

NOTA: La bioètica aporta elements de reflexió que ajuden a prendre la decisió més prudent davant d'un problema ètic.

235 **decisió compartida** *n f**es* decisión compartida *n f**en* shared decision *n*

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Decisió presa de manera consensuada entre els professionals de la salut i el pacient o, si escau, el seu entorn.

Nota: La decisió compartida es basa en l'establiment d'una bona relació assistencial, en el coneixement de les característiques i de les expectatives personals del pacient i dels seus familiars, i en la informació adequada sobre el problema de salut i les alternatives diagnòstiques i terapèutiques disponibles.

236 **decisió delegada** *n f*

es *decisión delegada n f*

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Decisió que pren una persona de la confiança del pacient, el qual ha delegat en aquesta persona la presa de decisions.

NOTA: Convé distingir la decisió delegada, en què el pacient decideix delegar la decisió malgrat que té competència per a decidir, de la decisió per substitució, en què el pacient és incapaç d'expressar la seva voluntat.

237 **decisió per substitució** *n f*

sin. compl. **decisió subrogada** *n f*

es *decisión de representación n f*;
decisión de sustitución n f
en *proxy's decision n*; *surrogate's decision n*

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Decisió clínica presa per una persona que representa el pacient, el qual és incapaç d'expressar la seva voluntat.

NOTA: La persona que pren la decisió per substitució pot ser el representant designat pel pacient, un familiar o tutor, o el professional de la salut que l'atén, en aquest ordre segons les possibilitats.

238 **decisió subrogada** *n f*

veg. **decisió per substitució** *n f*

239 **Declaració de Hèlsinki** *n f*

es *Declaración de Helsinki n f*
en *Declaration of Helsinki n*;
Helsinki Declaration n

TEXTOS BÀSICS I DECLARACIONS. Document que recull un conjunt de principis i recomanacions de caràcter ètic que han de guiar la recerca i l'experimentació amb humans.

NOTA: 1. La Declaració de Hèlsinki exigeix el consentiment informat dels participants d'un estudi i estableix que en la recerca biomèdica s'ha de vetllar per la vida, la

salut, la privacitat i la dignitat de l'ésser humà.

2. Tot i que la Declaració de Hèlsinki només compromet els investigadors mèdics, és acceptada voluntàriament per altres investigadors que fan experimentació amb humans.

3. La Declaració de Hèlsinki, signada a Hèlsinki l'any 1964, va partir del Codi de Nuremberg i va ser promulgada per l'Associació Mèdica Mundial arran dels nombrosos casos de malformacions en nadons nascuts a principis dels anys seixanta del segle xx, com a conseqüència del fàrmac utilitzat per tractar els vòmits i les nàusees de les gestants. La Declaració de Hèlsinki s'actualitza periòdicament.

240 **Declaració internacional sobre les dades genètiques humanes** *n f*

es *Declaración Internacional sobre los Datos Genéticos Humanos n f*

en *International Declaration on Human Genetic Data n*

TEXTOS BÀSICS I DECLARACIONS. Declaració aprovada per la UNESCO per a l'adopció de mesures de protecció de les dades genètiques humanes.

Nota: La Declaració internacional sobre les dades genètiques humanes va ser aprovada a París l'any 2003 com a complement a la Declaració universal sobre el genoma humà i els drets humans, de l'any 1997.

241 **Declaració universal sobre bioètica i drets humans** *n f*

es *Declaración Universal sobre Bioética y Derechos Humanos n f*

en *Universal Declaration on Bioethics and Human Rights n*

TEXTOS BÀSICS I DECLARACIONS. Declaració aprovada per la UNESCO que recull les bases per a crear un consens sobre bioètica a escala internacional.

NOTA: La Declaració universal sobre bioètica i drets humans, aprovada l'any 2005 a París, pretén universalitzar els principis i els procediments de la bioètica, i representa per a la bioètica el que va significar per als drets humans la declaració de l'Organització de les Nacions Unides de l'any 1948.

242 **deducció** *n f*

es deducció *n f*
en deduction *n*

METODOLOGIA. Raonament pel qual es resolen situacions concretes a partir de l'anàlisi de principis i normes ètiques universals.

NOTA: La deducció és un mètode molt utilitzat en bioètica, en què es basa el principisme.

243 **delació voluntària** *n f*

veg. **autotutela** *n f*

244 **deliberació** *n f*

es deliberación *n f*
en deliberation *n*

METODOLOGIA. Valoració, davant d'un problema ètic, dels arguments a favor i en contra de les diferents opcions, preveient-ne les conseqüències i tenint en compte els principis i els valors de les persones implicades.

NOTA: Una deliberació ha d'estar guiada pels drets humans i, complementàriament, pels principis, propis de la bioètica, recollits a la Declaració universal sobre bioètica i drets humans. En ètica assistencial, a més, hi ha procediments que ajuden a ordenar la deliberació.

245 **demència** *n f*

es demencia *n f*
en dementia *n*

SALUT MENTAL. Trastorn mental orgànic, d'origen etiològic divers, amb tendència a una evolució progressiva i irreversible, que es caracteritza

pel deteriorament de les capacitats cognitives, de la memòria i de l'adaptació social de l'individu, sense alteració del nivell de consciència.

246 **denegació d'assistència** *n f*

veg. **denegació d'atenció** *n f*

247 **denegació d'atenció** *n f*

sin. compl. **denegació d'assistència** *n f*

es denegación de asistencia *n f*;
denegación de atención *n f*
en refusal to treat *n*

ATENCIÓ SANITÀRIA. Decisió d'un professional de la salut o d'una institució sanitària de no atendre una persona.

NOTA: La denegació d'atenció mai no pot implicar l'abandonament del pacient.

248 **deontologia** *n f*

es deontología *n f*
en deontology *n*

CONCEPTES GENERALS. Ètica dels deures.

NOTA: Més concretament, la deontologia s'aplica a l'estudi dels deures professionals basant-se en l'ètica.

249 **deontologisme** *n m*

es deontologismo *n m*
en deontologism *n*

CONCEPTES GENERALS. Moral que prescriu el respecte categòric a determinats deures o principis, prescindint de la consideració de les seves conseqüències.

NOTA: El deontologisme s'oposa al conseqüencialisme.

250 **desdiferenciació cel·lular** *n f*

es desdiferenciación celular *n f*
 en cellular dedifferentiation *n*

CÈL·LULES MARE. Reversió induïda del procés de diferenciació cel·lular propi del desenvolupament embrionari.

251 **desenvolupament sostenible** *n m*

sin. compl. **creixement sostenible** *n m*

es desarrollo sostenible *n m*
 en sustainable development *n*

ECOÈTICA. Desenvolupament econòmic i social que té lloc garantint la conservació de la biodiversitat i sense detriment del medi ambient ni dels recursos naturals dels quals depenen les activitats humanes i el desenvolupament econòmic i social, tant del present com del futur.

252 **destrucció d'embrions** *n f*

es destrucción de embriones *n f*
 en destruction of embryos *n*;
 embryo destruction *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA; CÈL·LULES MARE. Procés consistent en l'eliminació d'embrions sobrants.

NOTA: La destrucció d'embrions pot ser un procés que es dugui a terme a petició expressa dels progenitors, o que tingui lloc de manera indirecta en la recerca autoritzada pels progenitors.

253 **determinant de salut** *n m*

es determinante de salud *n m*
 en determinant of health *n*;
 health determinant *n*

SALUT PÚBLICA. Factor que afecta, positivament o negativament, la salut de les persones i de les comunitats.

NOTA: 1. Segons l'Organització Mundial de la Salut, en general els determinants de salut influeixen més sobre la salut de

les persones que l'accés i la utilització dels serveis sanitaris.

2. Els determinants de salut habitualment es classifiquen en determinants socials i de l'entorn econòmic; determinants de l'entorn geogràfic, i determinants associats a les característiques individuals i a les conductes personals.

3. La denominació *determinant de salut* s'utilitza generalment en plural, en referència a la combinació de diferents factors que afecten la salut.

254 **determinisme genètic** *n m*

es determinismo genético *n m*
 en genetic determinism *n*

DOCTRINES I CORRENTS DE PENSAMENT; GENÈTICA. Doctrina segons la qual la composició genètica d'un individu determina les seves característiques i el seu comportament.

255 **deure** *n m*

es deber *n m*
 en duty *n*

DRETS I DEURES. Obligació de caràcter ètic o legal.

NOTA: Per exemple, és un deure fonamental en sanitat l'exercici dels drets individuals o col·lectius dels altres.

256 **deure d'acompanyament** *n m*

es deber de acompañamiento *n m*
 DRETS I DEURES. Deure d'un professional de la salut de proporcionar al pacient i a la seva família el suport psíquic i físic necessari per a fer front a una malaltia.

257 **deure d'assistència** *n m*

veg. **deure d'atenció** *n m*

258 **deure d'atenció** *n m*

sin. compl. **deure d'assistència**
n m

es deber de asistencia *n m*;
deber de atención *n m*;
deber de atender *n m*
en duty to provide care *n*;
duty to treat *n*

DRETS I DEURES. Deure d'un professional de la salut de prestar atenció sanitària a qualsevol persona que ho necessiti o que ho sol·liciti.

259 **deure de no abandonament**
n m

es deber de no abandono *n m*
en duty of non-abandonment *n*

DRETS I DEURES. Deure d'un professional de la salut de proporcionar o continuar l'atenció personalitzada d'un pacient, també en circumstàncies difícils.

NOTA: 1. Es consideren circumstàncies difícils, per exemple, les cures pal·liatives o l'atenció de pacients amb trastorns psicossocials particularment conflictius.

2. El deure de no abandonament està en relació amb el deure d'atenció i el deure d'acompanyament, així com amb el dret que també té el professional de la salut de renunciar a la cura continuada en determinades situacions.

260 **DGP** *n m*

veg. **diagnòstic genètic preimplantacional** *n m*

261 **DI** *n f*

veg. **discapacitat intel·lectual**
n f

262 **diagnosi** *n f*

veg. **diagnòstic** *n m*

263 **diagnòstic** *n m*

sin. compl. **diagnosi** *n f*
es diagnóstico *n m*
en diagnosis *n*

CONCEPTES GENERALS. Determinació d'un problema de salut a través d'una característica definidora, o d'una malaltia a través dels signes i símptomes que li són propis.

264 **diagnòstic genètic preimplantacional** *n m*

sigla **DGP** *n m*

es diagnóstico genético preimplantacional *n m*;
diagnóstico preimplantacional *n m*; DGP *n m*
en preimplantation diagnosis *n*;
preimplantation genetic diagnosis *n*; PGD *n*; PID *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA; GENÈTICA. Conjunt de proves diagnòstiques que es fan en el material genètic dels embrions obtinguts per fecundació in vitro, amb l'objectiu de seleccionar, abans d'implantar-los, els embrions suposadament lliures de malalties genètiques o cromosòmiques, o bé els embrions histocompatibles amb un familiar amb una malaltia greu que requereix un trasplantament de cèl·lules o de teixits.

265 **diagnòstic genètic prenatal**
n m

es diagnóstico genético prenatal *n m*;
diagnóstico prenatal *n m*
en prenatal diagnosis *n*;
prenatal genetic diagnosis *n*

REPRODUCCIÓ HUMANA; GENÈTICA. Prova genètica que es realitza en el fetus durant la gestació amb l'objectiu de detectar possibles malalties hereditàries o mutacions.

Nota: El diagnòstic genètic prenatal es pot fer a partir d'una mostra fetal obtinguda

mitjançant biòpsia coriònica o amniocentesi, o a partir de material fetal circulant en sang materna. En aquest últim cas, s'utilitza la denominació *diagnòstic genètic prenatal no invasiu*.

266 **diagnòstic psiquiàtric** *n m*

es diagnóstico psiquiátrico *n m*
en psychiatric diagnosis *n*

SALUT MENTAL. Determinació del nom i la naturalesa del trastorn o del problema de salut mental d'una persona per mitjà de l'estudi dels seus símptomes i signes i de la realització d'exploracions complementàries.

Nota: Els sistemes actuals de classificació dels diagnòstics psiquiàtrics són: el *Manual diagnòstic i estadístic dels trastorns mentals*, conegut amb la sigla *DSM (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders)*, de l'Associació Psiquiàtrica Americana (APA), i la *Classificació estadística internacional de malalties i problemes relacionats amb la salut*, conegut amb la sigla *ICD (International Classification of Diseases)*, de l'Organització Mundial de la Salut (OMS).

267 **dignitat** *n f*

sin. compl. **dignitat humana** *n f*

es dignidad *n f*; dignidad humana *n f*

en dignity *n*; human dignity *n*

PRINCIPIS I VALORS. Valor moral inherent a totes les persones, pel qual tenen dret a ser respectades, valorades i tractades de manera justa i amb igualtat, i a no ser ofeses ni utilitzades.

Nota: S'ha d'evitar utilitzar la dignitat com a argument per damunt dels altres i oposar-se així a qualsevol debat. Per poder decidir què és correcte en cada cas és recomanable tenir en compte, a banda de la dignitat, principis com el principi d'autonomia o el principi de justícia.

268 **dignitat humana** *n f*

veg. **dignitat** *n f*

269 **discapacitat** *n f*

es discapacidad *n f*
en disability *n*

SALUT MENTAL. Limitació d'una persona per a la seva participació plena i efectiva en la societat, en igualtat de condicions que la resta, com a resultat de la interacció entre un dèficit en el funcionament d'aquesta persona i les barreres o actituds de l'entorn.

Nota: 1. El dèficit originari de la discapacitat pot estar motivat per una dificultat física, sensorial, intel·lectual o mental, de major o menor grau i de durada permanent o indefinida.

2. En l'actualitat hi ha un moviment molt important en favor dels drets de les persones amb discapacitat, a partir de la Convenció sobre els drets de les persones amb discapacitat de l'Organització de les Nacions Unides (Nova York, 2006), que critica la concepció de la discapacitat com un problema mèdic o de rehabilitació i defensa un enfocament basat en un model social i de dret.

3. La denominació *diversitat funcional*, proposada l'any 2005 al Fòrum de Vida Independent com a alternativa a la denominació discapacitat, no té un acord unànime dins del sector.

270 **discapacitat intel·lectual** *n f*

sigla **DI** *n f*

es discapacidad intelectual *n f*;
DI *n f*

en intellectual disability *n*; **ID** *n*

SALUT MENTAL. Discapacitat provocada per una deficiència d'una funció cognitiva, que comporta limitacions funcionals tant en el funcionament intel·lectual com en la conducta adaptativa expressada en les habilitats conceptuals, socials i pràctiques.

271 **discriminació** *n f*

es discriminación *n f*
en discrimination *n*

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Tracte desfavorable, d'inferioritat o exclouent que es dona a una persona o a un col·lectiu per motius personals o socioculturals.

NOTA: La discriminació pot ser per raó d'edat, sexe, lloc de procedència, ètnia, ideologia, religió, opció sexual, discapacitat o malaltia, entre d'altres.

272 **discriminació positiva** *n f*

es discriminación positiva *n f*
en affirmative action *n*; positive discrimination *n*; reverse discrimination *n*

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Tracte favorable que es dona a una persona o a un col·lectiu per a compensar o corregir una situació de discriminació o d'especial vulnerabilitat.

NOTA: Per exemple, en l'àmbit sanitari constitueixen una discriminació positiva les polítiques sanitàries que tenen per objectiu corregir els efectes sobre la salut deguts a la classe social.

273 **disseny de l'estudi** *n m*

es diseño del estudio *n m*
en clinical study design *n*;
research design *n*;
study design *n*

RECERCA. Pla de realització d'un estudi, amb éssers humans o amb animals de laboratori, en què l'investigador, de manera intencionada, altera un o diversos factors i controla altres condicions, amb l'objectiu d'analitzar els efectes que això produeix.

NOTA: El disseny de l'estudi, elaborat curiosament, és una etapa obligada en tot tipus de recerca.

274 **distanàsia** *n f*

veg. **obstinació terapèutica** *n f*

275 **diversitat biològica** *n f*

sin. **biodiversitat** *n f*

276 **divisió embrionària artificial** *n f*

veg. **gemel·lació artificial** *n f*

277 **DNA** *n m*

veg. **àcid desoxiribonucleic** *n m*

278 **DNA recombinant** *n m*

sin. **àcid desoxiribonucleic recombinant** *n m*

279 **doble efecte** *n m*

veg. **principi del doble efecte** *n m*

280 **document de voluntats anticipades** *n m*

sigla **DVA** *n m*

es documento de instrucciones previas *n m*; documento de voluntades anticipadas *n m*; DVA *n m*

en advance directive document *n*; advance directive document *n*; advance directive form *n*; advanced directive *n*; written advance directive *n*

ATENCIÓ SANITÀRIA. Document en què una persona major d'edat i competent exposa anticipadament la seva voluntat pel que fa a l'atenció sanitària que voldrà rebre en cas que arribi a una situació en què no pugui expressar la seva voluntat personalment.

NOTA: 1. En el document de voluntats anticipades també es pot designar un representant.

2. El document de voluntats anticipades es pot fer servir en circumstàncies que no són del final de la vida. El testament vital, en què es recullen les voluntats de final de la vida, és un tipus de document de voluntats anticipades.

281 **dolor** *n m/f*

es dolor *n m*
en pain *n*

CONCEPTES GENERALS. Experiència sensorial i emocional desagradable associada a la presència d'una lesió o bé descrita com si aquesta lesió hi fos present.

NOTA: En un sentit ampli, el dolor no és només una sensació localitzada en el cos, sinó que inclou el patiment.

282 **donació** *n f*

es donación *n f*
en donation *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA; TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS; RECERCA. Acció de donar un òrgan, una part d'un òrgan, un teixit, cèl·lules o fluids corporals perquè siguin utilitzats a favor d'un receptor o amb finalitats de recerca biomèdica.

283 **donació altruista** *n f*

sin. **donació desinteressada** *n f*
es donación altruista *n f*;
donación desinteresada *n f*
en altruistic donation *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Donació que es fa de manera solidària, sense esperar cap recompensa material.

284 **donació d'embrions** *n f*

es donación de embriones *n f*;
donación de preembriones *n f*
en embryo donation *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Donació en què se subministren embrions

sobrants perquè siguin utilitzats amb finalitats reproductives per un receptor o amb finalitats de recerca biomèdica.

NOTA: 1. La donació d'embrions ha de tenir el consentiment dels dos progenitors i ha de ser una donació altruista.

2. La donació d'embrions és anònima, si bé els receptors i els fills que són fruit de la donació tenen dret a tenir informació sobre els donants, sempre que no inclougui la seva identitat. Només en algunes circumstàncies excepcionals es pot revelar la identitat dels donants.

285 **donació d'esperma** *n f*

veg. **donació de semen** *n f*

286 **donació d'oòcits** *n f*

sin. compl. **donació d'òvuls** *n f*

es donación de ovocitos *n f*;
donación de óvulos *n f*
en oocyte donation *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Donació de gàmetes en què se subministren oòcits perquè siguin utilitzats amb finalitats reproductives per un receptor o amb finalitats de recerca biomèdica.

287 **donació d'òrgans** *n f*

es donación de órganos *n f*
en organ donation *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Donació en què se subministra un òrgan perquè sigui utilitzat per un receptor o amb finalitats de recerca biomèdica.

NOTA: En el marc de la Unió Europea la donació d'òrgans és una donació altruista.

288 **donació d'òvuls** *n f*

veg. **donació d'oòcits** *n f*

289 **donació de cadàver** *n f*

es donación de cadáver *n f*
en cadaver donation *n*;
 cadaveric donation *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Extracció d'òrgans o teixits d'una persona difunta que no ha deixat constància de la seva oposició a la donació, amb la finalitat que siguin utilitzats per al trasplantament.

290 **donació de gàmetes** *n f*

es donación de gametos *n f*
en gamete donation *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Donació en què se subministren gàmetes perquè siguin utilitzats amb finalitats reproductives per un receptor o amb finalitats de recerca biomèdica.

NOTA: 1. La donació de gàmetes sol tenir compensació econòmica, però aquesta compensació no pot suposar un incentiu econòmic per als donants.

2. La donació de gàmetes és una donació anònima, si bé els receptors i els fills que són fruit d'una donació tenen dret a tenir informació sobre els donants, sempre que no inclogui la seva identitat. Només en algunes circumstàncies excepcionals es pot revelar la identitat dels donants.

3. Són tipus de donació de gàmetes la donació de semen i la donació d'oòcits.

291 **donació de sang** *n f*

sin. compl. **hemodonació** *n f*
es donación de sangre *n f*;
 hemodonación *n f*
en blood donation *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Donació en què se subministra sang perquè sigui utilitzada per un receptor o amb finalitats de recerca biomèdica.

NOTA: A l'Estat espanyol la donació de sang és una donació altruista.

292 **donació de semen** *n f*

sin. compl. **donació d'esperma** *n f*

es donación de esperma *n f*;
 donación de semen *n f*
en sperm donation *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Donació de gàmetes en què se subministra semen perquè sigui utilitzat amb finalitats reproductives per un receptor o amb finalitats de recerca biomèdica.

293 **donació de teixits** *n f*

es donación de tejidos *n f*
en tissue donation *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Donació en què se subministra un teixit biològic perquè sigui utilitzat per un receptor o amb finalitats de recerca biomèdica.

NOTA: A l'Estat espanyol la donació de teixits és una donació altruista.

294 **donació de viu** *n f*

es donación de vivo *n f*
en living donation *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Donació d'òrgans o de teixits, concretament d'un ronyó o d'un lòbul hepàtic, realitzada per un donant viu.

NOTA: A la legislació espanyola la donació de viu està permesa sempre que sigui una donació altruista.

295 **donació del cos a la ciència** *n f*

es donación del cuerpo a la ciencia *n f*
en body donation *n*; body donation for research *n*

RECERCA. Acte voluntari i altruista mitjançant el qual una persona fa cessió del seu cos perquè després de la mort es destini a la docència o a la recerca biomèdica.

- 296 **donació desinteressada** *n f*
sin. **donació altruista** *n f*
- 297 **donació dirigida** *n f*
es donación dirigida *n f*
en designated donation *n*
TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS.
Donació altruista de material biològic en benefici d'un receptor concret, que pot ser un familiar del donant.
- 298 **donació en asistòlia** *n f*
es donación en asistolia *n f*
en asystolic donation *n*; donation after cardiac death *n*; non-heart-beating donation *n*; DCD *n*
TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS.
Donació d'òrgans o de teixits d'una persona en situació irreversible després de retirar-li el suport vital i certificar-ne la mort per aturada cardiorespiratòria.
- 299 **donació interessada** *n f*
es donación interesada *n f*
en non-altruistic donation *n*
TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS.
Donació que es fa moguda per una compensació econòmica o guany material.
NOTA: La donació interessada és incompatible amb els principis d'accés universal i equitatiu dels sistemes de salut públics.
- 300 **donació per coacció** *n f*
es donación por coacción *n f*
en forced donation *n*
TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS.
Donació que es fa sota l'acció d'una amenaça o sota pressió psicològica.
NOTA: La donació per coacció atempta contra l'autonomia del donant i anul·la el valor del consentiment.
- 301 **donador | donadora** *n m, f*
veg. **donant** *n m, f*
- 302 **donant** *n m, f*
sin. compl. **donador | donadora** *n m, f*
es donador | donadora *n m, f*, donante *n m, f*
en donor *n*
REPRODUCCIÓ ASSISTIDA; TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS; RECERCA.
Persona que fa una donació de sang, de derivats sanguinis, d'òrgans, de teixits, de cèl·lules o de gàmetes, perquè siguin utilitzats per un receptor o amb finalitats de recerca biomèdica.
- 303 **donant altruista** *n m, f*
es donante altruista *n m, f*
en altruistic donor *n*
TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS.
Donant que no espera cap compensació econòmica ni guany material per la donació.
- 304 **donant cadàver** *n m, f*
sin. **donant mort | donant morta** *n m, f*
es donante cadáver *n m, f*, donante cadavérico | donante cadavérica *n m, f*, donante fallecido | donante fallecida *n m, f*, donante muerto | donante muerta *n m, f*
en cadaveric donor *n*, dead donor *n*
TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS.
Persona difunta que no ha deixat constància de la seva oposició a la donació i de la qual s'extreuen òrgans o teixits per al trasplantament.
NOTA: El plural de *donant cadàver* és *donants cadàver*.

305 **donant compatible** *n m, f*

es donante compatible *n m, f*
 en compatible donor *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Donant que no presenta diferències antigèniques significatives amb el receptor, per la qual cosa els seus òrgans, teixits o cèl·lules no generarien rebuig en el receptor, ni la seva sang o derivats sanguinis li provocarien una reacció adversa.

306 **donant d'embrions** *n m, f*

es donante de embriones *n m, f*; donante de preembriones *n m, f*
 en embryo donor *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Donant que cedeix embrions sobrants en un banc d'embrions, amb finalitats reproductives o de recerca biomèdica.

NOTA: Han de ser donants d'embrions els dos progenitors.

307 **donant d'esperma** *n m*

veg. **donant de semen** *n m*

308 **donant d'òocits** *n f*

sin. compl. **donant d'òvuls** *n f*
 es donante de ovocitos *n f*;
 donante de óvulos *n f*
 en oocyte donor *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Donant que subministra oòcits en un banc d'oòcits perquè siguin utilitzats amb finalitats reproductives per un receptor o amb finalitats de recerca biomèdica.

309 **donant d'òvuls** *n f*

veg. **donant d'òocits** *n f*

310 **donant de gàmetes** *n m, f*

es donante de gametos *n m, f*
 en gamete donor *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Donant que subministra semen o oòcits en un banc de gàmetes perquè siguin utilitzats amb finalitats reproductives per un receptor o amb finalitats de recerca biomèdica.

311 **donant de semen** *n m*

sin. compl. **donant d'esperma** *n m*
 es donante de esperma *n m*;
 donante de semen *n m*
 en sperm donor *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Donant que subministra semen en un banc de semen perquè sigui utilitzat amb finalitats reproductives per un receptor o amb finalitats de recerca biomèdica.

312 **donant incompatible** *n m, f*

es donante incompatible *n m, f*
 en incompatible donor *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Donant que presenta diferències antigèniques significatives amb el receptor, per la qual cosa els seus òrgans, teixits o cèl·lules generarien rebuig en el receptor, o la seva sang o derivats sanguinis li provocarien una reacció adversa.

313 **donant mort | donant morta** *n m, f*

sin. **donant cadàver** *n m, f*

314 **donant viu | donant viva** *n m, f*

es donante vivo | donante viva *n m, f*
 en life donor *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Donant d'òrgans o de teixits l'obtenció dels quals és compatible amb la vida i la funció dels quals pot ser compensada per l'organisme de manera adequada.

NOTA: Els òrgans que pot donar un donant viu són un dels dos ronyons o un lòbul hepàtic.

315 **dret** *n m*

es derecho *n m*
en right *n*

DRETS I DEURES. Facultat inobjectable d'una persona d'exigir de manera justificada allò que és degut o que té a favor i no contravé la llei o un codi.

NOTA: Són exemples de drets de les persones en l'àmbit sanitari el dret a l'atenció sanitària, el dret a la informació, el dret a no saber o el dret a rebutjar tractaments.

316 **dret a decidir** *n m*

es derecho a decidir *n m*
en right to choose *n*

DRETS I DEURES. Dret de les persones competents, basat en el principi d'autonomia, a escollir lliurement, després de rebre la informació adequada, entre les opcions clíniques disponibles o a rebutjar-les.

NOTA: 1. El dret a decidir inclou el dret a rebutjar tractaments.

2. El dret a decidir no comporta una medicina a la carta, en què es pugui escollir qualsevol actuació sanitària, sinó que implica poder escollir entre les opcions clíniques indicades i disponibles.

317 **dret a l'assistència sanitària**

n m

veg. **dret a l'atenció sanitària** *n m*

318 **dret a l'atenció sanitària** *n m*

sin. compl. **dret a l'assistència sanitària** *n m*

es derecho a la asistencia sanitaria *n m*
en right to health care *n*

DRETS I DEURES. Dret de les persones a rebre atenció als serveis sanitaris.

319 **dret a la confidencialitat**

n m

es derecho a la confidencialidad *n m*

en right to confidentiality *n*

DRETS I DEURES. Dret de les persones segons el qual els professionals de la salut no poden revelar les seves dades de caràcter personal o relatives a la seva salut sense el seu consentiment explícit.

NOTA: 1. El dret a la confidencialitat no és absolut, ja que es pot limitar en cas de requeriment legal, per interès públic o bé amb el consentiment del pacient.

2. El dret a la confidencialitat es fonamenta en el dret a la intimitat.

320 **dret a la informació** *n m*

sin. **dret a saber** *n m*

es derecho a la información *n m*;
derecho a saber *n m*

en right to information *n*; right to know *n*; right-to-know *n*

DRETS I DEURES. Dret de les persones ateses a ser informades, en termes comprensibles per a elles i tenint en compte les seves circumstàncies i necessitats personals, sobre el seu estat de salut i el procés d'atenció.

321 **dret a la intimitat** *n m*

es derecho a la intimidad *n m*
en right to privacy *n*

DRETS I DEURES. Dret de les persones a ser respectades en el seu àmbit privat.

NOTA: El dret a la intimitat és el fonament del dret a la confidencialitat, sobretot quan la intimitat és envaïda.

322 **dret a la salut** *n m*

es derecho a la salud *n m*
en right to health *n*

DRETS I DEURES. Dret de les persones a gaudir del millor estat de salut física, psíquica i social possible.

NOTA: El dret a la salut genera controvèrsia, pel fet que la salut depèn de múltiples factors (genètica, entorn, estils de vida, etc.) i es pot considerar, per tant, que aquest dret no es pot garantir; per això alguns autors prefereixen parlar del dret a la protecció de la salut, que sí que és possible de garantir.

323 **dret a no saber** *n m*

es derecho a no saber *n m*
en right not to know *n*;
right not-to-know *n*

DRETS I DEURES. Dret de les persones ateses a no ser informades sobre el seu estat de salut o sobre el procés d'atenció si així ho manifesten o si queda prou clar que així ho prefereixen.

324 **dret a no ser discriminat** *n m*

es derecho a no ser discriminado *n m*
en right to not be discriminated against *n*

DRETS I DEURES. Dret de les persones a no ser tractades de manera diferent en funció de les seves característiques o conviccions.

325 **dret a rebutjar actuacions**

n m

veg. **dret a rebutjar tractaments** *n m*

326 **dret a rebutjar tractaments**

n m

sin. compl. **dret a rebutjar actuacions** *n m*

es derecho a rechazar actuaciones *n m*; derecho a rechazar tratamientos *n m*
en right to reject a treatment *n*

DRETS I DEURES. Dret de les persones a rebutjar qualsevol actuació sanitària proposada dins del seu procés d'atenció, després d'haver estat informades sobre les conseqüències que se'n poden derivar.

NOTA: El dret a rebutjar tractaments està inclòs en el dret a decidir.

327 **dret a saber** *n m*

sin. **dret a la informació** *n m*

328 **dret col·lectiu** *n m*

es derecho colectivo *n m*
en collective right *n*;
group right *n*

DRETS I DEURES. Dret del qual és titular una població.

329 **dret individual** *n m*

es derecho individual *n m*
en individual right *n*

DRETS I DEURES. Dret del qual és titular una persona.

330 **drets animals** *n m pl*

veg. **drets dels animals** *n m pl*

331 **drets dels animals** *n m pl*

sin. compl. **drets animals** *n m pl*
es derechos animales *n m pl*;
derechos de los animales *n m pl*;
derechos del animal *n m pl*
en animal rights *n pl*

DRETS I DEURES; ÈTICA APLICADA ALS ANIMALS. Conjunt de drets essencials reconeguts a animals que els garan-

teixen una vida digna conforme a la seva naturalesa.

NOTA: 1. Els drets dels animals poden situar-se en l'àmbit moral, com a reivindicació moral, o bé en l'àmbit legal, en la legislació de cada estat.

2. Els drets dels animals inclouen el dret a la vida, el dret a la llibertat o el dret a no ser torturat, entre d'altres.

332 **drets humans** *n m pl*

es derechos humanos *n m pl*
en human rights *n pl*

DRETS I DEURES. Conjunt de drets i llibertats inalienables i inherents a totes les persones.

NOTA: La Declaració Universal dels Drets Humans, aprovada per l'Organització de les Nacions Unides l'any 1948, és una expressió perfectible de drets humans.

333 **drets reproductius** *n m pl*

es derechos reproductivos *n m pl*
en reproductive rights *n pl*

DRETS I DEURES; REPRODUCCIÓ HUMANA. Conjunt de drets relatius a la salut sexual i reproductiva, en virtut dels quals totes les persones tenen dret a decidir de manera lliure i responsable si volen tenir fills i quan els volen tenir, a disposar de la informació i els mitjans necessaris i al seu abast per a fer-ho, i a assolir el nivell més alt possible de salut sexual i reproductiva.

NOTA: 1. La definició correspon a la definició de *reproductive rights* proposada per l'Organització Mundial de la Salut.

2. Actualment els límits dels drets reproductius són objecte de discussió.

334 **DVA** *n m*

veg. **document de voluntats anticipades** *n m*

335 **ecocidi** *n m*

es ecocidio *n m*
en ecocide *n*

ECOÈTICA. Dany greu produït en ecosistemes, paisatges o en el conjunt de la biosfera.

336 **ecoètica** *n f*

sin. ètica ecològica *n f*

es ecoètica *n f*; ètica ambiental
n f; ètica de la naturalesa *n f*;
 ètica ecològica *n f*

en ecoethics *n*; environmental
 ethics *n*

ECOÈTICA. Branca de l'ètica que estudia la relació dels éssers humans amb la natura i els diferents elements, ecosistemes i espècies que la componen.

NOTA: L'ecoètica s'inclou dins de la bioètica global.

337 **ecologia profunda** *n f*

es ecología profunda *n f*
en deep ecology *n*

ECOÈTICA. Moviment que defensa el valor intrínsec de tots els éssers vius i els elements de la natura, i que rebutja que la natura sigui un simple instrument per als éssers humans.

NOTA: L'ecologia profunda proposa reestructurar completament la civilització

humana per trobar una manera de viure amb la natura sense explotar-la per al benefici humà.

338 **economia ecològica** *n f*

es economía ecológica *n f*
en ecological economics *n*

ECOÈTICA. Disciplina que estudia les interrelacions entre els sistemes econòmics humans i els ecosistemes naturals.

339 **ECP** *n f*

veg. **estimulació cerebral profunda** *n f*

340 **edatisme** *n m*

es ageísmo *n m*; edadismo *n m*;
 edaísmo *n m*; edatismo *n m*
en ageism *n*; agism *n*

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Actitud discriminatòria envers una persona consistent a abstenir-se d'aplicar-li mitjans diagnòstics o terapèutics que li serien beneficiosos a causa exclusivament de la seva edat avançada.

- 341 **edició del genoma** *n f*
 sin. **edició genòmica** *n f*
 sin. compl. **modificació del genoma** *n f*
 es correcció del genoma *n f*;
 edició de gens *n f*;
 edició del genoma *n f*;
 modificació del genoma *n f*
 en gene editing *n*;
 genome editing *n*;
 genome engineering *n*
- GENÈTICA. Tècnica consistent a eliminar o substituir DNA d'una manera precisa en el genoma d'un organisme utilitzant enzims específics.
- NOTA: 1. L'edició del genoma pot utilitzar-se amb finalitats de recerca, en usos terapèutics o per al millorament humà. Actualment l'edició del genoma ja ha estat utilitzada en diferents països en recerca bàsica i, dins dels usos terapèutics, en teràpia gènica somàtica, per la qual cosa el debat ètic se centra sobretot en els usos en teràpia gènica germinal i per al millorament humà.
2. L'eina d'edició del genoma més utilitzada actualment és CRISPR-Cas9.
- 342 **edició genòmica** *n f*
 sin. **edició del genoma** *n f*
- 343 **educació per a la salut** *n f*
 es educació para la salud *n f*
 en health education *n*
- CONCEPTES GENERALS. Educació adreçada al conjunt de la població amb el propòsit de millorar els seus coneixements sobre la salut i contribuir al desenvolupament de les seves habilitats personals per a la promoció de la salut individual i comunitària.
- NOTA: La denominació *educació per a la salut* ha començat a substituir-se darreterament en alguns àmbits per la denominació *alfabetització sanitària*, si bé fa referència a un concepte més ampli, ja que inclou també el desenvolupament
- d'habilitats per a un ús adequat dels serveis sanitaris.
- 344 **efecte advers** *n m*
 veg. **reacció adversa** *n f*
- 345 **efecte indesitjat** *n m*
 veg. **reacció adversa** *n f*
- 346 **efecte nocebo** *n m*
 sin. **resposta nocebo** *n f*
 es efecto nocebo *n m*; respuesta nocebo *n f*
 en nocebo effect *n*; nocebo response *n*
- RECERCA. Conjunt de canvis negatius o contraproductius que experimenta una persona en el seu estat de salut després de la presa d'un placebo.
- 347 **efecte placebo** *n m*
 sin. **resposta placebo** *n f*
 es efecto placebo *n m*; respuesta placebo *n f*
 en placebo effect *n*; placebo response *n*
- ATENCIÓ SANITÀRIA; RECERCA. Conjunt de canvis positius que experimenta una persona en el seu estat de salut després d'una actuació sanitària, els quals no són atribuïbles a l'efecte específic de l'actuació, sinó a canvis inespecífics associats a l'expectativa de millora relacionada amb l'actuació sanitària.
- 348 **efectivitat** *n f*
 es efectividad *n f*
 en effectiveness *n*
- ATENCIÓ SANITÀRIA; SALUT PÚBLICA. Assoliment del resultat previst d'una actuació sanitària quan es duu a terme en les condicions habituals de la pràctica professional.
- NOTA: Convé distingir l'efectivitat de l'eficàcia.

349 **eficàcia** *n f*

es eficacia *n f*
en efficacy *n*

RECERCA. Assoliment del resultat desitjat d'una actuació sanitària quan s'aplica en condicions experimentals.

NOTA: Convé distingir l'eficàcia de l'efectivitat.

350 **eficiència** *n f*

es eficiencia *n f*
en efficiency *n*

SALUT PÚBLICA. Assoliment d'un determinat resultat de salut amb el mínim cost possible.

NOTA: L'eficiència d'una actuació sanitària no implica necessàriament un cost baix, sinó que el seu cost sigui el menor en relació amb el d'altres actuacions sanitàries que tenen exactament els mateixos resultats.

351 **electroxoc** *n m*

veg. **teràpia electroconvulsiva**
n f

352 **embrió** *n m*

es embrión *n m*
en embryo *n*

REPRODUCCIÓ HUMANA. Organisme en les primeres etapes del desenvolupament, des de la fecundació de l'oòcit fins a la diferenciació de les principals estructures anatòmiques.

NOTA: 1. L'embrió en els primers dies de desenvolupament, abans de la implantació a l'úter, es pot anomenar *embrió preimplantacional*.

2. En l'ésser humà, l'embrió ateny l'estadi de fetus a partir de la novena setmana després de la fecundació.

353 **embrió preimplantacional**

n m

sin. compl. **preembrió** *n m*

es embrión preimplantacional *n m*; embrión preimplantatorio *n m*; preembrión *n m*

en pre-embryo *n*; preembryo *n*; preimplantation embryo *n*

REPRODUCCIÓ HUMANA. Embrió producte de la fecundació natural o d'un procés de reproducció assistida que encara no s'ha implantat a l'úter.

NOTA: 1. L'estadi d'embrió preimplantacional va des de la fecundació fins a sis dies després, si bé no es pot confirmar la implantació fins al catorzè dia de gestació.

2. La denominació *preembrió* és pròpia de l'àmbit jurídic i s'utilitza per a designar, específicament, l'embrió fruit d'un procés de fecundació *in vitro* des de la fecundació fins al catorzè dia de gestació.

354 **embrió sobrant** *n m*

es embrión sobrante *n m*

en extra embryo *n*; spare embryo *n*; surplus embryo *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Embrió fruit d'un procés de fecundació *in vitro* que ha estat descartat per a la transferència embrionària.

NOTA: Els embrions sobrants es poden emmagatzemar per crioconservació per a futurs tractaments de reproducció assistida de la mateixa dona o parella, es poden destinar a la donació, ja sigui amb finalitats reproductives o de recerca, o es poden destruir.

355 **embrió somàtic** *n m*

es embrión somático *n m*

en somatic embryo *n*

CLONATGE. Estructura biològica produïda artificialment a partir de la transferència nuclear de cèl·lula somàtica, que es desenvolupa de manera equivalent a com ho faria un embrió.

NOTA: L'embrió somàtic és la base del clonatge, tant del clonatge terapèutic com del clonatge reproductiu.

356 **emascarament** *n m*

es enmascaramiento *n m*
en masking *n*

RECERCA. Tècnica utilitzada en recerca clínica que consisteix a ocultar a un individu o un grup d'individus que intervenen en un estudi clínic, especialment en un assaig clínic, algun fet o alguna observació que els podria condicionar.

NOTA: 1. L'emascarament només està justificat èticament en el context d'un estudi clínic ben dissenyat.

2. Són tècniques d'emascarament el cegament, l'ocultació i la simulació.

357 **empatia** *n f*

es empatia *n f*
en empathy *n*

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Facultat d'una persona de percebre i comprendre la conducta, les emocions i els sentiments dels altres, sense compartir necessàriament les mateixes emocions o els mateixos sentiments.

NOTA: L'empatia, juntament amb la compassió, predisposa a l'atenció sanitària.

358 **empelt** *n m*

es injerto *n m*; trasplante *n m*
en graft *n*; transplant *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Òrgan o teixit que s'implanta en una persona per a substituir l'òrgan o el teixit propi, arran d'una fallida funcional.

NOTA: Els empelts es classifiquen, segons la procedència, en al·loempelts, autoempelts, isoempelts i xenoempelts.

359 **empelt al·logènic** *n m*

veg. al·loempelt *n m*

360 **empelt autòleg** *n m*

veg. autoempelt *n m*

361 **empelt isogènic** *n m*

veg. isoempelt *n m*

362 **empelt singènic** *n m*

veg. isoempelt *n m*

363 **empoderament** *n m*

sin. compl. **apoderament** *n m*

es capacitación *n f*;
empoderamiento *n m*;
fortalecimiento *n m*
en empowerment *n*

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Procés pel qual una persona, un grup de persones o una comunitat adquireix els mitjans per a enfortir la capacitat de gestió de la seva vida.

364 **empremta genètica** *n f*

es huella de ADN *n f*;
huella genética *n f*;
huella molecular *n f*
en DNA fingerprint *n*; genetic
fingerprint *n*; genetic footprint
n; genetic imprint *n*

GENÈTICA. Patró de fragments polimòrfics de restricció del DNA que serveix per a identificar genomes individuals.

NOTA: L'empremta genètica s'utilitza sobretot amb propòsits forenses o de determinació de paternitat.

365 **endèmia** *n f*

es endemia *n f*
en endemic *n*

SALUT PÚBLICA. Presència habitual d'una malaltia en una àrea geogràfica determinada.

366 **enginyeria genètica** *n f*

es ingeniería genética *n f*
en genetic engineering *n*

GENÈTICA. Conjunt de tècniques per mitjà de les quals s'aïllen gens o fragments de DNA i es poden modificar o recombinar amb els d'un altre organisme.

NOTA: L'enginyeria genètica es pot dur a terme sobre microorganismes, plantes, animals o éssers humans, i té diverses aplicacions mèdiques, com ara la producció d'insulina a partir de bacteris modificats o la teràpia gènica.

367 **enucleació de l'oòcit** *n f*

es enucleación del ovocito *n f*
en oocyte enucleation *n*

CLONATGE. Procés pel qual s'elimina, amb finalitats de clonatge, el material genètic d'un oòcit que serà receptor del nucli d'una altra cèl·lula.

NOTA: L'enucleació de l'oòcit es pot fer mitjançant micromanipulació o mitjançant mètodes químics.

368 **epidèmia** *n f*

es epidemia *n f*
en epidemic *n*

SALUT PÚBLICA. Aparició, en una comunitat o una àrea geogràfica, durant un període de temps concret, d'un nombre inesperat de casos d'una malaltia, que excedeixen clarament els valors habituals.

NOTA: 1. El nombre de casos d'una malaltia que porten a declarar una situació d'epidèmia depèn de cada malaltia i de les circumstàncies epidemiològiques.

2. Les mesures de control de les epidèmies poden generar problemes ètics entre alguns principis, com ara el principi de beneficència i el principi d'autonomia o el principi de justícia.

369 **epidemiologia** *n f*

es epidemiología *n f*
en epidemiology *n*

SALUT PÚBLICA. Estudi de la presentació i distribució dels estats i processos relacionats amb la salut en poblacions determinades, dels determinants que els influeixen, i de l'aplicació d'aquest coneixement al control de problemes de salut rellevants.

370 **epigenètica** *n f*

es epigenética *n f*
en epigenetics *n*

GENÈTICA. Branca de la genètica que estudia els canvis hereditaris d'expressió gènica que no comporten una modificació en la seqüència del DNA.

371 **equilibri clínic** *n m*

es equilibrio clínico *n m*; principi de equiponderación *n m*
en clinical equipoise *n*

RECERCA. Principi segons el qual, basant-se en un dubte fonamentat, el benefici o el risc potencials dels participants en un assaig clínic aleatoritzat hauria de ser raonablement similar o equiparable per a tots, independentment del grup a què s'assignin.

NOTA: L'equilibri clínic és una condició ètica i metodològica bàsica per a dur a terme un assaig clínic.

372 **equitat** *n f*

es equidad *n f*
en equity *n*

PRINCIPIS I VALORS. Principi segons el qual totes les persones han de tenir les mateixes oportunitats i ningú no s'ha de trobar amb desavantatges que es puguin evitar.

NOTA: 1. L'equitat és un dels principis que justifiquen l'accés universal al sistema de salut públic, amb l'objectiu que totes les persones puguin assolir el nivell de salut més alt possible.

2. En l'àmbit de la gestió de la recerca, l'equitat implica una distribució global dels recursos de recerca d'acord amb les necessitats d'atenció de les diferents poblacions o grups.

3. L'equitat, a diferència de la igualtat, estableix diferències a partir de la individualització, ja que té en compte les necessitats personals per així compensar les desigualtats socials. Per tant, l'equitat és considerada una forma de justícia social.

373 **equivoc terapèutic** *n m*

sin. **falsa idea terapèutica** *n f*

es *equivoco terapéutico* *n m*;
falsa concepció terapèutica *n f*;
falsa idea terapèutica *n f*
en *therapeutic misconception* *n*

RECERCA. Idea errònia sobre l'objectiu d'un assaig clínic, consistent a creure que es duu a terme amb finalitats terapèutiques i no de recerca.

NOTA: L'equivoc terapèutic és especialment manifest quan l'investigador i el professional de la salut que atén el pacient a qui es proposa de participar en un estudi clínic són la mateixa persona.

374 **escalfament global** *n f*

es *calentamiento global* *n f*
en *global warming* *n*

ECOÈTICA. Procés d'augment gradual de la temperatura de la Terra, principalment per la intensificació de l'efecte d'hivernacle.

375 **escolta activa** *n f*

es *escucha activa* *n f*
en *active listening* *n*

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Tècnica de comunicació que consisteix a desxifrar el missatge de l'emissor, tant verbal

com no verbal, identificar-ne l'emoció i les idees subjacents i mostrar empatia.

376 **esdeveniment advers** *n m*

es *acontecimiento adverso* *n m*
en *adverse event* *n*

ATENCIÓ SANITÀRIA; RECERCA. Esdeveniment no desitjat, desfavorable i rellevant per a la salut, consistent sovint en un signe, un símptoma o una malaltia, que s'associa a un producte o procediment sanitari, o que té lloc en el curs d'una recerca, independentment de la relació causal.

377 **espècie amenaçada** *n f*

es *especie amenazada* *n f*
en *endangered species* *n*;
threatened species *n*

ECOÈTICA. Espècie mereixedora d'una atenció especial, generalment perquè la seva existència està en perill.

378 **espècie introduïda** *n f*

es *especie introducida* *n f*
en *introduced species* *n*

ECOÈTICA. Espècie que ha estat desplaçada a un ecosistema diferent del seu per causes humanes directes o indirectes.

NOTA: 1. Les espècies introduïdes poden alterar l'equilibri de l'ecosistema o causar l'extinció d'altres espècies.

2. Són exemples d'espècies introduïdes el caragol poma acanalat a l'Ebre o el conill a Austràlia.

379 **especisme** *n m*

es *especismo* *n m*
en *speciesism* *n*; *specism* *n*

ÈTICA APLICADA ALS ANIMALS. Discriminació basada en una suposada superioritat de l'espècie humana per damunt de la resta d'espècies ani-

mals, en virtut de la qual es justifica l'exploració animal.

380 **esperança de vida** *n f*

es esperanza de vida *n f*
en life expectancy *n*

SALUT PÚBLICA. Indicador dels anys que viuria una persona si les taxes de mortalitat de la població a la qual pertany es mantinguessin estables.

NOTA: Normalment s'utilitza com a indicador de salut l'esperança de vida en néixer, si bé també es pot calcular l'esperança de vida a una determinada edat.

381 **esperança de vida en bona salut** *n f*

es esperanza de vida en buena salud *n f*
en healthy life expectancy *n*

SALUT PÚBLICA. Esperança de vida ajustada segona la qualitat de vida, tenint en compte les dades sobre autopercepció de la salut en enquestes de població.

NOTA: L'esperança de vida en bona salut permet valorar l'esforç de perllongar la vida a una persona.

382 **espermatzoide** *n m*

es espermatzoide *n m*;
espermatoozo *n m*
en sperm *n*; sperm cell
n; spermatozoid *n*;
spermatozoon *n*

REPRODUCCIÓ HUMANA. Gàmeta masculí, que pot fecundar un oòcit madur.

383 **estat de mínima consciència** *n m*

veg. estat de mínima resposta *n m*

384 **estat de mínima resposta** *n m*

sin. compl. **estat de mínima consciència** *n m*

es estado de mínima consciencia *n m*
en minimally conscious state *n*

FINAL DE LA VIDA. Condició neurològica que comporta una greu alteració de la consciència, amb signes mínims de resposta no reflexa a estímuls de l'entorn.

NOTA: 1. L'estat de mínima resposta es diferencia de l'estat de vigília sense resposta, si bé a l'hora de fer un diagnòstic no sempre és fàcil d'establir la distinció, la qual cosa pot tenir implicacions ètiques importants.

2. La denominació *estat de mínima resposta* es considera preferible a la denominació *estat de mínima consciència*, pel fet que l'ús del mot *consciència* pot induir a confusió.

385 **estat de vigília sense resposta** *n m*

sin. compl. **estat vegetatiu** *n m*

es estado de vigilia sin respuesta *n m*; estado vegetativo *n m*
en unresponsive wakefulness syndrome *n*; vegetative state *n*

FINAL DE LA VIDA. Estat de consciència patològic caracteritzat per la incapacitat de percebre i elaborar respostes cerebrals complexes.

NOTA: 1. En l'estat de vigília sense resposta el tronc encefàlic acostuma a funcionar correctament mentre que l'escorça cerebral no respon; la persona pot percebre estímuls sensorials bàsics i respondre-hi de manera reflexa.

2. L'estat de vigília sense resposta és irreversible, amb un alt grau de certesa clínica, passats tres mesos d'aquesta situació en cas de lesió no traumàtica o passat un any d'aquesta situació en cas de lesió traumàtica.

3. La denominació *estat vegetatiu* es considera que té connotacions negatives i per això actualment es considera preferible la denominació *estat de vigília sense resposta*.
- 386 **estat vegetatiu** *n m*
veg. **estat de vigília sense resposta** *n m*
- 387 **estatus ontològic de l'embrió** *n m*
es estatus ontològic del embrió *n m*
en ontological status of the embryo *n*
REPRODUCCIÓ HUMANA. Consideració sobre l'entitat que se li pot atorgar a l'embrió.
NOTA: El debat sobre l'estatus ontològic de l'embrió condiciona els usos que pot fer la ciència i la medicina dels embrions.
- 388 **esterilitat** *n f*
es esterilidad *n f*
en sterility *n*
REPRODUCCIÓ HUMANA. Incapacitat de concebre fills.
NOTA: Convé distingir l'esterilitat de la infertilitat, si bé la frontera entre els dos conceptes és cada vegada menys clara i sovint s'utilitza la denominació *infertilitat* d'una manera genèrica.
- 389 **esterilització** *n f*
es esterilización *n f*
en sterilisation *n*; sterilization *n*
REPRODUCCIÓ HUMANA. Mètode anti-conceptiu consistent en la realització d'una intervenció quirúrgica menor practicada en l'home o en la dona que evita de manera permanent la concepció de fills.
NOTA: En l'home l'esterilització sol realitzar-se lligant els conductes deferents; en la dona s'obté ressecant o lligant les trompes de Fal·lopi, o extirpant l'úter o els ovaris.
- 390 **esterilització forçada** *n f*
sin. compl. **esterilització forçosa** *n f*
es esterilización forzada *n f*;
esterilización forzosa *n f*
en coerced sterilization *n*;
compulsory sterilization *n*;
enforced sterilization *n*; forced sterilization *n*
REPRODUCCIÓ HUMANA; SALUT MENTAL. Intervenció quirúrgica que té per objecte suprimir la capacitat de reproducció d'una persona, freqüentment dona, sense el seu consentiment, amb intencions eu-genèsiques o anticonceptives.
NOTA: L'esterilització forçada com a mètode anticonceptiu radical de persones amb discapacitat no és acceptable perquè suposa una violació dels seus drets reproductius, així com dels seus drets polítics i de ciutadania.
- 391 **esterilització forçosa** *n f*
veg. **esterilització forçada** *n f*
- 392 **estigma** *n m*
es estigma *n m*
en stigma *n*
SALUT MENTAL. Tret d'una persona que la diferencia de la resta de persones, la predisposa a una mirada negativa i a un tracte discriminatori, i la porta a situacions de marginació social.
NOTA: Un factor que pot provocar estigma és el mal ús d'etiquetes diagnòstiques.
- 393 **estimulació cerebral profunda** *n f*
sigla **ECP** *n f*
es estimulación cerebral profunda *n f*; neuroestimulación cerebral profunda *n f*; ECP *n f*
en deep brain stimulation *n*;
DBS *n*

SALUT MENTAL. Procediment neuroquirúrgic consistent en la col·locació en algunes zones del cervell de microelèctrodes que estimulen les neurones del seu entorn a freqüències elevades i poden produir un efecte beneficiós en persones que no responen a la teràpia farmacològica.

NOTA: Actualment l'estimulació cerebral profunda és una tècnica quirúrgica utilitzada en alguns casos de malaltia de Parkinson. El seu ús en patologia psiquiàtrica, com el trastorn obsessiu compulsiu o la depressió resistent, encara és experimental; el balanç de riscos i beneficis de l'estimulació cerebral profunda encara no és prou conegut i per això convé limitar-ne els criteris d'ús.

394 **estimulació ovàrica** *n f*

es estimulación ovárica *n f*
en ovarian stimulation *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Tractament hormonal que produeix una ovulació múltiple, utilitzat en tècniques de reproducció assistida.

395 **estudi analític** *n m*

es estudio analítico *n m*
en analytical study *n*;
analytical study *n*

RECERCA. Estudi en què explícitament es proposa de verificar l'associació entre dos tipus de variables.

NOTA: Els estudis analítics poden ser estudis observacionals, com els estudis de casos i controls o els estudis de cohorts, o bé poden ser estudis experimentals, com els assaigs clínics.

396 **estudi clínic** *n m*

es estudio clínico *n m*
en clinical study *n*

RECERCA. Estudi realitzat en éssers humans amb finalitats sanitàries.

NOTA: 1. Poden ser objecte d'estudi clínic un fàrmac, un tractament, una tècnica diagnòstica, una tècnica terapèutica, etc.

2. Els requisits ètics dels estudis clínics varien en funció de la tipologia. Així, mentre que en els estudis descriptius la demanda ètica se sol limitar a l'exigència d'anonimat, en els estudis analítics les exigències ètiques són superiors, especialment en els estudis experimentals, en què hi ha una intervenció específica.

3. Són tipus d'estudis clínics els estudis descriptius i els estudis analítics.

397 **estudi de casos i controls**

n m
es estudio de casos y controles *n m*; estudio de casos y testigos *n m*
en case referent study *n*; case-control study *n*

RECERCA. Estudi observacional en què es comparen grups definits per la conseqüència de la relació causal que es vol verificar.

NOTA: Són un requisit ètic dels estudis de casos i controls, malgrat l'absència d'intervenció, la informació i el consentiment del participant.

398 **estudi de cohorts** *n m*

es estudio de cohortes *n m*
en cohort study *n*

RECERCA. Estudi observacional en què s'analitza al llarg del temps la relació entre una determinada exposició i l'aparició d'un efecte determinat o d'una malaltia en un grup definit segons l'exposició o una característica determinada.

NOTA: Són un requisit ètic dels estudis de cohorts, malgrat l'absència d'intervenció, la informació i el consentiment del participant.

399 **estudi descriptiu** *n m*

es estudio descriptivo *n m*
 en descriptive study *n*

RECERCA. Estudi en què exclusivament es descriu la distribució de certes variables, sense tenir en compte causes ni conseqüències.

NOTA: El requisit ètic dels estudis descriptius es limita a l'exigència de l'anonimització de les dades dels participants.

400 **estudi experimental** *n m*

es estudio experimental *n m*
 en experimental study *n*

RECERCA. Estudi en què s'assignen tractaments, intervencions o condicions experimentals a individus o a agregacions d'individus, amb el propòsit de comparar-los.

NOTA: Un tipus d'estudi experimental és l'assaig clínic.

401 **estudi observacional** *n m*

es estudio observacional *n m*
 en observational study *n*

RECERCA. Estudi analític en què l'investigador es limita a mesurar l'associació entre les variables d'interès definides en la població o el fenomen objecte d'anàlisi, sense intervenir en el curs natural de les coses.

NOTA: 1. Són un requisit ètic dels estudis observacionals, malgrat l'absència d'intervenció, la informació i el consentiment del participant.

2. Són tipus d'estudis observacionals els estudis de casos i controls i els estudis de cohorts.

402 **ètic -a** *adj*

es ético -ca *adj*
 en ethical *adj*

CONCEPTES GENERALS. Relatiu a l'ètica.

403 **ètica** *n f*

es ética *n f*
 en ethics *n*

CONCEPTES GENERALS. Reflexió sobre els principis i valors que guien la conducta humana.

NOTA: Si bé de vegades s'utilitza ètica com a sinònim de *moral*, en l'àmbit acadèmic aquests dos termes tenen matisos de significat diferents. D'acord amb J. L. López-Aranguren, l'ètica es podria qualificar de moral pensada, com a filosofia de la moral, i la moral, de moral viscuda.

404 **ètica animal** *n f*

veg. **ètica aplicada als animals** *n f*

405 **ètica aplicada als animals** *n f*

sin. compl. **ètica animal** *n f*

es ética animal *n f*; ética aplicada a los animales *n f*; ética de los animales *n f*
 en animal ethics *n*; ethics applied to animals *n*

ÈTICA APLICADA ALS ANIMALS. Ètica dedicada a la relació entre éssers humans i animals.

NOTA: Més concretament, l'ètica aplicada als animals estudia fonamentalment si és moralment legítim utilitzar els animals com a instruments per a l'ésser humà.

406 **ètica assistencial** *n f*

sin. compl. **ètica clínica** *n f*

es ética asistencial *n f*; ética clínica *n f*
 en clinical ethics *n*

CONCEPTES GENERALS. Ètica aplicada a la pràctica clínica, a l'atenció de les persones.

NOTA: L'ètica assistencial es pot considerar una branca de la bioètica.

- 407 **ètica cívica** *n f*
 sin. **ètica civil** *n f*
 sin. compl. **ètica de mínims** *n f*;
ètica laica *n f*
 es *ética civil n f*;
ética de mínimos n f
 en *ethics of minima n*
 CONCEPTES GENERALS. Conjunt de principis consensuats per una societat que fonamenten les normes de convivència.
 NOTA: El pluralisme ideològic i la diversitat cultural dels membres de les societats contemporànies requereixen tant el respecte a la llibertat dels ciutadans com l'acceptació per part d'aquests de normes i principis comuns que facin possible la convivència pacífica.
- 408 **ètica civil** *n f*
 sin. **ètica cívica** *n f*
- 409 **ètica clínica** *n f*
 veg. **ètica assistencial** *n f*
- 410 **ètica de la cura** *n f*
 es *ética del cuidado n f*
 en *ethics of care n*
 CONCEPTES GENERALS. Ètica que defineix les normes des del diàleg, la solidaritat i la interdependència entre els implicats.
 NOTA: 1. L'ètica de la cura pren responsabilitat sobre les necessitats des de l'empatia, la preocupació, el respecte i la cerca d'entorns que afavoreixin el benestar de les persones.
 2. L'ètica de la cura va néixer als anys vuitanta, des del feminisme, com a replantejament de l'universalisme ètic.
- 411 **ètica de mínims** *n f*
 veg. **ètica cívica** *n f*
- 412 **ètica ecològica** *n f*
 sin. **ecoètica** *n f*
- 413 **ètica institucional** *n f*
 es *ética institucional n f*
 en *institutional ethics n*
 CONCEPTES GENERALS. Ètica aplicada a les organitzacions i a les institucions.
- 414 **ètica laica** *n f*
 veg. **ètica cívica** *n f*
- 415 **ètica narrativa** *n f*
 es *ética narrativa n f*
 en *narrative ethics n*
 CONCEPTES GENERALS. Ètica centrada en els aspectes particulars i personals de la narració biogràfica d'una persona o d'un conjunt de persones que intervenen en un cas.
 NOTA: En bioètica, l'ètica narrativa permet complementar la visió més normativa a partir del desplegament narratiu del cas, amb l'objectiu d'arribar a una decisió en què es respectin el major nombre d'aspectes possibles.
- 416 **ètica professional** *n f*
 es *ética profesional n f*
 en *professional ethics n*
 CONCEPTES GENERALS. Ètica dedicada a la reflexió sobre la correcció de la pràctica professional, que té per objectiu identificar i delimitar les responsabilitats dels professionals.
 NOTA: Convé distingir l'ètica professional, que té en compte la reflexió sobre la correcció de la pràctica professional, de la deontologia, que s'ocupa de regular normativament aquesta pràctica.
- 417 **etnocentrisme** *n m*
 es *etnocentrismo n m*
 en *ethnocentrism n*
 CONCEPTES GENERALS; RELACIÓ ASSISTENCIAL. Tendència dels components

d'un grup ètnic a considerar el seu grup superior als altres grups o a interpretar les cultures alienes amb els criteris i valors de la pròpia cultura.

NOTA: En l'atenció sanitària una actitud basada en l'etnocentrisme pot malmetre la relació assistencial.

418 **etologia** *n f*

es etologia *n f*
en ethology *n*

ÈTICA APLICADA ALS ANIMALS. Branca de la biologia que estudia la conducta dels animals.

NOTA: Actualment l'etologia és una ciència en expansió que estudia diferents aspectes del comportament animal, com ara la comunicació animal, l'aprenentatge animal, les emocions animals, la cognició animal o la cultura animal.

419 **eugenèsia** *n f*

es eugenesia *n f*
en eugenics *n*

REPRODUCCIÓ HUMANA. Corrent de pensament que postula que la constitució genètica dels éssers humans es pot perfeccionar mitjançant el control de la seva reproducció.

NOTA: Tradicionalment s'ha distingit entre l'eugenèsia positiva i l'eugenèsia negativa. Actualment ha sorgit un nou corrent, que rep el nom de *eugenèsia liberal*.

420 **eugenèsia liberal** *n f*

es eugenesia liberal *n f*
en liberal eugenics *n*

REPRODUCCIÓ HUMANA. Eugenèsia en què el control de la millora de les característiques genètiques és a càrrec dels progenitors i no de l'estat.

421 **eugenèsia negativa** *n f*

es eugenesia negativa *n f*
en negative eugenics *n*

REPRODUCCIÓ HUMANA. Branca de l'eugenèsia que promou la reducció de la incidència de malalties determinades genèticament o de trets indesitjables.

422 **eugenèsia positiva** *n f*

es eugenesia positiva *n f*
en positive eugenics *n*

REPRODUCCIÓ HUMANA. Branca de l'eugenèsia que promou la reproducció de persones que tenen trets desitjables.

423 **eutanàsia** *n f*

es eutanasia *n f*
en euthanasia *n*

FINAL DE LA VIDA. Actuació mèdica indicada amb l'objectiu de causar la mort, d'una manera ràpida i indolora, a un pacient amb un patiment insuportable, provocat per una malaltia incurable i en fase irreversible, a petició expressa, reiterada i informada del pacient.

NOTA: 1. La persona que demana l'eutanàsia ha de tenir la capacitat de comprendre i gestionar adequadament la informació, i ha de poder raonar i expressar la seva decisió.

2. L'intens debat que hi ha sobre l'eutanàsia ha donat lloc a legislacions diferents a cada país.

3. Actualment s'evita l'ús de termes com *eutanàsia activa*, *eutanàsia passiva*, *eutanàsia directa* o *eutanàsia indirecta* perquè indueixen a error, ja que l'eutanàsia és, per definició, activa, directa i sol·licitada pel pacient. Quan l'actuació no compleixi aquests requisits caldrà utilitzar el terme pertinent en cada cas, com ara *adequació de les actuacions sanitàries*, *sedació paliativa* o *homicidi per compassió*.

424 **excepció terapèutica** *n f*

veg. **privilegi terapèutic** *n m*

425 **excepcionalisme genètic** *n m*

es excepcionalismo genético *n m*
 en genetic exceptionalism *n*

GENÈTICA. Concepció segons la qual les dades genètiques difereixen de la resta de dades mèdiques i mereixen un tractament especial.

NOTA: 1. Per exemple, segons l'excepcionalisme genètic, les dades genètiques haurien de complir requisits de confidencialitat més estrictes que la resta de dades mèdiques.

2. Actualment hi ha la tendència a abandonar l'excepcionalisme genètic, és a dir, a considerar, tal com consta a la Declaració universal de dades genètiques humanes, que totes les dades mèdiques, incloses les dades genètiques, han de complir les mateixes exigències de confidencialitat, tant en l'atenció sanitària com en la recerca.

426 **experimentació** *n f*

es experimentación *n f*
 en experimentation *n*

RECERCA. Mètode de recerca consistent a comprovar hipòtesis mitjançant la realització d'algun tipus d'intervenció i l'observació dels seus efectes, en condicions controlades, seguint un pla d'estudi predeterminat.

427 **experimentació amb animals** *n f*

sin. compl. **experimentació animal** *n f*

es experimentación animal *n f*;
 experimentación con animales *n f*; experimentación en animales *n f*

en animal experimentation *n*

RECERCA; ÈTICA APLICADA ALS ANIMALS. Experimentació que es basa en l'ús d'animals com a recurs per a la recerca científica.

NOTA: L'experimentació amb animals està sotmesa a una normativa ètica en relació

amb la protecció dels animals de laboratori, que són els subjectes d'experimentació.

428 **experimentació amb humans** *n f*

sin. compl. **experimentació humana** *n f*

es experimentación en humanos *n f*; experimentación humana *n f*

en experimentation on humans *n*;
 human experimentation *n*

RECERCA. Experimentació que es basa en l'ús d'éssers humans com a recurs per a la recerca científica.

NOTA: L'experimentació amb humans té com a paradigma l'assaig clínic, que concentra un conjunt important de normes bioètiques per al seu plantejament i execució.

429 **experimentació animal** *n f*

veg. **experimentació amb animals** *n f*

430 **experimentació humana** *n f*

veg. **experimentació amb humans** *n f*

431 **explotació animal** *n f*

veg. **explotació d'animals** *n f*

432 **explotació d'animals** *n f*

sin. compl. **explotació animal** *n f*

es explotación animal *n f*
 en animal exploitation *n*

ÈTICA APLICADA ALS ANIMALS. Ús d'animals per a l'obtenció de productes o serveis.

NOTA: L'explotació d'animals inclou l'ús d'animals en la producció d'aliments, en la indústria tèxtil, en el treball agrícola, en l'experimentació amb animals, en diverses formes d'entreteniment, en rituals religiosos i tradicions culturals o com a mitjà de transport, entre d'altres.

433 **explotació de recursos naturals** *n f*

es explotación de recursos naturales *n f*
en exploitation of natural resources *n*

ECOÈTICA. Ús de recursos naturals per a l'abastiment de les societats humanes.

434 **extinció massiva** *n f*

es extinción masiva *n f*
en extinction event *n*; mass extinction *n*

ECOÈTICA. Extinció d'un gran nombre d'espècies en un període de temps breu.

NOTA: En la història de la biosfera hi ha hagut diversos episodis d'extinció massiva. Actualment es considera que s'està produint una extinció massiva com a conseqüència de l'activitat humana.

435 **extracció** *n f*

es extracción *n f*
en extraction *n*; harvesting *n*; removal *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Intervenció quirúrgica mitjançant la qual es treu un òrgan, una part d'un òrgan o un teixit d'una persona.

436 **factor de risc** *n m*

es factor de riesgo *n m*
en risk factor *n*

SALUT PÚBLICA. Factor associat causalment amb l'augment de la probabilitat de presentar una malaltia determinada.

NOTA: 1. Les persones exposades a un factor de risc d'una malaltia determinada pot ser que no desenvolupin aquesta malaltia en el futur, mentre que poden desenvolupar-la altres persones no exposades a aquest factor de risc.

2. El reconeixement dels factors de risc comporta una oportunitat per a la prevenció, sempre que aquests factors de risc no siguin tractats com a malalties.

437 **fal·làcia naturalista** *n f*

es falacia naturalista *n f*
en naturalistic fallacy *n*

METODOLOGIA. Fal·làcia consistent a fonamentar l'ordre moral en l'ordre natural.

NOTA: El terme *fal·làcia naturalista* és poc utilitzat de manera explícita en els comitès d'ètica.

438 **fallada vacunal** *n f*

es fallo vacunal *n m*
en vaccine failure *n*

VACUNACIONS. Situació en què una persona desenvolupa una malaltia contra la qual havia estat vacunada.

439 **falsa idea terapèutica** *n f*

sin. **equivoc terapèutic** *n m*

440 **falsa paternitat** *n f*

sin. **paternitat discordant** *n f*

es falsa paternidad *n f*; no paternidad *n f*; paternidad discordante *n f*

en false paternity *n*; misattributed paternity *n*; non-paternity *n*

GENÈTICA. Situació en què es constata que el pare biològic d'una persona no és qui es presumia.

NOTA: 1. La falsa paternitat es pot descobrir accidentalment, per exemple, en un cribratge genètic o en proves genètiques amb finalitats diagnòstiques o reproductives.

2. La revelació de la falsa paternitat genera controvèrsia ètica i deontològica i pot requerir aconsellament.

441 **falsificació** *n f*

es falsificación *n f*
en falsification *n*

RECERCA. Manipulació dels processos, els instruments o els materials d'una recerca científica amb l'objectiu d'obtenir els resultats esperats o d'afavorir certs interessos.

NOTA: La falsificació és un tipus de frau científic, com el plagi i la invenció de dades.

442 **farmacogenètica** *n f*

es farmacogenética *n f*
en pharmacogenetics *n*

GENÈTICA. Branca de la farmacologia que estudia la influència dels factors genètics en la resposta orgànica als fàrmacs.

443 **farmacovigilància** *n f*

es farmacovigilancia *n f*
en drug safety *n*;
pharmacovigilance *n*

SALUT PÚBLICA. Control de la presentació d'efectes adversos associats a l'ús de fàrmacs.

444 **fecundabilitat** *n f*

es fecundabilidad *n f*
en fecundability *n*

REPRODUCCIÓ HUMANA. Probabilitat que té una dona de quedar-se embarassada durant un cicle menstrual.

445 **fecundació** *n f*

es fecundación *n f*
en fecundation *n*; fertilisation *n*;
fertilization *n*

REPRODUCCIÓ HUMANA. Unió d'un oòcit i un espermatozoide a fi d'originar un zigot, d'on sorgirà un nou ésser.

446 **fecundació externa** *n f*

veg. **fecundació in vitro** *n f*

447 **fecundació extrauterina** *n f*

veg. **fecundació in vitro** *n f*

448 **fecundació in vitro** *n f*

sin. compl. **fecundació externa** *n f*, **fecundació extrauterina** *n f*

sigla **FIV** *n f*

es fecundación in vitro *n f*; **FIV** *n f*
en in vitro fertilisation *n*; in vitro fertilization *n*; **IVF** *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Tècnica de reproducció assistida en què la fecundació es duu a terme fora del si matern.

NOTA: 1. Segons l'origen dels gàmetes, la fecundació in vitro es pot dur a terme amb diferents combinacions: amb oòcits propis i semen de la parella, amb oòcits de donant i semen de la parella, amb oòcits propis i semen de donant o amb oòcits i semen de donant.

2. Hi ha dos tipus de fecundació in vitro: la fecundació in vitro convencional, en què es posen en contacte els oòcits amb una concentració elevada d'espermatozoides, i la fecundació in vitro mitjançant injecció intracitoplasmàtica d'espermatozoide.

449 **fenotip** *n m*

sin. compl. **fenotipus** *n m*

es fenotipo *n m*
en phenotype *n*

GENÈTICA. Conjunt de caràcters visibles que un organisme presenta com a resultat de la interacció entre el seu genotip i l'ambient.

450 **fenotipus** *n m*

veg. **fenotip** *n m*

451 **fertilitat** *n f*

es fertilidad *n f*
en fertility *n*

REPRODUCCIÓ HUMANA. Capacitat fisiològica d'una persona per a reproduir-se.

452 **fetus** *n m*

es feto *n m*
en fetus *n*; foetus *n*

REPRODUCCIÓ HUMANA. Organisme en desenvolupament des de la diferenciació de les principals estructures anatòmiques fins al naixement.

NOTA: En l'ésser humà, l'embrió ateny l'estat de fetus a partir de la novena setmana després de la fecundació.

453 **fiabilitat** *n f*

es fiabilidad *n f*
en reliability *n*

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Consideració de la integritat o la competència d'una persona o una institució, les quals inspiren confiança.

454 **fiabilitat** *n f*

es fiabilidad *n f*
en reliability *n*

RECERCA. Grau en què la recerca es duu a terme de manera meticulosa, acurada i atenta, i la comunicació dels seus resultats es fa de manera completa i sense biaixos.

455 **filiació** *n f*

es filiación *n f*
en filiation *n*

REPRODUCCIÓ HUMANA. Lligam de parentiu que uneix un fill amb els seus pares.

NOTA: La filiació es pot establir per consanguinitat o per un acte jurídic.

456 **final de la vida** *n m*

es final de la vida *n m*
en end of life *n*

FINAL DE LA VIDA. Fase de la vida d'una persona que pateix una malaltia terminal, en què la proximitat a la mort esdevé una preocupació

personal primordial, la qual requereix una atenció especial.

NOTA: El final de la vida pot comprendre des de pocs dies fins a diversos mesos.

457 **FIV** *n f*

veg. **fecundació in vitro** *n f*

458 **frau científic** *n m*

es fraude científico *n m*
en scientific misconduct *n*

RECERCA. Engany intencionat en la recerca.

NOTA: Són tipus de frau científic la falsificació, la invenció de dades i el plagiat.

459 **fútil** *adj*

es fútil *adj*; inútil *adj*
en futile *adj*

FINAL DE LA VIDA. Dit de l'actuació sanitària que es preveu que no serà efectiva per a aconseguir l'objectiu que s'ha plantejat en un cas concret, malgrat la seva eficàcia merament fisiològica.

NOTA: Les actuacions sanitàries que es consideren fútils no s'haurien d'iniciar ni de continuar. Al final de la vida, moltes actuacions que fins llavors havien estat útils esdevenen fútils i s'haurien de retirar. Per exemple, és una actuació sanitària fútil continuar la hidratació artificial d'una persona per a la qual s'ha pactat una sedació pal·liativa.

460 **futilitat** *n f*

es futilidad *n f*
en futility *n*; medical futility *n*

FINAL DE LA VIDA. Manca d'efectivitat previsible d'una actuació sanitària per a aconseguir l'objectiu que s'ha plantejat en un cas concret, malgrat la seva eficàcia merament fisiològica.

- 461 **gàmeta** *n m*
 sin. compl. **cèl·lula germinal** *n f*
 es *célula germinal n f*;
gameto n m
 en *gamete n*; *germ cell n*
 REPRODUCCIÓ HUMANA. Cadascuna de les cèl·lules amb una dotació cromosòmica formada per una sola sèrie de cromosomes que en la reproducció sexual es fusionen amb una altra i donen lloc al zigot.
- 462 **gemel·lació artificial** *n f*
 sin. **partició embrionària** *n f*
 sin. compl. **divisió embrionària artificial** *n f*
 es *división artificial de embriones n f*; *gemelación artificial n f*
 en *artificial embryo splitting n*;
embryo splitting n; *embryo twinning n*
 CLONATGE. Mètode de clonatge consistent a aïllar cadascuna de les cèl·lules que integren un embrió amb l'objectiu d'obtenir un nou individu complet de cada cèl·lula.
 NOTA: La gemel·lació artificial és possible en embrions de fins a vuit cèl·lules.
- 463 **gen** *n m*
 es *gen n m*
 en *gene n*
 GENÈTICA. Unitat elemental de l'herència, formada per una seqüència de nucleòtids continguda en una molècula de DNA o d'RNA.
- 464 **genètic -a** *adj*
 es *genético -ca adj*
 en *genetic adj*
 GENÈTICA. Relatiu a la genètica.
- 465 **genètic -a** *adj*
 veg. **gènic -a** *adj*
- 466 **genètica** *n f*
 es *genética n f*
 en *genetics n*
 GENÈTICA. Branca de la biologia que estudia els fenòmens de l'herència i de la variació de les espècies.
- 467 **genètica** *n f*
 es *genética n f*
 en *genetics n*
 GENÈTICA. Conjunt de característiques d'un organisme, una espècie o un grup relacionades amb l'herència i amb la variació.

468 **genètica bioquímica** *n f*

es genética bioquímica *n f*
 en biochemical genetics *n*

GENÈTICA. Branca de la genètica que estudia la naturalesa química i física dels gens i els seus mecanismes de funcionament a escala molecular, específicament la funció dels gens en el metabolisme.

469 **genètica molecular** *n f*

es genética molecular *n f*
 en molecular genetics *n*

GENÈTICA. Branca de la genètica que estudia els fonaments moleculars de l'herència, de les mutacions, i dels processos relacionats amb el suport físic de l'herència.

470 **gènic -a** *adj*

sin. compl. **genètic -a** *adj*
 es genético -ca *adj*;
 génico -ca *adj*
 en genetic *adj*; genic *adj*

GENÈTICA. Relatiu als gens.

471 **genoma** *n m*

es genoma *n m*
 en genome *n*

GENÈTICA. Contingut total de DNA d'una cèl·lula o del conjunt de cromosomes d'un organisme o d'una espècie.

472 **genoma humà** *n m*

es genoma humano *n m*
 en human genome *n*

GENÈTICA. Genoma de l'espècie humana.

473 **genòmica** *n f*

es genómica *n f*
 en genomics *n*

GENÈTICA. Branca de la genètica que s'ocupa de la caracterització molecular dels genomes complets.

474 **genotip** *n m*

sin. compl. **genotipus** *n m*

es genotipo *n m*
 en genotype *n*

GENÈTICA. Constitució genètica d'un organisme.

475 **genotipar** *v tr*

sin. **genotipificar** *v tr*

es genotipar *v tr*;
 genotipificar *v tr*
 en genotype, to *v tr*

GENÈTICA. Determinar la constitució genètica d'un organisme.

476 **genotipatge** *n m*

sin. **genotipificació** *n f*

es genotipado *n m*; genotipaje *n m*;
 genotipificación *n f*
 en gene typing *n*; genotyping *n*

GENÈTICA. Determinació de la constitució genètica d'un organisme.

477 **genotipificació** *n f*

sin. **genotipatge** *n m*

478 **genotipificar** *v tr*

sin. **genotipar** *v tr*

479 **genotipus** *n m*

veg. **genotip** *n m*

480 **germà donant | germana donant** *n m, f*

veg. **germà seleccionat genèticament | germana seleccionada genèticament** *n m, f*

481 **germà seleccionat genèticament | germana seleccionada genèticament** *n m, f*

sin. compl. **germà donant | germana donant** *n m, f*

es bebé medicamento *n m*;
hermano salvador | hermana salvadora *n m, f*; hermano seleccionado genéticamente | hermana seleccionada genéticamente *n m, f*

en savior baby *n*; savior child *n*;
savior sibling *n*; saviour baby *n*;
saviour child *n*; saviour sibling *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA; GENÈTICA. Infant concebut a partir d'un embrió obtingut per fecundació in vitro i seleccionat entre diversos embrions mitjançant diagnòstic genètic preimplantacional, amb l'objectiu que sigui histocompatible amb un germà que presenta una malaltia greu i pugui fer-li de donant de cèl·lules o teixits.

482 **gestació** *n f*

es gestación *n f*
en gestation *n*; pregnancy *n*

REPRODUCCIÓ HUMANA. Període de formació i desenvolupament d'un nou ésser dins de l'úter d'una dona, que va des de la concepció fins al naixement.

483 **gestació per substitució** *n f*

sin. **gestació subrogada** *n f*

es gestación por sustitución *n f*;
gestación subrogada *n f*;
maternidad de alquiler *n f*;
maternidad subrogada *n f*

en surrogacy *n*; surrogate motherhood *n*;
surrogate pregnancy *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Procés en què una dona gesta un infant destinat a ser criat com a fill per algú altre.

NOTA: 1. En la gestació per substitució, segons la motivació de cada situació, l'embaràs de la gestant per substitució es pot aconseguir bé per inseminació artificial (ja sigui amb gàmetes del pare d'intenció o d'un donant) bé per fecundació in vitro (ja sigui amb gàmetes dels dos pares d'intenció, amb gàmetes d'un dels pares d'intenció i d'un donant, o amb gàmetes de dos donants). Segons el cas, doncs, la gestant per substitució i els pares d'intenció poden tenir vinculació genètica amb l'embrió o no tenir-ne, si bé actualment s'aconsella que no hi hagi vinculació genètica entre la gestant per substitució i l'infant.

2. La pràctica de la gestació per substitució només està permesa en la legislació d'alguns països, ja que planteja diverses qüestions ètiques, com ara la manca de drets de la gestant per substitució sobre l'infant.

484 **gestació subrogada** *n f*

sin. **gestació per substitució** *n f*

485 **gestant per substitució** *n f*

sin. **gestant subrogada** *n f*

es gestante por sustitución *n f*;
madre de alquiler *n f*;
madre portadora *n f*;
madre subrogada *n f*;
madre sustituta *n f*

en surrogate *n*;
surrogate mother *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Dona que duu a terme la gestació en un procés de gestació per substitució.

486 **gestant subrogada** *n f*

sin. **gestant per substitució** *n f*

487 **grup de risc** *n m*

sin. **població de risc** *n f*

es grupo de riesgo *n m*;
población de riesgo *n f*

en risk group *n*; risk population *n*

SALUT PÚBLICA. Població amb una probabilitat més elevada de contraure una malaltia o de desenvolupar un problema de salut, a causa d'alguna característica compartida, ja sigui biològica, ambiental o cultural.

Nota: En ocasions aquest terme comporta estigmatització, i per això en alguns contextos es reivindica que no es parli de *grups de risc* sinó de *pràctiques de risc*.

488 **guia de bones pràctiques** *n f*

es guía de buenas prácticas *n f*

en good practices guide *n*

ATENCIÓ SANITÀRIA; RECERCA. Conjunt de normes i recomanacions que es proposen, sobre la base del millor coneixement científic a l'abast o de l'opinió d'experts, per al tractament d'una malaltia o la realització d'una activitat.

Nota: Més concretament, segons l'àmbit d'aplicació es distingeixen dos tipus de guies de bones pràctiques. D'una banda, en l'atenció sanitària, les guies de bones pràctiques, anomenades específicament guies de pràctica clínica, són el conjunt de recomanacions desenvolupades sistemàticament, en base al millor coneixement científic existent o al consens d'experts, que, actualitzades periòdicament, pretenen donar suport als professionals de la salut i als pacients a l'hora de seleccionar les actuacions sanitàries més apropiades davant d'un problema de salut. D'altra banda, en la recerca biomèdica, les guies de bones pràctiques, en l'elaboració de les quals intervenen la Conferència Internacional d'Estandardització i les agències reguladores de medicaments, són el conjunt d'estàndards ètics i científics per a dissenyar, realitzar, registrar i reportar els assaigs clínics amb éssers

humans; el compliment d'aquestes guies dona assegurança pública que s'han protegit els drets, la seguretat i el benestar dels participants segons els principis de la Declaració de Hèlsinki, i que les dades de l'assaig clínic són creïbles.

- 489 **hemocompatibilitat** *n f*
sin. **compatibilitat sanguínia** *n f*
- 490 **hemodonació** *n f*
veg. **donació de sang** *n f*
- 491 **hereditat** *n f*
veg. **herència** *n f*
- 492 **herència** *n f*
sin. compl. **hereditat** *n f*
es herencia *n f*
en heredity *n*; inheritance *n*
GENÈTICA. Transmissió a la descendència d'un conjunt de gens o de caràcters controlats genèticament.
- 493 **herència autosòmica** *n f*
es herencia autosòmica *n f*
en autosomal heredity *n*
GENÈTICA. Transmissió a la descendència d'un gen situat en un cromosoma no sexual o dels caràcters controlats per aquest gen.
- 494 **herència gonosòmica** *n f*
veg. **herència lligada al sexe** *n f*
- 495 **herència holàndrica** *n f*
veg. **herència lligada al cromosoma Y** *n f*
- 496 **herència lligada al cromosoma X** *n f*
es herencia lligada al cromosoma X *n f*
en X chromosome linked inheritance *n*; X-linked heredity *n*; X-linked inheritance *n*
GENÈTICA. Herència lligada al sexe consistent en la transmissió a la descendència d'un gen situat en el cromosoma X o dels caràcters controlats per aquest gen.
- 497 **herència lligada al cromosoma Y** *n f*
sin. compl. **herència holàndrica** *n f*
es herencia holàndrica *n f*; herencia holoàndrica *n f*; herencia lligada al cromosoma Y *n f*
en holandric heredity *n*; holandric inheritance *n*; Y chromosome linked inheritance *n*; Y-linked heredity *n*; Y-linked inheritance *n*
GENÈTICA. Herència lligada al sexe consistent en la transmissió a la descendència d'un gen situat al cromosoma Y o dels caràcters controlats per aquest gen.

NOTA: L'herència lligada al cromosoma Y afecta exclusivament els homes i es limita pràcticament a la determinació del sexe, ja que gairebé la totalitat dels gens continguts en el cromosoma Y tenen la funció d'afavorir el desenvolupament de les característiques sexuals masculines.

- 498 **herència lligada al sexe** *n f*
 sin. compl. **herència gonosòmica** *n f*
 es herencia ligada al sexo *n f*
 en sex-linked heredity *n*;
 sex-linked inheritance *n*
 GENÈTICA. Transmissió a la descendència d'un gen situat en qualsevol dels dos cromosomes sexuals o dels caràcters controlats per aquest gen.
 NOTA: 1. L'herència lligada al sexe pot ser de dos tipus: herència lligada al cromosoma X o herència lligada al cromosoma Y.
 2. L'herència lligada al sexe es distingeix de l'herència autosòmica.
- 499 **herència materna** *n f*
 sin. compl. **herència mitocondrial** *n f*
 es herencia materna *n f*;
 herencia mitocondrial *n f*
 en maternal heredity *n*; maternal inheritance *n*; mitochondrial heredity *n*; mitochondrial inheritance *n*
 GENÈTICA. Transmissió de caràcters genètics procedents exclusivament de la mare a través de factors citoplasmàtics, especialment a través del DNA mitocondrial.
- 500 **herència mitocondrial** *n f*
 veg. **herència materna** *n f*
- 501 **heteroempelt** *n m*
 veg. **xenoempelt** *n m*
- 502 **HGC** *n f*
 veg. **hibridació genòmica comparada** *n f*
- 503 **híbrid** *n m*
 es híbrido *n m*
 en hybrid *n*
 CLONATGE. Individu resultant de l'encreuament d'individus de diferents espècies o d'individus genèticament molt distants.
- 504 **hibridació genòmica comparada** *n f*
 sigla **HGC** *n f*
 es hibridación genómica comparada *n f*; hibridación genómica comparativa *n f*;
 CGH *n f*; HGC *n f*
 en comparative genomic hybridisation *n*; comparative genomic hybridization *n*;
 CGH *n*
 GENÈTICA. Tècnica diagnòstica de citogenètica molecular que permet analitzar el genoma complet d'una cèl·lula a partir de la comparació amb una mostra de DNA de referència, amb l'objectiu de detectar possibles anomalies cromosòmiques.
- 505 **hidratació artificial** *n f*
 es hidratación artificial *n f*
 en artificial hydration *n*
 FINAL DE LA VIDA. Hidratació subministrada a persones amb impossibilitat d'ingerir líquids de manera natural.
 NOTA: La hidratació artificial es considera, a tots els efectes, un tractament.
- 506 **hiperestimulació ovàrica** *n f*
 es hiperestimulación ovárica *n f*
 en ovarian hyperstimulation *n*
 REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Complicació mèdica consistent en una resposta

anormalment elevada dels ovaris com a conseqüència d'un tractament hormonal d'estimulació ovàrica.

NOTA: La hiperestimulació ovàrica és un problema poc freqüent però greu que poden patir les dones que se sotmeten a tractaments de fertilitat o que són donants d'òocits.

507 **hipòtesi Gaia** *n f*

es hipótesis Gaia *n f*
en Gaia hypothesis *n*

ECOÈTICA. Hipòtesi segons la qual la biosfera, la superfície de la Terra, l'atmosfera, els éssers vius que l'habituen i els elements inorgànics que la componen configuren un sistema autoorganitzat i interrelacionat.

NOTA: 1. La hipòtesi Gaia va ser formulada pel químic James Lovelock i la microbiòloga Lynn Margulis l'any 1970.

2. Aquesta hipòtesi rep el nom de *hipòtesi Gaia* en honor a la deessa grega de la Terra, Gaia (a partir del grec Γαῖα) o, més habitualment en català, Gea (del llatí *Gea*).

508 **histocompatibilitat** *n f*

es histocompatibilidad *n f*
en histocompatibility *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Compatibilitat immunitària entre els teixits d'un donant i els d'un receptor, que fa possible l'acceptació d'empelts.

509 **histoincompatibilitat** *n f*

es histoincompatibilidad *n f*
en histoincompatibility *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Manca de compatibilitat immunitària entre els teixits d'un donant i els d'un receptor, que dificulta o impossibilita l'acceptació d'empelts.

510 **història clínica** *n f*

es historia clínica *n f*
en health file *n*; medical chart *n*;
medical record *n*

ATENCIÓ SANITÀRIA. Relació ordenada de les dades amb significació mèdica referents a un pacient, al tractament a què està sotmès i a l'evolució de la malaltia, obtingudes per mitjà de l'entrevista, l'exploració i els exàmens complementaris.

NOTA: La història clínica està regulada per llei en els aspectes següents: creació, contingut, ús, accés, custòdia, conservació, confidencialitat de les dades i drets del pacient en relació amb la història clínica.

511 **homicidi per compassió** *n m*

es homicidio por compasión *n m*
en compassionate homicide *n*

FINAL DE LA VIDA. Actuació que provoca la mort d'un pacient sense tenir la petició expressa del pacient i sense conèixer la seva voluntat, en què s'actua per compassió davant d'una situació de patiment molt gran.

NOTA: Convé distingir l'homicidi per compassió de l'eutanàsia.

512 **homoempelt** *n m*

sin. **al-loempelt** *n m*

513 **honestetat** *n f*

es honestidad *n f*
en honesty *n*

PRINCIPIS I VALORS. Virtut moral de la persona que actua amb rectitud, integritat i transparència.

NOTA: Els professionals de la salut han d'actuar amb honestetat.

514 **hospital psiquiàtric** *n m*

sin. compl. **psiquiàtric** *n m*

es centro psiquiátrico *n m*;
hospital psiquiátrico *n m*;
psiquiátrico *n m*

en mental hospital *n*; psychiatric
facility *n*; psychiatric hospital *n*

SALUT MENTAL. Establiment sanitari destinat específicament a l'internament terapèutic de persones amb trastorns mentals.

Nota: En l'actualitat, només s'accepta l'internament en hospitals psiquiàtrics en condicions molt específiques, ja que es tendeix a hospitalitzar les persones amb trastorns mentals en entorns sanitaris integrals, és a dir, en hospitals generals.

515 **hospitalitat** *n f*

es hospitalidad *n f*

en hospitality *n*

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Generositat consistent en el bon acolliment de l'altre i en l'atenció de les seves necessitats, que es basa en la curiositat i l'interès de saber qui és.

Nota: L'atenció sanitària ha de promoure l'hospitalitat.

516 **hospitalització forçosa** *n f*

sin. **hospitalització involuntària**
n f

sin. compl. **internament
involuntari** *n m*

es confinamiento involuntario *n m*;
hospitalización forzosa *n f*;
hospitalización involuntaria
n f;
hospitalización no consentida *n f*;
internamiento involuntario *n m*

en forced hospitalisation *n*; forced
hospitalization *n*; involuntary
admission *n*; involuntary
commitment *n*; involuntary
hospitalisation *n*; involuntary
hospitalization *n*

SALUT MENTAL. Ingrés d'una persona en un servei de psiquiatria d'un hospital general o en un hospital psiquiàtric sense el seu consentiment.

Nota: L'hospitalització forçosa compromet els drets de la persona, per la qual cosa s'ha de justificar èticament en cada cas i requereix una autorització judicial.

517 **hospitalització involuntària**
n f

sin. **hospitalització forçosa** *n f*

518 **iatrogènia** *n f*

es *iatrogenia n f*; *yatrogenia n f*
en *iatrogenesis n*

SALUT PÚBLICA. Alteració negativa de l'estat d'un pacient provocada pel metge o atribuïble a l'actuació sanitària.

519 **ICSI** *n f*

veg. **injecció intracitoplasmàtica d'espermatozoide** *n f*

520 **igualtat** *n f*

es *igualdad n f*
en *equality n*

PRINCIPIS I VALORS. Principi segons el qual totes les persones tenen el mateix estatus, gaudeixen dels mateixos drets i tenen els mateixos deures.

NOTA: Per exemple, d'acord amb el principi d'igualtat, totes les persones, sense discriminació, haurien de poder accedir a l'atenció sanitària, independentment del seu sexe, edat, religió, inclinació sexual, raça, procedència o estatus socioeconòmic.

521 **immobilització física** *n f*

veg. **contenció física** *n f*

522 **immobilització mecànica** *n f*

veg. **contenció mecànica** *n f*

523 **immunitat** *n f*

es *inmunidad n f*
en *immunity n*

SALUT PÚBLICA. Resistència adquirida o congènita d'un organisme enfront d'una malaltia infecciosa o d'un antigen determinat.

524 **immunitat activa** *n f*

es *inmunidad activa n f*
en *active immunity n*

SALUT PÚBLICA. Immunitat resultant del contacte amb un antigen, ja sigui per un procés infeccios o per vacunació.

525 **immunitat col·lectiva** *n f*

veg. **immunitat de grup** *n f*

526 **immunitat de comunitat** *n f*

veg. **immunitat de grup** *n f*

527 **immunitat de grup** *n f*

sin. compl. **immunitat col·lectiva** *n f*; **immunitat de comunitat** *n f*

es *inmunidad colectiva n f*;
inmunidad de comunidad n f;
inmunidad de grupo n f
en *community immunity n*; *herd immunity n*

SALUT PÚBLICA; VACUNACIONS. Immunitat d'una població a una infecció

en un moment determinat, com a conseqüència de l'existència d'un nombre prou elevat de persones no susceptibles dins la població, generalment pels efectes de la vacunació.

NOTA: 1. La immunitat de grup és vigent mentre hi ha prou individus no susceptibles dins de la població que actuen com a barrera a la propagació de la infecció.

2. No totes les vacunes produeixen immunitat de grup.

528 **immunitat passiva** *n f*

es *inmunidad pasiva n f*
en *passive immunity n*

SALUT PÚBLICA. Immunitat resultant de la transferència d'anticossos d'una persona immune a una altra de no immune, ja sigui per un procés espontani, com ara la transferència d'anticossos de la mare al fetus a través de la placenta o de la mare al nou-nat a través del calostre, o per un procés induït, com ara la injecció d'anticossos d'un donant a un receptor.

529 **immunització** *n f*

es *inmunización n f*
en *immunisation n*;
immunization n

VACUNACIONS. Inducció d'una resposta immunitària en un organisme mitjançant la introducció d'un antigen, per un procés natural o artificial.

530 **immunosupressió** *n f*

es *inmunosupresión n f*
en *immunosuppression n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Intervenció que té l'objectiu d'anul·lar o disminuir la resposta immunitària mitjançant la irradiació del sistema limfàtic o l'administració de sèrum antilimfocitari, d'antimetabòlits o de fàrmacs.

NOTA: La immunosupressió té per objectiu evitar el rebuig d'òrgans o teixits en un trasplantament.

531 **impacte** *n m*

es *impacto n m*
en *impact n*

RECERCA. Efecte derivat de la recerca sobre el coneixement, els serveis sanitaris, l'economia, la salut, la política, el medi ambient o la qualitat de vida.

NOTA: Si bé sovint s'utilitzen *impacte* i *retorn* com a sinònims, estrictament no designen el mateix concepte. Així, el terme *impacte*, més genèric, es refereix a qualsevol efecte de la recerca, mentre que el terme *retorn* considera implícitament l'activitat de recerca i els seus beneficis en el marc de la teoria econòmica.

532 **imparcialitat** *n f*

es *imparcialidad n f*
en *impartiality n*

RECERCA. Criteri de rigor metodològic i ètic segons el qual una decisió s'ha de basar en criteris objectius, sense afavorir cap part.

533 **incapacitació** *n f*

sin. compl. **incapacitació judicial**
n f

es *incapacitación n f*;
incapacitación judicial n f
en *incapacitation n*

RELACIÓ ASSISTENCIAL; SALUT MENTAL. Acte jurídic pel qual es declara que una persona no pot governar-se per si mateixa, a causa d'una malaltia o una discapacitat física o psíquica permanent, i es determina, per sentència, l'extensió i els límits d'aquells aspectes de la seva vida pels quals necessita ser protegida.

NOTA: 1. En la incapacitació es designa un tutor, que és el responsable de vetllar pels interessos de la persona incapacitada. La

incapacitació pot ser total o parcial, i, en alguns casos, pot ser reversible.

2. La incapacitació només s'hauria d'aplicar en situacions extremes. Actualment, d'acord amb la Convenció sobre els drets de les persones amb discapacitat de l'Organització de les Nacions Unides (Nova York, 2006), es considera que no s'ha de negar la capacitat legal de les persones amb discapacitat, sinó que se'ls ha de procurar el suport necessari per al seu exercici ple.

3. En l'àmbit legal es denomina *modificació legal de la capacitat*.

534 **incapacitació judicial** *n f*

veg. **incapacitació** *n f*

535 **incapacitat | incapacitada** *n m, f*

veg. **persona incapacitada** *n f*

536 **incertesa** *n f*

es *incertidumbre n f*
en *uncertainty n*

ATENCIÓ SANITÀRIA; RECERCA. Percepció de la incapacitat de donar una explicació acurada o de prendre una decisió correcta a partir de la informació existent.

NOTA: La incertesa és un dels fonaments científics i la justificació ètica de la recerca, especialment dels assaigs clínics.

537 **independència** *n f*

es *independencia n f*
en *independence n*

PRINCIPIS I VALORS; RECERCA. Situació en què un professional o un comitè d'ètica actua lliurement, sense pressions.

538 **indicador de salut** *n m*

es *indicador de salud n m*
en *health indicator n*

SALUT PÚBLICA. Variable que mesura l'estat de salut d'un individu o d'una població.

NOTA: 1. Un indicador de salut pot ser mesurat tant de manera quantitativa com qualitativa.

2. Quan els indicadors de salut s'estudien tenint en compte la seva distribució segons determinades variables es poden fer visibles les desigualtats en salut i en oportunitats per a la salut de determinats grups.

539 **individu** *n m*

veg. **participant** *n m, f*

540 **individualisme** *n m*

es *individualismo n m*
en *individualism n*

DOCTRINES I CORRENTS DE PENSAMENT. Corrent de pensament segons el qual els interessos individuals prevalen per damunt dels interessos del grup.

NOTA: 1. En l'individualisme, la llibertat i els drets individuals configuren l'estructura normativa que defineix la forma de vida.

2. L'individualisme s'oposa al comunitarisme.

541 **inducció** *n f*

es *inducción n f*
en *induction n*

METODOLOGIA. Raonament pel qual s'infereixen proposicions universals o generals a partir d'enunciats particulars.

NOTA: La inducció s'oposa a la deducció.

542 **infertilitat** *n f*

es *infertilidad n f*
en *infertility n*

REPRODUCCIÓ HUMANA. Incapacitat temporal d'aconseguir embarassos viables.

NOTA: Convé distingir la infertilitat de l'esterilitat, si bé la frontera entre els dos conceptes és cada vegada menys clara i sovint s'utilitza la denominació *infertilitat* d'una manera genèrica.

543 **Informe de Belmont** *n m*

es Informe Belmont *n m*; Informe de Belmont *n m*
 en Belmont Report *n*

TEXTOS BÀSICS I DECLARACIONS. Document que identifica els principis bàsics que han de regir la recerca i l'experimentació amb humans, i els procediments que en garanteixen el respecte.

NOTA: A l'Informe de Belmont, redactat per una comissió del Congrés dels Estats Units i publicat el 1978, es formulen tres principis bàsics que han esdevingut referents també de l'ètica assistencial: el principi d'autonomia, el principi de beneficència i el principi de justícia.

544 **injecció intracitoplasmàtica d'espermatozoide** *n f*

sigla **ICSI** *n f*

es inyección intracitoplasmática de un espermatozoide *n f*; inyección intracitoplásmica de espermatozoide *n f*; inyección intracitoplásmica de espermatozoides *n f*; ICSI *n f*
 en intracytoplasmic sperm injection *n*; ICSI *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Tècnica de fecundació in vitro consistent a injectar un espermatozoide en el citoplasma d'un oòcit madur mitjançant una micropipeta.

NOTA: 1. La injecció intracitoplasmàtica d'espermatozoide és una tècnica àmpliament utilitzada, especialment en casos d'infertilitat masculina o idiopàtica.

2. La sigla *ICSI* correspon a l'equivalent anglès *intracytoplasmic sperm injection* ('injecció intracitoplasmàtica d'espermatozoide').

545 **inseminació artificial** *n f*

es inseminación artificial *n f*
 en artificial insemination *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Tècnica de reproducció assistida consistent a introduir semen dins la vagina o la cavitat uterina d'una dona mitjançant un dispositiu tècnic amb l'objectiu que es produeixi la fecundació.

NOTA: En la inseminació artificial es pot utilitzar semen de la parella o d'un donant.

546 **instrumentalització** *n f*

es instrumentalización *n f*
 en instrumentalisation *n*;
 instrumentalization *n*

CONCEPTES GENERALS. Procés pel qual la vida dels éssers humans o d'altres animals s'utilitza com a eina per a aconseguir un fi particular.

547 **integritat** *n f*

es integridad *n f*
 en integrity *n*

ATENCIÓ SANITÀRIA; RECERCA. Responsabilitat dels professionals d'actuar d'acord amb els requisits ètics de la seva professió.

NOTA: En recerca la integritat implica més concretament el compliment de normes de rigor metodològic, de conducta professional i de respecte als participants.

548 **internament involuntari** *n m*

veg. **hospitalització forçosa** *n f*

549 **interrupció del tractament** *n f*

veg. **retirada del tractament** *n f*

550 **interrupció voluntària de l'embaràs** *n f*

veg. **avortament provocat** *n m*

551 **intervenció sanitària** *n f*

veg. **actuació sanitària** *n f*

552 **intimitat** *n f*

es *intimidad n f*

en *intimacy n; privacy n*

PRINCIPIS I VALORS. Espai d'una persona, tant físic com mental, que no s'hauria d'envair sense consentiment.

NOTA: 1. La intimitat és individual i, per tant, subjectiva.

2. Tot i que el concepte d'intimitat es pot equiparar al de privadesa, que és la qualitat d'allò vedat al públic (encara que indogui relacions interpersonals), la intimitat pot implicar un reducte més personal i encara menys accessible als altres.

553 **invenció de dades** *n f*

es *fabricación n f;*

fabricación de datos n f;

invención de datos n f

en *fabrication n*

RECERCA. Procés consistent en l'elaboració o afegiment de dades o d'observacions que no han tingut lloc realment en una recerca.

NOTA: La invenció de dades és un tipus de frau científic, com el plagi i la falsificació.

554 **investigació** *n f*

veg. **recerca** *n f*

555 **investigació clínica** *n f*

veg. **recerca clínica** *n f*

556 **investigador | investigadora**

n m, f

es *investigador | investigadora*

n m, f

en *investigator n; researcher n*

RECERCA. Persona que es dedica a la recerca o que participa en el disseny o en l'execució d'una recerca.

557 **isoempelt** *n m*

sin. compl. **empelt isogènec** *n m;*
empelt singènec *n m*

es *isoinjerto n m*

en *isogenic graft n; isografit n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS.

Empelt procedent d'un donant amb el mateix genotip que el receptor.

558 **jurament hipocràtic** *n m*

es juramento hipocrático *n m*
 en Hippocrates' Oath *n*;
 Hippocratic Oath *n*; Oath of
 Hippocrates *n*

CONCEPTES GENERALS. Text clàssic atribuït a metges hipocràtics que constitueix l'antecedent dels codis deontològics mèdics, el qual ha estat readaptat amb un sentit simbòlic per a la cerimònia de graduació dels estudiants de medicina d'algunes escoles i facultats.

NOTA: Les obligacions deontològiques dels metges no depenen de les escoles ni de les facultats de medicina, sinó de les corporacions col·legials.

559 **jusnaturalisme** *n m*

es iusnaturalismo *n m*;
 jusnaturalismo *n m*
 en iusnaturalism *n*;
 jusnaturalism *n*

DOCTRINES I CORRENTS DE PENSAMENT. Doctrina que es fonamenta en l'existència pretesa de la llei natural.

560 **justícia** *n f*

es justicia *n f*
 en justice *n*

PRINCIPIS I VALORS. Valor moral que correspon a la conjunció de l'equitat i la manca de discriminació.

NOTA: En bioètica la justícia es concreta en el principi de justícia.

561 **justícia distributiva** *n f*

es justicia distributiva *n f*
 en distributive justice *n*

PRINCIPIS I VALORS. Principi de justícia aplicat a la distribució del bé comú, que estableix un repartiment proporcional i un ús adequat dels recursos.

562 **justícia intergeneracional** *n f*

es justicia intergeneracional *n f*
 en intergenerational justice *n*

PRINCIPIS I VALORS. Principi segons el qual els costos i els avantatges de l'activitat humana s'han de repartir de manera igualitària entre les generacions actuals i les generacions futures.

NOTA: La justícia intergeneracional implica que es tinguin en compte les conseqüències que poden tenir per a les generacions futures pràctiques com ara l'explotació de recursos naturals o la prestació de serveis sanitaris que no són abonats per les generacions que se'n beneficien.

563 **legalisme** *n m*

es legalismo *n m*

en legalism *n*

DOCTRINES I CORRENTS DE PENSAMENT. Aplicació estricta de la llei segons la seva lletra, sense tenir en compte les circumstàncies.

NOTA: 1. En l'àmbit de la bioètica, el legalisme implica que l'assessorament dels comitès d'ètica es redueixi a allò que la llei permet o prohibeix.

2. En l'àmbit sanitari, l'aplicació del legalisme limita l'actuació dels professionals de la salut al que exigeix la llei i propicia la medicina defensiva.

564 **LET** *n f*

veg. **adequació de les actuacions sanitàries** *n f*

565 **lex artis** *n f*

veg. **bona pràctica** *n f*

566 **liberalisme** *n m*

es liberalismo *n m*

en liberalism *n*

DOCTRINES I CORRENTS DE PENSAMENT. Corrent de pensament polític i econòmic que dona preferència a la llibertat individual per damunt d'altres valors socials.

NOTA: Una posició extrema del liberalisme és el llibertarisme, que està en contra de qualsevol control estatal.

567 **limitació de l'esforç terapèutic** *n f*

veg. **adequació de les actuacions sanitàries** *n f*

568 **lleï natural** *n f*

es ley natural *n f*

en ius naturale *n*; jus naturale *n*;
natural law *n*

CONCEPTES GENERALS. Norma que es considera vàlida en qualsevol temps i en qualsevol lloc.

NOTA: 1. Des del punt de vista religiós, la lleï natural participa de la lleï divina; des de l'òptica secular, la lleï natural es descobreix per la raó humana universal, de la qual deriva, i es tradueix en certs drets inalienables i imprescriptibles.

2. Convé distingir la lleï natural com a concepte moral de les lleï de la natura-lesa.

569 **llibertat d'elecció** *n f*

es libertad de elección *n f*

en freedom of choice *n*

PRINCIPIS I VALORS. Capacitat d'escollir entre diverses actuacions sanitàries possibles o d'exercir el dret a rebutjar tractaments.

NOTA: La llibertat d'elecció comporta l'absència de coacció i de manipulació.

570 **llista d'espera** *n f*

es lista de espera *n f*

en waiting list *n*

SALUT PÚBLICA. Llista de persones que no poden ser ateses immediatament pels serveis sanitaris.

NOTA: 1. Les llistes d'espera afecten habitualment les proves diagnòstiques complementàries, l'atenció especialitzada i les intervencions quirúrgiques no urgents.

2. Un sistema sanitari sense llistes d'espera seria probablement insostenible, però convé que les llistes d'espera no afectin l'atenció primària ni l'atenció urgent, ja que això implicaria una greu limitació del dret a la salut (o, més concretament, del dret a la protecció de la salut).

571 **llista d'espera de trasplantaments** *n f*

es lista de espera de trasplantes

n f

en transplant waiting list *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Llista d'espera de persones que han de rebre un òrgan d'un donant mort per a un trasplantament.

NOTA: Els criteris per a prioritzar l'assignació d'òrgans a les persones d'una llista d'espera de trasplantaments, com ara la histocompatibilitat, la situació clínica i el temps de permanència en la llista, són objecte de debat en bioètica.

572 **MACA** *n f*

veg. **malaltia crònica avançada**
n f

573 **maduració in vitro** *n f*

sigla **MIV** *n f*

es *maduración in vitro* *n f*;
MIV *n f*

en *in vitro maturation* *n*; *IVM* *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Tècnica prèvia a la fecundació *in vitro* consistent a extreure els ovòcits quan encara són immadurs i a fer-los madurar *in vitro*.

NOTA: La maduració *in vitro* evita o redueix la necessitat d'estimulació ovàrica.

574 **major benefici** *n m*

veg. **criteri del major benefici**
n m

575 **major benefici** *n m*

sin. **criteri del major benefici**
n m

576 **majoria d'edat sanitària** *n f*

es *mayoría de edad sanitaria* *n f*

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Condió de la persona que pot donar el consentiment davant d'una actuació sanitària, la qual s'asseoleix legalment als setze anys.

NOTA: 1. L'edat en què s'estableix la majoria d'edat sanitària depèn de la legislació de cada país.

2. La majoria d'edat sanitària no s'aplica per al consentiment de determinades intervencions, com són, en la legislació espanyola, els trasplantaments, els tractaments de reproducció assistida i la participació en estudis clínics. En aquests casos, si el pacient té menys de divuit anys, ha de donar el consentiment un dels seus pares o el seu tutor.

3. Prèviament a la majoria d'edat sanitària hi ha la consideració de menor madur.

577 **mal menor** *n m*

veg. **argument del mal menor**
n m

578 **mala pràctica** *n f*

sin. **mala praxi** *n f*

es *mala práctica* *n f*;
mala praxis *n f*
en *bad practice* *n*

ATENCIÓ SANITÀRIA. Pràctica de la medicina que no té en compte el coneixement científic i pràctic àmpliament consensuat o el respecte per la voluntat del pacient.

579 **mala praxi** *n f*

sin. **mala pràctica** *n f*

- 580 **malalt | malalta** *n m, f*
 es enfermo | enferma *n m, f*
 en ill *n*; sick *n*
 CONCEPTES GENERALS. Persona afectada de malaltia.
- 581 **malaltia** *n f*
 es enfermedad *n f*
 en disease *n*
 CONCEPTES GENERALS. Desordre de salut que pot assignar-se a una categoria diagnòstica.
 NOTA: Convé distingir el fet de tenir una malaltia coneguda (en anglès, *disease*), del fet de trobar-se malament (en anglès, *illness*) o de sentir-se malalt (en anglès, *sickness*).
- 582 **malaltia contagiosa** *n f*
 veg. **malaltia infecciosa** *n f*
- 583 **malaltia crònica avançada** *n f*
 sigla **MACA** *n f*
 es enfermedad crónica avanzada *n f*
 en end stage chronic disease *n*;
 end-stage chronic disease *n*
 FINAL DE LA VIDA. Malaltia crònica amb pronòstic de vida limitat i necessitats pal·liatives emergents.
 NOTA: Convé evitar que l'ús de l'etiqueta *malaltia crònica avançada* comporti una inacció en situacions en què caldria actuar.
- 584 **malaltia de declaració obligatòria** *n f*
 sigla **MDO** *n f*
 es enfermedad de declaración obligatoria *n f*; EDO *n f*
 en notifiable disease *n*; ND *n*
 SALUT PÚBLICA. Malaltia infecciosa que cal notificar a les autoritats sanitàries quan es té la sospita d'un cas d'aquesta malaltia o quan es confir-
- ma el diagnòstic d'un cas d'aquesta malaltia, segons el que estableixen les autoritats sanitàries.
 NOTA: Les malalties de declaració obligatòria que cal notificar individualitzadament comporten una excepció a la confidencialitat i al secret professional.
- 585 **malaltia infecciosa** *n f*
 sin. compl. **malaltia contagiosa** *n f*
 es enfermedad contagiosa *n f*;
 enfermedad infecciosa *n f*
 en contagion *n*; contagious disease *n*;
 infectious disease *n*
 SALUT PÚBLICA. Malaltia causada per l'entrada o multiplicació d'un microorganisme en un individu, la qual es transmet d'un individu a un altre per contacte directe o indirecte.
- 586 **malaltia mental** *n f*
 veg. **trastorn mental** *n m*
- 587 **malaltia terminal** *n f*
 es enfermedad terminal *n f*
 en terminal disease *n*; terminal illness *n*
 FINAL DE LA VIDA. Malaltia irreversible i progressiva amb un pronòstic de vida limitat a pocs mesos i sense probabilitats raonables de respondre a un tractament específic.
- 588 **malbaratament de recursos naturals** *n m*
 es derroche de recursos naturales *n m*; desperdicio de recursos naturales *n m*
 en misuse of natural resources *n*;
 waste of natural resources *n*
 ECOÈTICA. Desaprofitament dels recursos bàsics per a la vida, com ara els aliments, l'aigua, la terra o l'energia.

NOTA: El malbaratament de recursos naturals té conseqüències per a les societats humanes, però també per a les altres espècies animals i per a la natura.

589 **malbaratament en recerca**
n f

es derroche en investigació *n m*;
desperdicio en investigació
n m

en research waste *n*; waste *n*;
waste in research *n*

RECERCA. Efecte de dedicar esforços o recursos en recerca de mala qualitat metodològica, innecessàriament redundant o insuficientment comunicada.

590 **maleficient** *adj*

es maleficente *adj*
en maleficent *adj*

CONCEPTES GENERALS. Dit d'una actuació sanitària, d'un medicament o d'un professional de la salut que causa un efecte negatiu involuntari en una persona atesa.

NOTA: 1. Les actuacions sanitàries maleficients poden ser el resultat d'una manca de coneixements del professional de la salut, d'una negligència o d'una reacció adversa de l'actuació.

2. El concepte de maleficient es distingeix del de beneficiat.

591 **manipulació** *n f*

es manipulación *n f*
en manipulation *n*

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Acció conscient d'utilitzar informació alterada per a influir indegudament sobre una persona, amb la finalitat que actuï d'acord amb interessos que li són aliens.

NOTA: 1. La manipulació no és infreqüent en la informació que donen els professionals de la salut o els familiars al pacient, amb la intenció que la seva decisió es

dirigeixi cap al que creuen que és el seu major benefici.

2. La manipulació que es duu a terme sobre un pacient, tot i que és més subtil que la coacció, també atempta contra la seva llibertat d'elecció.

592 **manipulació genètica** *n f*

veg. **modificació genètica** *n f*

593 **maternitat genètica** *n f*

es maternidad genética *n f*
en genetic maternity *n*; genetic
motherhood *n*

REPRODUCCIÓ HUMANA. Maternitat que s'estableix a partir de la procedència de l'òocit.

594 **maternitat gestacional** *n f*

es maternidad gestacional *n f*
en gestational maternity *n*;
gestational motherhood *n*

REPRODUCCIÓ HUMANA. Maternitat de la dona que ha dut a terme la gestació en la recepció d'òocits de la parella.

595 **maternitat legal** *n f*

es maternidad legal *n f*
en legal maternity *n*; legal
motherhood *n*

REPRODUCCIÓ HUMANA. Maternitat reconeguda jurídicament.

596 **MDO** *n f*

veg. **malaltia de declaració obligatòria** *n f*

597 **medicalització de la mort** *n f*

es medicalización de la muerte
n f
en medicalization of death *n*;
medicalization of dying *n*

FINAL DE LA VIDA. Intervenció de la medicina en el final de la vida.

NOTA: 1. La medicalització de la mort és un fenomen d'instauració progressiva que es consolida durant la segona meitat del segle xx i que té relació amb el canvi d'actitud de la societat davant de la mort i del patiment.

2. La medicalització de la mort pot ser adequada quan s'eviten els tractaments fútils i es tracta el patiment, o pot ser inadequada si es tendeix a l'obstinació terapèutica.

598 **medicalització de la vida** *n f*

es medicalización de la vida *n f*
en medicalization of life *n*

ATENCIÓ SANITÀRIA. Intervenció de la medicina en els processos fisiològics, els processos psicològics o els problemes socials.

Nota: El terme *medicalització de la vida* sovint té una connotació negativa, ja que se sol utilitzar en referència a la intervenció excessiva de la medicina en els processos fisiològics, els processos psicològics o els problemes socials.

599 **medicina alternativa** *n f*

es medicina alternativa *n f*;
medicina paralela *n f*
en alternative medicine *n*; non-conventional medicine *n*;
unconventional medicine *n*

SALUT PÚBLICA. Conjunt de pràctiques terapèutiques que difereixen de la medicina aplicada habitualment i oficialment reconeguda, que es basen en altres principis terapèutics, sovint amb criteris no contrastats.

600 **medicina curativa** *n f*

es medicina curativa *n f*
en curative medicine *n*

ATENCIÓ SANITÀRIA. Medicina que té per objectiu el restabliment o la millora de la salut d'una persona amb una malaltia o un problema de salut.

NOTA: Convé distingir la medicina curativa de la medicina voluntària.

601 **medicina de precisió** *n f*

sin. **medicina genòmica** *n f*

es medicina de precisión *n f*;
medicina genòmica *n f*;
medicina personalitzada *n f*;
medicina personalizada de precisión *n f*
en genomic medicine *n*;
individualised medicine *n*;
individualized medicine *n*;
personalised medicine *n*;
personalized medicine *n*;
precision medicine *n*

GENÈTICA. Medicina que es basa en el coneixement de les característiques genètiques de cada pacient per a escollir les actuacions preventives, diagnòstiques o terapèutiques més adequades.

NOTA: 1. La medicina de precisió té en compte en gran mesura la farmacogenètica.

2. La denominació *medicina personalitzada*, que de vegades s'utilitza per a designar aquest concepte, té un altre sentit i no es considera adequada per a fer referència a la medicina de precisió.

602 **medicina defensiva** *n f*

es medicina defensiva *n f*
en defensive medicine *n*

ATENCIÓ SANITÀRIA. Pràctica de la medicina consistent a evitar les possibles conseqüències negatives que pugin afectar els professionals de la salut o les institucions sanitàries, ja siguin d'ordre legal, administratiu o d'incomodat en la relació assistencial.

NOTA: Són exemples de medicina defensiva dur a terme actuacions sanitàries no pertinents, potencialment iatrogèniques, i promoure el consentiment informat per escrit de totes les proves o tractaments que es realitzen, la qual cosa comporta sovint una mala pràctica.

603 **medicina genòmica** *n f*
 sin. **medicina de precisió** *n f*

604 **medicina natural** *n f*
 es medicina natural *n f*; medicina
 naturopàtica *n f*
 en natural medicine *n*;
 naturopathic medicine *n*

SALUT PÚBLICA. Ús de remeis naturals per a prevenir i curar les malalties i millorar la salut.

605 **medicina preventiva** *n f*
 es medicina preventiva *n f*
 en preventive medicine *n*

SALUT PÚBLICA. Branca de la medicina que estudia els factors de promoció i manteniment de la salut de les persones i que aplica les mesures necessàries per a impedir les causes que provoquen malaltia i mort prematura.

606 **medicina regenerativa** *n f*
 es medicina regenerativa *n f*
 en regenerative medicine *n*

CÈL·LULES MARE. Medicina en què es repara o se substitueix un teixit afectat mitjançant l'ús de cèl·lules mare.

607 **medicina voluntària** *n f*
 es medicina satisfactiva *n f*;
 medicina voluntaria *n f*
 en satisfactory medicine *n*

ATENCIÓ SANITÀRIA. Medicina que té per objectiu la millora de l'aspecte físic o d'una funció biològica i no el restabliment de la salut.

NOTA: 1. En la medicina voluntària s'intensifica l'obligació d'informar el pacient del risc inherent a l'actuació sanitària, de les possibilitats que aquesta no comporti l'obtenció del resultat que es busca, i de les cures, activitats i anàlisis que calguin per al major assegurament de l'èxit de l'actuació.

2. Per exemple, són actuacions sanitàries de medicina voluntària les intervencions de cirurgia estètica, certs tractaments dentals o les intervencions de planificació familiar.

3. Els objectius de la medicina voluntària, que es considera una medicina de resultats, difereixen dels de la medicina curativa, que es considera una medicina de mitjans.

608 **menor madur | menor madura** *n m, f*

es menor maduro | menor
 madura *n m, f*
 en mature minor *n*

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Persona d'entre dotze i quinze anys que té la competència necessària per a involucrar-se en la presa de decisions sanitàries que l'afecten.

NOTA: 1. La consideració de menor madur no és genèrica sinó que és circumstancial i està vinculada a la presa de decisions per a una actuació sanitària específica i en unes circumstàncies determinades. Es considera que un menor d'entre dotze i quinze anys és un menor madur si comprèn l'actuació sanitària i les seves conseqüències.

2. D'acord amb la legislació espanyola, a partir dels setze anys s'assoleix legalment la majoria d'edat sanitària.

609 **mesura coercitiva** *n f*
 veg. **mesura restrictiva** *n f*

610 **mesura restrictiva** *n f*

sin. compl. **mesura coercitiva** *n f*
 es medida coercitiva *n f*; medida
 restrictiva *n f*
 en restraint *n*; restraint measure *n*

SALUT MENTAL. Procediment excepcional que limita temporalment l'autonomia i la llibertat d'una persona amb un trastorn mental o cognitiu que disminueix o anul·la la seva competència per a decidir, utilitzat sense el seu consentiment amb l'ob-

- jectiu de procurar-li un tractament o d'evitar un risc imminent per a la seva seguretat, per a l'entorn o per a altres persones.
- Nota: 1. L'ús de mesures restrictives, a causa de l'amenaça que pot comportar pels drets de les persones, ha d'estar regulat externament i internament, i s'ha de basar en la necessitat i en la proporcionalitat. Entre les diverses mesures, sempre s'ha d'optar per la menys restrictiva.
2. Són mesures restrictives l'hospitalització forçosa, el tractament ambulatori involuntari, l'aïllament, la contenció física, la contenció mecànica i la contenció farmacològica.
- 611 **metaètica** *n f*
 es metaética *n f*
 en metaethics *n*
 CONCEPTES GENERALS. Estudi del significat dels termes morals, de la relació lògica entre els judicis morals i altres formes de judici, de l'estatut epistemològic dels judicis morals i de la seva justificació.
- 612 **metge responsable | metge responsable, metgessa responsable** *n m, f*
 es médico responsable | médico responsable, médica responsable *n m, f*
 en responsible physician *n*
 CONCEPTES GENERALS. Metge que atén un pacient, en un moment concret o d'una manera continuada, i que, en situacions complexes, coordina la seva atenció.
- Nota: El metge responsable és l'interlocutor principal del pacient al llarg del procés d'atenció, sense perjudici de les obligacions dels altres professionals de la salut que hi participen.
- 613 **millor interès** *n m*
 veg. criteri del major benefici *n m*
- 614 **millorament humà** *n m*
 es mejoramiento humano *n m*;
 perfeccionamiento humano *n m*
 en enhancement *n*; human enhancement *n*; HE *n*
 RECERCA. Conjunt d'intervencions mèdiques o biològiques que tenen per objectiu sobrepassar els límits de les capacitats humanes usuales, tant físiques com mentals.
- Nota: El millorament humà és defensat pel transhumanisme.
- 615 **MIV** *n f*
 veg. maduració in vitro *n f*
- 616 **modificació del genoma** *n f*
 veg. edició del genoma *n f*
- 617 **modificació genètica** *n f*
 sin. compl. manipulació genètica *n f*
 es manipulación genética *n f*;
 modificación genética *n f*
 en genetic manipulation *n*;
 genetic modification *n*
 GENÈTICA. Intervenció tècnica que modifica el genoma d'un organisme o d'algun dels seus teixits o cèl·lules.
- Nota: La modificació genètica en éssers humans només està permesa amb finalitats terapèutiques.
- 618 **moral** *n f*
 es moral *n f*
 en morals *n pl*
 CONCEPTES GENERALS. Saber sobre la conducta humana orientada o dirigida per valors, normes, principis o costums.
- Nota: Si bé de vegades s'utilitza *moral* com a sinònim de *ètica*, en l'àmbit acadèmic aquests dos termes tenen matisos de significat diferents. D'acord amb J. L. López-Aranguren, l'ètica es podria qua-

lificar de moral pensada, com a filosofia de la moral, i la moral, de moral viscuda.

619 **moral** *adj*

es moral *adj*
en moral *adj*

CONCEPTES GENERALS. Relatiu a la moral.

620 **morbidity** *n f*

es morbilidad *n f*
en morbidity *n*

SALUT PÚBLICA. Desviació, objectiva o subjectiva, d'un estat de benestar, ja sigui fisiològic o psicològic.

NOTA: Són mesures de morbidity en una població la prevalença d'una malaltia, que és la proporció de casos d'aquesta malaltia en una població en un moment determinat, o la incidència d'una malaltia, que és el nombre de nous casos d'aquesta malaltia que apareixen en una població durant un període de temps concret.

621 **mort** *n f*

es muerte *n f*
en death *n*

FINAL DE LA VIDA. Cessació permanent i irreversible de les funcions vitals.

622 **mort cerebral** *n f*

veg. **mort encefàlica** *n f*

623 **mort digna** *n f*

es muerte digna *n f*
en death with dignity *n*

FINAL DE LA VIDA. Mort d'acord amb els valors, les creences i el sentit de dignitat de cada persona.

624 **mort encefàlica** *n f*

sin. compl. **mort cerebral** *n f*
es muerte cerebral *n f*; muerte encefàlica *n f*
en brain death *n*

FINAL DE LA VIDA. Estat de destrucció general de les estructures que regulen la funció cardiorespiratòria, el qual precedeix d'una manera irreversible la parada cardiorespiratòria.

NOTA: 1. En l'estat de mort encefàlica, quan la funció cardiorespiratòria es manté artificialment, en qualsevol moment es pot prendre la decisió de retirar el tractament de suport vital.

2. La denominació *mort cerebral*, si bé està molt estesa en l'ús, no és del tot adequada semànticament, ja que aquest estat no només afecta el cervell, sinó també el tronc encefàlic.

625 **mort natural** *n f*

es muerte natural *n f*
en natural death *n*

FINAL DE LA VIDA. Mort que s'esdevé pel debilitament progressiu de les funcions vitals o per causes patològiques, sense intervenció de violència ni de les actuacions sanitàries.

626 **mortalitat** *n f*

es mortalidad *n f*
en mortality *n*

SALUT PÚBLICA. Nombre de defuncions en una població determinada en un període de temps concret.

627 **mosaic** *n m*

es mosaico *n m*
en mosaic *n*

CLONATGE. Individu que conté poblacions cel·lulars amb diferent genotip.

628 **moviment d'alliberament animal** *n m*

es movimiento de liberación animal *n m*
en animal liberation movement *n*;
animal rights movement *n*

ÈTICA APLICADA ALS ANIMALS. Moviment social de defensa dels drets

dels animals, que lluita per posar fi a l'explotació animal.

629 **mutació** *n f*

es mutación *n f*

en mutation *n*

GENÈTICA. Alteració permanent d'un o més caràcters transmesos per herència com a conseqüència d'un canvi en el material genètic d'una cèl·lula.

630 **nadó a la carta** *n m*

veg. **nadó seleccionat genèticament** *n m*

631 **nadó seleccionat genèticament** *n m*

sin. compl. **nadó a la carta** *n m*

es *bebé a la carta n m; bebé de diseño n m; bebé seleccionado genéticamente n m*
 en *designer baby n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA; GENÈTICA. Infant concebut a partir d'un embrió obtingut per fecundació in vitro i seleccionat entre diversos embrions, mitjançant diagnòstic genètic preimplantacional, amb l'objectiu d'evitar una malaltia hereditària dels pares, amb l'objectiu que sigui histocompatible amb un germà que presenta una malaltia greu i pugui fer-li de donant de cèl·lules o teixits, o per motivacions subjectives dels pares.

NOTA: 1. Un tipus de nadó seleccionat genèticament és el germà seleccionat genèticament.

2. La denominació *nadó a la carta* és una forma col·loquial que s'utilitza específicament per a designar els nadons seleccionats genèticament per motivacions subjectives dels pares.

632 **no inici de tractament** *n m*

es *abstención de tratamiento n f; abstención terapéutica n f*
 en *treatment withholding n; withholding of treatment n*

FINAL DE LA VIDA. Adequació de les actuacions sanitàries consistent en la no aplicació d'actuacions sanitàries que no aporten beneficis al curs evolutiu d'una malaltia o que no són acceptades pel pacient.

633 **normalitat** *n f*

es *normalidad n f*
 en *normality n*

CONCEPTES GENERALS. Conjunt de paràmetres fisiològics, psicològics i vitals d'una persona que es troben dins del marge de variació acceptat en unes circumstàncies determinades.

634 **nutrició artificial** *n f*

sin. compl. **alimentació artificial** *n f*

es *alimentación artificial n f; nutrición artificial n f*
 en *artificial feeding n; artificial nutrition n*

FINAL DE LA VIDA. Nutrició subministrada per via enteral o parenteral a

persones amb impossibilitat d'alimentar-se per via oral.

Nota: La nutrició artificial es considera, a tots els efectes, un tractament.

635 **objecció de consciència** *n f*

es *objección de conciencia n f*
 en *conscientious objection n*

DRETS I DEURES. Actitud del professional de la salut que es nega a respondre a una demanda d'actuació legítima perquè va en contra de la seva consciència.

NOTA: 1. L'objecció de consciència s'ha de limitar a les circumstàncies previstes per llei, ja que s'espera del professional de la salut que compleixi amb les prestacions que la societat li ha encomanat. El dret a l'atenció sanitària preval per damunt del dret a l'objecció de consciència, de manera que l'objector ha de garantir sempre el dret a l'atenció sanitària del pacient.

2. No és objecció de consciència l'oposició a una actuació sanitària en què el balanç de riscos i beneficis és desfavorable, ni tampoc l'escrúpol del professional de la salut amb la decisió del pacient, que s'ha de respectar.

636 **objectivitat** *n f*

es *objetividad n f*
 en *objectivity n*

RECERCA. Criteri de rigor metodològic segons el qual la descripció d'un fenomen es correspon amb la realitat.

637 **obstinació diagnòstica** *n f*

es *obstinación diagnóstica n f*

FINAL DE LA VIDA. Realització de proves diagnòstiques amb l'objectiu d'augmentar el coneixement sobre la patologia o la situació clínica d'un pacient, sense previsió que posteriorment puguin revertir en un benefici per al pacient.

638 **obstinació terapèutica** *n f*

sin. compl. *distanàsia n f*

es *distanasia n f*; *encarnizamiento terapéutico n m*; *obstinación terapéutica n f*
 en *dysthanasia n*; *therapeutic obstinacy n*; *therapeutic overzealousness n*

FINAL DE LA VIDA. Actuació sanitària que té per objectiu prolongar, per tots els mitjans mèdics, la vida d'un pacient que té una malaltia irreversible en fase crítica o una malaltia terminal, la qual no li aporta prou qualitat de vida.

NOTA: La denominació *obstinació terapèutica* pren com a referència l'actuació del professional de la salut, mentre que la denominació *distanàsia* pren com a referència la mort.

639 **ocultació** *n f*

es ocultación *n f*
 en concealment *n*

RECERCA. Tècnica d'emascarament que s'aplica a un estudi clínic, especialment a un assaig clínic, consistent a no donar a conèixer als participants, a l'investigador o a l'avaluador la seqüència d'aleatorització que s'assigna a les intervencions.

NOTA: L'ocultació només es considera justificada èticament en el context d'un estudi clínic ben dissenyat.

640 **OMG** *n m*

veg. **organisme modificat genèticament** *n m*

641 **ONR** *n f*

veg. **ordre de no reanimació** *n f*

642 **oòcit** *n m*

sin. compl. **òvul** *n m*

es oocito *n m*; ovocito *n m*;
 óvulo *n m*

en oocyte *n*; ovocyte *n*

REPRODUCCIÓ HUMANA. Cèl·lula sexual femenina que pot ser fecundada per un espermatozoide.

NOTA: 1. L'oòcit fecundat dona lloc a l'òvul.

2. La denominació *òvul*, si bé estrictament designa un oòcit fecundat per un espermatozoide, sovint s'utilitza com a sinònim de oòcit.

643 **oòcit enucleat** *n m*

es ovocito enucleado *n m*
 en enucleated egg cell *n*;
 enucleated oocyte *n*

CLONATGE. Oòcit del qual s'ha eliminat el material genètic amb l'objectiu d'introduir-li el nucli d'una altra cèl·lula en un procés de clonatge.

644 **òptim de població** *n m*

es óptimo de población *n m*
 en optimum population *n*

ECOÈTICA. Nombre de persones que poden habitar una regió o el planeta sencer de manera sostenible.

NOTA: L'actual augment de la població humana i els seus efectes en la natura generen debats ètics sobre la necessitat que els éssers humans controlin la seva reproducció a través del control de població.

645 **ordre de no reanimació** *n f*

sin. **ordre de no ressuscitació** *n f*

sigla **ONR** *n f*

es orden de no reanimación *n f*;
 orden de no reanimar *n f*;
 orden de no resucitación *n f*;
 orden de no resucitar *n f*;
 ONR *n f*

en DNR order *n*; do-not-resuscitate *n*;
 do-not-resuscitate order *n*;
 no-code order *n*; DNR *n*

FINAL DE LA VIDA. Indicació del metge responsable, adreçada a la resta de l'equip sanitari, de no iniciar manobres de reanimació cardiopulmonar en un pacient que es troba en una situació irreversible.

NOTA: 1. Convé donar a conèixer l'ordre de no reanimació a tots els implicats, perquè estiguin informats de la decisió.

2. L'ordre de no reanimació pot respondre a la voluntat del pacient, recollida en un document de voluntats anticipades o en la seva història clínica.

646 **ordre de no ressuscitació** *n f*

sin. **ordre de no reanimació** *n f*

647 **òrgan** *n m*

es órgano *n m*
 en organ *n*

CÈL·LULES, TEIXITS I ÒRGANS. Agrupació de diversos teixits que forma una unitat estructural encarregada d'acomplir una funció específica.

648 **organisme modificat genèticament** *n m*

sigla **OMG** *n m*

es organismo genéticamente modificado *n m*; organismo modificado genéticamente *n m*; OGM *n m*; OMG *n m*

en genetically engineered organism *n*; genetically modified organism *n*; GEO *n*; GMO *n*

ECOÈTICA. Organisme viu al qual s'ha canviat el patrimoni gènic mitjançant tècniques d'enginyeria genètica, ja sigui per la modificació dels gens propis o per la introducció de gens aliens, amb l'objectiu de donar-li propietats noves.

649 **organisme transgènic** *n m*

es organismo transgénico *n m*

en transgenic organism *n*; transgenic species *n*

ECOÈTICA. Organisme modificat genèticament amb introducció d'un nou DNA en el genoma.

650 **òvul** *n m*

es óvulo *n m*

en egg cell *n*; ovum *n*

REPRODUCCIÓ HUMANA. Gàmeta femení procedent d'un oòcit fecundat per un espermatozoide.

NOTA: L'òvul es converteix en zigot quan es fusionen el seu pronuclí i el de l'espermatozoide.

651 **òvul** *n m*

veg. **oòcit** *n m*

- 652 **PAC** *n m*
veg. **pla de decisions anticipades** *n m*
- 653 **pacient** *n m, f*
es *paciente n m, f*
en *patient n*
CONCEPTES GENERALS. Persona que presenta un problema de salut o més d'un i rep atenció sanitària.
- 654 **pacte de silenci** *n m*
sin. **conspiració de silenci** *n f*
- 655 **pandèmia** *n f*
es *pandemia n f*
en *pandemic n*
SALUT PÚBLICA. Epidèmia que afecta greument una àrea geogràfica extensa.
NOTA: Els criteris per a declarar una pandèmia els estableix l'Organització Mundial de la Salut.
- 656 **panel de gens** *n m*
es *panel de genes n m*
en *gene panel n;*
multigene panel n
GENÈTICA. Prova genètica basada en la seqüenciació massiva, que permet analitzar simultàniament i amb rapidesa un gran nombre de gens, generalment associats a una determinada malaltia.
- 657 **pare d'intenció | mare d'intenció** *n m, f*
es *padre comitente | madre comitente n m, f; padre de intención | madre de intención n m, f*
en *intended father [m] | intended mother [f] n; intended parent n*
REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Persona que en un procés de gestació per substitució està previst que sigui el pare o la mare legal.
- 658 **partenogènesi** *n f*
es *partenogénesis n f*
en *parthenogenesis n*
CLONATGE. Reproducció consistent en el desenvolupament d'un gàmeta, generalment femení, fins a arribar a formar un individu adult sense que hi hagi hagut fecundació.
NOTA: La partenogènesi pot ser un procés natural o un procés artificial induït.
- 659 **partenogenot** *n m*
es *partenogenote n m;*
partenote n m
en *parthenogenote n;*
parthenote n

- CLONATGE. Individu obtingut per partenogènesi.
- 660 **partició embrionària** *n f*
sin. **gemel·lació artificial** *n f*
- 661 **participació comunitària** *n f*
es participaci3n comunitaria *n f*
en community participation *n*
SALUT PÚBLICA. Implicaci3n de les persones d'un grup en els afers col·lectius.
NOTA: La participaci3n comunitària pot ser més o menys activa, i, en l'àmbit de la salut, pot anar des de la mera adhesi3n a les recomanacions o als programes sanitaris fins a la corresponsabilitzaci3n plena.
- 662 **participant** *n m, f*
sin. compl. **individu** *n m*;
subjecte *n m*
es participante *n m, f*; sujeto del ensayo *n m*
en participant *n*; subject *n*; trial subject *n*; trialist *n*
RECERCA. Persona que és objecte d'una recerca o un experiment.
- 663 **paternalisme** *n m*
es paternalismo *n m*
en paternalism *n*
RELACI3N ASSISTENCIAL. Actitud dels professionals de la salut, dels serveis de salut pública, de l'administraci3n sanitària o dels familiars o cuidadors d'una persona consistent a menystenir la seva autonomia, amb l'assumpci3n que actuen pel seu bé.
Nota: 1. En l'àmbit de l'atenci3n sanitària, el paternalisme implica que el professional de la salut, els familiars o els cuidadors prenguin decisions sense tenir en compte l'opini3n de la persona atesa.
2. Actualment el paternalisme es considera una mala pràctica, perquè vulnera el principi d'autonomia.
- 664 **paternitat discordant** *n f*
sin. **falsa paternitat** *n f*
- 665 **paternitat genètica** *n f*
es paternidad genética *n f*
en genetic paternity *n*
REPRODUCCI3N HUMANA. Paternitat que s'estableix a partir de la procedència de l'espermatozoide.
- 666 **paternitat legal** *n f*
es paternidad legal *n f*
en legal paternity *n*
REPRODUCCI3N HUMANA. Paternitat reconeguda jurídicament.
- 667 **patiment** *n m*
sin. **sofriment** *n m*
es sufrimiento *n m*
en suffering *n*
CONCEPTES GENERALS. Sensaci3n de malestar psíquic que pot estar associat al dolor o un altre símptoma molest, a una malaltia o a una preocupaci3n per algun problema personal o que afecta a algú proper, que se sent com a amenaça i amb poca capacitat de control.
- 668 **patiment insuportable** *n m*
sin. **sofriment insuportable** *n m*
es sufrimiento insoportable *n m*
en unbearable suffering *n*
FINAL DE LA VIDA. Patiment que és difícil de tractar i improbable que s'allegui.
- 669 **PDA** *n m*
veg. **pla de decisions anticipades** *n m*

- 670 **pendent relliscós** *n m*
veg. **argument del pendent relliscós** *n m*
- 671 **penetrància** *n f*
es penetrancia *n f*
en penetrance *n*; penetrancy *n*
GENÈTICA. Freqüència, expressada en tant per cent, amb què una característica que controla un gen es fa visible en els individus que el tenen alterat.
- 672 **pèrdua crònica de l'empelt** *n f*
veg. **rebuig crònic** *n m*
- 673 **perfusió** *n f*
es perfusión *n f*
en perfusion *n*
TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Injecció lenta en un òrgan, per via arterial, d'un líquid de composició apropiada per a mantenir les funcions d'aquest òrgan un cop se n'hagi fet l'extracció.
- 674 **persona** *n f*
es persona *n f*
en person *n*
CONCEPTES GENERALS. Individu de l'espècie humana, subjecte de drets i obligacions.
NOTA: El terme *persona* també s'aplica a entitats amb drets i deures (persones jurídiques). Actualment, a més, es debat si només és aplicable a l'espècie humana o bé inclou també les anomenades persones no humanes (és a dir, animals amb altes capacitats cognitives, emocionals i de memòria) o algunes formes d'intel·ligència artificial.
- 675 **persona incapacitada** *n f*
sin. compl. **incapacitat | incapacitada** *n m, f*
es incapacitado | incapacitada *n m, f*; persona incapacitada *n f*
en incapacitated *n*
RELACIÓ ASSISTENCIAL; SALUT MENTAL. Persona privada totalment o parcialment de capacitat legal a partir d'una sentència judicial d'incapacitació.
- 676 **persuasió** *n f*
es persuasión *n f*
en persuasion *n*
RELACIÓ ASSISTENCIAL. Acció d'induir una persona per mitjà d'arguments i raons a acceptar una determinada opció, que és la que es considera que més li convé.
NOTA: 1. La persuasíó, a diferència de la coacció o la manipulació, és respectuosa amb la voluntat de la persona i no pretén anular la seva autonomia.
2. La persuasíó que duu a terme un professional de la salut sobre un pacient es considera legítima i aconsellable mentre sigui lleial i no comporti coacció ni manipulació, ja que, de la mateixa manera que cal evitar la coacció, també cal evitar l'acceptació passiva i acrítica de la decisió del pacient.
- 677 **petjada ecològica** *n f*
es huella ecológica *n f*
en ecological footprint *n*
ECOÈTICA. Indicador ambiental que estableix la superfície ecològicament productiva que cal per a subministrar la matèria i l'energia bàsiques per a cobrir indefinidament les necessitats de consum de recursos i d'assimilació de residus d'una població determinada en un territori concret, segons el seu estil de vida habitual.

- 678 **píndola de l'endemà** *n f*
veg. **anticonceptiu postcoital**
n m
- 679 **píndola postcoital** *n f*
veg. **anticonceptiu postcoital**
n m
- 680 **pla anticipat de cures** *n m*
veg. **pla de decisions anticipades** *n m*
- 681 **pla de decisions anticipades** *n m*
sin. compl. **pla anticipat de cures** *n m*
sigla **PAC** *n m*; **PDA** *n m*
es plan de decisiones anticipadas
n m
en advance care planning *n*
ATENCIÓ SANITÀRIA. Pla que, davant d'un problema de salut concret, identifica els valors i les preferències del pacient, o la seva família, si escau, per preveure amb antelació els objectius d'atenció i els recursos que es necessitaran per a atendre'l.
NOTA: El pla de decisions anticipades, que ha de constar en la història clínica del pacient, també pot ser la base d'un document de voluntats anticipades, si es considera necessària una formalització més fefaent, o pot fer-se a partir d'un document de voluntats anticipades, si ja existeix.
- 682 **placebo** *n m*
es placebo *n m*
en placebo *n*
RECERCA. Substància farmacològicament inerta preparada amb el mateix aspecte, gust, olor i forma d'administració que una substància activa, que s'utilitza per a mesurar per comparació l'acció real d'aquesta substància.
- 683 **plagi** *n m*
es plagio *n m*
en plagiarism *n*
RECERCA. Apropiació de les idees, els processos, els resultats o les paraules d'una altra persona sense el reconeixement adequat.
NOTA: El plagi és un tipus de frau científic, com la falsificació i la invenció de dades.
- 684 **població de risc** *n f*
sin. **grup de risc** *n m*
- 685 **polissó | polissona** *n m, f*
es free rider *n m, f*; polizón | polizona *n m, f*
en free rider *n*
SALUT PÚBLICA. Persona que es beneficia de la conducta de la col·lectivitat sense fer-hi cap contribució.
NOTA: Per exemple, és un polissó qui es beneficia de la immunitat de grup sense vacunar-se.
- 686 **pràctiques de publicació** *n f pl*
es prácticas de publicación *n f pl*
en publication practices *n pl*
RECERCA. Conjunt de criteris i normes que han de tenir en compte els investigadors a l'hora de publicar els resultats de la recerca, i també els responsables de publicacions científiques a l'hora de seleccionar, revisar i difondre els treballs de recerca.
NOTA: 1. Les pràctiques de publicació acostumen a formar part dels codis de bones pràctiques científiques de què es doten les investigacions científiques amb l'objectiu de guiar la conducta dels seus investigadors.
2. Les pràctiques de publicació inclouen normes, per exemple, relatives a l'autoria o a la redacció, o orientades a prevenir conductes reprovables, com la duplicació de publicació.

- 687 **predisposició genètica** *n f*
 sin. **susceptibilitat genètica** *n f*
 es predisposición genética *n f*;
 susceptibilidad genética *n f*
 en genetic predisposition *n*;
 genetic susceptibility *n*
- GENÈTICA. Probabilitat augmentada que té una persona, respecte a la mitjana de la població, de desenvolupar una malaltia concreta a causa d'una o diverses variacions genètiques.
- 688 **preembrió** *n m*
 veg. **embrió preimplantacional** *n m*
- 689 **pregunta de recerca** *n f*
 es pregunta de investigació *n f*
 en research question *n*
- RECERCA. Síntesi de la incertesa que justifica la pràctica d'una recerca determinada.
- NOTA: La legitimitat de la pregunta de recerca es basa en la validesa i la rellevància de la incertesa i en l'oportunitat o la necessitat de la seva resposta.
- 690 **preservació** *n f*
 es preservación *n f*
 en preservation *n*
- ECOÈTICA. Estratègia de conservació del patrimoni natural i la biodiversitat consistent a protegir-ne les condicions d'una manera integral, evitant qualsevol activitat que les afecti directament, amb la finalitat que les dinàmiques naturals que hi tenen lloc segueixin el seu curs.
- 691 **preservació de la fertilitat** *n f*
 es preservación de la fertilidad *n f*
 en fertility preservation *n*

REPRODUCCIÓ HUMANA. Manteniment de la capacitat de reproducció mitjançant la crioconservació o la vitrificació d'embrions o de teixit ovàric en persones que, per problemes de salut o per factors socials, es troben en risc de perdre el seu potencial reproductiu.

- 692 **prima facie** [la] *adj*
 es prima facie *adj*
 en prima facie *adj*
- PRINCIPIS I VALORS. Dit dels principis ètics que a priori són igualment exigibles.
- NOTA: 1. Els principis que es consideren prima facie són els quatre principis en què es fonamenta la bioètica: el principi d'autonomia, el principi de beneficència, el principi de justícia i el principi de no-maleficència. En l'aplicació de casos concrets, els principis prima facie poden requerir diferents graus de consideració.
2. *Prima facie*, que és una locució d'origen llatí, significa literalment 'a primera vista'.

- 693 **primacia de l'ésser humà** *n f*
 es primacia del ser humano *n f*
 en primacy of the human being *n*
- PRINCIPIS I VALORS. Principi segons el qual els interessos i el benestar de les persones han de prevaler per damunt dels interessos de la ciència o de la societat en general.
- NOTA: La primacia de l'ésser humà és un principi recollit al Conveni sobre drets humans i biomedicina.
- 694 **principi** *n m*
 es principio *n m*
 en principle *n*
- PRINCIPIS I VALORS. Proposició ètica universal que regeix el pensament i la conducta.

695 **principi d'autonomia** *n m*

sin. **principi de respecte a les persones** *n m*

es principio de autonomía *n m*; principio de respeto a las personas *n m*

en principle of autonomy *n*;
principle of respect for persons
n

PRINCIPIS I VALORS. Principi que obliga a considerar les persones com a agents capaços de prendre decisions per si mateixes i a protegir aquelles persones que tinguin disminuïda aquesta capacitat.

NOTA: 1. El principi d'autonomia és un dels quatre principis fonamentals en què es basa la bioètica, juntament amb el principi de beneficència, el principi de no-maleficència i el principi de justícia. Aquests quatre principis es consideren prima facie.

2. El principi d'autonomia implica l'existència del consentiment informat.

696 **principi d'utilitat** *n m*

sin. **principi utilitarista** *n m*

es principio de utilidad *n m*;
principio utilitarista *n m*

en principle of utility *n*; utility *n*

PRINCIPIS I VALORS. Principi segons el qual la valoració moral d'una acció depèn de les seves conseqüències.

NOTA: El principi d'utilitat és el principi en què es fonamenta l'utilitarisme.

697 **principi de beneficència** *n m*

es beneficencia *n f*; principio de beneficencia *n m*

en beneficence *n*; principle of beneficence *n*

PRINCIPIS I VALORS. Principi segons el qual els professionals de la salut tenen el deure d'oferir l'actuació sanitària que aporti el bé més gran possible a la persona atesa.

NOTA: El principi de beneficència és un dels quatre principis fonamentals en què es basa la bioètica, juntament amb el principi de no-maleficència, el principi d'autonomia i el principi de justícia. Aquests quatre principis es consideren prima facie.

698 **principi de justícia** *n m*

es justicia *n f*; principio de justicia
n m

en justice *n*; principle of justice *n*

PRINCIPIS I VALORS. Principi que es basa en el repartiment equitatiu de càrregues i beneficis en l'àmbit del benestar vital, i que evita la discriminació en l'accés als recursos sanitaris.

NOTA: 1. El principi de justícia és un dels quatre principis fonamentals en què es basa la bioètica, juntament amb el principi de beneficència, el principi de no-maleficència i el principi d'autonomia. Aquests quatre principis es consideren prima facie.

2. El principi de justícia no fa referència únicament al repartiment dels recursos econòmics, sinó també a la distribució dels beneficis de la recerca i a la participació en estudis clínics. A l'hora d'aplicar aquest principi es poden tenir en compte diversos factors, com la necessitat individual de cada persona, la seva contribució a la societat o el mèrit.

3. El principi de justícia i l'equitat són els principis que garanteixen l'accés universal al sistema públic de salut.

699 **principi de l'interès superior del menor** *n m*

es principio del interés superior del menor *n m*

en best interest of the child *n*;
best interest of the child
standard *n*

PRINCIPIS I VALORS. Principi de beneficència que regeix les decisions referents a un menor en cas de conflicte de drets d'un mateix rang, segons el qual el benestar físic i psíquic de l'infant es considera prioritari.

NOTA: El principi de l'interès superior del menor és una concreció del criteri del major benefici, que s'aplica quan no hi ha altres criteris en les decisions per substitució.

700 **principi de les 3R** *n m*

veg. **principi de les tres erres** *n m*

701 **principi de les tres erres** *n m*

sin. **principi de les tres R** *n m*

sin. compl. **principi de les 3R** *n m*

es principi de las 3R *n m*;

principio de las tres R *n m*

en three R's *n*; three Rs *n*; 3Rs *n*

ÈTICA APLICADA ALS ANIMALS. Principi que pretén guiar l'experimentació amb animals a partir dels criteris de reemplaçar sempre que sigui possible l'ús d'animals per un mètode alternatiu, de reduir al mínim possible el nombre d'animals utilitzats i de refinar els procediments per minimitzar el dolor als animals de laboratori.

NOTA: El principi de les tres erres, que va ser proposat l'any 1954 pel zoòleg William Russell i el microbiòleg Rex Burch, és el principi que vertebrava la legislació europea en matèria d'experimentació amb animals.

702 **principi de les tres R** *n m*

sin. **principi de les tres erres** *n m*

703 **principi de no-maleficència**

n m

es no maleficencia *n f*; principio de no maleficencia *n m*

en nonmaleficence *n*; principle of nonmaleficence *n*

PRINCIPIS I VALORS. Principi bioètic que implica l'obligació de no fer mal a les persones ateses.

NOTA: 1. El principi de no-maleficència és un dels quatre principis fonamentals en què es basa la bioètica, juntament amb el

principi de beneficència, el principi d'autonomia i el principi de justícia. Aquests quatre principis es consideren *prima facie*.

2. El principi de no-maleficència es basa en la màxima *primum non nocere* ('primer, no fer mal').

704 **principi de precaució** *n m*

es principio de cautela *n m*;

principio de precaución *n m*;

principio precautorio *n m*

en precautionary principle *n*

PRINCIPIS I VALORS; ECOÈTICA. Principi segons el qual s'han de promoure mesures protectores quan se sospita que una acció pot tenir conseqüències adverses per a la salut humana, per als animals o per al medi ambient, encara que no se'n tingui la certesa absoluta des d'un punt de vista científic.

705 **principi de respecte a les persones** *n m*

sin. **principi d'autonomia** *n m*

706 **principi del doble efecte** *n m*

sin. compl. **doble efecte** *n m*

es doble efecto *n m*; principio de doble efecto *n m*; principio del doble efecto *n m*; principio del voluntario indirecto *n m*

en double effect *n*; principle of double-effect *n*

PRINCIPIS I VALORS. Principi segons el qual una acció que té efectes positius i negatius es considera legítima moralment si l'objectiu primordial i directe és aconseguir l'efecte positiu o si l'efecte positiu supera el negatiu.

NOTA: 1. Segons el principi del doble efecte, l'execució d'una acció que implica conseqüències no desitjades és admissible si l'acció en si no és perjudicial, si l'efecte negatiu no és intencionat ni és el mitjà per a obtenir l'efecte positiu, i si l'efecte negatiu és proporcionat respecte l'efecte

positiu aconseguit. En tot cas, convé tenir en compte l'argument del mal menor.

2. Per exemple, respon al principi del doble efecte la sedació en l'agonia, que s'utilitza en el tractament dels símptomes de les persones amb malaltia terminal i acaba causant-ne la mort.

707 **principi utilitarista** *n m*

sin. **principi d'utilitat** *n m*

708 **principisme** *n m*

es *principialismo* *n m*; *principismo* *n m*

en *principism* *n*

DOCTRINES I CORRENTS DE PENSAMENT; METODOLOGIA. Corrent de pensament que s'estructura al voltant dels principis de la bioètica, presos com a referència per a la resolució de problemes ètics.

NOTA: El principisme es basa tradicionalment en quatre principis: el principi d'autonomia, el principi de beneficència, el principi de justícia i el principi de no-maleficència.

709 **prioritat** *n f*

es *prioridad* *n f*

en *priority* *n*

SALUT PÚBLICA. Preferència d'una actuació sanitària davant d'una altra.

710 **priorització** *n f*

es *priorización* *n f*

en *prioritisation* *n*; *prioritization* *n*

ATENCIÓ SANITÀRIA; RECERCA. Decisió en virtut de la qual es dona atenció preferent a una persona, a una situació o a un tema per davant d'altres, segons determinats valors, oportunitats o preferències.

NOTA: 1. En l'atenció sanitària, el professional de la salut hauria de ser conscient de la priorització que fa sovint, la qual hauria de basar-se al màxim possible en

el criteri de les diferents necessitats dels pacients.

2. En l'àmbit de la recerca, la prioritització entre el que es fa i el que es deixa de fer és ineludible, tenint en compte la necessitat inabastable del coneixement, els recursos limitats i el cost d'oportunitat. No és inusual que l'investigador no sigui conscient de les raons de prioritització d'una línia de recerca respecte d'altres possibles; ni tampoc és inusual que els interessos que dirigeixen aquella prioritització no coincideixin amb l'interès comú. La diferència entre el tipus o volum de recerca que una col·lectivitat o la societat en general necessitarien i la que realment es duu a terme és la bretxa de rellevància.

711 **privilegi terapèutic** *n m*

sin. compl. **excepció terapèutica** *n f*

es *excepción terapéutica* *n f*;

privilegio terapéutico *n m*

en *therapeutic exception* *n*;

therapeutic privilege *n*

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Facultat del professional de la salut d'ocultar informació al pacient sobre la seva malaltia quan es té el convenciment que la informació podria provocar-li un patiment o un dany psicològic important.

Nota: El privilegi terapèutic, que sorgeix d'una visió basada en el paternalisme, vulnera el principi d'autonomia i el dret a la informació, per la qual cosa només es pot aplicar en casos excepcionals i s'han d'exposar els motius de la seva aplicació en la història clínica del pacient.

712 **problema de salut** *n m*

es *problema de salud* *n m*

en *health problem* *n*

CONCEPTES GENERALS. Problema relacionat amb un estat o procés relatiu a la salut, manifestat per una persona, una família o una comunitat.

713 **problema ètic** *n m*

sin. **problema moral** *n m*

es problema ético *n m*; problema moral *n m*

en ethical problem *n*; moral problem *n*

CONCEPTES GENERALS. Dificultat que es presenta quan en la presa de decisions entren en conflicte valors morals o principis diferents.

714 **problema moral** *n m*

sin. **problema ètic** *n m*

715 **procediment** *n m*

es procedimiento *n m*

en procedure *n*

METODOLOGIA. Conjunt de passos que permeten identificar i ordenar els elements rellevants davant d'un problema ètic concret per dur a terme una deliberació.

716 **professional de la salut**

n m, f

sin. **professional sanitari | professional sanitària** *n m, f*

es profesional de la salud *n m, f*; profesional sanitario | profesional sanitaria *n m, f*

en health care professional *n*; health care provider *n*; health practitioner *n*; health professional *n*

CONCEPTES GENERALS. Professional que proporciona atenció en algun dels àmbits de les ciències de la salut.

NOTA: Per exemple, són professionals de la salut els metges, els infermers, els farmacèutics, els odontòlegs, els psicòlegs o els fisioterapeutes.

717 **professional sanitari | professional sanitària** *n m, f*

sin. **professional de la salut** *n m, f*

718 **promoció de la salut** *n f*

es promoción de la salud *n f*
en health promotion *n*

SALUT PÚBLICA. Procés consistent a capacitar les persones per a incrementar el control sobre la seva pròpia salut i millorar-la.

719 **promoció de malalties** *n f*

es invención de enfermedades *n f*;
promoción de enfermedades *n f*

en disease mongering *n*

RECERCA. Estratègia consistent a canviar la percepció pública de la salut i la malaltia i a ampliar les fronteres de la malaltia tractable o prevenible, amb l'objectiu d'expandir el mercat de nous productes farmacèutics i serveis sanitaris.

NOTA: 1. La promoció de malalties, per exemple, pot convertir un problema personal o social en una malaltia, pot convertir un procés fisiològic en un problema mèdic, pot transformar un factor de risc en una malaltia o pot maximitzar la prevalença estimada d'una malaltia.

2. La promoció de malalties, més enllà del fet que sovint sigui una estratègia comercial, pot ser conseqüència d'una actitud cultural que afavoreix la medicalització de la vida.

720 **promotor | promotora** *n m, f*

es patrocinador | patrocinadora *n m, f*; promotor | promotora *n m, f*

en sponsor *n*

RECERCA. Persona, física o jurídica, que té interès en la realització d'un assaig clínic, que gestiona les sol-

licituds d'autorització pertinents i que se'n responsabilitza, incloent-hi la realització i el finançament.

721 **propietat intel·lectual** *n f*

es propiedad intelectual *n f*
 en intellectual property *n*;
 intellectual property rights *n*

RECERCA. Conjunt de drets, regulats per llei, atribuïts a l'autor o als autors de productes intel·lectuals, que fan referència al seu ús, difusió, aplicació i als beneficis econòmics que se'n puguin derivar.

722 **protecció de la salut** *n f*

es protección de la salud *n f*
 en health protection *n*

SALUT PÚBLICA. Conjunt d'accions del sistema sanitari i, més generalment, de la societat, que permeten la supervivència de les poblacions i el manteniment de la salut.

NOTA: 1. Històricament, les primeres accions de protecció de la salut van ser accions de sanejament, com l'abastament d'aigua potable o l'evacuació de residus.

2. Convé distingir la protecció de la salut, que és una mesura d'abast general, de la prevenció, que actua sobre malalties o individus concrets.

723 **proteoma** *n m*

es proteïnoma *n m*;
 proteoma *n m*
 en proteome *n*

GENÈTICA. Conjunt de les proteïnes codificades per un genoma que s'expressen en un organisme, un teixit o una cèl·lula en unes circumstàncies i un temps determinats.

724 **proteòmica** *n f*

es proteïnòmica *n f*;
 proteòmica *n f*
 en proteomics *n*

GENÈTICA. Branca de la biologia molecular que s'ocupa de l'estudi del proteoma.

725 **protocol** *n m*

es protocolo *n m*
 en protocol *n*

ATENCIÓ SANITÀRIA; RECERCA. Document en què es descriuen el conjunt d'accions que s'apliquen, de manera normalitzada, per al diagnòstic i tractament d'una malaltia, o bé els objectius, el disseny, la metodologia, l'organització i l'anàlisi prevista dels resultats d'un estudi clínic.

NOTA: El protocol d'un estudi clínic ha d'estar aprovat per un Comitè d'ètica de la recerca.

726 **prova de compatibilitat** *n f*

sin. **prova encreuada** *n f*
 es prueba cruzada *n f*;
 prueba de compatibilidad *n f*
 en compatibility test *n*;
 cross-match *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Prova que permet detectar in vitro en el sèrum d'un possible receptor de sang, d'òrgans o de teixits l'existència d'anticossos preformats en contra dels eritròcits o dels limfòcits del donant.

727 **prova de farmacogenètica** *n f*

es prueba de farmacogenética *n f*
 en pharmacogenetic test *n*

GENÈTICA. Prova que estudia la influència dels factors genètics en la resposta orgànica als fàrmacs.

728 **prova de predisposició genètica** *n f*

es estudio de predisposición *n m*; estudio de susceptibilidad genética *n m*; prueba de predisposición genética *n f*
 en genetic susceptibility testing *n*; predispositional testing *n*

GENÈTICA. Prova genètica que es duu a terme en una persona sana amb l'objectiu de detectar una possible predisposició genètica a un trastorn multifactorial.

729 **prova encreuada** *n f*

sin. **prova de compatibilitat** *n f*

730 **prova genètica** *n f*

es prueba genética *n f*
 en genetic analysis *n*; genetic assay *n*; genetic test *n*

GENÈTICA. Prova que permet detectar la presència, absència o modificació d'un gen o d'un cromosoma concret en un organisme, incloent les proves indirectes per a detectar proteïnes o metabòlits específics que siguin indicatius d'un canvi genètic determinat.

NOTA: 1. Les proves genètiques inclouen proves de citogenètica, de genètica molecular i de genètica bioquímica.

2. Les proves genètiques amb propòsits sanitaris estan dirigides específicament a identificar les característiques genètiques constitutives d'una persona, ja siguin transmeses per herència o bé adquirides precoçment durant el desenvolupament prenatal.

3. A fi de respectar el principi de no-maleficència i el principi de beneficència, les proves genètiques han de ser pertinents i prescrites per un professional qualificat que tingui en compte les possibles implicacions dels resultats per a la persona i la seva família, i resolgui les necessitats d'assessorament genètic abans i després de la prova. Així mateix, per respecte al

principi d'autonomia, s'ha de garantir la voluntarietat d'accés a les proves genètiques, expressada en el consentiment informat.

731 **prova genètica DAC** *n f*

veg. **prova genètica directa al consumidor** *n f*

732 **prova genètica de portadors** *n f*

es estudio de portadores *n m*; estudio genético de portadores *n m*; prueba de portadores *n f*
 en carrier test *n*; carrier testing *n*; genetic carrier test *n*; genetic carrier testing *n*

GENÈTICA. Prova genètica que es duu a terme amb l'objectiu de determinar si una persona, generalment asimptomàtica, és portadora d'alguna mutació patològica causant d'una malaltia monogènica que pugui transmetre a la descendència.

733 **prova genètica diagnòstica** *n f*

es prueba genética diagnóstica *n f*
 en diagnostic genetic test *n*

GENÈTICA. Prova genètica que es duu a terme en una persona simptomàtica amb l'objectiu de diagnosticar o descartar un problema de salut de base genètica determinat.

NOTA: Si la prova genètica diagnòstica dona un resultat positiu, s'ha d'oferir assessorament genètic, si no s'ha ofert prèviament, tant al pacient com als seus familiars. L'assessorament genètic també pot estar indicat quan el resultat és negatiu.

734 **prova genètica directa al consumidor** *n f*

sin. compl. **prova genètica DAC** *n f*

es prueba genética de consumo *n f*; prueba genética directa al consumidor *n f*; prueba genética DTC *n f*

en direct-to-consumer genetic testing *n*;
DTC genetic testing *n*

GENÈTICA. Prova genètica que un laboratori ofereix als consumidors sense la prescripció, la recomanació ni l'assessorament genètic d'un professional de la salut.

NOTA: Les proves genètiques directes al consumidor només estan permeses en la legislació d'alguns països, ja que s'oposen als estàndards ètics i professionals.

735 **prova genètica predictiva** *n f*

sin. compl. **prova genètica presimptomàtica** *n f*

es estudio predictivo *n m*; prueba genética predictiva *n f*; prueba genética presintomática *n f*

en predictive gene test *n*;
predictive test *n*;
predictive testing *n*;
presymptomatic test *n*

GENÈTICA. Prova genètica que es duu a terme en una persona sana amb risc familiar elevat de patir una malaltia de base genètica de presentació tardana.

NOTA: 1. Les proves genètiques predictives han d'anar acompanyades d'assessorament genètic, tant prèviament com posteriorment.

2. La denominació *prova genètica presimptomàtica* s'utilitza específicament per als casos de mutacions amb penetrància completa.

736 **prova genètica presimptomàtica** *n f*

veg. **prova genètica predictiva** *n f*

737 **prudència** *n f*

es prudencia *n f*
en prudence *n*

PRINCIPIS I VALORS. Virtut que permet prendre decisions raonables en condicions d'incertesa, adaptant-se a les necessitats de cada cas concret.

738 **psicocirurgia** *n f*

es psicocirugía *n f*
en psychiatric surgery *n*;
psychosurgery *n*

SALUT MENTAL. Intervenció quirúrgica consistent a seccionar les fibres que connecten una part del cervell amb una altra o a eliminar o destruir teixit cerebral, amb la intenció de modificar o alterar els trastorns greus de comportament.

NOTA: La psicocirurgia és una tècnica invasiva que no ha demostrat resultats suficientment beneficiosos i de la qual no es coneixen prou bé tots els riscos associats. Per aquest motiu actualment està en desús.

739 **psicoeducació** *n f*

es psicoeducación *n f*
en psychoeducation *n*

SALUT MENTAL. Intervenció terapèutica consistent a proporcionar al pacient i als seus familiars informació específica sobre la malaltia i entrenament en tècniques per a afrontar-la.

NOTA: La psicoeducació té per objectiu que el pacient adquireixi consciència de malaltia, sàpiga afrontar les situacions de risc i millori el compliment del tractament.

740 **psicoteràpia** *n f*

es *psicoterapia n f*
 en *psychotherapy n*

SALUT MENTAL. Tractament dels trastorns mentals, emocionals i adaptatius mitjançant mètodes psicològics basats en la relació interpersonal.

NOTA: La psicoteràpia presenta un ventall de formes molt ampli, segon el tipus d'entrenament del psicoterapeuta, les finalitats proposades i les tècniques específiques de relació social utilitzades. Així, en funció del nombre de persones a les que s'adreça, la psicoteràpia pot ser individual, de parella, de família o de grup, i, segons la referència teòrica i la tècnica emprada, les tipologies més importants de psicoteràpia són: la psicoteràpia cognitivoconductual, que construeix l'estratègia terapèutica des dels comportaments observables i la identificació dels pensaments associats; la psicodinàmica, derivada de la teoria psicoanalítica, que tracta dels models de vinculació i relació des de la perspectiva de les emocions inconscients, i la psicoteràpia sistèmica, que enfoca la visió de l'individu concret i el seu símptoma com a manifestació de la patologia comunicacional del sistema, normalment familiar, en què es troba. D'aquestes tres tipus de psicoteràpia parteixen múltiples varietats de tècniques adaptades a problemes concrets, així com una forma de psicoteràpia integrativa, que utilitza tècniques procedents de les diferents branques en funció de cada cas concret.

741 **psiquiàtric** *n m*

veg. **hospital psiquiàtric** *n m*

742 **publicació duplicada** *n f*

sin. **publicació redundant** *n f*

es *publicación duplicada n f*;
publicación redundante n f

en *duplicate publication n*;
multiple publication n;
redundant publication n

RECERCA. Publicació de la totalitat o de parts rellevants del mateix treball científic en diverses ocasions.

NOTA: La publicació duplicada es considera una mala pràctica científica.

743 **publicació redundant** *n f*

sin. **publicació duplicada** *n f*

744 qualitat de vida *n f*

es calidad de vida *n f*
en quality of life *n*

CONCEPTES GENERALS. Valoració d'una persona sobre la seva capacitat de funcionar des d'un punt de vista físic, emocional, mental i social.

NOTA: La qualitat de vida d'una persona no es pot deduir únicament de les percepcions subjectives d'altres persones en experiències anteriors, perquè depèn en gran part de cada context i de les possibilitats, limitacions i esperances de cadascú.

745 quarantena *n f*

es cuarentena *n f*
en quarantine *n*

SALUT PÚBLICA. Restricció de les activitats de persones o animals sans que han estat en contacte amb una persona o un animal amb una malaltia contagiosa durant la fase de transmissibilitat de la malaltia, amb l'objectiu d'evitar-ne la propagació durant el període d'incubació.

NOTA: La quarantena pot ser completa o limitada a certes activitats.

746 quimera *n f*

es quimera *n f*
en chimaera *n*; chimera *n*

CLONATGE. Organisme que presenta cèl·lules provinents de zigots diferents, de la mateixa espècie o d'espècies diferents.

NOTA: Una quimera es pot produir artificialment a partir de la combinació de material de diferents embrions o a partir de la introducció en un organisme de teixits o cèl·lules d'un altre individu.

R

747 **RAC** *n f*

veg. **triatge** *n m*

748 **racionament** *n m*

es **racionamiento** *n m*
 en **rationing** *n*

SALUT PÚBLICA. Restricció explícita que es posa a la disponibilitat d'una prestació sanitària adequada a causa de la impossibilitat de satisfer tota la població demandant per manca de recursos humans o econòmics.

749 **RCP** *n f*

veg. **reanimació
 cardiopulmonar** *n f*

750 **rDNA** *n m*

veg. **àcid desoxiribonucleic
 recombinant** *n m*

751 **reacció adversa** *n f*

sin. compl. **efecte advers** *n m*;
efecte indesitjat *n m*

es **efecto adverso** *n m*; **efecto
 indeseado** *n m*; **reacción
 adversa** *n f*

en **adverse drug effect** *n*; **adverse
 drug reaction** *n*; **adverse
 effect** *n*; **adverse reaction** *n*;
undesirable effect *n*

ATENCIÓ SANITÀRIA; RECERCA. Efecte no desitjat atribuïble a l'administració d'un medicament en les dosis establertes.

NOTA: Les reaccions adverses es classifiquen en reaccions adverses de tipus A i reaccions adverses de tipus B.

752 **reacció adversa de tipus A**
n f

es **reacción adversa de tipo A** *n f*
 en **type A adverse reaction** *n*

RECERCA. Reacció adversa que resulta d'un efecte farmacològic incrementat i previsible.

753 **reacció adversa de tipus B**
n f

es **reacción adversa de tipo B** *n f*
 en **bizarre adverse reaction** *n*;
type B adverse reaction *n*

RECERCA. Reacció adversa que resulta d'efectes farmacològics imprevisibles.

754 **reanimació cardiopulmonar***n f*sin. **ressuscitació** *n f*sigla **RCP** *n f*

es reanimación cardíaca *n f*;
reanimación cardiopulmonar
n f; reanimación
cardiorrespiratoria *n f*;
resucitación *n f*; resurrección *n*
f; RCP *n f*; RCR *n f*

en resuscitation *n*

FINAL DE LA VIDA. Reanimació destinada a restablir les funcions vitals momentàniament abolides com a conseqüència d'una aturada cardíaca.

755 **rebuig** *n m*es rechazo *n m**en* graft rejection *n*; rejection *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Resposta immunitària adversa d'un organisme contra les cèl·lules, els teixits, l'òrgan o la part d'un òrgan que li han trasplantat, com a conseqüència de la histoincompatibilitat entre donant i receptor.

756 **rebuig a l'actuació sanitària***n m*veg. **rebuig al tractament** *n m*757 **rebuig agut** *n m*es rechazo agudo *n m**en* acute cellular rejection *n*;acute rejection *n*; cellular
rejection *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Rebuig que es produeix entre 48 hores i 6 mesos després del trasplantament.

758 **rebuig al tractament** *n m*sin. compl. **rebuig a l'actuació sanitària** *n m*es rechazo al tratamiento *n m*;rechazo del tratamiento *n m*

en refusal of treatment *n*; refusal
to treatment *n*; rejection of
treatment *n*; treatment refusal
n

ATENCIÓ SANITÀRIA. Acció de no acceptar una actuació sanitària proposada.

NOTA: El rebuig al tractament constitueix un exercici de l'autonomia del pacient i és un dret reconegut per llei.

759 **rebuig crònic** *n m*sin. compl. **pèrdua crònica de l'empelt** *n f*es pérdida crónica del injerto *n f*;rechazo crónico *n m*

en chronic graft failure *n*; chronic
rejection *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Rebuig que es produeix almenys sis mesos després del trasplantament, el qual es caracteritza per una pèrdua progressiva de la funció de l'òrgan o del teixit trasplantat.

760 **rebuig hiperagut** *n m*es rechazo hiperagudo *n m**en* hyperacute rejection *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Rebuig que es produeix en les primeres 24 hores després del trasplantament, a causa de la presència en el receptor d'anticossos preexistents específics contra algun teixit o contra les cèl·lules del donant.

NOTA: L'aparició del rebuig hiperagut s'evita amb la pràctica habitual de la prova de compatibilitat abans d'un trasplantament.

761 **recepció d'embrions** *n f*
 sin. compl. **adopció d'embrions** *n f*
 es adopció de embrions *n f*;
 recepció de embrions *n f*
 en embryo adoption *n*; embryo
 reception *n*
 REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Tècnica de
 reproducció assistida basada en l'ús
 d'un o diversos embrions procedents
 d'una donació d'embrions, els quals
 són transferits a una dona receptora
 amb l'objectiu d'aconseguir un em-
 baràs viable.

NOTA: En la recepció d'embrions s'utilitzen
 embrions sobrants.

762 **recepció d'òocits de la
 parella** *n f*
 sin. compl. **recepció d'òvuls de
 la parella** *n f*
 sigla **ROPA** *n f*
 es recepció de ovocitos de la
 pareja *n f*; recepció de óvulos
 de la pareja *n f*; ROPA *n f*
 en co-IVF *n*; partner IVF *n*;
 partner-assisted reproduction
n; reception of oocytes from
 partner *n*; reciprocal IVF *n*;
 PAR *n*; ROPA *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Tècnica de
 fecundació in vitro utilitzada per
 parelles homosexuals femenines
 en què els òocits d'una de les dues
 dones són fecundats amb els esper-
 matozoides d'un donant de semen
 i l'embrió o els embrions resultants
 d'aquest procés són transferits a
 l'úter de l'altra dona.

NOTA: La recepció d'òocits de la parella
 comporta que una de les dones de la
 parella tingui la maternitat genètica i
 l'altra tingui la maternitat gestacional.

763 **recepció d'òvuls de la
 parella** *n f*
 veg. **recepció d'òocits de la
 parella** *n f*

764 **recepció, acollida i
 classificació** *n f*
 veg. **triatge** *n m*

765 **receptor | receptora** *n m, f*
 es receptor | receptora *n m, f*
 en host *n*; recipient *n*
 REPRODUCCIÓ ASSISTIDA; TRASPLANTA-
 MENTS I TRANSFUSIONS. Persona que
 rep d'un donant un òrgan, una part
 d'un òrgan, un teixit o cèl·lules.

766 **recerca** *n f*
 sin. compl. **investigació** *n f*
 es investigació *n f*
 en research *n*

RECERCA. Conjunt d'activitats intel-
 lectuals i materials adreçades a aclari-
 rar, trobar, descobrir, comprendre o
 transformar determinades qüestions
 d'un àmbit concret del coneixement.

767 **recerca activa de casos** *n f*
 es búsqueda activa de casos *n f*
 en case finding *n*

SALUT PÚBLICA. Cribratge adreçat
 a les persones que han estat en
 contacte amb una persona afecta-
 da d'una malaltia contagiosa, amb
 l'objectiu de detectar possibles casos
 de contagi.

768 **recerca bàsica** *n f*
 es investigació bàsica *n f*
 en basic research *n*

RECERCA. Recerca orientada al co-
 neixement de l'organisme sa o dels
 mecanismes de malaltia, a partir de
 l'estudi de productes biològics, es-

- pecialment cèl·lules, gens o teixits, o a partir d'animals de laboratori.
- NOTA: La recerca bàsica de vegades també s'anomena, imprecisament, *recerca de laboratori*.
- 769 **recerca biomèdica** *n f*
 es investigació biomèdica *n f*
 en biomedical research *n*
 RECERCA. Recerca orientada a l'estudi dels processos de la vida i a la prevenció i al tractament de les malalties, així com al coneixement dels factors genètics i ambientals relacionats amb la salut i la malaltia.
 NOTA: En l'àmbit professional es debat si és preferible la denominació *recerca biomèdica*, que és la més estesa, o la denominació *recerca en salut*, com a possible denominació més inclusiva.
- 770 **recerca clínica** *n f*
 sin. compl. **investigació clínica** *n f*
 es investigació clínica *n f*
 en clinical research *n*
 RECERCA. Recerca que es realitza en éssers humans, ja siguin voluntaris sans o pacients, per a millorar el coneixement de les malalties i el seu tractament.
- 771 **recerca de resultats en salut** *n f*
 es investigació de resultados sanitarios *n f*
 en health outcomes research *n*
 RECERCA. Anàlisi de diferents tipus de recursos sanitaris per a avaluar les conseqüències de les decisions clíniques en la pràctica habitual.
- 772 **recerca en serveis sanitaris** *n f*
 es investigació en servicios sanitarios *n m*
 en health services research *n*
 RECERCA. Recerca que avalua els serveis sanitaris a partir de l'anàlisi integrada de factors epidemiològics, sociològics i econòmics.
 NOTA: Els tres components clàssics que inclou la recerca en serveis sanitaris són l'avaluació de l'estructura (recursos), l'avaluació del procés (on, com i per a qui és l'oferta d'atenció sanitària) i l'avaluació del resultat (beneficis mesurables de salut).
- 773 **recerca epidemiològica** *n f*
 es investigació epidemiológica *n f*
 en epidemiological research *n*
 RECERCA. Recerca orientada al coneixement de la freqüència i dels factors determinants de malaltia, o dels resultats del seu tractament, especialment en poblacions.
 NOTA: La recerca epidemiològica inclou la recerca en l'àmbit de la salut pública.
- 774 **recerca farmacològica** *n f*
 es investigació farmacológica *n f*
 en pharmacological research *n*
 RECERCA. Recerca que es duu a terme per a millorar l'ús terapèutic d'un fàrmac, abans o després de la seva comercialització.
- 775 **recerca translacional** *n f*
 es investigació translacional *n f*;
 investigació traslacional *n f*;
 investigació traslativa *n f*
 en translational medicine *n*;
 translational research *n*
 RECERCA. Recerca bàsica orientada a una aplicació específica en la recerca clínica.

NOTA: Darrerament la denominació *recerca translacional* s'utilitza d'una manera més àmplia i inclou també la recerca orientada a avaluar de quina manera els avenços duts a terme al laboratori són aplicats a la pràctica.

776 **reducció embrionària** *n f*

es reducció de embrions *n f*;
 reducció embrionària *n f*
 en embryo reduction *n*;
 embryonic reduction *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Intervenció quirúrgica consistent a disminuir el nombre d'embrions en un embaràs múltiple d'alt risc durant el primer trimestre de l'embaràs, amb l'objectiu d'augmentar la viabilitat fetal i la probabilitat que la gestació arribi a terme.

NOTA: 1. La reducció embrionària generalment es duu a terme en embarassos múltiples fruit de tractaments de fecundació *in vitro*, quan en la transferència embrionària s'han utilitzat més de dos embrions per a augmentar les probabilitats de gestació. S'aconsella a partir de quatre embrions o, en certs casos, a partir de tres, i el resultat d'aquesta tècnica sol ser el manteniment de dos embrions.

2. La reducció embrionària pot ser selectiva, quan s'elimina l'embrió menys desenvolupat o amb algun defecte congènit, o no selectiva, quan s'elimina l'embrió més accessible per a la intervenció quirúrgica.

777 **relació assistencial** *n f*

sin. **relació clínica** *n f*
 es relación asistencial *n f*;
 relación clínica *n f*;
 relación sanitaria *n f*
 en clinical relationship *n*

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Relació que s'estableix entre els professionals de la salut i la persona atesa.

778 **relació clínica** *n f*

sin. **relació assistencial** *n f*

779 **relativisme ètic** *n m*

es relativismo ético *n m*
 en ethical relativism *n*

DOCTRINES I CORRENTS DE PENSAMENT. Corrent de pensament que defensa la no superioritat d'una cultura respecte a una altra, segons el qual els judicis morals i ètics no s'han de fer transculturalment, sinó en relació amb els estàndards d'un grup social o del propi individu.

NOTA: 1. El relativisme ètic defensa que cadascú actuï i jutgi d'acord amb la seva pròpia escala de valors.

2. El relativisme ètic s'oposa a l'universalisme ètic.

780 **representant** *n m, f*

es representante *n m, f*
 en representative *n*

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Persona legitimada per a actuar i prendre decisions en nom i en interès d'una persona incapacitada o d'una persona que ha preferit delegar la seva capacitat de decisió.

NOTA: 1. Les funcions concretes del representant, que ha de conèixer els valors i desitjos de la persona que representa, són vetllar pel compliment de les voluntats d'aquesta persona, ajudar a interpretar les instruccions del document de voluntats anticipades i prendre les decisions que no s'hi preveuen.

2. El representant, ja sigui un familiar o una altra persona, pot haver estat designat pel pacient en el document de voluntats anticipades. També pot haver estat designat verbalment i constar en la història clínica del pacient, però no té la mateixa validesa legal.

781 **reproducció asexual** *n f*

es reproducción asexual *n f*
 en asexual reproduction *n*

CLONATGE. Reproducció que s'efectua sense unió de gàmetes, la qual produeix individus genèticament iguals al progenitor, llevat de la incidència de mutacions.

782 **reproducció assistida** *n f*

es reproducción asistida *n f*;
 reproducción humana asistida
n f
 en assisted conception *n*; assisted
 reproduction *n*; assisted
 reproductive technology *n*;
 ART *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Conjunt de tècniques de reproducció que es basen en la manipulació dels gàmetes d'un progenitor o de tots dos per facilitar, complementar o substituir els processos naturals de reproducció, amb la finalitat d'aconseguir un embaràs viable.

NOTA: Des d'un punt de vista jurídic, la reproducció assistida inclou la inseminació artificial, la fecundació *in vitro* i la transferència intratubària de gàmetes, si bé aquesta darrera tècnica actualment està en desús.

783 **reproducció pòstuma** *n f*

es reproducción post mortem *n f*
 en post-mortem reproduction *n*;
 posthumous reproduction *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Reproducció per tècniques de reproducció assistida després de la mort d'un dels progenitors biològics, basada en la crioconservació d'embrions o de gàmetes prèvia.

NOTA: D'acord amb la legislació actual, la reproducció pòstuma només està permesa en cas de defunció del progenitor masculí, quan aquest hagi donat el seu

consentiment en vida, en un document d'autorització o en un document de voluntats anticipades, perquè el seu material reproductor pugui ser utilitzat per la seva dona en un tractament de reproducció assistida en els 12 mesos posteriors a la seva mort.

784 **reprogramació cel·lular** *n f*

es reprogramación celular *n f*
 en cell reprogramming *n*

GENÈTICA. Tècnica d'enginyeria genètica consistent a modificar genèticament una cèl·lula amb l'objectiu que es comporti com a cèl·lula mare.

785 **respecte** *n m*

es respeto *n m*
 en respect *n*

PRINCIPIS I VALORS. Consideració d'una persona com a agent autònom, amb capacitat per a decidir per si mateixa, en virtut de la qual no se la pot danyar ni ofendre.

NOTA: El respecte a les persones ateses és un dels fonaments ètics de la conducta dels professionals de la salut.

786 **respiració artificial** *n f*

es respiración artificial *n f*;
 respiración asistida *n f*
 en artificial respiration *n*; assisted
 ventilation *n*

FINAL DE LA VIDA. Substitució de la funció pulmonar, manualment o amb un aparell, quan la respiració és insuficient per al manteniment de la vida.

NOTA: La respiració artificial pot ser controlada, quan se supleix totalment la funció ventilatòria, o assistida, quan el pacient pot mantenir un cert grau de ventilació espontània.

787 **responsabilitat científica** *n f*

es responsabilidad científica *n f*
 en scientific responsibility *n*

RECERCA. Obligació que té el coordinador o el director d'un estudi clínic, o qualsevol dels investigadors, de respondre del treball de recerca i de la integritat en el disseny de l'estudi i en la seva execució.

788 **responsabilitat clínica** *n f*

es responsabilidad clínica *n f*;
 responsabilidad médica *n f*
 en clinical responsibility *n*

ATENCIÓ SANITÀRIA. Obligació que té el professional de la salut de respondre de l'actuació sanitària que ofereix a la persona atesa i de tractar-la amb respecte i equitat.

NOTA: La responsabilitat clínica és una responsabilitat àmplia que comprèn cadascuna de les decisions que pren i dels posicionaments que adopta el professional de la salut. S'espera d'ell que sigui honest a l'hora de proposar l'actuació sanitària més convenient segons els coneixements establerts i actualitzats, però sobretot considerant les necessitats concretes de cada cas; que sigui competent i hàbil en l'execució del que fa i del que fan aquells que depenen d'ell; que es mantingui vigilant en el seguiment de la qualitat del procés, de la seva documentació i, si escau, de la seva divulgació. Alhora, és responsabilitat del professional de la salut que el tracte amb el pacient sigui sempre respectuós amb els seus drets com a ciutadà i, sobretot, amb els seus valors personals.

789 **responsabilitat individual en la salut** *n f*

es responsabilidad individual en la salud *n f*
 en individual responsibility for health *n*

DRETS I DEURES. Responsabilitat que té cada persona de vetllar per la seva pròpia salut.

790 **responsabilitat social en la salut** *n f*

es responsabilidad social en la salud *n f*
 en social responsibility for health *n*

DRETS I DEURES. Responsabilitat que té la societat d'adoptar mesures per a la promoció de la salut de la població.

NOTA: La responsabilitat social en la salut es materialitza a través de la salut pública.

791 **resposta nocebo** *n f*

sin. **efecte nocebo** *n m*

792 **resposta placebo** *n f*

sin. **efecte placebo** *n m*

793 **ressuscitació** *n f*

sin. **reanimació cardiopulmonar** *n f*

794 **restricció farmacològica** *n f*

sin. **contenció farmacològica** *n f*

795 **restricció física** *n f*

sin. **contenció física** *n f*

796 **restricció mecànica** *n f*

sin. **contenció mecànica** *n f*

797 **restricció química** *n f*

veg. **contenció farmacològica** *n f*

798 **retirada de l'estudi** *n f*

es retirada del estudio *n f*
 en study withdrawal *n*

RECERCA. Separació del participant d'un estudi clínic abans que finalitzi per evitar situacions de risc o per altres raons que ho aconsellen, com ara reaccions adverses, insuficiència del tractament, violació o incompliment del protocol, o bé falta de seguiment de la intervenció.

NOTA: 1. La retirada de l'estudi és una decisió de l'investigador o d'altres persones amb potestat de prendre-la, com ara el comitè d'ètica de la recerca, que s'encarrega dels aspectes ètics dels estudis clínics.

2. En cap cas, com és explícit en el full de consentiment informat, la retirada de l'estudi pot perjudicar l'assistència sanitària del participant.

799 **retirada del consentiment**

n f

sin. **revocació del consentiment**
n f

es retirada del consentimiento
n f; revocación del
consentimiento *n f*

en withdrawal of consent *n*

DRETS I DEURES. Revocació de l'acord que una persona ha establert en l'àmbit sanitari per tal de sotmetre's a una actuació sanitària.

800 **retirada del tractament** *n f*

sin. compl. **interrupció del tractament** *n f*

es interrupción de tratamiento
n f; interrupción del tratamiento
n f; retirada de tratamiento
n f; retirada del tratamiento *n f*
en therapy withdrawal *n*;
treatment withdrawal *n*

FINAL DE LA VIDA. Adequació de les actuacions sanitàries consistent a suspendre les actuacions sanitàries que no aporten beneficis al curs evolutiu d'una malaltia o que no són acceptades pel pacient.

801 **retorn** *n m*

es retorno *n m*
en payback *n*

RECERCA. Benefici derivat de la recerca, entès com a rendiment econòmic i social de l'esforç econòmic, social i humà invertit.

NOTA: Si bé sovint s'utilitzen *retorn* i *impacte* com a sinònims, estrictament no designen el mateix concepte. Així, el terme *retorn* considera implícitament l'activitat de recerca i els seus beneficis en el marc de la teoria econòmica, mentre que el terme *impacte*, més genèric, es refereix a qualsevol efecte de la recerca.

802 **retractació** *n f*

es retractación *n f*
en retraction *n*

RECERCA. Declaració, habitualment escrita, de la falsedat o de l'error d'afirmacions, descripcions o descobriments fets en presentacions o textos previs.

803 **revocació del consentiment**

n f

sin. **retirada del consentiment**
n f

804 **rigor científic** *n m*

es rigor científico *n m*
en scientific rigor *n*; scientific
rigour *n*

RECERCA. Qualitat d'un treball de recerca, o de l'investigador que el duu a terme, que representa el seguiment correcte de les normes i principis del mètode científic.

805 **risc** *n m*

es riesgo *n m*
en risk *n*

CONCEPTES GENERALS. Probabilitat que es pugui produir un esdeveniment desfavorable o un efecte advers.

NOTA: Per exemple, es considera un risc la probabilitat que un individu pugui emmalaltir o morir a causa d'un tractament.

806 **RNA** *n m*

veg. **àcid ribonucleic** *n m*

807 **ROPA** *n f*

veg. **recepció d'òocits de la
parella** *n f*

808 **salut mental** *n f*

es salut mental *n f*
en mental health *n*; MH *n*

SALUT MENTAL. Estat d'equilibri psíquic en què l'individu és capaç d'usar les seves habilitats cognitives i emocionals, viure en societat i satisfer adequadament les demandes de la vida quotidiana.

NOTA: No hi ha una única definició de salut mental, ja que aquesta noció depèn de patrons culturals, de judicis subjectius i d'enfocaments teòrics i professionals diferents. Tanmateix, hi ha consens general entre els especialistes a considerar que *salut mental* i *trastorn mental* no són conceptes radicalment oposats.

809 **salut pública** *n f*

es salut pública *n f*; sanidad *n f*
en public health *n*; public health services *n*

SALUT PÚBLICA. Conjunt d'accions col·lectives de la societat que asseguren les condicions de salut de la població.

NOTA: La salut pública inclou les polítiques, els programes, els dispositius i els serveis endegats per la societat amb el propòsit de promoure, protegir i restaurar col·lectivament la salut de les persones i de les comunitats, pertanyin o no al sistema sanitari.

810 **salut reproductiva** *n f*

es salut reproductiva *n f*
en reproductive health *n*

REPRODUCCIÓ HUMANA. Condiició de benestar físic, psicològic i sociocultural en els aspectes relatius a la capacitat reproductiva de la persona.

811 **secret professional** *n m*

es secreto profesional *n m*
en professional secrecy *n*;
professional secret *n*

DRETS I DEURES. Obligació d'un professional de la salut de no divulgar allò que ha conegut per raó de la seva pràctica professional llevat dels casos que estableix la llei.

NOTA: El secret professional es pot aixecar, per exemple, per requeriment legal, per interès públic, per interès del pacient o quan es té el seu consentiment.

812 **sedació** *n f*

es sedación *n f*
en sedation *n*

FINAL DE LA VIDA. Disminució de l'estat de consciència d'una persona mitjançant l'administració de fàrmacs.

NOTA: Són tipus de sedació la sedació pal·liativa i la sedació en l'agonia.

813 **sedació en l'agonia** *n f*

es sedación en la agonía *n f*;
sedación terminal *n f*
en palliative sedation in agony *n*;
terminal sedation *n*

FINAL DE LA VIDA. Sedació pal·liativa que s'aplica a un pacient en agonía.

814 **sedació pal·liativa** *n f*

es sedación paliativa *n f*
en palliative sedation *n*

FINAL DE LA VIDA. Sedació d'un pacient amb malaltia incurable avançada o terminal amb l'objectiu d'alleujar adequadament un o més símptomes refractaris.

NOTA: Un tipus de sedació pal·liativa és la sedació en l'agonía.

815 **selecció d'embrions** *n f*

es selección de embriones *n f*
en embryo selection *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Procés de tria d'embrions, fruit d'un procés de fecundació *in vitro*, suposadament lliures de malalties hereditàries i amb alt potencial d'implantació o bé amb la finalitat d'obtenir un germà seleccionat genèticament, que es basa en el diagnòstic genètic preimplantacional.

816 **selecció del receptor** *n f*

es selección del receptor *n f*
en receptor selection *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Procés pel qual es determina la idoneïtat de la persona que rebrà un òrgan, un teixit, cèl·lules, sang o un derivat sanguini d'un donant.

817 **selecció del sexe** *n f*

es elección de sexo *n f*;
predeterminación del sexo *n f*;
selección de sexo *n f*
en gender selection *n*; sex selection *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Procés de tria del sexe de la descendència en una tècnica de reproducció assistida.

NOTA: 1. La selecció del sexe es pot aconseguir mitjançant la selecció dels espermatozoides o mitjançant la selecció d'embrions, a partir del diagnòstic genètic preimplantacional.

2. Segons el Conveni sobre drets humans i biomedicina, la selecció del sexe només es pot admetre amb l'objectiu d'evitar una malaltia greu transmesa per herència i lligada al sexe.

818 **seqüenciació** *n f*

es secuenciación *n f*
en sequencing *n*

GENÈTICA. Procés de determinació de l'estructura primària de macromolècules com les proteïnes i els àcids nucleics.

819 **seqüenciació d'alt rendiment** *n f*

veg. **seqüenciació massiva** *n f*

820 **seqüenciació de nova generació** *n f*

veg. **seqüenciació massiva** *n f*

821 **seqüenciació massiva** *n f*

sin. compl. **seqüenciació d'alt rendiment** *n f*; **seqüenciació de nova generació** *n f*

es secuenciación de alto rendimiento *n f*; secuenciación de nueva generación *n f*; secuenciación masiva *n f*
 en high-throughput sequencing *n*; next-generation sequencing *n*; second-generation sequencing *n*; HTS *n*; NGS *n*

GENÈTICA. Procés de determinació de la seqüència de nucleòtids d'una molècula de DNA o d'RNA efectuat amb un mètode que tracta una gran quantitat de dades de manera ràpida i eficaç.

822 **síntoma refractari** *n m*

es síntoma refractario *n m*
 en refractory symptom *n*

FINAL DE LA VIDA. Síntoma, somàtic o psíquic, que no pot ser controlat en un termini raonable malgrat l'aplicació d'un tractament.

NOTA: L'aparició d'un símptoma refractari al final de la vida és una indicació per a la sedació pal·liativa.

823 **simulació** *n f*

es simulación *n f*
 en dummy *n*; dummy treatment *n*

RECERCA. Tècnica d'emascarament en què s'utilitza un placebo per a mantenir el cegament d'un estudi clínic en tractaments farmacològics que requereixen diferents vies d'administració o bé que s'administren amb formes farmacèutiques diverses.

NOTA: La simulació només es considera justificada èticament en el context d'un estudi clínic ben dissenyat.

824 **sistema de valors** *n m*

es sistema de valores *n m*
 en belief system *n*

PRINCIPIS I VALORS. Conjunt de creences i pautes de comportament basades en l'ordre de preferència, d'acceptació o de rebuig, sobre les quals es pot construir un sistema ideològic.

825 **situació d'últims dies** *n f*

sigla **SUD** *n f*

es situación de últimos días *n f*;
 SUD *n f*
 en last-days situation *n*

FINAL DE LA VIDA. Fase final d'una malaltia greu i irreversible que desemboca en l'agonia.

826 **sofriment** *n m*

sin. **patiment** *n m*

827 **sofriment insuportable** *n m*

sin. **patiment insuportable** *n m*

828 **solidaritat** *n f*

es solidaridad *n f*
 en solidarity *n*

PRINCIPIS I VALORS. Principi bioètic segons el qual tots els membres de la comunitat tenen el deure d'ajudar-se mútuament en cas de necessitat mèdica.

829 **subjecció física** *n f*

veg. **contenció física** *n f*

830 **subjecció mecànica** *n f*

veg. **contenció mecànica** *n f*

831 **subjecte** *n m*

veg. **participant** *n m, f*

832 **subjecte d'una vida** *n m*

es sujeto de una vida *n m*
en subject of a life *n*

ÈTICA APLICADA ALS ANIMALS. Individu pertanyent a alguna de les espècies més desenvolupades, que posseeix un jo que articula les seves experiències, emocions i capacitats cognitives, i viu el món des de la subjectivitat.

NOTA: 1. El terme *subjecte d'una vida* s'aplica de manera clara a tots els mamífers adults i alguns corrents de pensament també l'estenen més enllà dels mamífers.
 2. Aquest terme va ser proposat pel filòsof Tom Regan l'any 1983.

833 **subjectivisme** *n m*

es subjetivismo *n m*
en ethical subjectivism *n*;
 subjectivism *n*

DOCTRINES I CORRENTS DE PENSAMENT. Doctrina segons la qual la validesa d'un judici moral depèn únicament del fet que sigui acceptat per una persona.

834 **SUD** *n f*

veg. **situació d'últims dies** *n f*

835 **suïcidi assistit** *n m*

es suicidio asistido *n m*
en assisted suicide *n*

FINAL DE LA VIDA. Suïcidi comès per una persona que pateix una malaltia amb l'ajuda d'una altra persona, que li proporciona la informació i els mitjans necessaris.

NOTA: L'intens debat que hi ha sobre el suïcidi assistit ha donat lloc a legislacions diferents a cada país.

836 **suïcidi assistit mèdicament**

n m

es suicidio asistido médicamente
n m

en medically-assisted suicide *n*

FINAL DE LA VIDA. Suïcidi assistit en què intervé un professional de la salut, el qual prescriu els fàrmacs emprats.

NOTA: L'intens debat que hi ha sobre el suïcidi assistit mèdicament ha donat lloc a legislacions diferents a cada país.

837 **supervivència de l'empelt**

n f

es supervivencia del injerto *n f*
en graft survival *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Durada de la funció d'un empelt després de la implantació en un receptor.

838 **supervivència del receptor**

n f

es supervivencia del receptor *n f*
en host's survival *n*; recipient's survival *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Període de temps durant el qual una persona viu després que hagi estat sotmesa a un trasplantament.

839 **suport vital** *n m*

es medidas de soporte vital *n f pl*;
 soporte vital *n m*

en life support *n*;
 life support care *n*

FINAL DE LA VIDA. Conjunt de mesures que substitueixen una funció vital, les quals en algunes circumstàncies poden proporcionar el temps necessari per a la recuperació, si bé per si mateixes no revertixen la malaltia del pacient.

Nota: Per exemple, són mesures de suport vital la intubació traqueal, la respiració artificial o la depuració extrarenal.

- 840 **susceptibilitat genètica** *n f*
sin. **predisposició genètica** *n f*

- 841 **TAI** *n m*
veg. **tractament ambulatori involuntari** *n m*
- 842 **TC** *n f*
veg. **transferència de coneixement** *n f*
- 843 **TEC** *n f*
veg. **teràpia electroconvulsiva** *n f*
- 844 **teixit** *n m*
es tejido *n m*
en tissue *n*
CÈL·LULES, TEIXITS I ÒRGANS. Conjunt de cèl·lules de la mateixa naturalesa, organització i funció, que constitueix l'estructura fonamental dels òrgans.
- 845 **teràpia biològica** *n f*
sin. **tractament biològic** *n m*
es terapia biológica *n f*;
tratamiento biológico *n m*
en biological therapy *n*;
biotherapy *n*
SALUT MENTAL. Tractament basat en intervencions de diferents tipologies que modifiquen els substrat orgànic de la persona.
NOTA: 1. En el cas de les alteracions psiquiàtriques, les teràpies biològiques mo-
- difiquen principalment el sistema nerviós central.
2. Per exemple, són teràpies biològiques els tractaments farmacològics que provoquen una reacció biològica, la teràpia electroconvulsiva o l'estimulació cerebral profunda. Cada tipus de teràpia biològica requereix una pràctica diferent amb relació als aspectes bioètics, ja que les propietats de les diverses teràpies són també diferents, en funció del mecanisme d'acció, de l'experiència clínica acumulada i de la seva capacitat invasiva.
- 846 **teràpia cel·lular** *n f*
es terapia celular *n f*
en cell therapy *n*;
cellular therapy *n*
CÈL·LULES MARE. Teràpia en la qual se substitueixen cèl·lules mortes o disfuncionals d'un pacient per cèl·lules funcionals pròpies o d'un altre organisme, les quals poden haver estat modificades.
- 847 **teràpia electroconvulsiva** *n f*
sin. compl. **electroxoc** *n m*
sigla **TEC** *n f*
es electrochoque *n m*; terapia electroconvulsiva *n f*;
tratamiento electroconvulsivo *n m*; **TEC** *n f*
en electroconvulsive therapy *n*;
electroshock therapy *n*; **ECT** *n*;
EST *n*

SALUT MENTAL. Teràpia biològica consistent en descàrregues elèctriques a través del cervell que provoquen crisis convulsives semblants a les crisis epilèptiques, utilitzada en el tractament d'alguns trastorns mentals.

NOTA: 1. Tot i que la teràpia electroconvulsiva en els últims anys ha esdevingut més segura i menys invasiva gràcies a la millora dels procediments utilitzats, el seu ús continua sent discutible, ja que no se'n coneixen prou bé els mecanismes d'acció i podrien existir efectes secundaris importants a llarg termini.

2. Quan cal recórrer a la teràpia electroconvulsiva, perquè no hi ha resposta o hi ha contraindicacions al tractament farmacològic, es requereix el consentiment informat del pacient.

848 teràpia fetal *n f*

es terapia fetal *n f*
en fetal therapy *n*;
foetal therapy *n*

REPRODUCCIÓ HUMANA. Intervenció terapèutica que es duu a terme en un fetus amb l'objectiu de tractar patologies o malformacions fetals.

849 teràpia gènica *n f*

es terapia gènica *n f*
en gene therapy *n*

GENÈTICA. Teràpia consistent a introduir DNA o RNA a les cèl·lules d'un organisme, amb l'objectiu de corregir un defecte congènit o proporcionar una nova funció a les cèl·lules.

NOTA: Són tipus de teràpia gènica la teràpia gènica germinal i la teràpia gènica somàtica.

850 teràpia gènica germinal *n f*

es terapia gènica germinal *n f*
en germline gene therapy *n*;
germline therapy *n*; GGT *n*

GENÈTICA. Teràpia gènica en què s'introdueix material genètic als gàmetes d'un organisme.

NOTA: 1. En la teràpia gènica germinal les modificacions genètiques són transmeses a la descendència, a diferència del que passa en la teràpia gènica somàtica.

2. La teràpia gènica germinal, d'acord amb les legislacions actuals, no està permesa en éssers humans.

851 teràpia gènica somàtica *n f*

es terapia gènica somàtica *n f*
en somatic cell gene therapy *n*;
somatic gene therapy *n*; SCGT
n; SGT *n*

GENÈTICA. Teràpia gènica en què s'introdueix material genètic a les cèl·lules somàtiques d'un organisme.

NOTA: 1. En la teràpia gènica somàtica les modificacions genètiques no són transmeses a la descendència, a diferència del que passa en la teràpia gènica germinal.

2. La teràpia gènica somàtica és l'única teràpia gènica permesa en éssers humans actualment.

852 tipificació tissular *n f*

es tipificació tisular *n f*
en tissue typing *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Identificació dels antigens d'histocompatibilitat, a fi de conèixer el grau d'histocompatibilitat entre el donant i el receptor en un trasplantament.

853 TNCS *n f*

veg. **transferència nuclear de cèl·lula somàtica** *n f*

854 toxicologia *n f*

es toxicología *n f*
en toxicology *n*

SALUT PÚBLICA. Ciència que estudia els efectes perjudicials de les subs-

tàncies químiques d'origen natural o sintètic i de les radiacions sobre els sistemes biològics.

855 **tractament** *n m*

es tratamiento *n m*
en treatment *n*

CONCEPTES GENERALS. Conjunt de mitjans higiènics, farmacològics i quirúrgics que es posen en pràctica per a guarir o alleujar una malaltia, una deficiència, un símptoma o una molèstia física o psíquica.

856 **tractament ambulatori involuntari** *n m*

sin. **tractament ambulatori sense consentiment** *n m*

sigla **TAI** *n m*

es tratamiento ambulatorio involuntario *n m*; TAI *n m*
en assisted outpatient treatment *n*; involuntary outpatient treatment *n*; outpatient commitment *n*; AOT *n*; IOT *n*

SALUT MENTAL. Tractament d'administració obligatòria que s'utilitza com a alternativa a hospitalitzacions forçoses de repetició, dirigit a persones afectades de trastorn mental greu que compleixen determinats requisits de manca de consciència de malaltia, negativa al tractament i repetició de situacions de risc fora de l'hospitalització.

NOTA: 1. El tractament ambulatori involuntari requereix una autorització judicial.

2. Actualment existeix un fort debat sobre el tractament ambulatori involuntari, tant entre els afectats com entre els professionals de la salut i la judicatura. La Convenció sobre els drets de les persones amb discapacitat de l'Organització de les Nacions Unides (Nova York, 2006) s'ha manifestat en contra del tractament ambulatori involuntari, així com de la resta de

mesures restrictives utilitzades en l'àmbit de la psiquiatria.

857 **tractament ambulatori sense consentiment** *n m*

sin. **tractament ambulatori involuntari** *n m*

858 **tractament biològic** *n m*

sin. **teràpia biològica** *n f*

859 **tractament d'infertilitat** *n m*

veg. **tractament de fertilitat** *n m*

860 **tractament de fertilitat** *n m*

sin. compl. **tractament d'infertilitat** *n m*

es tratamiento de fertilidad *n m*; tratamiento de infertilidad *n m*
en fertility treatment *n*; infertility treatment *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Tractament a què se sotmet una persona que no pot concebre fills de manera natural.

861 **tractament desproporcionat** *n m*

es tratamiento desproporcionado *n m*; tratamiento extraordinario *n m*
en disproportionate treatment *n*; extraordinary treatment *n*

ATENCIÓ SANITÀRIA. Tractament que no aporta un benefici terapèutic suficient a un pacient o que pot produir-li perjudicis desmesurats en relació amb el possible benefici.

NOTA: La denominació *tractament desproporcionat* està substituint progressivament la denominació *tractament extraordinari*, que es considera menys adequada.

862 **tràfic d'espècies
amenacades** *n m*

sin. **tràfic il·legal d'espècies
amenacades** *n m*

es tráfico de especies
amenazadas *n m*; tráfico ilegal
de especies amenazadas *n m*
en illegal trade in endangered
species *n*; traffic in
endangered species *n*;
trafficking in endangered
species *n*

ECOÈTICA. Comerç il·legal d'espècies
amenacades o dels productes que se
n'extreuen.

NOTA: El tràfic d'espècies amenacades
comporta un problema per a la conser-
vació de la biodiversitat.

863 **tràfic d'òrgans** *n m*

es tráfico de órganos *n m*
en organ traffic *n*; organ
trafficking *n*; traffic in organs
n; trafficking in organs *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS.
Comerç il·legal d'òrgans per a tras-
plantaments.

864 **tràfic de teixits** *n m*

es tráfico de tejidos *n m*
en tissue traffic *n*; tissue
trafficking *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS.
Comerç il·legal de teixits per a tras-
plantaments.

865 **tràfic il·legal d'espècies
amenacades** *n m*

sin. **tràfic d'espècies
amenacades** *n m*

866 **transdiferenciació** *n f*

es transdiferenciación *n f*
en transdifferentiation *n*

CLONATGE. Procés biològic mitjan-
çant el qual les cèl·lules d'un teixit
es diferencien en cèl·lules d'un altre
teixit.

867 **transferència de
coneixement** *n f*

sigla **TC** *n f*

es transferencia de conocimiento
n f; TC *n f*
en knowledge transfer *n*;
knowledge translation *n*; KT *n*

RECERCA. Procés pel qual el coneixement
derivat de la recerca és trans-
mès a altres àmbits de la societat,
amb l'objectiu que hi sigui a l'abast
per a usos futurs.

NOTA: 1. La responsabilitat de la transfe-
rència de coneixement no recau només en
l'investigador, sinó que s'estén a diferents
nivells del procés de recerca.

2. Convé distingir la transferència de
coneixement, que comporta un grau de
capacitació per a l'ús del coneixement
per part del grup o sector social al qual
es transfereix aquest coneixement, de la
comunicació científica.

868 **transferència embrionària**
n f

es transferencia embrionaria *n f*
en embryo transfer *n*; ET *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Tècnica de
reproducció assistida que consisteix
a introduir en l'úter d'una dona un
o diversos embrions, fruit d'un tracta-
ment de fecundació in vitro propi
o procedents d'una donació, amb
l'objectiu d'aconseguir un embaràs
viable.

NOTA: Segons la legislació espanyola, la
transferència embrionària no pot im-
plicar més de tres embrions. La trans-
ferència de més d'un embrió pot fer
necessària posteriorment una reducció
embrionària.

869 **transferència nuclear de cèl·lula somàtica** *n f*

sigla **TNCS** *n f*

es transferència nuclear de cèlula somàtica *n f*; transferència nuclear de cèlulas somàticas *n f*; TNCS *n f*

en somatic cell nuclear transfer *n*; SCNT *n*

CLONATGE. Tècnica consistent a introduir el nucli d'una cèl·lula somàtica en un oòcit enucleat.

NOTA: La transferència nuclear de cèl·lula somàtica s'utilitza per a produir embrions somàtics.

870 **transfusió** *n f*

es transfusión *n f*

en transfusion *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Intervenció que consisteix a fer passar sang o algun dels seus derivats, procedent d'un banc de sang, a un receptor, a través d'una injecció intravenosa.

871 **transgènesi** *n f*

es transgénesis *n f*

en transgenesis *n*

GENÈTICA. Modificació genètica consistent a introduir en el genoma d'un organisme un o més gens d'una altra espècie.

872 **transhumanisme** *n m*

es transhumanismo *n m*

en transhumanism *n*

DOCTRINES I CORRENTS DE PENSAMENT. Corrent de pensament que defensa la millora de la condició humana a través de la ciència i la tecnologia, mitjançant l'eliminació de l'envelliment i l'augment de les capacitats físiques i mentals de l'ésser humà.

873 **transmissió** *n f*

es transmisión *n f*

en transmission *n*

GENÈTICA; SALUT PÚBLICA. Pas de malalties infeccioses o de caràcters hereditaris per contagi, comunicació o transferència.

874 **transparència** *n f*

es transparencia *n f*

en transparency *n*

RELACIÓ ASSISTENCIAL; RECERCA. Qualitat del professional de la salut que informa un pacient sobre el seu estat de salut, o de l'investigador que informa els seus col·laboradors i destinataris sobre les característiques i propòsits d'un estudi, d'una manera clara, precisa, exhaustiva, oportuna i honesta.

NOTA: En l'àmbit de la recerca la transparència comporta la responsabilitat de donar a conèixer els resultats, fins i tot quan són negatius.

875 **trasplantació** *n f*

veg. **trasplantament** *n m*

876 **trasplantament** *n m*

sin. compl. **trasplantació** *n f*

es trasplante *n m*

en grafting *n*; transplant *n*; transplantation *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Intervenció quirúrgica que consisteix a canviar un teixit, un òrgan o una part d'un òrgan d'un lloc a un altre, en una mateixa persona o d'un donant a un receptor.

877 **trasplantament creuat** *n m*

sin. **trasplantament encreuat**
n m

es trasplante cruzado *n m*
en cross transplantation *n*;
crossover transplantation
n; paired exchange
transplantation *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS.
Trasplantament simultani de dos
receptors en què l'òrgan que rep
cadascun dels receptors prové d'un
donant de l'entorn familiar de l'altre
receptor.

NOTA: En un trasplantament creuat es
manté l'anonimat de les parelles que hi
intervenen.

878 **trasplantament d'òrgan** *n m*

es trasplante de órgano *n m*
en organ transplantation *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS.
Trasplantament consistent a im-
plantar en un receptor un òrgan o
una part d'un òrgan procedent d'un
donant.

879 **trasplantament de donant viu** *n m*

es trasplante de donante vivo *n m*
en live donor transplantation *n*;
living donor transplantation *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS.
Trasplantament d'un teixit, d'un
òrgan o d'una part d'un òrgan que
prové d'una persona viva.

880 **trasplantament de teixit** *n m*

es trasplante de tejido *n m*;
trasplante de tejidos *n m*
en tissue transplantation *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS.
Trasplantament en el qual s'implanta
en una persona un teixit procedent
d'una altra part del seu cos o d'un
donant, amb l'objectiu de reparar

algun teixit o de millorar-ne la fun-
cionalitat.

881 **trasplantament de teixit fetal** *n m*

es trasplante de tejido fetal *n m*
en fetal tissue transplantation *n*;
foetal tissue transplantation *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS.
Trasplantament de teixits embriona-
ris humans amb l'objectiu de subs-
tituir teixits lesionats o degenerats.

882 **trasplantament dominó** *n m*

sin. **cadena de trasplantaments**
n f

883 **trasplantament en cadena** *n m*

sin. **cadena de trasplantaments**
n f

884 **trasplantament encreuat** *n m*

sin. **trasplantament creuat** *n m*

885 **trastorn** *n m*

veg. **trastorn mental** *n m*

886 **trastorn mental** *n m*

sin. compl. **malaltia mental** *n f*;
trastorn *n m*

es enfermedad mental *n f*;
trastorno *n m*; trastorno
mental *n m*

en disorder *n*; mental disorder
n; mental health disorder *n*;
mental illness *n*; psychiatric
disorder *n*

SALUT MENTAL. Alteració conductual,
psíquica o mental que suposa canvis
funcionals significatius en la vida
d'una persona i li provoca algun grau
de patiment a ella o al seu entorn, la
qual pot ser deguda a la interacció
de factors biològics, psicològics i
socials.

887 **triatge** *n m*

sin. compl. **recepció, acollida i classificació** *n f*

sigla **RAC** *n f*

es *triaje* *n m*

en *triage* *n*

SALUT PÚBLICA. Procediment sistemàtic de classificació de persones malaltes o accidentades que necessiten atenció urgent, amb l'objectiu de prioritzar l'atenció de les que estan més greus o d'aquelles a qui els podria ser perjudicial una demora en l'atenció.

888 **turisme de trasplantament** *n m*

es *turismo de trasplante* *n m*

en *transplant tourism* *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS. Turisme sanitari per a beneficiar-se de recursos de trasplantament d'un altre país.

NOTA: 1. El turisme de trasplantament de vegades implica el tràfic d'òrgans.

2. Amb l'objectiu d'evitar el turisme de trasplantament, la Declaració d'Istanbul, de 2008, sobre tràfic d'òrgans i turisme de trasplantament, insta els estats a esforçar-se a assolir l'autosuficiència en la donació d'òrgans, generant-ne el nombre suficient per als residents que en necessiten, bé des de dins del país o bé a través de la cooperació.

3. En la Declaració d'Istanbul aquest concepte rep el nom de *viatge de trasplantament* (en anglès, *travel for transplantation*), i la denominació *turisme de trasplantament* es reserva per als casos en què el viatge de trasplantament implica tràfic d'òrgans o per als casos en què la dedicació de recursos per a dur a terme trasplantaments a pacients d'altres països redueix les possibilitats del país d'oferir el servei de trasplantaments a la seva pròpia població. Aquesta distinció, però, de moment no sembla consolidada en l'ús.

889 **turisme reproductiu** *n m*

es *turismo reproductivo* *n m*

en *cross-border reproductive care* *n*; *reproductive tourism* *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Turisme sanitari per a rebre tractaments de reproducció assistida d'un altre país.

NOTA: En la majoria de casos el turisme reproductiu es fa per motius econòmics o amb l'objectiu d'evitar restriccions legals del país d'origen.

890 **turisme sanitari** *n m*

es *turismo sanitario* *n m*

en *medical tourism* *n*

SALUT PÚBLICA. Flux de persones d'un país a un altre amb l'objectiu d'aprofitar els beneficis del sistema sanitari o de la legislació d'aquest altre país.

891 **tutela** *n f*

es *tutela* *n f*

en *guardianship* *n*; *tutorship* *n*

SALUT MENTAL. Figura jurídica que té per objecte la guarda, la protecció, la representació i l'administració del patrimoni de menors d'edat no emancipats o de les persones a qui se'ls ha modificat judicialment la capacitat legal.

NOTA: 1. La tutela s'exerceix mitjançant el càrrec de tutor, nomenat pel jutge i ocupat per una persona física, normalment un familiar, o bé per persones jurídiques sense afany de lucre que es dediquin a la protecció de menors o de persones incapacitades (entitats tutelars).

2. La figura de la tutela implica la substitució de la voluntat de la persona per la del seu tutor en aquells aspectes de la vida que hagin estat determinats en la sentència d'incapacitació. Per aquest motiu, pel fet que comporta la negació de la voluntat de la persona, aquesta institució està actualment qüestionada i es tendeix a plantejar la necessitat de la persona incapacitada de tenir un suport específic

per a poder decidir sobre la seva vida, en comptes de negar la seva capacitat.

892 **tutor | tutora** *n m, f*

es tutor | *tutora* *n m, f*

en tutor *n*

SALUT MENTAL. Persona en qui recau l'exercici de la tutela.

NOTA: En dret català el tutor que només té cura dels béns rep el nom d'administrador patrimonial.

893 **universalisme ètic** *n m*

es universalismo ético *n m*
en ethical universalism *n*

DOCTRINES I CORRENTS DE PENSAMENT. Corrent de pensament que defensa que els judicis morals i ètics han de ser iguals per a tothom, independentment del context cultural.

NOTA: L'universalisme ètic s'oposa al relativisme ètic.

894 **ús compassiu** *n m*

es uso compasivo *n m*
en compassionate use *n*

ATENCIÓ SANITÀRIA; RECERCA. Utilització d'un medicament que encara es troba en període experimental per a tractar malalts en fase molt avançada o per als quals no hi ha cap altre tractament possible.

NOTA: 1. Per extensió, també es considera que és un ús compassiu el fet de recórrer a una teràpia en condicions d'ús diferents de les autoritzades o en afeccions altres que les estrictament indicades, així com l'administració de determinades substàncies amb finalitats pal·liatives.

2. L'ús compassiu requereix el consentiment informat del pacient, així com l'autorització de la direcció del centre on s'origina la demanda i de l'autoritat competent.

895 **utilitarisme** *n m*

es utilitarismo *n m*
en utilitarianism *n*

DOCTRINES I CORRENTS DE PENSAMENT. Corrent de pensament segons el qual el bé moral equival a la suma més alta possible de la utilitat o el benestar de la majoria d'individus.

NOTA: L'utilitarisme segueix un raonament de caràcter conseqüencialista, molt rellevant en bioètica.

V

- 896 **vaccí** *n m*
veg. **vacuna** *n f*
- 897 **vaccinació** *n f*
veg. **vacunació** *n f*
- 898 **vacuna** *n f*
sin. compl. **vaccí** *n m*
es vacuna *n f*
en vaccine *n*
VACUNACIONS. Preparat antigènic que s'utilitza amb finalitat preventiva o terapèutica per a provocar immunitat activa contra una possible infecció o contra altres malalties.
- 899 **vacuna no sistemàtica** *n f*
es vacuna no sistemática *n f*
en non-systematic vaccine *n*
VACUNACIONS. Vacuna preventiva que està indicada de manera individual, per circumstàncies particulars o ambientals.
- 900 **vacuna sistemàtica** *n f*
es vacuna sistemática *n f*
en systematic vaccine *n*
VACUNACIONS. Vacuna preventiva que està indicada per a tota la població, d'acord amb el calendari de vacunacions establert en un país o regió.
- 901 **vacunació** *n f*
sin. compl. **vaccinació** *n f*
es vacunación *n f*
en vaccination *n*
VACUNACIONS. Administració d'una vacuna.
- 902 **vacunació obligatòria** *n f*
es vacunación obligatoria *n f*
en mandatory vaccination *n*;
obligatory vaccination *n*
VACUNACIONS. Vacunació imposada per l'administració sanitària amb l'objectiu d'evitar o controlar un brot epidèmic.
NOTA: En el debat sobre la vacunació obligatòria entren en conflicte la llibertat individual i la protecció de la comunitat.
- 903 **validesa** *n f*
es validez *n f*
en validity *n*
RECERCA. Grau en què un instrument o un procediment de mesura permet mesurar realment el que es vol mesurar.
- 904 **validesa** *n f*
es validez *n f*
en validity *n*
RECERCA. Grau en què les inferències extretes d'un estudi són correctes.

Nota: La validesa pot ser interna, quan un estudi està lliure de biaixos o errors sistemàtics, o externa, quan els resultats d'un estudi poden ser d'aplicació o generalitzar-se a poblacions o grups que no han participat en l'estudi.

905 **valor** *n m*

es valor *n m*
en value *n*

PRINCIPIS I VALORS. Qualitat que fa que alguna cosa o alguna persona sigui preuada.

906 **valor instrumental** *n m*

es valor instrumental *n m*
en instrumental value *n*

PRINCIPIS I VALORS. Valor que es pot donar a una cosa quan serveix per a aconseguir un fi.

NOTA: El valor instrumental s'oposa al valor intrínsec.

907 **valor intrínsec** *n m*

es valor intrínsec *n m*
en intrinsic value *n*

PRINCIPIS I VALORS. Valor que es pot donar a una cosa per si mateixa, sense ser referida a cap font de valor externa.

NOTA: El valor intrínsec s'oposa al valor instrumental.

908 **valor moral** *n m*

es valor moral *n m*
en moral value *n*

PRINCIPIS I VALORS. Consideració positiva d'una situació o d'una opció, que conforma les actituds, les actuacions o els comportaments humans.

909 **valors ocults** *n m pl*

es valores latentes *n m pl*; valores ocultos *n m pl*
en hidden values *n pl*

RELACIÓ ASSISTENCIAL. Conjunt de valors d'una persona que no són coneguts pels professionals de la salut ni sovint per ella mateixa.

NOTA: La descoberta dels valors ocults d'una persona atesa per part dels professionals de la salut pot ajudar a prendre decisions compartides i permet que, en conseqüència, es millori el respecte a l'autonomia del pacient.

910 **veganisme** *n m*

es veganismo *n m*
en veganism *n*

ÈTICA APLICADA ALS ANIMALS. Estil de vida basat en el respecte pels animals que rebutja l'ús i el consum d'animals o de qualsevol producte o subproducte obtingut per mitjà de l'ús o la mort d'animals.

NOTA: El veganisme es basa en la doctrina proposada per Donald Watson.

911 **vegetarianisme** *n m*

sin. **vegetarisme** *n m*

es vegetarianismo *n m*;
vegetarismo *n m*
en vegetarianism *n*

ÈTICA APLICADA ALS ANIMALS. Sistema d'alimentació basat en el consum d'aliments d'origen vegetal que exclou aliments carnis i, complementàriament, pot excloure altres productes d'origen animal.

912 **vegetarisme** *n m*

sin. **vegetarianisme** *n m*

913 **vigilància epidemiològica**

n f

es vigilancia epidemiológica *n f*
en epidemiological surveillance *n*

SALUT PÚBLICA. Recollida sistemàtica de dades sobre problemes de salut i els seus determinants, amb l'objectiu de planificar, implementar i avaluar

les actuacions sanitàries destinades a prevenir i controlar aquests problemes.

914 **violència obstètrica** *n f*

sigla **VO** *n f*

es violència obstètrica *n f*; VO *n f*
 en abuse during childbirth *n*;
 obstetric violence *n*; obstetrical
 violence *n*; OV *n*

REPRODUCCIÓ HUMANA. Actuació sanitària duta a terme durant l'embaràs, el part o el postpart que no està justificada mèdicament, és desproporcionada o no és consentida per la dona atesa, sovint com a conseqüència de la medicalització excessiva d'un procés natural, sense tenir en compte les preferències de la dona ni la repercussió que té en la seva qualitat de vida.

NOTA: 1. Són exemples de violència obstètrica els tacles vaginals freqüents, l'abús d'administració de medicaments, la imposició de la posició supina durant el part, les episiotomies rutinàries o les cesàries no justificades mèdicament.

2. Malgrat que el terme *violència obstètrica* està reconegut per l'Organització Mundial de la Salut, no és acceptat per col·lectius i professionals de l'àmbit sanitari, que consideren que les actuacions sanitàries durant l'embaràs, el part o el postpart es basen en l'evidència científica, que algunes actuacions presenten més beneficis que riscos si s'apliquen sense retard, i que el mot *violència* implica una voluntat d'agressió inexistent en l'atenció obstètrica.

915 **virtut** *n f*

es virtud *n f*
 en virtue *n*

PRINCIPIS I VALORS. Hàbit lloable d'una persona.

916 **vitrificació** *n f*

es vitrificación *n f*
 en vitrification *n*

REPRODUCCIÓ ASSISTIDA. Tècnica de criopreservació en la qual s'aconsegueix una congelació molt ràpida de material biològic en una solució que no cristal·litza durant la congelació.

NOTA: La vitrificació és una tècnica de criopreservació d'embrions i oòcits que evita que els cristalls generats durant la congelació puguin afectar el contingut cel·lular.

917 **VO** *n f*

veg. **violència obstètrica** *n f*

918 **voluntat** *n f*

es voluntad *n f*
 en will *n*

CONCEPTES GENERALS. Intenció d'una persona de dir o fer, o no dir o no fer, una cosa.

919 **voluntats anticipades** *n f pl*

es instrucciones previas *n f pl*;
 voluntades anticipadas *n f pl*
 en advance directive *n*; advance
 directives *n pl*; advanced
 directives *n pl*; health care
 wishes *n pl*

ATENCIÓ SANITÀRIA. Declaració oral o, preferiblement, escrita mitjançant la qual una persona major d'edat i competent exposa anticipadament la seva voluntat pel que fa a l'atenció sanitària que voldrà rebre si arriba a una situació en què no pugui expressar-la personalment.

920 **vulnerabilitat** *n f*

es vulnerabilidad *n f*
 en vulnerability *n*

CONCEPTES GENERALS. Risc de patir un dany o un perjudici.

X

921 **xenoempelt** *n m*

sin. compl. **heteroempelt** *n m*

es heteroinjerto *n m*;

xenoinjerto *n m*

en heterograft *n*; xenograft *n*

TRASPLANTAMENTS I TRANSFUSIONS.

Empelt procedent d'un donant d'una espècie diferent de la del receptor.

Z

922 **zigot** *n m*

es cigoto n m; zigoto n m
en zygote n

REPRODUCCIÓ HUMANA. Embrió unicel·lular, format per la fusió d'un espermatozoide i un oòcit.

Índex temàtic català

CONCEPTES GENERALS

- agent moral, 19
- analgèsia, 27
- argument del pendent relliscós, 41
- banc de dades, 72
- beneficent, 79
- benefici, 80
- bioètic -a, 89
- bioètica, 90
- cas, 109
- cost d'oportunitat, 207
- dany, 233
- deontologia, 248
- deontologisme, 249
- diagnosi, 262
- diagnòstic, 263
- dolor, 281
- educació per a la salut, 343
- ètic -a, 402
- ètica, 403
- ètica assistencial, 406
- ètica cívica, 407
- ètica civil, 408
- ètica clínica, 409
- ètica de la cura, 410
- ètica de mínims, 411
- ètica institucional, 413
- ètica laica, 414
- ètica narrativa, 415
- ètica professional, 416
- etnocentrisme, 417
- instrumentalització, 546
- jurament hipocràtic, 558
- lleï natural, 568
- malalt | malalta, 580
- malaltia, 581
- maleficent, 590
- metaètica, 611
- metge responsable | metge responsable, metgessa responsable, 612
- moral, 618, 619
- normalitat, 633
- pacient, 653
- patiment, 667
- pendent relliscós, 670
- persona, 674
- problema de salut, 712
- problema ètic, 713
- problema moral, 714
- professional de la salut, 716
- professional sanitari | professional sanitària, 717
- qualitat de vida, 744
- risc, 805
- sofriment, 826
- tractament, 855
- voluntat, 918
- vulnerabilitat, 920

Principis i valors

altruisme, 26
argument del mal menor, 40
autonomia, 58
criteri de proporcionalitat, 218
criteri del major benefici, 219, 220
criteri del millor interès, 221
dignitat, 267
dignitat humana, 268
doble efecte, 279
equitat, 372
honestedat, 513
igualtat, 520
independència, 537
intimitat, 552
justícia, 560
justícia distributiva, 561
justícia intergeneracional, 562
llibertat d'elecció, 569
major benefici, 574, 575
mal menor, 577
millor interès, 613
prima facie [la], 692
primacia de l'ésser humà, 693
principi, 694
principi d'autonomia, 695
principi d'utilitat, 696
principi de beneficència, 697
principi de justícia, 698
principi de l'interès superior del menor, 699
principi de no-maleficència, 703
principi de precaució, 704
principi de respecte
  a les persones, 705
principi del doble efecte, 706
principi utilitarista, 707
prudència, 737
respecte, 785
sistema de valors, 824
solidaritat, 828
valor, 905
valor instrumental, 906
valor intrínsec, 907
valor moral, 908
virtut, 915

Doctrines i corrents de pensament

bioètica global, 91
biopolítica, 92
comunitarisme, 173
conseqüencialisme, 183
contractualisme, 198
determinisme genètic, 254
individualisme, 540
jusnaturalisme, 559
legalisme, 563
liberalisme, 566
principisme, 708
relativisme ètic, 779
subjectivisme, 833
transhumanisme, 872
universalisme ètic, 893
utilitarisme, 895

Metodologia

casuística, 110
CEA, 111
CEEA, 112
CER, 130
CERM, 131
codi d'ètica, 148
codi deontològic, 151
comissió deontològica, 153
comitè d'ètica, 154
comitè d'ètica assistencial, 155
comitè d'ètica d'experimentació animal, 156
comitè d'ètica de la investigació amb medicaments, 157
comitè d'ètica de la recerca, 158
comitè d'ètica de la recerca amb medicaments, 159
comitè de bioètica, 160
consens, 180
curs d'acció intermedi, 229
decisió, 234
deducció, 242
deliberació, 244
fal·làcia naturalista, 437
inducció, 541

principisme, 708
 procediment, 715

Textos bàsics i declaracions

carta de drets i deures de la ciutadania en relació amb la salut i l'atenció sanitària, 107
 Codi de Nuremberg, 150
 Conveni d'Oviedo, 203
 Conveni sobre drets humans i biomedicina, 204
 Declaració de Hèlsinki, 239
 Declaració internacional sobre les dades genètiques humanes, 240
 Declaració universal sobre bioètica i drets humans, 241
 Informe de Belmont, 543

DRETS I DEURES

carta de drets i deures de la ciutadania en relació amb la salut i l'atenció sanitària, 107
 confidencialitat, 175
 deure, 255
 deure d'acompanyament, 256
 deure d'assistència, 257
 deure d'atenció, 258
 deure de no abandonament, 259
 dret, 315
 dret a decidir, 316
 dret a l'assistència sanitària, 317
 dret a l'atenció sanitària, 318
 dret a la confidencialitat, 319
 dret a la informació, 320
 dret a la intimitat, 321
 dret a la salut, 322
 dret a no saber, 323
 dret a no ser discriminat, 324
 dret a rebutjar actuacions, 325
 dret a rebutjar tractaments, 326
 dret a saber, 327
 dret col·lectiu, 328
 dret individual, 329

drets animals, 330
 drets dels animals, 331
 drets humans, 332
 drets reproductius, 333
 objecció de consciència, 635
 responsabilitat individual en la salut, 789
 responsabilitat social en la salut, 790
 retirada del consentiment, 799
 revocació del consentiment, 803
 secret professional, 811

ATENCIÓ SANITÀRIA

abandonament del pacient, 2
 actuació sanitària, 11
 assistència sanitària, 50
 atenció, 52
 atenció sanitària, 56
 bona pràctica, 96
 bona praxi, 97
 competència professional, 166
 conflicte d'interessos, 176
 consentiment, 181
 consentiment informat, 182
 contraindicació, 199
 cura, 223
 denegació d'assistència, 246
 denegació d'atenció, 247
 document de voluntats anticipades, 280
 DVA, 334
 efecte advers, 344
 efecte indesitjat, 345
 efecte placebo, 347
 efectivitat, 348
 esdeveniment advers, 376
 guia de bones pràctiques, 488
 història clínica, 510
 incertesa, 536
 integritat, 547
 intervenció sanitària, 551
 lex artis, 565
 mala pràctica, 578
 mala praxi, 579
 medicalització de la vida, 598

Índex temàtic català

medicina curativa, 600
medicina defensiva, 602
medicina voluntària, 607
PAC, 652
PDA, 669
pla anticipat de cures, 680
pla de decisions anticipades, 681
priorització, 710
protocol, 725
reacció adversa, 751
rebuig a l'actuació sanitària, 756
rebuig al tractament, 758
responsabilitat clínica, 788
resposta placebo, 792
tractament desproporcionat, 861
ús compassiu, 894
voluntats anticipades, 919

Relació assistencial

acompanyament, 8
aconsellament, 9
apoderament, 39
atenció centrada en la persona, 55
avaluació de la competència, 60
capacitat de fet, 105
capacitat legal, 106
coacció, 145
companyia, 161
compassió, 162
competència, 164
competència cultural, 165
competent, 167
comprensió, 168
comunicació assistencial, 169
comunicació terapèutica, 171
comunicador intercultural |
comunicadora intercultural, 172
confiança, 174
consciència moral, 178
conspiració de silenci, 186
criteri del major benefici, 219
criteri del millor interès, 221
decisió compartida, 235
decisió delegada, 236
decisió per substitució, 237
decisió subrogada, 238
discriminació, 271

discriminació positiva, 272
edatisme, 340
empatia, 357
empoderament, 363
escolta activa, 375
etnocentrisme, 417
excepció terapèutica, 424
fiabilitat, 453
hospitalitat, 515
incapacitació, 533
incapacitació judicial, 534
incapacitat | incapacitada, 535
major benefici, 574
majoria d'edat sanitària, 576
manipulació, 591
menor madur | menor madura, 608
millor interès, 613
pacte de silenci, 654
paternalisme, 663
persona incapacitada, 675
persuasió, 676
privilegi terapèutic, 711
relació assistencial, 777
relació clínica, 778
representant, 780
transparència, 874
valors ocults, 909

REPRODUCCIÓ HUMANA

anticoncepció, 35
anticonceptiu, 36
anticonceptiu postcoital, 37
avortament ètic, 61
avortament eugenèsic, 62
avortament eugènic, 63
avortament provocat, 64
avortament terapèutic, 65
blastocist, 94
cèl·lula germinal, 116
contracepció, 196
contraceptiu, 197
diagnòstic genètic prenatal, 265
drets reproductius, 333
embrió, 352
embrió preimplantacional, 353
espermatozoide, 382

estatus ontològic de l'embrió, 387
 esterilitat, 388
 esterilització, 389
 esterilització forçada, 390
 esterilització forçosa, 391
 eugenèsia, 419
 eugenèsia liberal, 420
 eugenèsia negativa, 421
 eugenèsia positiva, 422
 fecundabilitat, 444
 fecundació, 445
 fertilitat, 451
 fetus, 452
 filiació, 455
 gàmeta, 461
 gestació, 482
 infertilitat, 542
 interrupció voluntària
   de l'embaràs, 550
 maternitat genètica, 593
 maternitat gestacional, 594
 maternitat legal, 595
 oòcit, 642
 òvul, 650, 651
 paternitat genètica, 665
 paternitat legal, 666
 píndola de l'endemà, 678
 píndola postcoital, 679
 preembrió, 688
 preservació de la fertilitat, 691
 salut reproductiva, 810
 teràpia fetal, 848
 violència obstètrica, 914
 VO, 917
 zigot, 922

Reproducció assistida

adopció d'embrions, 17
 banc, 67
 banc d'embrions, 68
 banc d'esperma, 69
 banc d'oòcits, 70
 banc d'òvuls, 71
 banc de gàmetes, 73
 banc de semen, 76
 biobanc, 87
 crioconservació d'embrions, 215

custòdia d'embrions, 230
 destrucció d'embrions, 252
 DGP, 260
 diagnòstic genètic
   preimplantacional, 264
 donació, 282
 donació d'embrions, 284
 donació d'esperma, 285
 donació d'oòcits, 286
 donació d'òvuls, 288
 donació de gàmetes, 290
 donació de semen, 292
 donador | donadora, 301
 donant, 302
 donant d'embrions, 306
 donant d'esperma, 307
 donant d'oòcits, 308
 donant d'òvuls, 309
 donant de gàmetes, 310
 donant de semen, 311
 embrió sobrant, 354
 estimulació ovàrica, 394
 fecundació externa, 446
 fecundació extrauterina, 447
 fecundació in vitro, 448
 FIV, 457
 germà donant | germana
   donant, 480
 germà seleccionat genèticament
   | germana seleccionada
   genèticament, 481
 gestació per substitució, 483
 gestació subrogada, 484
 gestant per substitució, 485
 gestant subrogada, 486
 hiperestimulació ovàrica, 506
 ICSI, 519
 injecció intracitoplasmàtica
   d'espermatzoide, 544
 inseminació artificial, 545
 maduració in vitro, 573
 MIV, 615
 nadó a la carta, 630
 nadó seleccionat genèticament, 631
 pare d'intenció | mare d'intenció, 657
 recepció d'embrions, 761
 recepció d'oòcits de la parella, 762
 recepció d'òvuls de la parella, 763
 receptor | receptora, 765

reducció embrionària, 776
reproducció assistida, 782
reproducció pòstuma, 783
ROPA, 807
selecció d'embrions, 815
selecció del sexe, 817
tractament d'infertilitat, 859
tractament de fertilitat, 860
transferència embrionària, 868
turisme reproductiu, 889
vitrificació, 916

FINAL DE LA VIDA

adequació de l'esforç terapèutic, 12
adequació de les actuacions sanitàries, 13
agonia, 20
alimentació artificial, 24
atenció al dol, 53
atenció al final de la vida, 54
coma, 152
cura pal·liativa, 224
cures pal·liatives, 228
distanàsia, 274
estat de mínima consciència, 383
estat de mínima resposta, 384
estat de vigília sense resposta, 385
estat vegetatiu, 386
eutanàsia, 423
final de la vida, 456
fútil, 459
futilitat, 460
hidratació artificial, 505
homicidi per compassió, 511
interrupció del tractament, 549
LET, 564
limitació de l'esforç terapèutic, 567
MACA, 572
malaltia crònica avançada, 583
malaltia terminal, 587
medicalització de la mort, 597
mort, 621
mort cerebral, 622
mort digna, 623
mort encefàlica, 624

mort natural, 625
no inici de tractament, 632
nutrició artificial, 634
obstinació diagnòstica, 637
obstinació terapèutica, 638
ONR, 641
ordre de no reanimació, 645
ordre de no ressuscitació, 646
patiment insuportable, 668
RCP, 749
reanimació cardiopulmonar, 754
respiració artificial, 786
ressuscitació, 793
retirada del tractament, 800
sedació, 812
sedació en l'agonia, 813
sedació pal·liativa, 814
síntoma refractari, 822
situació d'últims dies, 825
sofriment insuportable, 827
SUD, 834
suïcidi assistit, 835
suïcidi assistit mèdicament, 836
suport vital, 839

CÈL·LULES, TEIXITS I ÒRGANS

cèl·lula, 114
cèl·lula indiferenciada, 117
cèl·lula oligopotent, 124
cèl·lula pluripotent, 125
cèl·lula somàtica, 126
cèl·lula totipotent, 127
cèl·lula unipotent, 128
òrgan, 647
teixit, 844

Trasplantaments i transfusions

al·loempelt, 25
autoempelt, 57
banc, 67
banc de sang, 74
banc de sang de cordó umbilical, 75
banc de teixits, 77

banc per a ús autòleg, 78
biobanc, 87
biovigilància, 93
bon samarità | bona samaritana, 95
BSCU, 99
cadena de trasplantaments, 100
compatibilitat sanguínia, 163
conservació, 184
coordinació de trasplantament, 205
crioconservació, 214
donació, 282
donació altruista, 283
donació d'òrgans, 287
donació de cadàver, 289
donació de sang, 291
donació de teixits, 293
donació de viu, 294
donació desinteressada, 296
donació dirigida, 297
donació en assistència, 298
donació interessada, 299
donació per coacció, 300
donador | donadora, 301
donant, 302
donant altruista, 303
donant cadàver, 304
donant compatible, 305
donant incompatible, 312
donant mort | donant morta, 313
donant viu | donant viva, 314
empelt, 358
empelt al·logènic, 359
empelt autòleg, 360
empelt isogènic, 361
empelt singènic, 362
extracció, 435
hemocompatibilitat, 489
hemodonació, 490
heteroempelt, 501
histocompatibilitat, 508
histoincompatibilitat, 509
homoempelt, 512
immunosupressió, 530
isoempelt, 557
llista d'espera de trasplantaments, 571
pèrdua crònica de l'empelt, 672
perfusió, 673

prova de compatibilitat, 726
prova encreuada, 729
rebuig, 755
rebuig agut, 757
rebuig crònic, 759
rebuig hiperagut, 760
receptor | receptora, 765
selecció del receptor, 816
supervivència de l'empelt, 837
supervivència del receptor, 838
tipificació tissular, 852
tràfic d'òrgans, 863
tràfic de teixits, 864
transfusió, 870
trasplantació, 875
trasplantament, 876
trasplantament creuat, 877
trasplantament d'òrgan, 878
trasplantament de donant viu, 879
trasplantament de teixit, 880
trasplantament de teixit fetal, 881
trasplantament dominó, 882
trasplantament en cadena, 883
trasplantament encreuat, 884
turisme de trasplantament, 888
xenoempelt, 921

Clonatge

activació de l'oòcit, 10
clon, 134
clonal, 135
clonar, 136, 137
clonatge, 138, 139
clonatge reproductiu, 140
clonatge terapèutic, 141
clònic -a, 142
divisió embrionària artificial, 276
embrió somàtic, 355
enucleació de l'oòcit, 367
gemel·lació artificial, 462
hibrid, 503
mosaic, 627
oòcit enudeat, 643
partenogènesi, 658
partenogenot, 659
partició embrionària, 660

quimera, 746
reproducció asexual, 781
TNCS, 853
transdiferenciació, 866
transferència nuclear de cèl·lula
somàtica, 869

Cèl·lules mare

blastocist, 94
cèl·lula filla, 115
cèl·lula mare, 118
cèl·lula mare adulta, 119
cèl·lula mare de teixit, 120
cèl·lula mare embrionària, 121
cèl·lula mare fetal, 122
cèl·lula mare somàtica, 123
CME, 143
CMF, 144
desdiferenciació cel·lular, 250
destrucció d'embrions, 252
medicina regenerativa, 606
teràpia cel·lular, 846

GENÈTICA

aberració cromosòmica, 3
àcid desoxiribonucleic, 5
àcid desoxiribonucleic recombinant, 6
àcid ribonucleic, 7
ADN, 14
ADN recombinant, 15
ADNr, 16
anomia cromosòmica, 33
ARN, 42
assessorament genètic, 48
citogenètica, 132
citogenètica molecular, 133
consell genètic, 179
cribratge genètic, 210
CRISPR, 216
CRISPR-Cas9, 217
cromosoma, 222
dades genètiques humanes, 231
determinisme genètic, 254

DGP, 260
diagnòstic genètic
preimplantacional, 264
diagnòstic genètic prenatal, 265
DNA, 277
DNA recombinant, 278
edició del genoma, 341
edició genòmica, 342
empremta genètica, 364
enginyeria genètica, 366
epigenètica, 370
excepcionalisme genètic, 425
falsa paternitat, 440
farmacogenètica, 442
fenotip, 449
fenotipus, 450
gen, 463
genètic -a, 464, 465
genètica, 466, 467
genètica bioquímica, 468
genètica molecular, 469
gènic -a, 470
genoma, 471
genoma humà, 472
genòmica, 473
genotip, 474
genotipar, 475
genotipatge, 476
genotipificació, 477
genotipificar, 478
genotipus, 479
germà donant | germana
donant, 480
germà seleccionat genèticament
| germana seleccionada
genèticament, 481
hereditat, 491
herència, 492
herència autosòmica, 493
herència gonosòmica, 494
herència holàndrica, 495
herència lligada al cromosoma X, 496
herència lligada al cromosoma Y, 497
herència lligada al sexe, 498
herència materna, 499
herència mitocondrial, 500
HGC, 502
hibridació genòmica comparada, 504

manipulació genètica, 592
 medicina de precisió, 601
 medicina genòmica, 603
 modificació del genoma, 616
 modificació genètica, 617
 mutació, 629
 nadó a la carta, 630
 nadó seleccionat genèticament, 631
 panel de gens, 656
 paternitat discordant, 664
 penetrància, 671
 predisposició genètica, 687
 proteoma, 723
 proteòmica, 724
 prova de farmacogenètica, 727
 prova de predisposició genètica, 728
 prova genètica, 730
 prova genètica DAC, 731
 prova genètica de portadors, 732
 prova genètica diagnòstica, 733
 prova genètica directa al
   consumidor, 734
 prova genètica predictiva, 735
 prova genètica presimptomàtica, 736
 rDNA, 750
 reprogramació cel·lular, 784
 RNA, 806
 seqüenciació, 818
 seqüenciació d'alt rendiment, 819
 seqüenciació de nova generació, 820
 seqüenciació massiva, 821
 susceptibilitat genètica, 840
 teràpia gènica, 849
 teràpia gènica germinal, 850
 teràpia gènica somàtica, 851
 transgènesi, 871
 transmissió, 873

RECERCA

abandonament de l'estudi, 1
 ACA, 4
 agència reguladora de
   medicaments, 18
 aleatorització, 23
 animal de laboratori, 31

animal d'experimentació, 32
 anonimització, 34
 assaig aleatoritzat, 43
 assaig amb cegament, 44
 assaig clínic, 45
 assaig clínic aleatoritzat, 46
 assaig sense cegament, 47
 balanç de riscos i beneficis, 66
 banc, 67
 biaix, 82
 biaix d'observació, 83
 biaix de confusió, 84
 biaix de publicació, 85
 biaix de selecció, 86
 biobanc, 87
 bretxa de rellevància, 98
 CEEA, 112
 cegament, 113
 CER, 130
 CERM, 131
 codi de bones pràctiques
   científiques, 149
 Codi de Nuremberg, 150
 comitè d'ètica d'experimentació
   animal, 156
 comitè d'ètica de la investigació
   amb medicaments, 157
 comitè d'ètica de la recerca, 158
 comitè d'ètica de la recerca amb
   medicaments, 159
 comunicació científica, 170
 confiança, 174
 conflicte d'interessos, 176
 consentiment informat, 182
 context, 195
 disseny de l'estudi, 273
 donació, 282
 donació del cos a la ciència, 295
 donador | donadora, 301
 donant, 302
 efecte advers, 344
 efecte indesitjat, 345
 efecte nocebo, 346
 efecte placebo, 347
 eficàcia, 349
 emmascarament, 356
 equilibri clínic, 371
 equívoc terapèutic, 373

esdeveniment advers, 376
estudi analític, 395
estudi clínic, 396
estudi de casos i controls, 397
estudi de cohorts, 398
estudi descriptiu, 399
estudi experimental, 400
estudi observacional, 401
experimentació, 426
experimentació amb animals, 427
experimentació amb humans, 428
experimentació animal, 429
experimentació humana, 430
falsa idea terapèutica, 439
falsificació, 441
fiabilitat, 454
frau científic, 458
guia de bones pràctiques, 488
impacte, 531
imparcialitat, 532
incertesa, 536
independència, 537
individu, 539
integritat, 547
invenció de dades, 553
investigació, 554
investigació clínica, 555
investigador | investigadora, 556
malbaratament en recerca, 589
millorament humà, 614
objectivitat, 636
ocultació, 639
participant, 662
placebo, 682
plagi, 683
pràctiques de publicació, 686
pregunta de recerca, 689
priorització, 710
promoció de malalties, 719
promotor | promotora, 720
 propietat intel·lectual, 721
protocol, 725
publicació duplicada, 742
publicació redundant, 743
reacció adversa, 751
reacció adversa de tipus A, 752
reacció adversa de tipus B, 753
recerca, 766
recerca bàsica, 768

recerca biomèdica, 769
recerca clínica, 770
recerca de resultats en salut, 771
recerca en serveis sanitaris, 772
recerca epidemiològica, 773
recerca farmacològica, 774
recerca translacional, 775
responsabilitat científica, 787
resposta nocebo, 791
resposta placebo, 792
retirada de l'estudi, 798
retorn, 801
retractació, 802
rigor científic, 804
simulació, 823
subjecte, 831
TC, 842
transferència de coneixement, 867
transparència, 874
ús compassiu, 894
vàlidesa, 903, 904

SALUT MENTAL

aïllament, 22
assistència, 49
assistent, 51
autotutela, 59
centre de salut mental, 129
consciència de malaltia, 177
contenció emocional, 188
contenció farmacològica, 189
contenció física, 190
contenció mecànica, 191
contenció psicològica, 192
contenció química, 193
contenció verbal, 194
curador | curadora, 225
curadoria, 226
curatela, 227
delació voluntària, 243
demència, 245
DI, 261
diagnòstic psiquiàtric, 266
discapacitat, 269
discapacitat intel·lectual, 270
ECP, 339

electroxoc, 351
 esterilització forçada, 390
 esterilització forçosa, 391
 estigma, 392
 estimulació cerebral profunda, 393
 hospital psiquiàtric, 514
 hospitalització forçosa, 516
 hospitalització involuntària, 517
 immobilització física, 521
 immobilització mecànica, 522
 incapacitació, 533
 incapacitació judicial, 534
 incapacitat | incapacitada, 535
 internament involuntari, 548
 malaltia mental, 586
 mesura coercitiva, 609
 mesura restrictiva, 610
 persona incapacitada, 675
 psicocirurgia, 738
 psicoeducació, 739
 psicoteràpia, 740
 psiquiàtric, 741
 restricció farmacològica, 794
 restricció física, 795
 restricció mecànica, 796
 restricció química, 797
 salut mental, 808
 subjecció física, 829
 subjecció mecànica, 830
 TAI, 841
 TEC, 843
 teràpia biològica, 845
 teràpia electroconvulsiva, 847
 tractament ambulatori
   involuntari, 856
 tractament ambulatori sense
   consentiment, 857
 tractament biològic, 858
 trastorn, 885
 trastorn mental, 886
 tutela, 891
 tutor | tutora, 892

SALUT PÚBLICA

aïllament, 21
 anàlisi de cost-benefici, 28

anàlisi de cost-efectivitat, 29
 anàlisi de cost-utilitat, 30
 biaix de selecció, 86
 cartera de serveis sanitaris, 108
 comunitarisme, 173
 contagi, 187
 copagament, 206
 cribratge, 209
 cribratge massiu, 211
 cribratge oportunista, 212
 cribratge poblacional, 213
 criteri del major benefici, 220
 dades massives, 232
 determinant de salut, 253
 efectivitat, 348
 eficiència, 350
 endèmia, 365
 epidèmia, 368
 epidemiologia, 369
 esperança de vida, 380
 esperança de vida en bona salut, 381
 factor de risc, 436
 farmacovigilància, 443
 grup de risc, 487
 iatrogènia, 518
 immunitat, 523
 immunitat activa, 524
 immunitat col·lectiva, 525
 immunitat de comunitat, 526
 immunitat de grup, 527
 immunitat passiva, 528
 indicador de salut, 538
 llista d'espera, 570
 major benefici, 575
 malaltia contagiosa, 582
 malaltia de declaració obligatòria, 584
 malaltia infecciosa, 585
 MDO, 596
 medicina alternativa, 599
 medicina natural, 604
 medicina preventiva, 605
 morbiditat, 620
 mortalitat, 626
 pandèmia, 655
 participació comunitària, 661
 població de risc, 684
 polissó | polissona, 685
 prioritat, 709
 promoció de la salut, 718

protecció de la salut, 722
quarantena, 745
RAC, 747
racionament, 748
recepció, acollida i classificació, 764
recerca activa de casos, 767
salut pública, 809
toxicologia, 854
transmissió, 873
triatge, 887
turisme sanitari, 890
vigilància epidemiològica, 913

Vacunacions

calendari de vacunacions, 101
calendari vacunal, 102
campanya de vacunació, 103
campanya vacunal, 104
cobertura de vacunació, 146
cobertura vacunal, 147
fallada vacunal, 438
immunitat col·lectiva, 525
immunitat de comunitat, 526
immunitat de grup, 527
immunització, 529
vaccí, 896
vaccinació, 897
vacuna, 898
vacuna no sistemàtica, 899
vacuna sistemàtica, 900
vacunació, 901
vacunació obligatòria, 902

ECOÈTICA

biodiversitat, 88
CEEA, 112
comitè d'ètica d'experimentació animal, 156
conservació, 185
control de població, 200
control demogràfic, 201
control poblacional, 202
creixement sostenible, 208
desenvolupament sostenible, 251

diversitat biològica, 275
ecocidi, 335
ecoètica, 336
ecologia profunda, 337
economia ecològica, 338
escalfament global, 374
espècie amenaçada, 377
espècie introduïda, 378
ètica ecològica, 412
explotació de recursos naturals, 433
extinció massiva, 434
hipòtesi Gaia, 507
malbaratament de recursos naturals, 588
OMG, 640
òptim de població, 644
organisme modificat genèticament, 648
organisme transgènic, 649
petjada ecològica, 677
preservació, 690
principi de precaució, 704
tràfic d'espècies amenaçades, 862
tràfic il·legal d'espècies amenaçades, 865

Ètica aplicada als animals

antropocentrisme, 38
benestar animal, 81
drets animals, 330
drets dels animals, 331
especisme, 379
ètica animal, 404
ètica aplicada als animals, 405
etologia, 418
experimentació amb animals, 427
experimentació animal, 429
explotació animal, 431
explotació d'animals, 432
moviment d'alliberament animal, 628
principi de les 3R, 700
principi de les tres erres, 701
principi de les tres R, 702
subjecte d'una vida, 832
veganisme, 910
vegetarianisme, 911
vegetarisme, 912

Índex castellà

- abandono del estudio, 1
- abandono del paciente, 2
- aberración cromosómica, 33
- abordaje verbal, 194
- aborto ético, 61
- aborto eugenésico, 62
- aborto provocado, 64
- aborto terapéutico, 65
- abstención de tratamiento, 632
- abstención terapéutica, 632
- ácido desoxirribonucleico, 5
- ácido desoxirribonucleico
  - recombinante, 6
- ácido ribonucleico, 7
- acompañamiento, 8
- aconsejamiento, 9
- acontecimiento adverso, 376
- activación del oocito, 10
- actuación sanitaria, 11
- ADN, 5
- ADN recombinado, 6
- ADN recombinante, 6
- ADNr, 6
- adopción de embriones, 761
- ageísmo, 340
- agencia reguladora de medicamentos, 18
- agente moral, 19
- agonía, 20
- aislamiento, 21, 22
- aleatorización, 23
- alimentación artificial, 634
- aloinjerto, 25
- altruismo, 26
- analgesia, 27
- análisis de coste-beneficio, 28
- análisis de coste-efectividad, 29
- análisis de coste-utilidad, 30
- animal de experimentación, 31
- animal de laboratorio, 31
- anomalía cromosómica, 33
- anonimización, 34
- anticoncepción, 35
- anticonceptivo, 36
- anticonceptivo postcoital, 37
- antropocentrismo, 38
- argumento de la pendiente deslizante, 41
- argumento de la pendiente resbaladiza, 41
- argumento del mal menor, 40
- ARN, 7
- asesoramiento genético, 48
- asignación al azar, 23
- asignación aleatoria, 23
- asistencia, 49
- asistencia sanitaria, 56
- asistente | asistente, asistenta, 51
- atención, 52
- atención al duelo, 53
- atención al final de la vida, 54
- atención centrada en el paciente, 55
- atención centrada en la persona, 55
- atención sanitaria, 56

- autoinjerto, 57
- autonomía, 58
- autotutela, 59

- balance de riesgos y beneficios, 66
- banco, 87
- banco de datos, 72
- banco de embriones, 68
- banco de esperma, 76
- banco de gametos, 73
- banco de ovocitos, 70
- banco de óvulos, 70
- banco de preembriones, 68
- banco de sangre, 74
- banco de sangre de cordón umbilical, 75
- banco de semen, 76
- banco de tejidos, 77
- banco para uso autólogo, 78
- bebé a la carta, 631
- bebé de diseño, 631
- bebé medicamento, 481
- bebé seleccionado genéticamente, 631
- beneficencia, 697
- beneficente, 79
- beneficio, 80
- bienestar animal, 81
- biobanco, 87
- biodiversidad, 88
- bioética, 90
- bioética global, 91
- bioético -ca, 89
- biopolítica, 92
- biovigilancia, 93
- blastocisto, 94
- brecha 10/90, 98
- BSCU, 75
- buen samaritano | buena samaritana, 95
- buena práctica, 96
- buena praxis, 96
- búsqueda activa de casos, 767

- cadena de trasplantes, 100
- calendario de vacunación, 101
- calendario de vacunaciones, 101
- calendario vacunal, 101
- calentamiento global, 374
- calidad de vida, 744
- campana de vacunación, 103
- campana vacunal, 103
- capacidad, 164
- capacidad legal, 106
- capacitación, 363
- capacitado -da, 167
- cartera de servicios sanitarios, 108
- caso, 109
- casuística, 110
- CEA, 155
- CEEA, 156
- cegamiento, 113
- CEI, 158
- CEIM, 159
- CElyBA, 156
- célula, 114
- célula germinal, 461
- célula hija, 115
- célula indiferenciada, 117
- célula madre, 118
- célula madre adulta, 119
- célula madre embrionaria, 121
- célula madre fetal, 122
- célula madre somática, 119
- célula oligopotencial, 124
- célula oligopotente, 124
- célula pluripotencial, 125
- célula pluripotente, 125
- célula somática, 126
- célula totipotencial, 127
- célula totipotente, 127
- célula unipotencial, 128
- célula unipotente, 128
- centro de salud mental, 129
- centro psiquiátrico, 514
- CGH, 504
- cigoto, 922
- citogenética, 132
- citogenética molecular, 133
- clon, 134
- clonación, 138, 139
- clonación reproductiva, 140

- clonación terapéutica**, 141
clonar, 136, 137
clónico -ca, 135
CME, 121
CMF, 122
coacción, 145
cobertura de vacunación, 146
cobertura vacunal, 146
código de buenas prácticas científicas, 149
código de ética, 148
Código de Nuremberg, 150
código deontológico, 151
coma, 152
comisión deontológica, 153
comité de bioética, 160
comité de ética, 154
comité de ética asistencial, 155
comité de ética de investigación con animales, 156
comité de ética de investigación y bienestar animal, 156
comité de ética de la investigación, 158
comité de ética de la investigación con medicamentos, 159
comité ético, 154
comité ético de experimentación animal, 156
compañía, 161
compasión, 162
compatibilidad sanguínea, 163
competencia, 164
competencia cultural, 165
competencia profesional, 166
competente, 167
comprensión, 168
comunicación científica, 170
comunicación terapéutica, 169
comunicador intercultural | comunicadora intercultural, 172
comunitarismo, 173
conciencia de enfermedad, 177
conciencia moral, 178
confianza, 174
confidencialidad, 175
confinamiento involuntario, 516
conflicto de intereses, 176
consecuencialismo, 183
consejo asistido, 9
consejo genético, 48
consenso, 180
consentimiento, 181
consentimiento informado, 182
conservación, 184, 185
contagio, 187
contención emocional, 188
contención farmacológica, 189
contención física, 190
contención mecánica, 191
contención psicológica, 188
contención química, 189
contención verbal, 194
contexto, 195
contracepción, 35
contraceptivo, 36
contractualismo, 198
contraindicación, 199
control de población, 200
control demográfico, 200
control poblacional, 200
Convenio de Oviedo, 204
Convenio relativo a los derechos humanos y la biomedicina, 204
coordinación de trasplante, 205
copago, 206
corrección del genoma, 341
coste de oportunidad, 207
cribado, 209
cribado genético, 210
cribado masivo, 213
cribado oportunista, 212
crioconservación, 214
crioconservación de embriones, 215
CRISPR, 217
CRISPR-Cas9, 217
criterio de proporcionalidad, 218
criterio del mayor beneficio, 219
criterio del mayor interés, 219
cromosoma, 222
cuarentena, 745
cuidado, 52
cuidado paliativo, 224
cuidados paliativos, 224
cura, 52
curador | curadora, 225

- curaduría, 227
curatela, 227
curso intermedio, 229
custodia de embriones, 230
- daño, 233
datos genéticos humanos, 231
deber, 255
deber de acompañamiento, 256
deber de asistencia, 258
deber de atención, 258
deber de atender, 258
deber de no abandono, 259
decisión, 234
decisión compartida, 235
decisión de representación, 237
decisión de sustitución, 237
decisión delegada, 236
Declaración de Helsinki, 239
Declaración Internacional sobre los
  Datos Genéticos Humanos, 240
Declaración Universal sobre Bioética
  y Derechos Humanos, 241
deducción, 242
delación voluntaria, 59
deliberación, 244
demencia, 245
denegación de asistencia, 247
denegación de atención, 247
deontología, 248
deontologismo, 249
derecho, 315
derecho a decidir, 316
derecho a la asistencia sanitaria, 318
derecho a la confidencialidad, 319
derecho a la información, 320
derecho a la intimidad, 321
derecho a la salud, 322
derecho a no saber, 323
derecho a no ser discriminado, 324
derecho a rechazar actuaciones, 326
derecho a rechazar tratamientos, 326
derecho a saber, 320
derecho colectivo, 328
derecho individual, 329
derechos animales, 331
derechos de los animales, 331
derechos del animal, 331
derechos humanos, 332
derechos reproductivos, 333
derroche de recursos naturales, 588
derroche en investigación, 589
desarrollo sostenible, 251
desdiferenciación celular, 250
desperdicio de recursos naturales, 588
desperdicio en investigación, 589
destrucción de embriones, 252
determinante de salud, 253
determinismo genético, 254
DGP, 264
DI, 270
diagnóstico, 263
diagnóstico genético
  preimplantacional, 264
diagnóstico genético prenatal, 265
diagnóstico preimplantacional, 264
diagnóstico prenatal, 265
diagnóstico psiquiátrico, 266
dignidad, 267
dignidad humana, 267
discapacidad, 269
discapacidad intelectual, 270
discriminación, 271
discriminación positiva, 272
diseño del estudio, 273
distanasia, 638
diversidad biológica, 88
división artificial de embriones, 462
DNA, 5
DNA recombinado, 6
DNA recombinante, 6
doble efecto, 706
documento de instrucciones
  previas, 280
documento de voluntades
  anticipadas, 280
dolor, 281
donación, 282
donación altruista, 283
donación de cadáver, 289
donación de embriones, 284
donación de esperma, 292
donación de gametos, 290
donación de órganos, 287
donación de ovocitos, 286
donación de óvulos, 286

- donación de preembriones, 284
 donación de sangre, 291
 donación de semen, 292
 donación de tejidos, 293
 donación de vivo, 294
 donación del cuerpo a la ciencia, 295
 donación desinteresada, 283
 donación dirigida, 297
 donación en asistolia, 298
 donación interesada, 299
 donación por coacción, 300
 donador | donadora, 302
 donante, 302
 donante altruista, 303
 donante cadáver, 304
 donante cadavérico | donante
   cadavérica, 304
 donante compatible, 305
 donante de embriones, 306
 donante de esperma, 311
 donante de gametos, 310
 donante de ovocitos, 308
 donante de óvulos, 308
 donante de preembriones, 306
 donante de semen, 311
 donante fallecido | donante
   fallecida, 304
 donante incompatible, 312
 donante muerto | donante
   muerta, 304
 donante vivo | donante viva, 314
 DVA, 280
- ECA, 43
 ecocidio, 335
 ecoética, 336
 ecología profunda, 337
 economía ecológica, 338
 ECP, 393
 edadismo, 340
 edaísmo, 340
 edatismo, 340
 edición de genes, 341
 edición del genoma, 341
 EDO, 584
 educación para la salud, 343
 efectividad, 348
- efecto adverso, 751
 efecto indeseado, 751
 efecto nocebo, 346
 efecto placebo, 347
 eficacia, 349
 eficiencia, 350
 elección de sexo, 817
 electrochoque, 847
 embrión, 352
 embrión preimplantacional, 353
 embrión preimplantatorio, 353
 embrión sobrante, 354
 embrión somático, 355
 empatía, 357
 empoderamiento, 363
 encarnizamiento terapéutico, 638
 epidemia, 365
 enfermedad, 581
 enfermedad contagiosa, 585
 enfermedad crónica avanzada, 583
 enfermedad de declaración
   obligatoria, 584
 enfermedad infecciosa, 585
 enfermedad mental, 886
 enfermedad terminal, 587
 enfermo | enferma, 580
 enmascaramiento, 356
 ensayo abierto, 47
 ensayo aleatorizado, 43
 ensayo ciego, 44
 ensayo clínico, 45
 ensayo clínico aleatorizado, 43
 enucleación del ovocito, 367
 epidemia, 368
 epidemiología, 369
 epigenética, 370
 equidad, 372
 equilibrio clínico, 371
 equívoco terapéutico, 373
 escucha activa, 375
 especie amenazada, 377
 especie introducida, 378
 especismo, 379
 esperanza de vida, 380
 esperanza de vida en buena
   salud, 381
 espermatozoide, 382
 espermatozoo, 382
 estado de mínima consciencia, 384

- estado de vigilia sin respuesta, 385
- estado vegetativo, 385
- estatus ontológico del embrión, 387
- esterilidad, 388
- esterilización, 389
- esterilización forzada, 390
- esterilización forzosa, 390
- estigma, 392
- estimulación cerebral profunda, 393
- estimulación ovárica, 394
- estudio analítico, 395
- estudio clínico, 396
- estudio de casos y controles, 397
- estudio de casos y testigos, 397
- estudio de cohortes, 398
- estudio de portadores, 732
- estudio de predisposición, 728
- estudio de susceptibilidad genética, 728
- estudio descriptivo, 399
- estudio experimental, 400
- estudio genético de portadores, 732
- estudio observacional, 401
- estudio predictivo, 735
- ética, 403
- ética ambiental, 336
- ética animal, 405
- ética aplicada a los animales, 405
- ética asistencial, 406
- ética civil, 407
- ética clínica, 406
- ética de la naturaleza, 336
- ética de los animales, 405
- ética de mínimos, 407
- ética del cuidado, 410
- ética ecológica, 336
- ética institucional, 413
- ética narrativa, 415
- ética profesional, 416
- ético -ca, 402
- etnocentrismo, 417
- etología, 418
- eugenesia, 419
- eugenesia liberal, 420
- eugenesia negativa, 421
- eugenesia positiva, 422
- eutanasia, 423
- excepción terapéutica, 711
- excepcionalismo genético, 425
- experimentación, 426
- experimentación animal, 427
- experimentación con animales, 427
- experimentación en animales, 427
- experimentación en humanos, 428
- experimentación humana, 428
- explotación animal, 432
- explotación de recursos naturales, 433
- extinción masiva, 434
- extracción, 435
- fabricación, 553
- fabricación de datos, 553
- factor de riesgo, 436
- falacia naturalista, 437
- fallo vacunal, 438
- falsa concepción terapéutica, 373
- falsa idea terapéutica, 373
- falsa paternidad, 440
- falsificación, 441
- farmacogenética, 442
- farmacovigilancia, 443
- fecundabilidad, 444
- fecundación, 445
- fecundación in vitro, 448
- fenotipo, 449
- fertilidad, 451
- feto, 452
- fiabilidad, 453, 454
- filiación, 455
- final de la vida, 456
- FIV, 448
- fortalecimiento, 363
- fraude científico, 458
- free rider, 685
- fútil, 459
- futilidad, 460
- gameto, 461
- gemelación artificial, 462
- gen, 463
- genética, 466, 467
- genética bioquímica, 468
- genética molecular, 469

- genético -ca**, 464, 470
génico -ca, 470
genoma, 471
genoma humano, 472
genómica, 473
genotipado, 476
genotipaje, 476
genotipar, 475
genotipificación, 476
genotipificar, 475
genotipo, 474
gestación, 482
gestación por sustitución, 483
gestación subrogada, 483
gestante por sustitución, 485
grupo de riesgo, 487
guía de buenas prácticas, 488
- hemocompatibilidad**, 163
hemodonación, 291
herencia, 492
herencia autosómica, 493
herencia holándrica, 497
herencia holoándrica, 497
herencia ligada al cromosoma X, 496
herencia ligada al cromosoma Y, 497
herencia ligada al sexo, 498
herencia materna, 499
herencia mitocondrial, 499
hermano salvador | hermana salvadora, 481
hermano seleccionado genéticamente | hermana seleccionada genéticamente, 481
heteroinjerto, 921
HGC, 504
hibridación genómica comparada, 504
hibridación genómica comparativa, 504
híbrido, 503
hidratación artificial, 505
hiperestimulación ovárica, 506
hipótesis Gaia, 507
histocompatibilidad, 508
histoincompatibilidad, 509
historia clínica, 510
homicidio por compasión, 511
homoinjerto, 25
honestidad, 513
hospital psiquiátrico, 514
hospitalidad, 515
hospitalización forzosa, 516
hospitalización involuntaria, 516
hospitalización no consentida, 516
huella de ADN, 364
huella ecológica, 677
huella genética, 364
huella molecular, 364
- iatrogenia**, 518
ICSI, 544
igualdad, 520
impacto, 531
imparcialidad, 532
incapacitación, 533
incapacitación judicial, 533
incapacitado | incapacitada, 675
incertidumbre, 536
independencia, 537
indicador de salud, 538
individualismo, 540
inducción, 541
infertilidad, 542
Informe Belmont, 543
Informe de Belmont, 543
ingeniería genética, 366
injerto, 358
injerto alogénico, 25
injerto autólogo, 57
inmovilización física, 190
inmovilización mecánica, 191
inmunidad, 523
inmunidad activa, 524
inmunidad colectiva, 527
inmunidad de comunidad, 527
inmunidad de grupo, 527
inmunidad pasiva, 528
inmunización, 529
inmunosupresión, 530
inseminación artificial, 545
instrucciones previas, 919
instrumentalización, 546
integridad, 547

Índex castellà

- internamiento involuntario**, 516
interrupción de tratamiento, 800
interrupción del tratamiento, 800
interrupción voluntaria del embarazo, 64
intervención sanitaria, 11
intimidad, 552
inútil, 459
invención de datos, 553
invención de enfermedades, 719
investigación, 766
investigación básica, 768
investigación biomédica, 769
investigación clínica, 770
investigación de resultados sanitarios, 771
investigación en servicios sanitarios, 772
investigación epidemiológica, 773
investigación farmacológica, 774
investigación translacional, 775
investigación traslativa, 775
investigador | investigadora, 556
inyección intracitoplasmática de un espermatozoide, 544
inyección intracitoplásmica de espermatozoide, 544
inyección intracitoplásmica de espermatozoides, 544
isoinjerto, 557
iusnaturalismo, 559
- juramento hipocrático**, 558
jusnaturalismo, 559
justicia, 560, 698
justicia distributiva, 561
justicia intergeneracional, 562
- legalismo**, 563
LET, 13
lex artis, 96
ley natural, 568
liberalismo, 566
libertad de elección, 569
- limitación del esfuerzo terapéutico**, 13
limitación del soporte vital, 13
lista de espera, 570
lista de espera de trasplantes, 571
LSV, 13
- macrodatos**, 232
madre de alquiler, 485
madre portadora, 485
madre subrogada, 485
madre sustituta, 485
maduración in vitro, 573
mal menor, 40
mala práctica, 578
mala praxis, 578
maleficente, 590
manipulación, 591
manipulación genética, 617
maternidad de alquiler, 483
maternidad genética, 593
maternidad gestacional, 594
maternidad legal, 595
maternidad subrogada, 483
mayoría de edad sanitaria, 576
medicalización de la muerte, 597
medicalización de la vida, 598
medicina alternativa, 599
medicina curativa, 600
medicina de precisión, 601
medicina defensiva, 602
medicina genómica, 601
medicina natural, 604
medicina naturopática, 604
medicina paralela, 599
medicina personalizada, 601
medicina personalizada de precisión, 601
medicina preventiva, 605
medicina regenerativa, 606
medicina satisfactiva, 607
medicina voluntaria, 607
médico responsable | médico responsable, médica responsable, 612
medida coercitiva, 610
medida restrictiva, 610

- medidas de soporte vital**, 839
mejor interés, 219
mejor interés del paciente, 219
mejoramiento humano, 614
menor maduro | menor madura, 608
metaética, 611
MIV, 573
modificación del genoma, 341
modificación genética, 617
moral, 618, 619
morbilidad, 620
mortalidad, 626
mosaico, 627
movimiento de liberación animal, 628
muerte, 621
muerte cerebral, 624
muerte digna, 623
muerte encefálica, 624
muerte natural, 625
mutación, 629
- neuroestimulación cerebral profunda**, 393
no maleficencia, 703
no paternidad, 440
normalidad, 633
nutrición artificial, 634
- objeción de conciencia**, 635
objetividad, 636
obstinación diagnóstica, 637
obstinación terapéutica, 638
ocultación, 639
OGM, 648
OMG, 648
ONR, 645
oocito, 642
óptimo de población, 644
orden de no reanimación, 645
orden de no reanimar, 645
orden de no resucitación, 645
orden de no resucitar, 645
organismo genéticamente modificado, 648
organismo modificado genéticamente, 648
organismo transgénico, 649
órgano, 647
ovocito, 642
ovocito enucleado, 643
óvulo, 642, 650
- paciente**, 653
pacto de silencio, 186
padre comitente | madre comitente, 657
padre de intención | madre de intención, 657
pandemia, 655
panel de genes, 656
partenogénesis, 658
partenogenote, 659
partenote, 659
participación comunitaria, 661
participante, 662
paternalismo, 663
paternidad discordante, 440
paternidad genética, 665
paternidad legal, 666
patrocinador | patrocinadora, 720
pendiente deslizante, 41
pendiente resbaladiza, 41
penetrancia, 671
pérdida crónica del injerto, 759
perfeccionamiento humano, 614
perfusión, 673
persona, 674
persona incapacitada, 675
persuasión, 676
píldora del día siguiente, 37
píldora postcoital, 37
placebo, 682
plagio, 683
plan de decisiones anticipadas, 681
población de riesgo, 487
polizón | polizona, 685
prácticas de publicación, 686
predeterminación del sexo, 817
predisposición genética, 687
preembrión, 353
pregunta de investigación, 689

preservación, 690
preservación de la fertilidad, 691
prima facie, 692
primacia del ser humano, 693
principalismo, 708
principio, 694
principio de autonomía, 695
principio de beneficencia, 697
principio de cautela, 704
principio de doble efecto, 706
principio de equiponderación, 371
principio de justicia, 698
principio de las 3R, 701
principio de las tres R, 701
principio de no maleficencia, 703
principio de precaución, 704
principio de respeto
  a las personas, 695
principio de utilidad, 696
principio del doble efecto, 706
principio del interés superior del
  menor, 699
principio del voluntario
  indirecto, 706
principio precautorio, 704
principio utilitarista, 696
principismo, 708
prioridad, 709
priorización, 710
privilegio terapéutico, 711
problema de salud, 712
problema ético, 713
problema moral, 713
procedimiento, 715
profesional de la salud, 716
profesional sanitario | profesional
  sanitaria, 716
promoción de enfermedades, 719
promoción de la salud, 718
promotor | promotora, 720
propiedad intelectual, 721
protección de la salud, 722
proteínoma, 723
proteínómica, 724
proteoma, 723
proteómica, 724
protocolo, 725
prudencia, 737
prueba cruzada, 726

prueba de compatibilidad, 726
prueba de farmacogenética, 727
prueba de portadores, 732
prueba de predisposición
  genética, 728
prueba genética, 730
prueba genética de consumo, 734
prueba genética diagnóstica, 733
prueba genética directa al
  consumidor, 734
prueba genética DTC, 734
prueba genética predictiva, 735
prueba genética presintomática, 735
psicociugía, 738
psicoeducación, 739
psicoterapia, 740
psiquiátrico, 514
publicación duplicada, 742
publicación redundante, 742

quimera, 746

racionamiento, 748
RCP, 754
RCR, 754
rDNA, 6
reacción adversa, 751
reacción adversa de tipo A, 752
reacción adversa de tipo B, 753
reanimación cardíaca, 754
reanimación cardiopulmonar, 754
reanimación cardiotorrespiratoria, 754
recepción de embriones, 761
recepción de ovocitos
  de la pareja, 762
recepción de óvulos de la pareja, 762
receptor | receptora, 765
rechazo, 755
rechazo agudo, 757
rechazo al tratamiento, 758
rechazo crónico, 759
rechazo del tratamiento, 758
rechazo hiperagudo, 760
reducción de embriones, 776
reducción embrionaria, 776

- relación asistencial, 777
 relación clínica, 777
 relación sanitaria, 777
 relativismo ético, 779
 representante, 780
 reproducción asexual, 781
 reproducción asistida, 782
 reproducción humana asistida, 782
 reproducción post mortem, 783
 reprogramación celular, 784
 respeto, 785
 respiración artificial, 786
 respiración asistida, 786
 responsabilidad científica, 787
 responsabilidad clínica, 788
 responsabilidad individual en la salud, 789
 responsabilidad médica, 788
 responsabilidad social en la salud, 790
 respuesta nocebo, 346
 respuesta placebo, 347
 restricción farmacológica, 189
 restricción física, 190
 restricción mecánica, 191
 restricción química, 189
 resucitación, 754
 resurrección, 754
 retirada de tratamiento, 800
 retirada del consentimiento, 799
 retirada del estudio, 798
 retirada del tratamiento, 800
 retorno, 801
 retractación, 802
 revocación del consentimiento, 799
 riesgo, 805
 rigor científico, 804
 RNA, 7
 ROPA, 762
- salud mental, 808
 salud pública, 809
 salud reproductiva, 810
 sanidad, 809
 secreto profesional, 811
 secuenciación, 818
 secuenciación de alto rendimiento, 821
- secuenciación de nueva generación, 821
 secuenciación masiva, 821
 sedación, 812
 sedación en la agonía, 813
 sedación paliativa, 814
 sedación terminal, 813
 selección de embriones, 815
 selección de sexo, 817
 selección del receptor, 816
 sesgo, 82
 sesgo de confusión, 84
 sesgo de observación, 83
 sesgo de publicación, 85
 sesgo de selección, 86
 sesgo en la publicación, 85
 simulación, 823
 síntoma refractario, 822
 sistema de valores, 824
 situación de últimos días, 825
 solidaridad, 828
 soporte vital, 839
 subjetivismo, 833
 SUD, 825
 sufrimiento, 667
 sufrimiento insoportable, 668
 suicidio asistido, 835
 suicidio asistido médicamente, 836
 sujeción física, 190
 sujeción mecánica, 191
 sujeto de una vida, 832
 sujeto del ensayo, 662
 supervivencia del injerto, 837
 supervivencia del receptor, 838
 susceptibilidad genética, 687
- TAI, 856
 tamizado, 209
 TC, 867
 TEC, 847
 tejido, 844
 terapia biológica, 845
 terapia celular, 846
 terapia electroconvulsiva, 847
 terapia fetal, 848
 terapia génica, 849
 terapia génica germinal, 850

- terapia génica somàtica, 851
tipificació tisular, 852
TNCS, 869
toxicologia, 854
tráfico de especies amenazadas, 862
tráfico de órganos, 863
tráfico de tejidos, 864
tráfico ilegal de especies
amenazadas, 862
transdiferenciación, 866
transferencia de conocimiento, 867
transferencia embrionaria, 868
transferencia nuclear de célula
somática, 869
transferencia nuclear de células
somáticas, 869
transfusión, 870
transgénesis, 871
transhumanismo, 872
transmisión, 873
transparencia, 874
trasplante, 358, 876
trasplante cruzado, 877
trasplante de donante vivo, 879
trasplante de órgano, 878
trasplante de tejido, 880
trasplante de tejido fetal, 881
trasplante de tejidos, 880
trasplante dominó, 100
trasplante en cadena, 100
trastorno, 886
trastorno mental, 886
tratamiento, 855
tratamiento ambulatorio
involuntario, 856
tratamiento biológico, 845
tratamiento de fertilidad, 860
tratamiento de infertilidad, 860
tratamiento desproporcionado, 861
tratamiento electroconvulsivo, 847
tratamiento extraordinario, 861
triaje, 887
turismo de trasplante, 888
turismo reproductivo, 889
turismo sanitario, 890
tutela, 891
tutor | tutora, 892
universalismo ético, 893
uso compasivo, 894
utilitarismo, 895
vacuna, 898
vacuna no sistemática, 899
vacuna sistemática, 900
vacunación, 901
vacunación obligatoria, 902
validez, 903, 904
valor, 905
valor instrumental, 906
valor intrínseco, 907
valor moral, 908
valoración de la competencia, 60
valores latentes, 909
valores ocultos, 909
veganismo, 910
vegetarianismo, 911
vegetarismo, 911
vigilancia epidemiológica, 913
violencia obstétrica, 914
virtud, 915
vitrificación, 916
VO, 914
voluntad, 918
voluntades anticipadas, 919
vulnerabilidad, 920
xenoinjerto, 921
yatrogenia, 518
zigoto, 922

Index anglès

3Rs, 701

abuse during childbirth, 914

ACC, 156

accompanying, 8

active immunity, 524

active listening, 375

acute cellular rejection, 757

acute rejection, 757

adult stem cell, 119

advance care planning, 681

advance directive, 280, 919

advance directive document, 280

advance directive form, 280

advance directives, 919

advanced directive, 280

advanced directives, 919

adverse drug effect, 751

adverse drug reaction, 751

adverse effect, 751

adverse event, 376

adverse reaction, 751

affirmative action, 272

ageism, 340

agism, 340

agony, 20

allogenic graft, 25

allograft, 25

alternative medicine, 599

altruism, 26

altruistic donation, 283

altruistic donor, 303

analgesia, 27

analytic study, 395

analytical study, 395

animal care committee, 156

animal ethics, 405

animal experimentation, 427

animal exploitation, 432

animal liberation movement, 628

animal rights, 331

animal rights movement, 628

animal welfare, 81

anonymisation, 34

anonymization, 34

anthropocentrism, 38

AOT, 856

ART, 782

artificial abortion, 64

artificial embryo splitting, 462

artificial feeding, 634

artificial hydration, 505

artificial insemination, 545

artificial nutrition, 634

artificial respiration, 786

asexual reproduction, 781

assessment of decision-making
capacity, 60

assisted conception, 782

assisted outpatient treatment, 856

assisted reproduction, 782

assisted reproductive technology, 782

Índex anglès

- assisted suicide, 835
- assisted ventilation, 786
- asystolic donation, 298
- auto-guardianship, 59
- autograft, 57
- autoguardianship, 59
- autonomy, 58
- autosomal heredity, 493
- awareness of disease, 177

- bad practice, 578
- bank, 87
- bank for autologous use, 78
- basic research, 768
- belief system, 824
- Belmont Report, 543
- beneficence, 697
- beneficent, 79
- benefit, 80
- best interest of the child, 699
- best interest of the child standard, 699
- bias, 82
- bias in publication, 85
- big data, 232
- biobank, 87
- biochemical genetics, 468
- biodiversity, 88
- bioethical, 89
- bioethics, 90
- bioethics committee, 160
- biological diversity, 88
- biological therapy, 845
- biomedical research, 769
- biopolitics, 92
- biorepository, 87
- biotherapy, 845
- bizarre adverse reaction, 753
- blastocyst, 94
- blind trial, 44
- blinding, 113
- blood bank, 74
- blood compatibility, 163
- blood donation, 291
- body donation, 295
- body donation for research, 295
- brain death, 624

- cadaver donation, 289
- cadaveric donation, 289
- cadaveric donor, 304
- capacity, 106, 164
- capacity assessment, 60
- care, 52
- carrier test, 732
- carrier testing, 732
- case, 109
- case finding, 767
- case referent study, 397
- case-control study, 397
- casuistry, 110
- CEC, 155
- cell, 114
- cell reprogramming, 784
- cell therapy, 846
- cellular dedifferentiation, 250
- cellular rejection, 757
- cellular therapy, 846
- CGH, 504
- chemical restraint, 189
- chimaera, 746
- chimera, 746
- chromosomal aberration, 33
- chromosome, 222
- chronic graft failure, 759
- chronic rejection, 759
- clinical equipoise, 371
- clinical ethics, 406
- clinical ethics committee, 155
- clinical relationship, 777
- clinical research, 770
- clinical responsibility, 788
- clinical study, 396
- clinical study design, 273
- clinical trial, 45
- clone, 134
- clone, to, 136, 137
- clonic, 135
- cloning, 138, 139
- co-IVF, 762
- co-payment, 206
- code of ethics, 148
- code of good practice in research, 149
- code of good research practice, 149
- coerced sterilization, 390
- coercion, 145
- cohort study, 398

- collective right**, 328
coma, 152
communitarianism, 173
community immunity, 527
community participation, 661
company, 161
comparative genomic hybridisation, 504
comparative genomic hybridization, 504
compassion, 162
compassionate homicide, 511
compassionate use, 894
compatibility test, 726
compatible donor, 305
competence, 164
competence assessment, 60
competent, 167
comprehension, 168
compulsory sterilization, 390
concealment, 639
confidence, 174
confidentiality, 175
conflict of interest, 176
conflict of interests, 176
confounding bias, 84
conscientious objection, 635
consensus, 180
consent, 181
consequentialism, 183
conservation, 185
conspiracy of silence, 186
contagion, 187, 585
contagious disease, 585
context, 195
contraception, 35
contraceptive, 36
contractualism, 198
contraindication, 199
Convention on Human Rights and Biomedicine, 204
copayment, 206
cost-benefit analysis, 28
cost-effectiveness analysis, 29
cost-utility analysis, 30
counseling, 9
counselling, 9
CRISPR, 217
CRISPR-Cas9, 217
criterion of proportionality, 218
cross transplantation, 877
cross-border reproductive care, 889
cross-match, 726
crossover transplantation, 877
cryopreservation, 214
cultural competence, 165
curative medicine, 600
curator, 225
curatorship, 227
cure, 52
cytogenetics, 132

damage, 233
data bank, 72
daughter cell, 115
DBS, 393
DCD, 298
dead donor, 304
death, 621
death with dignity, 623
decision, 234
decision-making capacity, 164
decisional capacity, 164
Declaration of Helsinki, 239
deduction, 242
deep brain stimulation, 393
deep ecology, 337
defensive medicine, 602
deliberation, 244
dementia, 245
demographic control, 200
deontological code, 151
deontologism, 249
deontology, 248
deoxyribonucleic acid, 5
descriptive study, 399
designated donation, 297
designer baby, 631
desoxyribonucleic acid, 5
destruction of embryos, 252
determinant of health, 253
diagnosis, 263
diagnostic genetic test, 733
dignity, 267
direct-to-consumer genetic testing, 734

Índex anglès

- disability, 269
- discrimination, 271
- disease, 581
- disease mongering, 719
- disorder, 886
- disproportionate treatment, 861
- distributive justice, 561
- DNA, 5
- DNA fingerprint, 364
- DNR, 645
- DNR order, 645
- do-not-resuscitate, 645
- do-not-resuscitate order, 645
- domino transplantation, 100
- donation, 282
- donation after cardiac death, 298
- donor, 302
- double effect, 706
- drug regulatory agency, 18
- drug safety, 443
- DTC genetic testing, 734
- dummy, 823
- dummy treatment, 823
- duplicate publication, 742
- duty, 255
- duty of non-abandonment, 259
- duty to provide care, 258
- duty to treat, 258
- dysthanasia, 638

- ecocide, 335
- ecoethics, 336
- ecological economics, 338
- ecological footprint, 677
- ECT, 847
- effectiveness, 348
- efficacy, 349
- efficiency, 350
- egg bank, 70
- egg cell, 650
- electroconvulsive therapy, 847
- electroshock therapy, 847
- embryo, 352
- embryo adoption, 761
- embryo bank, 68
- embryo cryopreservation, 215
- embryo custody, 230
- embryo destruction, 252
- embryo donation, 284
- embryo donor, 306
- embryo reception, 761
- embryo reduction, 776
- embryo selection, 815
- embryo splitting, 462
- embryo transfer, 868
- embryo twinning, 462
- embryonic reduction, 776
- embryonic stem cell, 121
- emergency contraceptive, 37
- empathy, 357
- empowerment, 363
- end of life, 456
- end of life care, 54
- end stage chronic disease, 583
- end-stage chronic disease, 583
- endangered species, 377
- endemic, 365
- enforced sterilization, 390
- enhancement, 614
- enucleated egg cell, 643
- enucleated oocyte, 643
- environmental ethics, 336
- EOLC, 54
- epidemic, 368
- epidemiological research, 773
- epidemiological surveillance, 913
- epidemiology, 369
- epigenetics, 370
- equality, 520
- equity, 372
- ERC, 158, 159
- ES cell, 121
- EST, 847
- ET, 868
- ethical, 402
- ethical abortion, 61
- ethical code, 148
- ethical problem, 713
- ethical relativism, 779
- ethical review committee, 158, 159
- ethical subjectivism, 833
- ethical universalism, 893
- ethics, 403
- ethics applied to animals, 405
- ethics committee, 154, 158, 159
- ethics of care, 410

- ethics of minima, 407
 ethnocentrism, 417
 ethnology, 418
 eugenic abortion, 62
 eugenics, 419
 euthanasia, 423
 experimental animal, 31
 experimental study, 400
 experimentation, 426
 experimentation on humans, 428
 exploitation of natural resources, 433
 extinction event, 434
 extra embryo, 354
 extraction, 435
 extraordinary treatment, 861
- fabrication, 553
 false paternity, 440
 falsification, 441
 fecundability, 444
 fecundation, 445
 fertilisation, 445
 fertility, 451
 fertility preservation, 691
 fertility treatment, 860
 fertilization, 445
 fetal stem cell, 122
 fetal therapy, 848
 fetal tissue transplantation, 881
 fetus, 452
 filiation, 455
 foetal stem cell, 122
 foetal therapy, 848
 foetal tissue transplantation, 881
 foetus, 452
 forced donation, 300
 forced hospitalisation, 516
 forced hospitalization, 516
 forced sterilization, 390
 free rider, 685
 freedom of choice, 569
 FSC, 122
 futile, 459
 futility, 460
- Gaia hypothesis, 507
 gamete, 461
 gamete bank, 73
 gamete donation, 290
 gamete donor, 310
 gender selection, 817
 gene, 463
 gene editing, 341
 gene panel, 656
 gene therapy, 849
 gene typing, 476
 genetic, 464, 470
 genetic analysis, 730
 genetic assay, 730
 genetic carrier test, 732
 genetic carrier testing, 732
 genetic counseling, 48
 genetic counselling, 48
 genetic determinism, 254
 genetic engineering, 366
 genetic exceptionalism, 425
 genetic fingerprint, 364
 genetic footprint, 364
 genetic imprint, 364
 genetic manipulation, 617
 genetic maternity, 593
 genetic modification, 617
 genetic motherhood, 593
 genetic paternity, 665
 genetic predisposition, 687
 genetic screening, 210
 genetic susceptibility, 687
 genetic susceptibility testing, 728
 genetic test, 730
 genetically engineered organism, 648
 genetically modified organism, 648
 genetics, 466, 467
 genic, 470
 genome, 471
 genome editing, 341
 genome engineering, 341
 genomic medicine, 601
 genomics, 473
 genotype, 474
 genotype, to, 475
 genotyping, 476
 GEO, 648
 germ cell, 461

- germline gene therapy, 850
- germline therapy, 850
- gestation, 482
- gestational maternity, 594
- gestational motherhood, 594
- GGT, 850
- global bioethics, 91
- global warming, 374
- GMO, 648
- good practice, 96
- good practices guide, 488
- good Samaritan, 95
- graft, 358
- graft rejection, 755
- graft survival, 837
- grafting, 876
- greater-benefit criterion, 219, 220
- group right, 328
- guardianship, 891
- harvesting, 435

- HE, 614
- health care, 56
- health care professional, 716
- health care provider, 716
- health care wishes, 919
- health determinant, 253
- health education, 343
- health file, 510
- health indicator, 538
- health outcomes research, 771
- health practitioner, 716
- health problem, 712
- health professional, 716
- health promotion, 718
- health protection, 722
- health services portfolio, 108
- health services research, 772
- healthy life expectancy, 381
- Helsinki Declaration, 239
- hemocompatibility, 163
- herd immunity, 527
- heredity, 492
- heterograft, 921
- hidden values, 909
- high-throughput sequencing, 821
- Hippocrates' Oath, 558

- Hippocratic Oath, 558
- histocompatibility, 508
- histoincompatibility, 509
- holandric heredity, 497
- holandric inheritance, 497
- homograft, 25
- homologous graft, 25
- honesty, 513
- hospitality, 515
- host, 765
- host's survival, 838
- HREC, 158, 159
- HTS, 821
- human dignity, 267
- human enhancement, 614
- human experimentation, 428
- human genetic data, 231
- human genome, 472
- human research ethics committee, 158, 159
- human rights, 332
- hybrid, 503
- hyperacute rejection, 760

- iatrogenesis, 518
- ICSI, 544
- ID, 270
- ill, 580
- illegal trade in endangered species, 862
- immunisation, 529
- immunisation campaign, 103
- immunisation coverage, 146
- immunisation schedule, 101
- immunity, 523
- immunization, 529
- immunization campaign, 103
- immunization coverage, 146
- immunization schedule, 101
- immunosuppression, 530
- impact, 531
- impartiality, 532
- in vitro fertilisation, 448
- in vitro fertilization, 448
- in vitro maturation, 573
- incapacitated, 675
- incapacitation, 533

- incompatible donor**, 312
independence, 537
individual responsibility
    for health, 789
individual right, 329
individualised medicine, 601
individualism, 540
individualized medicine, 601
induction, 541
infectious disease, 585
infertility, 542
infertility treatment, 860
informed consent, 182
inheritance, 492
insight, 177
institutional ethics, 413
institutional review board, 158, 159
instrumental value, 906
instrumentalisation, 546
instrumentalization, 546
integrity, 547
intellectual disability, 270
intellectual property, 721
intellectual property rights, 721
intended father | intended mother, 657
intended parent, 657
intercultural communicator, 172
intergenerational justice, 562
intermediate course of action, 229
International Declaration on Human Genetic Data, 240
intimacy, 552
intracytoplasmic sperm injection, 544
intrinsic value, 907
introduced species, 378
investigator, 556
involuntary admission, 516
involuntary commitment, 516
involuntary hospitalisation, 516
involuntary hospitalization, 516
involuntary outpatient treatment, 856
IOT, 856
IRB, 158, 159
isogenic graft, 557
isograft, 557
isolation, 21, 22

ius naturale, 568
iusnaturalism, 559
IVF, 448
IVM, 573

jus naturale, 568
jusnaturalism, 559
justice, 560, 698

knowledge transfer, 867
knowledge translation, 867
KT, 867

laboratory animal, 31
last-days situation, 825
legal capacity, 106
legal maternity, 595
legal motherhood, 595
legal paternity, 666
legalism, 563
lesser evil argument, 40
liberal eugenics, 420
liberalism, 566
life donor, 314
life expectancy, 380
life support, 839
life support care, 839
life support limitation, 13
limitation of life support, 13
live donor transplantation, 879
living donation, 294
living donor transplantation, 879
LLS, 13
LSL, 13

maleficent, 590
mandatory vaccination, 902
manipulation, 591
masking, 356
mass extinction, 434
mass screening, 213

- maternal heredity, 499
maternal inheritance, 499
mature minor, 608
mechanical restraint, 191
medical action, 11
medical chart, 510
medical futility, 460
medical intervention, 11
medical record, 510
medical tourism, 890
medicalization of death, 597
medicalization of dying, 597
medicalization of life, 598
medically-assisted suicide, 836
medicinal restraint, 189
mental competence, 164
mental disorder, 886
mental health, 808
mental health center, 129
mental health centre, 129
mental health disorder, 886
mental hospital, 514
mental illness, 886
metaethics, 611
MH, 808
minimally conscious state, 384
misattributed paternity, 440
misuse of natural resources, 588
mitochondrial heredity, 499
mitochondrial inheritance, 499
molecular cytogenetics, 133
molecular genetics, 469
moral, 619
moral agent, 19
moral conscience, 178
moral problem, 713
moral value, 908
morals, 618
morbidity, 620
mortality, 626
mosaic, 627
multigene panel, 656
multiple publication, 742
multipotent stem cell, 119
mutation, 629
narrative ethics, 415
natural death, 625
natural law, 568
natural medicine, 604
naturalistic fallacy, 437
naturopathic medicine, 604
ND, 584
negative eugenics, 421
next-generation sequencing, 821
NGS, 821
no-code order, 645
nocebo effect, 346
nocebo response, 346
non-altruistic donation, 299
non-conventional medicine, 599
non-heart-beating donation, 298
non-paternity, 440
non-systematic vaccine, 899
nonmaleficence, 703
normality, 633
notifiable disease, 584
Nuremberg Code, 150
Oath of Hippocrates, 558
objectivity, 636
obligatory vaccination, 902
observation bias, 83
observational study, 401
obstetric violence, 914
obstetrical violence, 914
oligopotent cell, 124
oligopotential cell, 124
ontological status of the embryo, 387
oocyte, 642
oocyte activation, 10
oocyte bank, 70
oocyte donation, 286
oocyte donor, 308
oocyte enucleation, 367
open label trial, 47
open trial, 47
opportunistic screening, 212
opportunity cost, 207
optimum population, 644
organ, 647
organ donation, 287

- organ traffic**, 863
organ trafficking, 863
organ transplantation, 878
outpatient commitment, 856
OV, 914
ovarian hyperstimulation, 506
ovarian stimulation, 394
Oviedo Convention, 204
ovocyte, 642
ovum, 650
- pain**, 281
paired exchange transplantation, 877
palliative care, 224
palliative sedation, 814
palliative sedation in agony, 813
pandemic, 655
PAR, 762
parthenogenesis, 658
parthenogenote, 659
parthenote, 659
participant, 662
partner IVF, 762
partner-assisted reproduction, 762
passive immunity, 528
paternalism, 663
patient, 653
patient abandonment, 2
patient dropout, 1
patient-centered care, 55
patient-centred care, 55
payback, 801
penetrance, 671
penetrancy, 671
perfusion, 673
person, 674
person-centered care, 55
person-centred care, 55
personalised medicine, 601
personalized medicine, 601
persuasion, 676
PGD, 264
pharmaceutical regulatory agency, 18
pharmacogenetic test, 727
pharmacogenetics, 442
pharmacological research, 774
pharmacovigilance, 443
phenotype, 449
physical restraint, 190
PID, 264
placebo, 682
placebo effect, 347
placebo response, 347
plagiarism, 683
pluripotent cell, 125
pluripotential cell, 125
population control, 200
positive discrimination, 272
positive eugenics, 422
post-mortem reproduction, 783
postcoital contraceptive, 37
posthumous reproduction, 783
postnatal stem cell, 119
pre-embryo, 353
precautionary principle, 704
precision medicine, 601
predictive gene test, 735
predictive test, 735
predictive testing, 735
predispositional testing, 728
preembryo, 353
pregnancy, 482
preimplantation diagnosis, 264
preimplantation embryo, 353
preimplantation genetic diagnosis, 264
prenatal diagnosis, 265
prenatal genetic diagnosis, 265
preservation, 184, 690
presymptomatic test, 735
preventive medicine, 605
prima facie, 692
primacy of the human being, 693
principle, 694
principle of autonomy, 695
principle of beneficence, 697
principle of double-effect, 706
principle of justice, 698
principle of nonmaleficence, 703
principle of respect for persons, 695
principle of utility, 696
principlism, 708
prioritisation, 710

- prioritization, 710
priority, 709
privacy, 552
procedure, 715
professional competence, 166
professional ethics, 416
professional secrecy, 811
professional secret, 811
proteome, 723
proteomics, 724
protocol, 725
proxy's decision, 237
prudence, 737
psychiatric diagnosis, 266
psychiatric disorder, 886
psychiatric facility, 514
psychiatric hospital, 514
psychiatric surgery, 738
psychoeducation, 739
psychosurgery, 738
psychotherapy, 740
public health, 809
public health services, 809
publication bias, 85
publication practices, 686
- quality of life, 744
quarantine, 745
- randomisation, 23
randomised clinical trial, 43
randomization, 23
randomized clinical trial, 43
rationing, 748
RCT, 43
rDNA, 6
REB, 158, 159
REC, 158, 159
reception of oocytes from partner, 762
receptor selection, 816
recipient, 765
recipient's survival, 838
reciprocal IVF, 762
recombinant DNA, 6
redundant publication, 742
refractory symptom, 822
refusal of treatment, 758
refusal to treat, 247
refusal to treatment, 758
regenerative medicine, 606
rejection, 755
rejection of treatment, 758
relevance gap, 98
reliability, 453, 454
removal, 435
representative, 780
reproductive cloning, 140
reproductive health, 810
reproductive rights, 333
reproductive tourism, 889
requested legal abortion, 64
research, 766
research design, 273
research ethics board, 158, 159
research ethics committee, 158, 159
research question, 689
research waste, 589
researcher, 556
respect, 785
responsible physician, 612
restraint, 610
restraint measure, 610
resuscitation, 754
retraction, 802
reverse discrimination, 272
ribonucleic acid, 7
right, 315
right not to know, 323
right not-to-know, 323
right to choose, 316
right to confidentiality, 319
right to health, 322
right to health care, 318
right to information, 320
right to know, 320
right to not be discriminated against, 324
right to privacy, 321
right to reject a treatment, 326
right-to-know, 320
risk, 805
risk factor, 436
risk group, 487

- risk population**, 487
risk-benefit balance, 66
RNA, 7
ROPA, 762
- satisfactory medicine**, 607
savior baby, 481
savior child, 481
savior sibling, 481
saviour baby, 481
saviour child, 481
saviour sibling, 481
SCGT, 851
scientific communication, 170
scientific misconduct, 458
scientific responsibility, 787
scientific rigor, 804
scientific rigour, 804
SCNT, 869
screening, 209
second-generation sequencing, 821
sedation, 812
selection bias, 86
sequencing, 818
sex selection, 817
sex-linked heredity, 498
sex-linked inheritance, 498
SGT, 851
shared decision, 235
sick, 580
slippery-slope argument, 41
social responsibility for health, 790
solidarity, 828
somatic cell, 126
somatic cell gene therapy, 851
somatic cell nuclear transfer, 869
somatic embryo, 355
somatic gene therapy, 851
somatic stem cell, 119
spare embryo, 354
speciesism, 379
specism, 379
sperm, 382
sperm bank, 76
sperm cell, 382
sperm donation, 292
sperm donor, 311
spermatozoid, 382
spermatozoon, 382
sponsor, 720
stem cell, 118
sterilisation, 389
sterility, 388
sterilization, 389
stigma, 392
study design, 273
study withdrawal, 798
subject, 662
subject of a life, 832
subjectivism, 833
suffering, 667
surplus embryo, 354
surrogacy, 483
surrogate, 485
surrogate mother, 485
surrogate motherhood, 483
surrogate pregnancy, 483
surrogate's decision, 237
sustainable development, 251
systematic vaccine, 900
- terminal disease**, 587
terminal illness, 587
terminal sedation, 813
test animal, 31
therapeutic abortion, 65
therapeutic cloning, 141
therapeutic communication, 169
therapeutic exception, 711
therapeutic misconception, 373
therapeutic obstinacy, 638
therapeutic overzealousness, 638
therapeutic privilege, 711
therapy withdrawal, 800
threatened species, 377
three R's, 701
three Rs, 701
tissue, 844
tissue bank, 77
tissue donation, 293
tissue stem cell, 119
tissue traffic, 864
tissue trafficking, 864
tissue transplantation, 880

- tissue typing, 852
tissue-specific stem cell, 119
totipotent cell, 127
totipotential cell, 127
toxicology, 854
traffic in endangered species, 862
traffic in organs, 863
trafficking in endangered species, 862
trafficking in organs, 863
transdifferentiation, 866
transfusion, 870
transgenesis, 871
transgenic organism, 649
transgenic species, 649
transhumanism, 872
translational medicine, 775
translational research, 775
transmission, 873
transparency, 874
transplant, 358, 876
transplant tourism, 888
transplant waiting list, 571
transplantation, 876
transplantation coordination, 205
treatment, 855
treatment refusal, 758
treatment withdrawal, 800
treatment withholding, 632
triage, 887
trial subject, 662
trialist, 662
trust, 174
tutor, 892
tutorship, 891
type A adverse reaction, 752
type B adverse reaction, 753
- umbilical cord blood bank, 75
unbearable suffering, 668
uncertainty, 536
unconventional medicine, 599
undesirable effect, 751
undifferentiated cell, 117
unipotent cell, 128
unipotential cell, 128
- Universal Declaration on Bioethics
and Human Rights, 241
unmasked trial, 47
unresponsive wakefulness
syndrome, 385
utilitarianism, 895
utility, 696
- vaccination, 901
vaccination campaign, 103
vaccination coverage, 146
vaccination schedule, 101
vaccine, 898
vaccine coverage, 146
vaccine failure, 438
validity, 903, 904
value, 905
veganism, 910
vegetarianism, 911
vegetative state, 385
verbal restraint, 194
virtue, 915
vitrification, 916
vulnerability, 920
- waiting list, 570
waste, 589
waste in research, 589
waste of natural resources, 588
wedge argument, 41
will, 918
withdrawal of consent, 799
withholding of treatment, 632
written advance directive, 280
- X chromosome linked
inheritance, 496
X-linked heredity, 496
X-linked inheritance, 496
xenograft, 921

Y chromosome linked inheritance, 497
Y-linked heredity, 497
Y-linked inheritance, 497

zygote, 922

Bibliografia

Legislació

CATALUNYA. “Llei 21/2000, de 29 de desembre, sobre els drets d’informació concernent la salut i l’autonomia del pacient, i la documentació clínica” [en línia]. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* (11 gener 2001), núm. 3303.

<https://portaljuridic.gencat.cat/ca/pjur_ocults/pjur_resultats_fitxa?action=fitxa&documentId=246194> [Consulta: 19 novembre 2019]

ESpanya. “Llei 41/2002, de 14 de novembre, bàsica reguladora de l’autonomia del pacient i de drets i obligacions en matèria d’informació i documentació clínica” [en línia]. *Boletín Oficial del Estado* (02 desembre 2002), suplement núm. 21 en llengua catalana, p. 3057-3062.

<https://www.boe.es/boe_catalan/dias/2002/12/02/pdfs/A03057-03062.pdf> [Consulta: 19 novembre 2019]

ESpanya. “Llei 14/2006, de 26 de maig, sobre tècniques de reproducció humana assistida” [en línia]. *Boletín Oficial del Estado* (01 juny 2006), suplement núm. 12 en llengua catalana, p. 1696-1706.

<https://www.boe.es/boe_catalan/dias/2006/06/01/pdfs/A01696-01706.pdf> [Consulta: 19 novembre 2019]

ESpanya. “Llei 14/2007, de 3 de juliol, de recerca biomèdica” [en línia]. *Boletín Oficial del Estado* (07 juliol 2007), suplement núm. 22 en llengua catalana, p. 3013-3035.

<https://www.boe.es/boe_catalan/dias/2007/07/07/pdfs/A03013-03035.pdf> [Consulta: 19 novembre 2019]

ESpanya. “Llei orgànica 2/2010, de 3 de març, de salut sexual i reproductiva i de la interrupció voluntària de l’embaràs” [en línia]. *Boletín Oficial del Estado* (04 març 2010), suplement núm. 55 en llengua catalana, p. 1-14.

<https://www.boe.es/boe_catalan/dias/2010/03/04/pdfs/BOE-A-2010-3514-C.pdf> [Consulta: 19 novembre 2019]

Bibliografia

ESpanya. "Reial decret 1723/2012, de 28 de desembre, pel qual es regulen les activitats d'obtenció, utilització clínica i coordinació territorial dels òrgans humans destinats al trasplantament i s'estableixen requisits de qualitat i seguretat" [en línia]. *Boletín Oficial del Estado* (29 desembre 2012), suplement núm. 313 en llengua catalana, p. 1-33. <https://www.boe.es/boe_catalan/dias/2012/12/29/pdfs/BOE-A-2012-15715-C.pdf> [Consulta: 19 novembre 2019]

ESpanya. "Reial decret 1090/2015, de 4 de desembre, pel qual es regulen els assajos clínics amb medicaments, els comitès d'ètica de la recerca amb medicaments i el Registre espanyol d'estudis clínics" [en línia]. *Boletín Oficial del Estado* (24 desembre 2015), suplement núm. 307 en llengua catalana, p. 1-40. <https://www.boe.es/boe_catalan/dias/2015/12/24/pdfs/BOE-A-2015-14082-C.pdf> [Consulta: 19 novembre 2019]

UNIÓ EUROPEA. "Regulation (EU) No 536/2014 of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 on clinical trials on medicinal products for human use, and repealing Directive 2001/20/EC" [en línia]. *Official Journal of the European Union* (27 maig 2014), núm. L158, p. 1-76. <https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/files/eudralex/vol-1/reg_2014_536/reg_2014_536_en.pdf> [Consulta: 19 novembre 2019]

Obres especialitzades

BOLADERAS, Margarita (coord.). *Bioètica del cuidar: ¿Qué significa humanizar la asistencia?*. Madrid: Tecnos, cop. 2015. ISBN 978-84-309-6692-9

BROGGI TRIAS, Marc Antoni. *Per una mort apropiada*. Barcelona: Edicions 62, 2011. (Llibres a l'Abast; 422) ISBN 978-84-297-6855-8

BUSQUETS i FONT, Josep Maria. *L'atenció sanitària i la perspectiva ètica dels canvis*. Cànoves i Samalús: Proteus, 2014. ISBN 978-84-15549-94-9

Butlletí de Bioètica [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Direcció General de Regulació, Planificació i Recursos Sanitaris, 2010-. <http://canalsalut.gencat.cat/ca/actualitat/llista_butlletins/bioetica/butlleti_de_bioetica> [Consulta: 19 novembre 2019]

CAMPS, Victoria. *La voluntat de viure: Las preguntas de la bioètica*. Barcelona: Ariel, 2005. ISBN 84-344-8774-8

Canal Salut [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut, 2019. <<http://canalsalut.gencat.cat/ca/>> [Consulta: 19 novembre 2019]

- Carta de drets i deures de la ciutadania en relació amb la salut i l'atenció sanitària* [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut, 2015.
<http://canalsalut.gencat.cat/web/.content/_Sistema_de_salut/Drets_i_deures/destacats/carta-drets-deures.pdf> [Consulta: 19 novembre 2019]
- CASADO, María; LÓPEZ BARONI, Manuel Jesús. *Manual de bioètica laica (I): Cuestiones clave*. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona, [2018]. ISBN 978-84-9168-129-8
- COMITÈ D'ÈTICA DELS SERVEIS SOCIALS DE CATALUNYA. *Document de reflexió sobre contencions* [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Benestar Social i Família, 2015.
<http://dixit.gencat.cat/web/.content/home/04recursos/08etica_aplicada_als_serveis_socials/01comite_d_etica/Document_reflexio_contencions.pdf> [Consulta: 19 novembre 2019]
- COMITÈ DE BIOÈTICA DE CATALUNYA. *Documents: Índex temàtic* [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Comitè de Bioètica de Catalunya, 2019.
<<http://canalsalut.gencat.cat/ca/sistema-de-salut/comite-de-bioetica-de-catalunya/recursos/documents/>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- COMITÈ DE BIOÈTICA DE CATALUNYA. *Les decisions "per substitució" i la reforma de la llei 41/2002* [en línia]. Barcelona: Comitè de Bioètica de Catalunya, 2016.
<http://canalsalut.gencat.cat/web/.content/_Sistema_de_salut/CBC/recursos/documents_tematica/decisiones_substitucio_llei_41_2002.pdf> [Consulta: 19 novembre 2019]
- COMITÈ DE BIOÈTICA DE CATALUNYA. *Recomanacions del Comitè de Bioètica de Catalunya davant el rebuig dels malalts al tractament* [en línia]. Barcelona: Comitè de Bioètica de Catalunya, 2010.
<http://canalsalut.gencat.cat/web/.content/_Sistema_de_salut/CBC/recursos/documents_tematica/recomanacions_davant_rebuig.pdf> [Consulta: 19 novembre 2019]
- COMITÈ DE BIOÈTICA DE CATALUNYA. *Recomanacions als professionals sanitaris per a l'atenció als malalts al final de la vida* [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut, cop. 2010. ISBN 978-84-692-9541-0
<http://canalsalut.gencat.cat/web/.content/_A-Z/B/bioetica/arxius/recomanacions_als_professionals_sanitaris_atenciaalsmalalts_alfinal_vida.pdf> [Consulta: 19 novembre 2019]
- COMITÈ DE BIOÈTICA DE CATALUNYA. GRUP DE TREBALL SOBRE REVISIÓ DE CONTINGUTS DE LA LLEI 21/2000. *Revisió continguts Llei 21/2000* [en línia]. Barcelona: Comitè de Bioètica de Catalunya, 2010.
<http://canalsalut.gencat.cat/web/.content/_Sistema_de_salut/CBC/xarxa_comites/legislacio/revisio_llei_21_2000.pdf> [Consulta: 19 novembre 2019]
- "Contencions" [en línia]. *Quaderns de la Bona Praxi* (2013), núm. 32.
<<https://www.comb.cat/cat/actualitat/publicacions/bonapraxi/praxi32.pdf>> [Consulta: 19 novembre 2019]

Bibliografia

- Cosnautas [en línia]. Madrid: Cosnautas, 2019.
<<http://www.cosnautas.com/>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- Declaració universal sobre bioètica i drets humans* [en línia]. Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya; Angle Editorial; Escaldes-Engordany: Comissió Nacional Andorrana per la UNESCO, 2006. (Instruments Normatius de la UNESCO; 1)
ISBN 84-96521-53-2
<http://www.ub.edu/comissiobioetica/sites/default/files/documents/normativa/tb_unesco_bioetica_ddhh_2005.pdf> [Consulta: 19 novembre 2019]
- Guia pràctica de la reproducció assistida* [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Comissió Assessoradora sobre Tècniques de Reproducció Humana Assistida, 2010.
<http://canalsalut.gencat.cat/web/.content/_Sistema_de_salut/CBC/recursos/documents_tematica/cbcguiarepress.pdf> [Consulta: 19 novembre 2019]
- Medscape* [en línia]. [S.l.]: WebMD Health Professional Network, cop. 1994-2019.
<<http://www.medscape.com/>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- RAMOS MONTES, Josep. *Ètica y salud mental*. Barcelona: Herder, 2018.
ISBN 978-84-2543-848-6
- SILVEIRA GORSKI, Héctor Claudio; MÉNDEZ BAIGES, Víctor. *Bioètica i dret*. 4a ed. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya, 2010.
- UNIVERSITAT DE BARCELONA. OBSERVATORI DE BIOÈTICA I DRET. *Documents de l'Observatori de Bioètica i Dret* [en línia]. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona, [2019].
<<http://www.publicacions.ub.edu/refs/observatoriBioEticaDret/documents.aspx>> [Consulta: 19 novembre 2019]

Obres terminològiques

- ANDERSON, Douglas M. [et al.]. *Diccionario Mosby: Medicina, enfermería y ciencias de la salud*. 6a ed. Madrid [etc.]: Elsevier Science, cop. 2003.
ISBN 84-8174-632-0
- BAÑOS, J.E.; BROTONS, C.; FARRÉ, M. *Glosario de investigación clínica y epidemiológica*. Barcelona: Fundación Dr. Antonio Esteve, cop. 1998. (Monografías Dr. Antonio Esteve; 23)
- CANADA. BUREAU DE LA TRADUCTION. *Termium* [en línia]. Gatineau: Canada. Travaux publics et Services gouvernementaux. Bureau de la traduction, 2019.
<<http://www.btb.termiumplus.gc.ca/>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- CATALUNYA. DEPARTAMENT DE BENESTAR SOCIAL I FAMÍLIA; TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Diccionari de serveis socials* [en línia]. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, cop. 2010. (Diccionaris en Línia)
<<https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/118>> [Consulta: 19 novembre 2019]

- CATALUNYA. DEPARTAMENT DE JUSTÍCIA; TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Diccionari de dret civil* [en línia]. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, cop. 2012. (Diccionaris en Línia) <<https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/150>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- CATALUNYA. DEPARTAMENT DE LA PRESIDÈNCIA; TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Terminologia de l'atenció integrada* [en línia]. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, cop. 2016. (Diccionaris en Línia) <<https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/230>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- CATALUNYA. DEPARTAMENT DE SALUT; TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Terminologia de la cronicitat* [en línia]. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, cop. 2013. (Diccionaris en Línia) <<https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/160>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- CATALUNYA. DEPARTAMENT DE SALUT; TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Terminologia de les vacunes* [en línia]. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, cop. 2015. (Diccionaris en Línia) <<https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/209>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- CATALUNYA. DIRECCIÓ GENERAL DE SALUT PÚBLICA (coord.). *Glossari de termes tècnics de salut pública* [en línia]. [S.I.]: European Commission. Health and Consumer Protection, [2005]. <http://canalsalut.gencat.cat/web/.content/_Professionals/Recursos/altres_recursos_in-teres/serveis_linguistics/diccionaris_terminologia/diccionaris/estatics/gloster2004.pdf> [Consulta: 19 novembre 2019]
- COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES. *Epilex: A multilingual lexicon of epidemiological terms* [recurs electrònic]. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 1993. 1 disquet 3 ½. ISBN 92-826-6211-X
- CULELL, Pere; FANDOS, Adelaida; NIETO, Maribel. *Diccionari de sinologia* [en línia]. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, cop. 2015. (Diccionaris en Línia) <<https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/117>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- DAVI ARMENGOL, Esteve; NIN LUMBIARRES, Josep Maria. *Terminologia d'obstetrícia i ginecologia*. Barcelona: Nexus Mèdica, 2004. ISBN 84-933785-7-7
- Diccionario Novartis de genómica y medicina molecular*. Barcelona: Rubes, 2006. ISBN 84-497-0125-2
- Dorland's medical dictionary* [en línia]. [S.I.]: Elsevier, cop. 2014. <<https://www.dorlands.com/dorlands/>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- FUNDACIÓ BARCELONA; TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Diccionari d'antropologia*. Barcelona: Fundació Barcelona, 1993. (Diccionaris Terminològics) ISBN 84-88169-05-1
- FUNDACIÓ BARCELONA; TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Diccionari de biologia cel·lular*. Barcelona: Fundació Barcelona, 1994. (Diccionaris Terminològics) ISBN 84-88169-12-4

Bibliografia

- FUNDACIÓ DR. ANTONI ESTEVE; TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Diccionari de recerca clínica de medicaments* [en línia]. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, cop. 2014. (Diccionaris en Línia)
<<https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/157>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- Glosario de genética* [en línia]. Madrid: Fundación Instituto Roche, cop. 2019.
<<https://www.institutoroche.es/recursos/glosario>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- "Glossari" [en línia]. A: *Activa't x la salut mental*. Barcelona: Federació Salut Mental Catalunya, 2018.
<<http://activatperlasalutmental.org/glossari/>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- HOYO I CALDUCH, Josep del (ed.). *Enciclopèdia de medicina i salut*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1989-1991. 10 v. ISBN 84-773-9083-5
- IATE: *InterActive Terminology for Europe* [en línia]. Luxembourg: European Union, 2019.
<<https://iate.europa.eu/home>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS; FUNDACIÓ ACADEMIA DE CIÈNCIES MÈDIQUES I DE LA SALUT DE CATALUNYA I DE BALEARIS; ENCICLOPÈDIA CATALANA; TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA; CATALUNYA. DEPARTAMENT DE SALUT. *Diccionari enciclopèdic de medicina (DEMCAT): Versió de treball* [en línia]. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, cop. 2015-2018. (Diccionaris en Línia)
<<https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/183>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- Lèxic panllatí de bioètica* [en línia]. [S.l.]: Realiter: Governement du Canada. Bureau de la Traduction, 2007.
<<http://www.realiter.net/wp-content/uploads/2013/07/pan-bioV2.pdf>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- LLABRÉS FUSTER, Antoni; PONS, Eva (coord.). *Vocabulari de dret* [en línia]. 2a ed. València: Universitat de València. Facultat de Dret: Servei de Política Lingüística; Barcelona: Universitat de Barcelona. Facultat de Dret: Serveis Lingüístics, 2015.
<<http://www.ub.edu/ubterm/obres/dret-vocabulari.xml>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- MACER, Darryl R.J. *UNESCO/IUBS/EUBIOS bioethics dictionary* [en línia]. Bangkok: Eubios Ethics Institute, 2005.
<<http://eubios.info/biodict.htm>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- MACLEAN, Norman. *Dictionary of genetics and cell biology*. London; Basingstoke: Macmillan, 1987. (Macmillan Dictionary Series) ISBN 0-333-46764-7
- MAI, Lary L.; YOUNG OWL, Marcus; KERSTING, M. Patricia. *The cambridge dictionary of human biology and evolution*. Cambridge [etc.]: Cambridge University Press, 2005. ISBN 0-521-66486-1
- Medical dictionary* [en línia]. [S.l.]: MedicalDictionaryweb.com, cop. 2012.
<<http://www.medicaldictionaryweb.com/>> [Consulta: 19 novembre 2019]

- NARAGON, Steve. *Bioethics glossary* [en línia]. Manchester: Manchester University, 2015. <<http://users.manchester.edu/Facstaff/SSNaragon/Online/235-J12/BioethicsGlossary.html>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- NCI *dictionary of genetics terms* [en línia]. Bethesda: National Cancer Institute, 2019. <<https://www.cancer.gov/publications/dictionaries/genetics-dictionary?>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- PARDO, Antonio. *Léxico de bioética* [en línia]. Pamplona: Universidad de Navarra. Centro de Documentación de Bioética, 2000. <<http://www.unav.es/cdb/dhblexico.html>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- PORTA, Miquel (ed.). *A dictionary of epidemiology*. 6th ed. Oxford [etc.]: Oxford University Press, 2014. ISBN 978-0-19-997672-0
- POST, Stephen G. (ed.). *Encyclopedia of bioethics*. 3rd ed. New York: Macmillan Reference, cop. 2004. 5 v. ISBN 0-028-65774-8
- QUÉBEC. OFFICE QUÉBÉCOIS DE LA LANGUE FRANÇAISE. *Le grand dictionnaire terminologique* [en línia]. Québec: Gouvernement du Québec. Office québécois de la langue française, 2012. <<http://www.gdt.oqlf.gouv.qc.ca/>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- REAL ACADEMIA ESPAÑOLA; CONSEJO GENERAL DEL PODER JUDICIAL. *Diccionario del español jurídico* [en línia]. Madrid: Real Academia Española, cop. 2016. <<https://dej.rae.es/>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- REAL ACADEMIA NACIONAL DE MEDICINA. *Diccionario de términos médicos* [en línia]. Madrid: Real Academia Nacional de Medicina, cop. 2012. <<http://dtme.ranm.es/index.aspx>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- REIG VILALLONGA, Josep; NAVARRO ACEBES, Xavier (coord.); VALERO-CABRÉ, Antoni [et al.]. *Diccionari de neurociència* [en línia]. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, cop. 2012. (Diccionaris en Línia) <<https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/140>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- SINGLETON, Paul. *Dictionary of DNA and genome technology*. Malden; Oxford; Victoria: Blackwell, 2008. ISBN 978-1-4051-5607-3
- SOCIETAT CATALANA D'ESTUDIS JURÍDICS. *Diccionari jurídic* [en línia]. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana d'Estudis Jurídics, 2013. <<http://cit.iec.cat/DJC/default.asp?opcio=1>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- Stedman's online* [en línia]. [S.l.]: Wolters Kluwer Health, cop. 2019. <<https://stedmansonline.com/>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- STEDMAN, T.L. *Stedman's medical dictionary*. 27th ed. Philadelphia [etc.]: Lippincott Williams and Wilkins, cop. 2000. ISBN 0-683-40007-X

Bibliografia

- TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Diccionari d'anatomia* [en línia]. 2a ed. act. i ampl. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, cop. 2014. (Diccionaris en Línia)
<<https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/182>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Diccionari d'immunologia* [en línia]. 2a ed. act. i ampl. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, 2015. (Diccionaris en Línia)
<<https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/189>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Diccionari d'infermeria* [en línia]. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, cop. 2008. (Diccionaris en Línia)
<<https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/34>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Diccionari de gestió ambiental* [en línia]. 2a ed. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, cop. 2017. (Diccionaris en Línia)
<<https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/218>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Diccionari de psiquiatria* [en línia]. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, cop. 2008. (Diccionaris en Línia)
<<https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/21>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Diccionari de relacions internacionals* [en línia]. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, cop. 2018. (Diccionaris en Línia)
<<https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/246>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Diccionari de sociologia* [en línia]. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, cop. 2019. (Diccionaris en Línia)
<<http://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/269>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Neoloteca* [en línia]. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, 2019.
<<https://www.termcat.cat/ca/neoloteca>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Terminologia de l'ictus i les lesions medul·lars i cerebrals traumàtiques* [en línia]. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, cop. 2016. (Diccionaris en Línia)
<<https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/225>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Terminologia dels drets humans* [en línia]. 2a ed. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, cop. 2019. (Diccionaris en Línia)
<<https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/228>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA; REALITER. *Vocabulari multilingüe de la sida* [en línia]. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, cop. 2011. (Diccionaris en Línia)
<<https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/134>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- The Stanford encyclopedia of philosophy* [en línia]. Stanford: Stanford University. Center for the Study of Language and Information. The Metaphysics Research Lab, cop. 2019.
<<https://plato.stanford.edu/>> [Consulta: 19 novembre 2019]

- Thesaurus d'éthique des sciences de la vie et de la santé* [en línia]. Paris: République Française. Comité Consultatif National d'Éthique, [2015].
<<http://www.ccne-ethique.fr/sites/default/files/thesaurus.pdf>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- Thesaurus ethics in the life sciences* [en línia]. 8th ed. Bonn: Deutsches Referenzzentrum für Ethik in den Biowissenschaften, 2019.
<http://www.drze.de/bioethics-thesaurus?set_language=en> [Consulta: 19 novembre 2019]
- TOMÁS GARRIDO, Gloria María; MANERO RICHARD, Elvira. *Diccionario de bioética para estudiantes*. Alcalá la Real (Jaén): Formación Alcalá, 2008. (Acción Social)
ISBN 978-84-96804-83-8
- TORRES ACOSTA, Rafael. *Glosario de bioética* [en línia]. La Habana: Editorial Ciencias Médicas, 2011.
ISBN 978-959-212-645-9
<http://newpsi.bvs-psi.org.br/ebooks2010/pt/Acervo_files/Glosario_bioetica.pdf> [Consulta: 19 novembre 2019]
- TUBBS JR., James B. *A handbook of bioethics terms*. Washington, D.C.: Georgetown University Press, 2009.
ISBN 978-1-259-2
- UNIVERSIDAD DE NAVARRA. FACULTAD DE MEDICINA. *Diccionario Espasa medicina*. Madrid: Espasa-Calpe, DL 1999.
ISBN 84-239-9450-3
- UNIVERSITAT DE BARCELONA. FACULTAT DE BIOLOGIA. COMISSIÓ DE DINAMITZACIÓ LINGÜÍSTICA. *Vocabulari de genètica* [en línia]. 2a ed. Barcelona: Universitat de Barcelona. Serveis Lingüístics, 2013.
<<http://www.ub.edu/ubterm/obres/genetica-vocabulari.xml>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS. SERVEI LINGÜÍSTIC. GABINET DE TERMINOLOGIA. *Genètica* [material gràfic]. [Palma]: Universitat de les Illes Balears. Servei Lingüístic, DL 2011. (Terminologies Universitàries)
També disponible en línia a: <http://slg.uib.cat/digitalAssets/196/196262_TU_Gen_tica_5.pdf> [Consulta: 19 novembre 2019]
- VENES, Donald (dir.). *Diccionario enciclopédico Taber de ciencias de la salud*. Madrid; Valencia: DAE (Difusión Avances de Enfermería), 2008.
ISBN 978-84-95626-60-8

Obres lexicogràfiques i enciclopèdiques

- Enciclopèdia.cat* [en línia]. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2019.
<<http://www.enciclopedia.cat/>> [Consulta: 19 novembre 2019]

Bibliografia

- Encyclopaedia Britannica* [en línia]. Chicago: Encyclopaedia Britannica, 2019.
<<http://www.britannica.com/>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- Cambridge dictionary* [en línia]. Cambridge: Cambridge University Press, cop. 2019.
<<http://dictionary.cambridge.org/>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- Collins dictionary* [en línia]. London: Collins, cop. 2019.
<<http://www.collinsdictionary.com/>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- Diccionari.cat* [en línia]. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2019.
<<http://www.diccionari.cat/>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- FARLEX. *TheFreeDictionary.com* [en línia]. Huntingdon Valley, PA: Farlex, cop. 2003-2019.
<<http://www.thefreedictionary.com/>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Diccionari de la llengua catalana* [en línia]. 2a ed. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2015.
<<http://dlc.iec.cat/>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Diccionari descriptiu de la llengua catalana* [en línia]. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, [2013].
<<http://dcc.iec.cat/ddlc/index.asp>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- MacMillan dictionary* [en línia]. [S.l.]: Springer Nature Limited, cop. 2009-2019.
<<http://www.macmillandictionary.com/>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- Merriam-Webster dictionary* [en línia]. Springfield: Merriam-Webster, cop. 2019.
<<http://www.merriam-webster.com/>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- Oxford dictionaries* [en línia]. Oxford: Oxford University Press, cop. 2019.
<<http://languages.oup.com/>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Diccionario de la lengua española* [en línia]. 23a ed. Madrid: Real Academia Española, 2014.
<<http://dle.rae.es/?w=diccionario>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- The American Heritage Dictionary of the English Language* [en línia]. Boston: Houghton Mifflin Harcourt, 2019.
<<https://ahdictionary.com/>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- Viquipèdia: L'enciclopèdia lliure* [en línia]. St. Petersburg, Fl.: Wikimedia Foundation, 2019.
<<http://ca.wikipedia.org/wiki/Portada>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- Wikipedia: La enciclopedia libre* [en línia]. St. Petersburg, Fl.: Wikimedia Foundation, 2019.
<<http://es.wikipedia.org/wiki/Portada>> [Consulta: 19 novembre 2019]
- Wikipedia: The free Encyclopedia* [en línia]. St. Petersburg, Fl.: Wikimedia Foundation, 2019.
<<http://en.wikipedia.org/>> [Consulta: 19 novembre 2019]

Llocs web d'organismes

Comitè de Bioètica de Catalunya

<<http://canalsalut.gencat.cat/ca/sistema-de-salut/comite-de-bioetica-de-catalunya/>>

Fundació Víctor Grifols i Lucas

<<https://www.fundaciogrifols.org>>

Institut Borja de Bioètica

Universitat Ramon Llull

<<http://www.ibbioetica.org>>

DICCIONARI DE BIOÈTICA

La bioètica, com a estudi plural i interdisciplinari de les implicacions ètiques que comporta el progrés en les ciències de la vida i de la salut, es construeix a partir d'una base terminològica molt diversa, amb termes de procedències diferents, que sovint acumulen una llarga història i evolució, i es fan servir moltes vegades des de perspectives morals o escoles de pensament diverses. Es feia necessari, doncs, disposar d'un diccionari que recollís la terminologia utilitzada en l'àmbit de la bioètica i establís per a cada terme la definició més àmpliament acceptada.

El *Diccionari de bioètica*, fruit de la iniciativa del Comitè de Bioètica de Catalunya, conté 922 entrades, que designen 699 conceptes classificats temàticament. Hi trobareu, per exemple, termes com *beneficent*, *menor madur*, *hospitalització forçosa*, *reproducció pòstuma*, *suïcidi assistit*, *promoció de malalties*, *teràpia gènica*, *tractament desproporcionat* o *voluntats anticipades*. Cada article terminològic inclou una o més denominacions catalanes, equivalents en castellà i anglès, la definició i, sovint, notes explicatives. L'obra es completa amb un índex temàtic en català, que permet consultar les denominacions classificades per subàmbits, i amb dos índexs alfabètics, que permeten accedir al contingut dels articles a partir de les denominacions castellanes i angleses.

ISBN 978-84-393-9957-5

9 788439 399575

Amb la col.laboració de:
Comitè de Bioètica de Catalunya